ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ
ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ-2012
ਕਬੱਡੀ, ਵਾਲੀਬਾਲ ਤੇ ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ
2 ਸਤੰਬਰ 2012 (ਐਤਵਾਰ)
ਬਸੀ ਵੁਡਜ਼, ਐਲਕ ਗਰੂਵ (ਇਲੀਨਾਏ)
ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖੰਗੂੜਾ, ਫੋਨ: 847-361-4908
ਅਮਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਦੇਸ਼ਾ, ਫੋਨ: 708-612-7963
e-mail: chicagokabaddicup@yahoo.com

10 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਸੰਦ
AMANTEL.COM
$25 ਵਿਚ 3000 ਮਿੰਟ (50 ਘੰਟੇ)
ਘਰ ਦੇ ਫੋਨ ਅਤੇ ਸੈਲ ਫੋਨ ਲਈ ਇਕੋ ਰੇਟ
24/7 Customer Service
ਇਹ ਆਫਰ ਹੁਣੇ ਹੀ ਲੈਣ ਲਈ ਇਹ ਕੂਪਨ ਕੋਡ ਸਾਡੀ ਵੈਬਸਾਈਟ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅਕਾਊਂਟ ਵਿਚ ਟਾਈਪ ਕਰੋ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨਾਲ ਢੇਰ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰੋ।
vaisakhi Coupon Code
ਟੋਲ ਫਰੀ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਕਾਲ ਕਰੋ
ਜਿੰਨੀ ਦੇਰ ਗੱਲਾਂ ਕਰੋਗੇ ਉਨੇ ਹੀ ਮਿੰਟ ਕੱਟੇ ਜਾਣਗੇ
1-888-652-6268, 732-983-4332/4333

GS CPA, INC.
ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਸਭ ਅਕਾਊਂਟਿੰਗ ਤੇ ਟੈਕਸ ਲੋੜਾਂ ਲਈ
Gurpreet Singh, CPA, MBA
Certified Public Accountant
5450 Lafayette Road, Suite#3,
Indianapolis, IN 46254
Ph:317-248-4802
Fax: 317-800-7947
e-mail: info@gscpainc.com Website: www.gscpainc.com
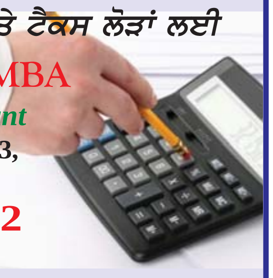

Thirteenth Year in Publication | ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ | Price 50¢
Email:punjabtimes1@sbcglobal.net
www.punjabtimesusa.com
ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

Punjab Times, Vol 13, Issue 35, September 1st, 2012 | 20451 N Plum Grove Rd. Palatine, IL 60074 | Ph:847-359-0746, Fax:847-705-9388

ਟੈਕਸਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜੇਬਾਂ 'ਤੇ ਡਾਕਾ

ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਦਾ ਹੋਰ ਬੋਝ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਐਨ ਪਹਿਲਾਂ ਬਹੁਤ ਬੇਕਿਰਕ ਹੋ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਉਜਾੜਨ ਵਾਲੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਹੁਣ ਕਰ ਕੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੀ ਚੱਕੀ 'ਚ ਪਿਸ ਰਹੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ 1000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਹੋਰ ਬੋਝ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਕਰ ਵਧਾ ਕੇ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ 'ਚ ਹੁਣ ਤੀਜੀ ਵਾਰ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਬੋਝ ਪਾਇਆ ਕੰਗਾਲੀ ਦੀ ਦੁਹਾਈ ਦੇ ਕੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਨਿੱਤ ਨਵੇਂ ਕਰ ਥੋਪ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਸ਼ਾਹੀ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਦੋਹੀਂ ਹੱਥੀਂ ਲੁਟਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਗਠਜੋੜ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੇ ਵਾਅਦਿਆਂ 'ਚੋਂ ਅਜੇ ਇਕ ਵੀ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਲੋਕਾਂ ਉਤੇ ਤਕਰੀਬਨ 4500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰਾਂ

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਇਹ ਖਜ਼ਾਨਾ ਭਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਉਤੇ ਵੱਡਾ ਅਤੇ ਸਿੱਧਾ ਡਾਕਾ ਮਾਰਿਆ ਹੈ। ਸਿਤਮਜ਼ਰੀਫੀ ਇਹ ਕਿ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਕਰ (ਟੈਕਸ) ਲਾ ਕੇ ਇਕੱਠੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਇਹ ਪੈਸੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਅਤੇ ਸਹੂਲਤਾਂ ਲਈ ਲਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ, ਸਰਕਾਰ ਚਲਾ ਰਹੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਲਈ ਉਡਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਰਾਂ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਂਜ, ਮੁੱਖ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵਪਾਰੀ ਤਬਕੇ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦੀ ਭਾਈਵਾਲ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਹੀਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਖੰਡ 'ਤੇ ਲਾਇਆ ਟੈਕਸ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ। ਖੰਡ 'ਤੇ 5 ਫੀਸਦ ਵੈਟ ਅਤੇ 10 ਫੀਸਦ ਸਰਚਾਰਜ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 100 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸਾਲਾਨਾ ਮਿਲਣੇ ਸਨ।

ਚੇਤੇ ਰਹੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਆਰਥਿਕ ਦਾ ਬੋਝ ਪਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਉਲੀਕੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚੋਂ 3500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਟੈਕਸ ਤਾਂ ਜੜ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਤੇ ਆਉਂਦੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਜਨਤਾ ਦੀ ਜੇਬ ਨੂੰ ਹੋਰ ਸੰਨ੍ਹ ਲੱਗੇਗੀ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਖ਼ਜ਼ਾਨਾ ਖਾਲੀ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੰਤਰੀਆਂ ਤੇ ਸੰਸਦੀ ਸਕੱਤਰਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਨਵੀਆਂ ਕਾਰਾਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੁਣ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਬਾਦਲਾਂ ਦਾ ਤਖ਼ਤ ਹਿਲਾਉਣ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ

ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਦੂਰੀ ਮਿਟਣ ਲੱਗੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਾਦਲਾਂ ਦੇ ਤਖ਼ਤ ਨੂੰ ਹਲੂਣਾ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਵੱਲੋਂ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਣ ਦੀ ਭਿਣਕ ਪਈ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਧਿਰ ਫਿਲਹਾਲ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਬੋਲਣ ਨੂੰ ਤਿਆਰੀ ਨਹੀਂ ਪਰ ਸੂਤਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅੰਦਰ-ਖਾਤੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਕਾਂਗਰਸ ਹਾਈਕਮਾਨ ਨੇ ਕੀਤੀ ਦੱਸੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਹਾਂਪੱਖੀ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਿਆ ਹੈ।

ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਹਾਲ 'ਫ਼ੌਜਾਂ ਜਿੱਤ ਕੇ ਅੰਤ ਨੂੰ ਹਾਰੀਆਂ...' ਵਾਲਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਜਿੱਤ-ਹਾਰ ਦੇ ਸਮੀਕਰਨ ਬਦਲਣ 'ਚ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਅਹਿਮ ਧਿਰ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਭਾਵੇਂ ਖੁਸ਼ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਹਾਈਕਮਾਨ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਦੀ ਬਾਂਹ ਫੜਨ ਲਈ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਿਚ ਜੁਟੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਹਾਈਕਮਾਨ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਾਲਾ ਹੋਵੇ।

ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਕਈ ਧੜੱਲੇਦਾਰ ਆਗੂ ਪਾਰਟੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਦੇ ਆਲਮ 'ਚੋਂ ਲੰਘ ਰਹੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੀ ਆਪਣੇ ਤਾਏ ਨੂੰ 'ਠਿੱਬੀ' ਲਾਉਣ ਲਈ ਪੁਖਤਾ ਰਣਨੀਤੀ ਉਲੀਕਣ 'ਚ ਜੁਟੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਸਾਂਝੇ ਮੋਰਚੇ ਤੋਂ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਆਸ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਜੌਹਲ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਦੱਸ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਕਦੇ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਨੇੜੇ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਈ ਉਮੀਦ ਉਜਾਗਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਪਰ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਦੇ ਨਾਰਾਜ਼ ਆਗੂਆਂ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਨ ਦੇ ਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਚਰਚਾ ਛਿੜੀ ਹੈ।

ਦਰਅਸਲ, ਜਿਥੇ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਹਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਵਰਕਰਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਗਵਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਉਥੇ ਉਸ ਦਾ ਅੰਦਰੂਨੀ ਕਲੇਸ਼ ਵੀ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਸਿੱਧ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵੀ ਇਕ-ਇਕ ਕਰ ਕੇ ਕਿਨਾਰਾ ਕਰਨ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪੈਰ-ਸਿਰ ਹੋਣ ਲਈ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਕ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਬੇਅਸਰ ਆਗੂ ਕਹਿ ਕੇ ਭੰਡਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਵੱਲੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀਆਂ ਬੇੜੀਆਂ ਵਿਚ ਵੱਟੇ ਪਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਕੌਮੀ ਆਗੂ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਵੀ ਮੰਨਣਾ ਪਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਅਣਕਿਆਸੀਆਂ ਵੋਟਾਂ ਹਾਸਲ ਕਰਨੀਆਂ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹਾਰ ਦਾ ਇਕ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ

(ਬਾਕੀ ਸਫਾ 6 'ਤੇ)

ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁਸਾਣਾ
ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁਸਾਣਾ ਤੇ Triple S Music Co.
ਦੀ ਇਕ ਹੋਰ ਨਵੀਂ ਪੇਸ਼ਕਸ਼
ਯਾਰਾਂ ਦੇ ਯਾਰ
ਗਾਇਕ: ਐਸ ਰਿਸ਼ੀ ਤੇ ਸੁਦੇਸ਼ ਕੁਮਾਰੀ
ਗੀਤਕਾਰ: ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੁਸਾਣਾ
ਗੀਤ: ਹੰਝੂ, ਚੁੰਨੀ, ਯਾਰਾਂ ਦੇ ਯਾਰ, ਜਾਨ, ਕਾਲਾ ਗੋਰਾ, ਇਸ਼ਕ, ਪੰਜਾਬ, ਤੇਰੇ ਬਿਨ
ਗੀਤਾਂ ਦੇ ਵੀਡੀਓ You Tube 'ਤੇ ਵੇਖੋ
ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਾਸਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ sssmusiccompany@yahoo.com

Estd. 1975
World Wide Travel
www.fly2world.com
ਸਸਤਾ ਰੇਟ ਵਧੀਆ ਸਰਵਿਸ
AIR TRAVEL • CRUISES • VACATIONS
DETROIT 734 525 7304
TOLL FREE 866 66 INDIA
CHICAGO 312 224 8800
DELTA KLM AIRFRANCE ETIHAD QATAR AIR INDIA Continental Airlines Lufthansa AmericanAirlines

ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਖੋਲ੍ਹੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਹੱਤਿਆ ਕਾਂਡ ਦੀ ਪੋਲ

ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦਾ ਦਰ ਖੜਕਾਇਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਆਪਣੀ ਧੀ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਤੇ ਗਰਭਪਾਤ ਕਰਵਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ 'ਚ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤ ਰਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਦੀਆਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ 'ਚ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਹੋ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ 'ਚ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕਰਕੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਧੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਘੜੀ ਸੀ।

ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਆਰਕੇ ਹਾਂਡਾ ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ 'ਚ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਜੱਜ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਕਤਲ ਵਜੋਂ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਅਸਫਲ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੌਤ ਭੇਤਭਰੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹੋਈ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਸੀ.ਬ.ਿਆਈ. ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਧੀ ਦੀ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਅਗਵਾ ਕਰਨ ਤੇ ਜਬਰੀ ਗਰਭ ਡੇਗਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਸੀ।

ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਨੇ ਆਪਣੀ ਅਪੀਲ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਤੇ ਕਮਲਜੀਤ ਦੀ ਪ੍ਰੇਮ ਕਹਾਣੀ ਉਦੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਜਦੋਂ ਉਹ ਬੇਗੋਵਾਲ ਵਿਚ ਕਮਲਜੀਤ ਦੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਸਿਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਦੀ ਸੀ। 1999 'ਚ ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗਰਭਵਤੀ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕਮਲਜੀਤ ਨਾਲ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ। ਦੋਵਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਆਸ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਆਹ ਜਲਦੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਉਹ ਇਸ ਗਰਭ ਨੂੰ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ।

ਇਸ ਲਈ ਕਈ ਵਾਰ ਇਕੱਠੇ ਕਲੀਨਕ ਵੀ ਗਏ ਸਨ ਪਰ ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਇਸ ਗਰਭ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਸਮਾਜਿਕ ਤੇ ਰਾਜਸੀ ਰੁਤਬਾ ਖ਼ਤਰੇ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਹਰਪ੍ਰੀਤ, ਉਸ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵਾਸਪਾਤਰ ਦਲਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਢੇਸੀ ਦੇ ਵੱਡੇ ਲੜਕੇ ਚੇਨੀ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾ ਲਵੇ ਜੋ ਉਦੋਂ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ। 18 ਮਾਰਚ, 2000 ਨੂੰ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਅਗਵਾ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫਗਵਾੜਾ ਵਿਖੇ ਬੀਬੀ ਢੇਸੀ ਦੇ ਘਰ ਜਸਦਿਲ ਮੈਨਸਨ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ।

20 ਮਾਰਚ, 2000 ਨੂੰ ਢੇਸੀ ਨੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਵਿਖੇ ਉਸ ਦਾ ਗਰਭਪਾਤ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਵਕੀਲ ਵੱਲੋਂ ਦਾਇਰ ਅਪੀਲ ਅਨੁਸਾਰ ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ ਕਮਲਜੀਤ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਰੋਕ ਸਕੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ 14 ਅਪਰੈਲ, 2000 ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਏਪੁਰ, ਬੀਬੀ ਢੇਸੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਨਿੱਜੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਤੇ ਡਾ. ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਾਲ ਰਲ ਕੇ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਘੜ ਲਈ। ਬਾਕੀ ਦੇ ਮੁਲਜ਼ਮ ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਦੇ ਰਾਜਸੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਵਾਬ ਨਾ ਦੇ ਸਕੇ ਤੇ ਡਾ. ਸੋਹਲ ਤੋਂ ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸਿਰੇ ਲਾਉਣ ਲਈ ਸਲਾਹ ਮੰਗੀ ਗਈ ਕਿ ਕਿਹੜੀ ਜ਼ਹਿਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਤੇ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ ਜਸਦਿਲ ਮੈਨਸਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਦਾ ਹੀ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਕਮਲਜੀਤ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਨਾਲ ਨਾ ਮਿਲਣ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। 20-21 ਅਪਰੈਲ ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਡਾ. ਸੋਹਲ ਨੂੰ ਜਸਦਿਲ ਮੈਨਸਨ ਵਿਚ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ 30-35 ਗੋਲੀਆਂ ਦਾ ਪਾਊਡਰ ਬਣਾ ਕੇ ਖਾਣੇ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਉਹ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਉੱਥੇ ਰੱਖਣ ਵਿਰੁੱਧ ਖਾਣਾ ਨਹੀਂ ਖਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਹ ਰੋਟੀ ਖਾ ਲਵੇ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਲੈ ਜਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਖਾਣਾ ਖਾ ਲਿਆ।

ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਮੌਤ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤੀ ਮੌਤ ਵਜੋਂ ਦਰਸਾਉਣ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਬਣਾਈ ਗਈ ਤੇ ਪੋਸਟ ਮਾਰਟਮ ਵੀ ਨਾ ਕਰਵਾਇਆ। ਅਪੀਲ ਅਨੁਸਾਰ ਟਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੇ ਜੱਜ ਨੇ ਇਸ ਪੱਖ ਨੂੰ ਅਣਦੇਖਿਆ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪਰਮਜੀਤ ਗੋਲੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਸੀ ਤੇ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਾਊਡਰ ਖਾਣੇ ਵਿਚ ਮਿਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਜੱਜ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਵੀ ਗੌਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਈ ਉਹ ਜਸਦਿਲ ਮੈਨਸਨ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਸੀ? ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਦੀ ਅਪੀਲ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਅ ਕੇ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਅਗਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਵੱਲੋਂ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਉਮੀਦ ਹੈ।

ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਦੇ ਖਾੜਕੂ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼

ਮੁਹਾਲੀ: ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਿਸ ਵੱਲੋਂ ਖਾੜਕੂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਬੱਬਰ ਖਾਲਸਾ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਦੇ ਸਰਗਰਮ ਕਾਰਕੁਨ ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਭੂਤਨਾ, ਪਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਤੇ ਪਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਹਿਰਾਸਤ ਖ਼ਤਮ ਹੋਣ 'ਤੇ ਵਧੀਕ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਰਜਿੰਦਰ ਅਗਰਵਾਲ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਅਗਲੀ ਸੁਣਵਾਈ 25 ਸਤੰਬਰ, 2012 'ਤੇ ਅੱਗੇ ਪਾ ਦਿੱਤੀ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਖਿਲਾਫ 19 ਮਾਰਚ, 2010 ਨੂੰ ਜ਼ੀਰਕਪੁਰ ਥਾਣੇ ਵਿਚ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਪੜਤਾਲੀਆ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੜਤਾਲੀਆ ਅਧਿਕਾਰੀ ਏ.ਐਸ.ਆਈ. ਬਰਮਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਅਜੇ ਅਧੂਰੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਗਲੀ ਪੇਸ਼ੀ 'ਤੇ ਸੱਦਿਆ ਹੈ।

ਨਿਊ ਜਰਸੀ ਵਿਚ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸਿੱਖ ਦੀ ਕੁੱਟਮਾਰ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਨਿਊਜਰਸੀ ਵਿਚ ਇਕ ਬਜ਼ੁਰਗ ਸਿੱਖ ਦੀ ਝਗੜੇ ਦੌਰਾਨ ਗੁਆਂਢੀ ਨੇ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕੀਤੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਛੋਟੀ ਕਿਰਪਾਨ ਪਹਿਨੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਹ ਘਟਨਾ ਓਕ ਕਰੀਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਤੋਂ 10 ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ 26 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਵਾਪਰੀ ਸੀ।

ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਸਿੱਖਜ਼ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਨਿਊਜਰਸੀ ਵਿਚ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ (72) ਜੋ ਉਥੋਂ ਦੇ ਗਲੇਨ ਰੌਕ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਵੀ ਮੁਢਲਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਗੁਆਂਢੀ ਐਡਵਰਡ ਕੋਸਕੋਵਸਕੀ ਦੀ ਦੁਕਾਨ 'ਤੇ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕਰਨ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪੈਟਰੋਲ ਪੰਪ ਦੇ ਅੱਗੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕੀਤੇ ਟਰੱਕ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਟਰੱਕ ਨੇ ਪੰਪ ਦਾ ਰਸਤਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਝਗੜੇ ਦਾ ਰੂਪ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਗਿਆ ਤੇ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬੁਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੁੱਟਮਾਰ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਐਡਵਰਡ ਦੀਆਂ ਮਿੰਨਤਾਂ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਮੁੱਕੇ ਮਾਰ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਦੰਦ ਤੋੜ ਦਿੱਤੇ। ਉਸ ਨੂੰ ਢਿੱਡ ਵਿਚ ਵੀ ਮੁੱਕੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਕਿਰਪਾਨ ਖੋਹ ਕੇ ਆਪਣੇ ਨੌਕਰ ਵੱਲ ਵਗਾਹ ਕੇ ਮਾਰੀ। ਨੌਕਰ ਨੇ ਮਿਆਨ ਵਿਚੋਂ ਕਿਰਪਾਨ ਕੱਢ ਕੇ ਵਗਾਹ ਕੇ ਅੰਦਰ ਮਾਰੀ।

ਜਦੋਂ ਪੁਲਿਸ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨ ਉਤੇ ਪੁੱਜੀ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਨੇ 72 ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਕੋਲੋਂ ਕਿਰਪਾਨ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਥਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ। ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਵੀ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਰੱਖੇ। ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਕ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਰਿਹਾਅ ਕਰਵਾਇਆ।

ਨਵਰੀਤ ਕੌਰ ਡੈਮੋਕਰੈਟ ਇਜਲਾਸ 'ਚ ਡੈਲੀਗੇਟ ਹੋਣਗੇ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਸ਼ਾਰਲਟ, ਨਾਰਥ ਕੈਰੋਲਾਈਨਾ ਵਿਚ 6 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋ ਰਹੇ ਡੈਮੋਕਰੈਟ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੌਮੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਇਜਲਾਸ ਵਿਚ ਨਵਰੀਤ ਕੌਰ ਹੈਨੇਗਨ ਡੂਪੇਜ ਕਾਊਂਟੀ ਡਿਸਟ੍ਰਿਕਟ 6 ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਨ ਲਈ

ਨਵਰੀਤ ਕੌਰ ਹੈਨੇਗਨ

ਡੈਲੀਗੇਟ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਲੰਘੇ ਮਾਰਚ ਮਹੀਨੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਨਵਰੀਤ ਕੌਰ ਹੈਨੇਗਨ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਜਾਣੀ ਪਛਾਣੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਬਸਾਤੀ ਅਤੇ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਬਸਾਤੀ ਦੀ ਧੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਉਸ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਾਕਫ ਹੈ। ਸੰਗੀਤ ਉਸ ਦਾ ਸ਼ੌਕ ਹੈ ਅਤੇ ਅਕਸਰ ਉਸ ਨੂੰ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰਾ ਵਾਇਲਨ ਵਜਾਉਂਦਿਆਂ ਦੇਖਦਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੇ ਪਤੀ ਕ੍ਰਿਸ ਹੈਨੇਗਨ ਸਿਟੀ ਇੰਸਪੈਕਟਰ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਸੰਦ-ਡੀ ਜੇ ਮਾਵੀ
DJ MAVI
Professional entertainment for all occasions
DJ, M.C, Laser Lights, Large Sound Systems
We also offer
Dhol Players, Bhangra Dancers, and LCDs
Ohio, Indiana, Kentucky, Michigan, West Virginia, Tennessee, Illinois
ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ, ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ, ਜਨਮ ਦਿਨ, ਗ੍ਰੈਜੂਏਸ਼ਨਾਂ, ਸਵੀਟ-16, ਮਹਿੰਦੀ-ਸੰਗੀਤ, ਜਾਗੋ ਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ...

ਦਲਬੀਰ ਮਾਵੀ
We will make your event memorable for years to come
10 years of experience** Top of the line equipment**
More than 75,000 Songs** Up to 10,000 Watts of Sound**
ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦਾ ਮੌਕਾ ਵੱਡਾ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਛੋਟਾ, ਡੀ ਜੇ ਮਾਵੀ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖੋ
ਫੋਨ: 513-885-1679
Deejaymavi@yahoo.com WWW.DJMAVI.NET

ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਵਿਚ ਮਕਾਨ ਵੇਚਣ/ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਾਂ
ਕਰਨ ਗਿੱਲ

Ph: (734) 612-9984
Either Buying or Selling a Home in Michigan
"Always Go with the Winner"
COLDWELL BANKER
44644 Ann Arbor Road Plymouth, MI 48170
Email: KarnGill@Hotmail.com
Website: www.KarnGill.com

ਇੰਡੀਆ ਕਾਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤੇ ਭਰੋਸੇਮੰਦ ਸਰਵਿਸ
www.011india.com
$25 3,000 Minutes
$50 • $100 Available
✓ ਵਧੀਆ, ਸਾਫ਼ ਆਵਾਜ਼
✓ ਘਰੋਂ, ਸੈਲ ਫੋਨ ਤੋਂ ਵਰਤੋ
✓ ਇਕ ਮਿੰਟ ਗੱਲ, ਇਕ ਮਿੰਟ ਦੇ ਪੈਸੇ
✓ ਮਿੰਟ ਤੁਹਾਡੇ ਵਰਤਿਆਂ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋਣਗੇ
ਸਾਨੂੰ ਗਾਹਕ ਭੇਜੋ ਤੇ ਫਰੀ ਮਿੰਟ ਲਵੋ!
ਇਕੋ ਡੀਲ ਤੇ ਦੋ ਨੰਬਰ ਕੱਠੇ ਚੱਲ ਸਕਦੇ ਹਨ।
ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਇਕੋ ਰੇਟ
Limited Time Offer. Restrictions & Fees Apply.
800-914-1013 • 408-726-6103

ਹਰਵਿੰਦਰ ਵਾਲੀਆ ਵਲੋਂ 8 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਹੋ ਰਹੇ ਖੇਡ ਮੇਲੇ 'ਚ ਵੱਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਸੱਦਾ

ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ, ਓਹਾਇਓ (ਬਿਊਰੋ): ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ੍ਰੀ ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ ਨੇ ਸੁਸਾਇਟੀ ਵਲੋਂ ਆਉਂਦੇ 8 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਵੈਸਟ ਚੈਸਟਰ ਟਾਊਨ ਵਿਚ ਕਰਵਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਵੱਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿਤਾ ਹੈ।

ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਇਕ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਕਬੱਡੀ, ਵਾਲੀਬਾਲ ਅਤੇ ਕ੍ਰਿਕਟ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਵੀ ਕਰਵਾਈਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੇ ਮਨੋਰੰਜਨ ਲਈ ਨਾਮੀ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕ ਜੈਜ਼ੀ ਬੀ ਅਤੇ ਨਿੰਮਾ ਡੱਲੇਵਾਲ ਸੰਗੀਤ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੇਣਗੇ। ਮੇਲੇ ਦੀ ਕੋਈ ਟਿਕਟ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਵੀ ਮੁਫਤ ਹੋਵੇਗਾ। ਮੇਲਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪਰਿਵਾਰਕ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਬੱਡੀ ਓਪਨ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ 4100 ਡਾਲਰ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ 3100 ਡਾਲਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਕਬੱਡੀ ਅੰਡਰ-21 ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ 500 ਅਤੇ ਦੂਜਾ 300 ਡਾਲਰ ਹੋਵੇਗਾ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਵਾਲੀਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ 'ਚੋਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਾਰੋਬਾਰ ਚਲਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡਾਂ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਫੁਲਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਵੱਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਉਹ ਸੰਨ 1989 ਤੋਂ ਕੋਈ 2008 ਤਕ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਦੇ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਹੇ ਅਤੇ ਹਰ ਸਾਲ ਖੇਡ ਮੇਲਾ ਕਰਵਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ 'ਚ ਮੋਹਰੀ ਰੋਲ ਨਿਭਾਇਆ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਿਲਾ ਸ਼ਹੀਦ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਨਗਰ ਦੇ ਬੰਗਿਆਂ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡ ਚੱਕ ਕਲਾਲ ਦੇ ਵਾਸੀ ਸ੍ਰੀ ਵਾਲੀਆ ਨੇ ਚਰਨ ਕੰਵਲ ਖਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਬੰਗਾ ਤੋਂ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਕਰਨ ਪਿਛੋਂ ਸਿੱਖ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਲਜ ਬੰਗਾ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਅਮਰੀਕਾ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਛੋਟੀਆਂ-ਮੋਟੀਆਂ ਜੌਬਾਂ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਟੈਕਸੀ ਚਲਾਈ ਅਤੇ ਫਿਰ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਬਿਜਨਸ ਵਿਚ ਪੈ ਗਏ। ਸੰਨ 2009 ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਓਹਾਇਓ ਸਟੇਟ ਵਿਚ ਮੋਟਲ ਲੈ ਲਿਆ ਪਰ ਸਭਿਆਚਾਰ ਅਤੇ ਖੇਡਾਂ ਨਾਲ ਵਾਸਤਾ ਉਵੇਂ ਹੀ ਰਿਹਾ। ਇਥੇ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ, ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਏ। ਹੁਣ ਉਹ ਇਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਵਾਲੀਆ ਨੇ ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਇਸ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਵੱਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਨੌਜਵਾਨ ਪੀੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਖੇਡਾਂ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਰਸੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਰਖਿਆ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਫੋਨ 917-862-5000 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਮਿਸ਼ੇਲ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨਾਲ ਦਰਦ ਵੰਡਾਇਆ

ਮਿਲਵਾਕੀ: ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਦੁੱਖ ਵੰਡਾਉਣ ਲਈ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਪ੍ਰਥਮ ਮਹਿਲਾ ਮਿਸ਼ੇਲ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਸਥਾਨਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਓਕ ਕਰੀਕ ਵਿਚ ਹੋਏ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਦੁੱਖ ਵੰਡਾਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਔਖੀ ਘੜੀ ਵਿਚ ਹਰ ਸੰਭਵ ਮਦਦ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿਤਾ।

ਓਕ ਕਰੀਕ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਬੀਤੇ ਦਿਨ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਮਿਸ਼ੇਲ ਓਬਾਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਵਿਚ ਇਥੇ ਆਈ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਮਾਣ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਦੁੱਖ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਤਾਂ ਵਿਚ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਿਸ਼ੇਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਫਿਕਰ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਹਰ ਸੰਭਵ ਮਦਦ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੈ। ਮਿਸ਼ੇਲ ਓਬਾਮਾ ਤਕਰੀਬਨ 30 ਮਿੰਟ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨਾਲ ਰਹੇ।

ਮਿਸ਼ੇਲ ਓਬਾਮਾ ਇਕੱਲੇ-ਇਕੱਲੇ ਪੀੜਤ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਵਿਚ ਸ਼ਰੀਕ ਹੋਏ। ਇਸ ਮੁਲਾਕਾਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਕੱਤਰ ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ ਤੇ ਓਕ ਕਰੀਕ ਦੇ ਮੇਅਰ ਸਟੀਫ਼ਨ ਸਕੈਫਿਦੀ ਨੇ ਇਸ ਮੁਲਾਕਾਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਸ਼ੇਲ ਓਬਾਮਾ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ।

ਮਿਲਵਾਕੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ

ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ, ਓਹਾਇਓ (ਬਿਊਰੋ): ਮਿਲਵਾਕੀ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਓਕ ਕਰੀਕ ਵਿਚ 5 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਹੋਏ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਿੱਖ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਇਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਗਮ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਮੋਹਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕੁਝ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ।

ਇਕ ਇਸਾਈ ਬੁਲਾਰੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਇੱਕ ਅਮਨ ਪਸੰਦ ਕੌਮ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਗਲਤ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਵਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹਮਲਾ ਬੇਹੱਦ ਨਿੰਦਣਯੋਗ ਹੈ। ਜੈਪਾਲ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਨਿੰਦਿਆ ਕਰਦਿਆਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਸਰਬੱਤ ਦੇ ਭਲੇ ਦੇ ਅਕੀਦੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਲੰਗਰ ਹਾਲ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੂਥ ਲਾ ਕੇ ਆਏ ਹੋਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੇ 'ਬਿਸਰਿ ਗਈ ਸਭ ਤਾਤਿ ਪਰਾਈ' ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ। ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੈਂਟਰ ਦੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਮਾਰਗਰੇਟ ਫੌਕਸ, ਪੈਟ ਕੋਲ, ਕੈਥੋਲਿਕ ਲੀਡਰ ਲੁਇਸ ਗੈਸਪਾਨੀ, ਯਹੂਦੀ ਆਗੂ ਰਾਬੀ ਸ਼ੈਨਾ, ਐਫ ਬੀ ਆਈ ਦੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਏਜੰਟ ਐਡਵਰਡ ਹਾਨਕੋ, ਗੈਸਟ ਸਪੀਕਰ ਡਾ. ਅਨਾਇਤ ਮਲਿਕ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਨਿਖੇਧੀ ਕਰਦਿਆਂ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਹਮਦਰਦੀ ਪ੍ਰਗਟਾਈ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੇਵਾਦਾਰ ਸਤਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਏ ਸਭ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

DIAMOND
RESIDENTIAL MORTGAGE CORPORATION
$ave Thousands Now!!
REFINANCE & PURCHASE LOANS
Conventional, FHA, VA, USDA, Jumbo and HARP Loan Programs
Pramodh Singh (Preet)
Senior Loan Officer | NMLS #215526
Cell: (847) 814-8825
3701 Grand Ave. • Suite E • Gurnee, IL 60031
Phone: (847) 775-2180 • Fax: (866) 286-8036
Email: pramodh.singh@thedrmc.com
www.diamondresidential.com
Illinois Residential Mortgage Licensee. Programs available to qualified borrowers. Rates and programs subject to change without. notice. Underwriting terms and conditions apply.

ooraa

ਕਰੈਡਿਟ ਕਾਰਡ ਪੇਮੈਂਟਾਂ ਤੋਂ ਬੇਹੱਦ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ?

- ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਡਾਲਰ ਬਚਾਓ, ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਸੁਖਾਲੀ ਕਰੋ
- ਤੁਹਾਡੀ ਰਹਿੰਦੀ ਪੇਮੈਂਟ 60% ਤੱਕ ਘਟ ਸਕਦੀ ਹੈ
- ਆਪਣਾ ਕਰੈਡਿਟ ਬਹਾਲ ਕਰਾਓ
- Bankruptcy ਤੋਂ ਬਚੋ !
- ਸਾਰੇ ਕਾਰਡਾਂ ਦੀ ਇਕੋ Monthly Payment ਬਣਾਓ

- Achieve financial peace of mind
- Get the fast results
- 100% confidential
- Prevent wages garnishment and bank levies

We work in USA & Canada

Resolve your IRS Tax Debt / Problems

100% SATISFACTION GUARANTEED

ਅੱਜ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰੋ

(888) 888-9914

www.ooraa.org

Dhillon Truck Stop
Dhillon Road Service

Interstate 40, exit 356, San Jon, NM

ਗਿੱਲ ਮੰਜ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਵਾਲੇ

ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬਾ

ਡੀਜ਼ਲ ਅਤੇ ਰੋਡ ਸਰਵਿਸ

New & Used Tires
Oil Change

ਨਿਊ ਮੈਕਸੀਕੋ ਦੀ ਸਕੇਲ ਉਤੇ ਵੀ ਸਰਵਿਸ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ

Ph:575-576-4111, 317-918-6776

ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿਚ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸੁਧਾਰ: ਥਿਆੜਾ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਵਿਚ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਸੁਧਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਲਦ ਹੀ ਇਹ ਸੇਵਾਵਾਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਹੋ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਾਲ ਇਕ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਹੈਲਥ ਸਿਸਟਮ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਥਿਆੜਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਹੋਣ 'ਤੇ ਐਂਬੂਲੈਂਸ ਬੜੀ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਨੂੰ ਨੇੜੇ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਬਿਨਾਂ ਦੇਰੀ ਪਹੁੰਚਦੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਂਗ ਹੀ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਨੰਬਰ 108 ਘੁਮਾਉਣ 'ਤੇ ਐਂਬੂਲੈਂਸ 10 ਮਿੰਟ ਦੇ ਅੰਦਰ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਸੇਵਾ ਬਿਲਕੁਲ ਮੁਫਤ ਹੈ ਅਤੇ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉਪਲਬਧ ਹੈ।

ਜੱਚਾ ਤੇ ਬੱਚਾ ਸੰਭਾਲ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਸ. ਥਿਆੜਾ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਬੱਚੇ ਦੀ ਡਿਲਿਵਰੀ ਬਿਲਕੁਲ ਮੁਫਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜੱਚਾ ਨੂੰ ਮਾਤਾ ਕੌਸ਼ੱਲਿਆ ਗ੍ਰਾਂਟ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦਾਬੜੇ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦਾ ਮਿਆਰ ਉਚਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਸਿਹਤ ਮਿਹਕਮੇ ਵਿਚ ਯੋਗ ਡਾਕਟਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਅਮਲੇ ਦੀ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ ਉਤੇ ਭਰਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਭਰਤੀ ਨਿਰੋਲ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇ ਪਸਾਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਡੇਢ ਸੌ ਬੈਡ ਦਾ ਇਕ ਅਤਿ ਆਧੁਨਿਕ ਹਸਪਤਾਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਏਅਰਕੰਡੀਸ਼ਨਡ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਅਤਿ ਆਧੁਨਿਕ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਾਮਾਨ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਸਟਾਫ ਦੀ ਭਰਤੀ ਲਈ ਪੀ ਜੀ ਆਈ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀ ਇਕ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਸਟਾਫ ਦੀ ਭਰਤੀ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਗਰੀਬ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਬਿਲਕੁਲ ਮੁਫਤ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਨੂੰ ਦਵਾਈਆਂ ਨਾ ਮਿਲਣ ਬਾਰੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਕੁਝ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਆਈਆਂ ਸਨ ਪਰ ਸਬੰਧਤ ਸਟਾਫ ਦੀ ਪੂਰੀ ਖਿਚਾਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਪਿਛੋਂ ਹਾਲਾਤ ਕਾਫੀ ਸੁਧਰੇ ਹਨ।

ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਥਿਆੜਾ (ਖੱਬਿਓਂ ਤੀਜੇ), ਨਾਲ ਹਨ-ਕੰਵਰ ਘੁੰਮਣ, ਲਵਦੀਪ ਦੁੱਲਤ ਅਤੇ ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ (ਐਨ ਸੱਜੇ)

ਪੰਜਾਬ ਹੈਲਥ ਸਿਸਟਮ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰ-ਵਿਹਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਿਆਂ ਸ. ਥਿਆੜਾ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹਸਪਤਾਲ ਇਸ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨਾ ਇਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਹੈ ਪਰ ਡਾਕਟਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬਦਲੀਆਂ ਅਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਦਾ ਹੱਕ ਸਿਹਤ ਮਹਿਕਮੇ ਦੇ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੂੰ ਹੈ। ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਤੇ ਪੜਤਾਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਰੀਬ 350 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਲਾਗਤ ਨਾਲ ਹਸਪਤਾਲ ਅਪਗ੍ਰੇਡ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਸੁਧਾਰੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਗੁਰਦੇ ਦੇ ਮਰੀਜਾਂ ਲਈ ਡਾਇਲਸਿਸ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਹੁਣ ਸਿਰਫ 750 ਰੁਪਏ ਲੈ ਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂਕਿ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਹਸਪਤਾਲ ਇਸੇ ਸੇਵਾ ਦਾ 6-7 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਚਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਬਠਿੰਡਾ, ਮੋਗਾ, ਮੁਕਤਸਰ ਅਤੇ ਲੁਧਿਆਣਾ ਜ਼ਿਲੇ ਵਿਚ ਕੈਂਸਰ ਦਾ ਰੋਗ ਬਹੁਤ ਵਧ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਚੇਅਰਮੈਨ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਸੱਚ ਮੁੱਚ ਹੀ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਇਹ ਚਿੰਤਾ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਿਤ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਚਾ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਹਰ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸਾਫ ਪਾਣੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਮਸ਼ੀਨਾਂ ਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲਾਭ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਠਿੰਡਾ ਦੇ ਹਸਪਤਾਲ ਨੂੰ ਆਧੁਨਿਕ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਅਤੇ ਕੈਂਸਰ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਲਈ ਉਚੇਚੇ ਯਤਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਲੰਮੇ ਅਰਸੇ ਤੋਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੇਲੇ ਪੂਰਾ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਸਨਅਤੀ ਪ੍ਰਦੂਸ਼ਣ ਵਧਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਕੈਂਸਰ ਦੇ ਰੋਗ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸ਼ ਥਿਆੜਾ ਨੇ ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਹੋਰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ। ਪਰਵਾਸੀ ਪੰਜਾਬੀ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡਾਂ ਜਾਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਜਾਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਪਸੰਦ ਥਾਂ ਉਤੇ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀਆਂ ਵਗੈਰਾ ਖੋਲ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਇਸ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਮੌਜੂਦਾ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਰਾਹ ਪਾਏ ਜਾਣ ਲਈ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸ. ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਉਚੇਚੀ ਸਿਫਤ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੇ ਬਿਜਲੀ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟਾਂ ਦੇ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋਣ ਨਾਲ ਬਿਜਲੀ ਦੀ ਕੋਈ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਰਹੇਗੀ। ਸੜਕਾਂ ਦਾ ਸੁਧਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਹੋ ਚੁਕਾ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ. ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਥਿਆੜਾ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਟਕਸਾਲੀ ਆਗੂਆਂ ਵਿਚੋਂ ਹਨ। ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਆਰਾਂ ਦੇ ਵਾਸੀ ਸ. ਥਿਆੜਾ ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬਾ ਮੋਰਚੇ ਸਮੇਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੋਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਵਧ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਟਿਊਬਵੈਲ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਵੀ ਰਹਿ ਚੁਕੇ ਹਨ। ਬੀ ਏ ਤੱਕ ਪੜ੍ਹੇ ਸ. ਥਿਆੜਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਮਾਮਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਕੇਂਦਰੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ 3 ਲੜਕੇ ਤੇ ਇਕ ਲੜਕੀ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਕ ਬੇਟਾ ਬੇਏਰੀਏ 'ਚ ਇੰਜੀਨੀਅਰ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਜਦੋਂ ਉਹ ਕਿਸੇ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਮਿਲਵਾਕੀ ਆਏ ਤਾਂ ਇਥੇ ਆਪਣੇ ਕੁੜਮ ਸ. ਮਲਕੀਅਤ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵੀ ਪਹੁੰਚੇ। ਸ. ਧਾਮੀ ਕਾਰਸਨ ਸਿਟੀ (ਰੀਨੋ), ਨੇਵਾਡਾ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਰੀਨੋ ਦੇ ਬਾਨੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਹਿ ਚੁਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹੋਟਲ ਕਾਰੋਬਾਰ (ਹਾਲੀਡੇ ਇੰਨ ਐਕਸਪ੍ਰੈਸ) ਵਿਚ ਹਨ।

ਅਰਦਾਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਰੇਡੀਓ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ ਯੂਐਸਏ ਵਲੋਂ 24 ਘੰਟੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਰੇਡੀਓ ਸ਼ੁਰੂ

ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ (ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ ਯੂਐਸਏ ਵਲੋਂ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੀ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਮੰਗ 'ਤੇ 24 ਘੰਟੇ ਸੱਤੇ ਦਿਨ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਰੇਡੀਓ ਲੰਘੇ ਮੰਗਲਵਾਰ ਨੂੰ ਭਾਈ ਦਿਲਬਾਗ ਸਿੰਘ, ਭਾਈ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ ਯੂਐਸਏ ਦੀ ਟੀਮ ਵਲੋਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ ਯੂਐਸਏ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਮੈਨੇਜਰ ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਵਿਲੱਖਣ ਕਿਸਮ ਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਰੇਡੀਓ ਹੋਵੇਗਾ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੰਗਤਾਂ ਹੋਰ ਰੋਜ਼ ਸਿਮਰਨ, ਨਿਤਨੇਮ, ਆਸਾ ਦੀ ਵਾਰ, ਕਥਾ, ਕੀਰਤਨ, ਲੜੀਵਾਰ 1 ਘੰਟਾ ਸਹਿਜ ਪਾਠ, ਸੁਖਮਨੀ ਸਾਹਿਬ, ਢਾਡੀ ਵਾਰਾਂ ਸਰਵਣ ਕਰ ਸਕਣਗੀਆਂ। ਪੰਥ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥਿਆਂ ਦੇ ਗਾਏ ਸ਼ਬਦ ਅਤੇ ਕਥਾਵਾਚਕਾਂ ਤੋਂ ਕਥਾ ਸਰੋਤੇ ਸਰਵਣ ਕਰ ਸਕਿਆ ਕਰਨਗੇ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਰੇਡੀਓ ਯੂਐਸਏ ਵੈਬਸਾਈਟ www.gurbaniradio.org ਉਪਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫੋਨ 'ਤੇ 1-605-475-6868 ਜਾਂ 832-551-5029 ਡਾਇਲ ਕਰਕੇ ਸੁਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਰੇਡੀਓ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸਪਾਂਸਰ ਵੀ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸਹਾਇਤਾ ਟੈਕਸ ਡੀਡੱਕਟੀਬਲ ਹੋਵੇਗੀ।

ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣੇ

ਜੈਕਸਨ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ (ਬਿਊਰੋ): ਸ. ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਰਾਜਪੁਰਾ ਨੂੰ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਇਕਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇਹ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕੌਮੀ ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੱਲ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਮਿਡਵੈਸਟ ਇਕਾਈ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਕਿਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਵਾ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਅਹੁਦਾ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੁਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਡਿੰਪਲ ਵਲੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਖਾਲੀ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੱਲ੍ਹਾਂ ਦਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪੱਤਰ ਤੇ ਸਿਰੋਪਾਓ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ

ਇਥੇ ਹੋਏ ਇਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ. ਸੱਲ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਸ. ਕਿਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਵਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪੱਤਰ ਅਤੇ ਸਿਰੋਪਾਓ ਦੇ ਕੇ ਇਹ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸੌਂਪੀ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਇੰਡੀਆਨਾ ਇਕਾਈ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖਲੀਲ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਹੋਰ ਕਈ ਵਰਕਰ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਸਿਆਟਲ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ

ਸਿਆਟਲ (ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਸਿਆਟਲ ਵਲੋਂ ਨਵੀਂ ਪਨੀਰੀ ਨੂੰ ਖੇਡਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਖ ਵੱਖ ਉਮਰ ਗਰੁਪ ਬਣਾ ਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਖੇਡਾਂ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿਆਟਲ ਦੀ ਸਾਕਰ ਟੀਮ ਜੇਤੂ ਰਹੀ। ਬਾਰਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਅਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੁਕਾਬਲੇ ਹੋਏ।

ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸੌ ਮੀਟਰ ਦੌੜਾਂ ਅਤੇ ਅਥਲੈਟਿਕਸ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਖੇਡਾਂ ਵੀ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕਲੱਬ ਵਲੋਂ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਸਮਰ ਸਪੋਰਟਸ ਕੈਂਪ ਪਿਛਲੇ ਤਿੰਨ ਮਹੀਨੇ ਤੋਂ ਹਰ ਸਨਿਚਰ ਤੇ ਐਤਵਾਰ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਬੱਚੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ। ਕੈਂਪ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ, ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਢੇਸੀ ਅਤੇ ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਲੱਬ ਵਲੋਂ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਬੱਚੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ

ਰੇਡੀਓ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਸੁਣੋ

RADIO CHARDI KALA

ਹੁਣ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ
www.radiock.com 'ਤੇ

ਬੇਏਰੀਆ ਅਤੇ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ
ਹਫਤੇ ਦੇ ਸੱਤੇ ਦਿਨ, 24 ਘੰਟੇ

Wifi Radio ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਚਲਦਾ ਹੈ

ਧਾਰਮਿਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ, ਤਾਜ਼ਾ ਖਬਰਾਂ, ਟਾਕ ਸ਼ੋਅ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ ਤੇ ਫਰੀਮਾਂਟ ਤੋਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਸਾਰਣ

> Preet Fabric, Fremont > Kash Fabrics, Hayward
> Sidhartha International, Fremont
>Shalimar, Union City >Mann Grocery Market, Yuba City

ਰੇਡੀਓ ਤੁਸੀਂ ਫੋਨ
832-551-5038
510-972-0442
'ਤੇ ਵੀ ਸੁਣ ਸਕਦੇ ਹੋ

Khalsa Radio ਗੁਰਬਾਣੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 24/7/365
"Independent Voice" ਫੋਨ 'ਤੇ ਸੁਣੋ 702-489-0222
www.khalsaradio.org Info@khalsaradio.org

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ
ਫੋਨ: 510-900-3600

Radio CK, PO Box 296, Fremont, CA 94537

ਡੈਲਸ 'ਚ ਤੀਆਂ ਹੁਣ 9 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ

ਡੈਲਸ, ਟੈਕਸਸ: ਪੰਜਾਬੀ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਆਫ ਨੌਰਥ ਟੈਕਸਸ ਵੱਲੋਂ ਤੀਆਂ ਦਾ ਮੇਲਾ ਹੁਣ 9 ਸਤੰਬਰ, ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਮੇਲਾ 12 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਲਾਇਆ ਜਾਣਾ ਸੀ ਪਰ ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਦੇ ਗੁਰੂਘਰ ਵਿਚ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਮੇਲਾ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਇਹ ਸੰਸਥਾ 1992 'ਚ ਬਣੀ ਸੀ।

ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਸਮੇਲ ਸੰਧੂ ਅਤੇ ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਭੰਗੂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਨਾਲ ਇਹ ਮੇਲਾ 9 ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ 3 ਤੋਂ 9 ਵਜੇ ਤੱਕ ਰੋਮਾ ਪੈਲੇਸ, ਗਾਰਲੈਂਡ, ਟੈਕਸਸ ਵਿਖੇ ਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੇਲੇ ਦੀ ਕੋਈ ਟਿਕਟ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਗਈ ਅਤੇ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਬੀਬੀਆਂ ਲਈ ਮੁਫ਼ਤ ਖਾਣੇ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂਘਰਾਂ, ਵੱਖ-ਵੱਖ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮਾਈਆਂ, ਬੀਬੀਆਂ ਅਤੇ ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਆਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਗਿੱਧੇ ਅਤੇ ਬੋਲੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਮਾਈਆਂ ਵੀ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਖਾਸ ਆਈਟਮ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਨਾਲ ਹੀ ਸਕਿੱਟ, ਭੰਗੜਾ ਅਤੇ ਸਾਉਣ ਮਹੀਨੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦੇ ਚੰਗੇ ਪਹਿਰਾਵੇ ਵਾਲੀ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਮੈਡਲ ਨਾਲ ਸਨਮਾਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਹੱਸਦਾ ਪੰਜਾਬ ਕਬੱਡੀ ਮੇਲਾ 3 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ

ਡੈਲਸ, ਟੈਕਸਸ: ਹੱਸਦਾ ਪੰਜਾਬ ਸੰਸਥਾ ਵਲੋਂ ਇਕ ਕਬੱਡੀ ਖੇਡ ਮੇਲਾ ਆਉਂਦੀ 3 ਨਵੰਬਰ ਨੂੰ ਬਾਬ ਵੁੱਡ ਪਾਰਕ, ਪਲੇਨੋ ਵਿਚ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਏਗਾ। ਇਸ ਮੇਲੇ ਦੌਰਾਨ ਕਬੱਡੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਬੱਚਿਆਂ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਖੇਡਾਂ ਵੀ ਹੋਣਗੀਆਂ।

ਮੇਲੇ ਦੀ ਕੋਈ ਟਿਕਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ ਅਤੇ ਤਾਜ਼ਾ ਜਲੇਬੀਆਂ ਸਮੇਤ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮੁਫਤ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪ੍ਰਿੰ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਏਥਨਜ਼ ਤੋਂ ਲੰਡਨ' ਰਿਲੀਜ਼

ਟੋਰਾਂਟੋ (ਬਿਊਰੋ): ਨਾਮੀ ਖੇਡ ਲੇਖਕ ਪ੍ਰਿੰ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਏਥਨਜ਼ ਤੋਂ ਲੰਡਨ' ਨਾਟਕਕਾਰ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਘ ਔਲਖ ਨੇ ਕਲਮਾਂ ਦੇ ਕਾਫ਼ਲੇ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ, ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ, ਡਾ. ਬਲਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਓਂਕਾਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਵਕੀਲ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ ਤੇ ਕਲਮਾਂ ਦੇ ਕਾਫ਼ਲੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ।

ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਪੁਰਾਤਨ ਤੇ ਨਵੀਨ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਬੜੀ ਰੌਚਿਕ ਸ਼ੈਲੀ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਓਲੰਪੀਅਨ ਹੈ ਜੀਹਦੀ ਵਾਰਤਕ ਬਾਰੇ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ 'ਪੰਜਾਬੀ ਵਾਰਤਕ ਦਾ ਉਚਾ ਬੁਰਜ ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ' ਪੁਸਤਕ ਸੰਪਾਦਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। 176 ਪੰਨਿਆਂ ਦੀ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਸੰਗਮ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨਜ਼ ਸਮਾਣਾ ਨੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਲੇਖਕ ਦੀ ਸਵੈਜੀਵਨੀ 'ਹਸੰਦਿਆਂ ਖੇਲੰਦਿਆਂ', ਸਫ਼ਰਨਾਮੇ 'ਅੱਖੀਂ ਵੇਖ ਨਾ ਰੱਜੀਆਂ' ਤੇ 'ਫੇਰੀ ਵਤਨਾਂ ਦੀ' ਅਤੇ 'ਖੇਡਾਂ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ' ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਐਡੀਸ਼ਨਾਂ ਵੀ ਸੰਗਮ ਪਬਲੀਕੇਸ਼ਨਜ਼ ਨੇ ਹੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। 'ਪਿੰਡ ਦੀ ਸੱਥ ਚੋਂ' ਤੇ 'ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਉੱਘੇ ਖਿਡਾਰੀ' ਛਪ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

SUPER TRAVEL
847-676-9090, 773-465-5566
E-mail: supertravel2003@yahoo.com
Lowest Fares With Excellent Service

AMERICAN AIR, CONTINENTAL AIR

JET AIRWAYS DELTA, AIR INDIA, KLM, LUFTHANSA.

For Emergency Call anytime at 847-673-3825
EARLY BIRD SALE!!!!
India $545
London $250

Freeway Travel Inc

ਸਸਤੀਆਂ ਟਿਕਟਾਂ, ਖਰਾ ਸੌਦਾ, ਬਿਹਤਰ ਸਰਵਿਸ

Call Raju
Tel: 773-973-0200
Fax: 773-973-0557
2542 W Devon Ave. Chicago IL 60659

ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ

ਘਰਾਂ/ਦਫਤਰਾਂ ਅਤੇ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਕਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵਧੀਆ ਕੁਆਲਟੀ ਦਾ ਕਾਰਪੈਟ ਸਸਤੇ ਭਾਅ ਪੁਆਉ

ਦੀਵਾਨ ਐਵਨਿਊ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਸਟੋਰ ਜਿੱਥੋਂ ਤੁਸੀ ਖਰੀਦ ਸਕਦੇ ਹੋ ਬਿਲਕੁਲ ਨਵੇਂ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਦੇ ਰੰਗ ਹਰ ਇਕ ਕਵਾਲਿਟੀ ਵਿਚ, ਕੀਮਤਾਂ ਇਨੀਆਂ ਘੱਟ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੋਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ! ਆਓ! ਦੇਖੋ ਅਮਰ ਕਾਰਪੈਟਸ ਦਾ ਨਵਾਂ ਤੇ ਬੇਹਤਰੀਨ ਚੋਣ ਭਰਪੂਰ ਨਵਾਂ ਅਤੇ ਵੱਡਾ ਸ਼ੋਅਰੂਮ

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ

ਹਾਰਡਵੁੱਡ ਫਲੋਰ, ਕਿਚਨ ਕੈਬਨਿਟ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਲੋਰ ਉਪਲਬਧ

ਫਰੀ ਐਸਟੀਮੇਟ, ਆਰਡਰ ਕਰਨ ਦੇ ਅਗਲੇ ਹੀ ਦਿਨ ਕਾਰਪੈਟ ਪਾਵਾਂਗੇ

Same day service in Chicago and suburbs

Amar Carpets Inc
ਵੈਸਟਰਨ ਅਵੈਨਿਊ ਤੋਂ ਅਧਾ ਬਲਾਕ ਵੈਸਟ, 2423 W Devon Ave. Chicago IL 60659
ਕਾਲ ਕਰੋ : ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ
Ph: 773-508-5253,773-507-8043, Fax: 773-508-5249

ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ
ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ

ਗੁਰਪਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ
ਅਟਾਰਨੀ ਐਟ ਲਾਅ

ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਡੀਪੋਰਟ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋ?
ਜਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਕੇਸ ਬੰਦ ਹੈ?
ਤੁਹਾਡੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਅਟਾਰਨੀ ਪੰਨੂੰ

ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਤੇ ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਡਿਫੈਂਸ

- ਬੋਰਡ ਆਫ ਇੰਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਅਪੀਲਜ਼
- 9th & 2nd ਸਰਕਿਟ ਅਪੀਲਜ਼
- ਕੈਨਸੇਲੇਸ਼ਨ ਆਫ ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ (10 ਸਾਲਾ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਕੇਸ)
- ਡੀਪੋਰਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ ਖੋਲ੍ਹਣ ਲਈ ਮੋਸ਼ਨ

ਮੁਫਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਲਾਹ ਲਈ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ

NEW YORK
T 718.672.8000
75-20 ASTORIA BLVD, SUITE 170
JACKSON HEIGHTS, NEW YORK 11370
* ADMITTED IN THE STATE OF NEW YORK ONLY

CALIFORNIA
T 510.796.9000
39180 LIBERTY STREET, SUITE 118
FREEMONT. CA 94538

Punjab Times
Established in 2000
13th Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746
Fax:847-705-9388
Email:punjabtimes1@sbcglobal.net
www.punjabtimesusa.com

Editor:
Amolak Singh Jammu
Astt. Editor:
Jaspreet Kaur
Kuljeet Singh
Graphics:
Mandeep Singh

Photographer
Kamaljit Singh Virdi
Ph. 847-502-2703

Our Columnists
Ashok Bhaura
Tarlochan Singh Dupalpur
Baljit Basi
Major Kular
Corrspondents
Detroit, MI
Rajinder Syan
734-261-0936
New York
Iqbal S. Jabowalia
917-375-6395

Distributed in:
California, Illinois, Indiana, Ohio, Michigan, Wisconsin, Missisipi, Iowa, Arkansas, Massachusetts, Texas, Virginia, Nevada, Washington, Oregon, Arizona, Georgia, Florida, New York, New Jersey, Connecticut, Oklahoma, Pennsylvania, Missouri, Kentucky

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ
ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 90 ਡਾਲਰ,
ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 400 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਟੈਕਸਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਾਸੀਆਂ ਦੀਆਂ ਜੇਬਾਂ 'ਤੇ ਡਾਕਾ

ਆਪਣਾ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਖਰੀਦਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵੀ ਕਰ ਲਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਕੀਮਤ 38 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ 4500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਨਵੇਂ ਟੈਕਸ ਥੋਪਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਇਸ ਵਾਰ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੈਟ, ਸਟੈਂਪ ਡਿਊਟੀ, ਰੋਡ ਟੈਕਸ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸਾਲਾਨਾ ਤਕਰੀਬਨ 900 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਮਿਲਣਗੇ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਹਾਊਸ ਟੈਕਸ ਦੀ ਥਾਂ ਜਾਇਦਾਦ ਟੈਕਸ ਲਾਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸ਼ਹਿਰੀਆਂ ਨੂੰ 300 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਸਾਲਾਨਾ ਹੋਰ ਬੋਝ ਝੱਲਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਗੰਭੀਰ ਮਾਲੀ ਸੰਕਟ ਵਿਚ ਘਿਰੀ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਚਲੰਤ ਮਾਲੀ ਸਾਲ ਦੌਰਾਨ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਤਕਰੀਬਨ 2000 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਜੁਗਾੜ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨੇ 58 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ 'ਤੇ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਤੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਸਾਲ ਲਈ ਮੁੜ ਨੌਕਰੀ 'ਤੇ ਰੱਖਣ ਨੂੰ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਮੁੜ ਤੋਂ ਨੌਕਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਇਹ ਲਿਖ ਕੇ ਦੇਵੇਗਾ ਕਿ ਉਹ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਲਾਭ ਇਕ ਸਾਲ ਨਹੀਂ ਲਵੇਗਾ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਸੇਵਾ ਮੁਕਤੀ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਲਾਭ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਅੱਗੇ ਪਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲੇਗਾ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਵੈਟ ਦੀਆਂ ਮੌਜੂਦਾ ਦਰਾਂ 'ਚ 0.5 ਫ਼ੀਸਦੀ ਦਾ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਟਲਾਂ ਤੇ ਮੈਰਿਜ ਪੈਲੇਸਾਂ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦਾ ਚਾਰ ਫੀਸਦੀ ਲਗਜ਼ਰੀ ਟੈਕਸ ਵਧਾ ਕੇ ਅੱਠ ਫ਼ੀਸਦੀ, ਵੈਟ ਡੀਲਰਾਂ 'ਤੇ 800 ਰੁਪਏ ਪ੍ਰੋਸੈਸਿੰਗ ਫ਼ੀਸ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਤੇ ਭੱਠਾ ਮਾਲਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਉੱਕਾ-ਪੁੱਕਾ ਟੈਕਸ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਾਹਨਾਂ 'ਤੇ ਲਗਦਾ ਮੋਟਰ ਵਾਹਨ ਟੈਕਸ ਵਧਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਸਾਲਾਨਾ 108 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਾਧੂ ਮਾਲੀਆ ਇਕੱਤਰ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਹ ਮੋਟਰ ਵਾਹਨ ਟੈਕਸ ਹਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਵਾਹਨਾਂ 'ਤੇ ਛੇ ਫ਼ੀਸਦੀ ਦੇ ਇੱਕਸਾਰ ਰੇਟ 'ਤੇ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 250 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ 7500 ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਦਾ ਉੱਕਾ-ਪੁੱਕਾ ਮੋਟਰ ਕਰ ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਹਨਾਂ ਦੇ ਤਬਾਦਲੇ ਉਪਰ ਵੀ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਮਾਨ ਦੀ ਢੋਅ-ਢੁਆਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਾਹਨਾਂ, ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਸਰਵਿਸ ਗੱਡੀਆਂ, ਟੂਰਿਸਟ ਬੱਸਾਂ ਤੇ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਟੂਰਿਸਟ ਪਰਮਿਟ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਵਾਹਨਾਂ ਉਪਰ ਲੱਗਣ ਵਾਲੇ ਮੋਟਰ ਵਹੀਕਲ ਟੈਕਸ ਵਿਚ ਵੀ ਵਾਧਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੀ ਰਜਿਸਟਰੀ ਮੌਕੇ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਸਿਹਤ ਲਈ ਇਕ ਫ਼ੀਸਦੀ ਸਮਾਜਕ ਬੁਨਿਆਦੀ ਢਾਂਚਾ ਕਰ (ਸੋਸ਼ਲ ਇਨਫਰਾ-ਸਟਰੱਕਚਰ ਸੈਸ) ਲਾਉਣ ਨੂੰ ਵੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦਿੱਤੀ। ਬੈਅਨਾਮੇ ਦੀ ਫ਼ੀਸ ਦੀ ਉਪਰਲੀ ਸੀਮਾ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਨੂੰ 30,000 ਰੁਪਏ ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ ਦੋ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਮੰਤਰੀ ਮੰਡਲ ਨੇ ਫਰਦ ਤੇ ਸੁਵਿਧਾ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਇੰਤਕਾਲ ਫ਼ੀਸ ਅਤੇ ਉਥੇ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹੋਰ ਸੁਵਿਧਾਵਾਂ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਵਾਧੇ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਹਰ ਸਾਲ 480 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਇਕੱਤਰ ਹੋਣਗੇ।

ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਸ਼ਹਿਰੀ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਜਾਇਦਾਦ ਟੈਕਸ ਲਾਗੂ ਕਰ ਕੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਸਾਲਾਨਾ 180 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਾਧੂ ਬੋਝ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮਿਉਂਸਪਲ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੂੰ ਤਕਰੀਬਨ 360 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਆਮਦਨ ਹੋਵੇਗੀ। ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਲਾਗੂ ਹਾਊਸ ਟੈਕਸ ਤੋਂ ਕਮੇਟੀਆਂ ਨੂੰ 178 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਆਮਦਨ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਾਇਦਾਦ ਟੈਕਸ, ਹਾਊਸ ਟੈਕਸ ਦੀ ਥਾਂ ਲਵੇਗਾ। ਇਸ ਨਵੇਂ ਟੈਕਸ ਦੇ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਲਾਟਾਂ 'ਤੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਉਸਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਟੈਕਸ ਅਦਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ।

ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਿਆਰੀ ਹਸਤੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਭਖਿਆ

ਸੰਸਦ 'ਚ ਧਾਰਾ 25 'ਚ ਸੋਧ ਬਾਰੇ ਬਿਲ ਪੇਸ਼ ਹੋਵੇਗਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ (ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਬਿਊਰੋ): ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਿਆਰੀ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਨੰਦ ਮੈਰਿਜ ਐਕਟ ਦੀ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਧਰਮ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਹੰਭਲਾ ਮਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਸਭਾ ਸਪੀਕਰ ਮੀਰਾ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਇਸ ਬਾਰੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਅਜਨਾਲਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਮੈਂਬਰ ਬਿੱਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਤਹਿਤ ਸਿੱਖ, ਜੈਨ ਤੇ ਬੋਧੀ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਚਿਰਕੋਣੀ ਮੰਗ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਧਾਰਾ ਵਿਚ ਸੋਧ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਧਰਮ ਵਜੋਂ ਮਾਨਤਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ।

ਕੋਲਾ ਘਪਲੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਹੰਗਾਮਾ ਜਾਰੀ ਰਹਿਣ ਕਾਰਨ 24 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਿਆਰੀ ਹਸਤੀ ਬਾਰੇ 'ਸੰਵਿਧਾਨ ਸੋਧ' ਬਿੱਲ ਲੋਕ ਸਭਾ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ। ਇਹ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਮੈਂਬਰ ਬਿੱਲ ਹੁਣ ਸੱਤ ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਦੇ ਆਸਾਰ ਹਨ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਕਾਨੂੰਨ ਮੰਤਰੀ ਸਲਮਾਨ ਖੁਰਸ਼ੀਦ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਸਮੇਤ ਜੈਨ ਤੇ ਬੁੱਧ ਧਰਮ ਨੂੰ ਵੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਵਿਚ ਸੋਧ ਕਰਕੇ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਧਰਮ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਦੇ ਮੁੱਦੇ 'ਤੇ ਸਰਬਸੰਮਤੀ ਬਣਨੀ ਸੰਭਵ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੋਲਾ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਐਨ.ਡੀ.ਏ. ਵੱਲੋਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਅਸਤੀਫੇ ਦੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਮੰਗ ਕਾਰਨ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਹੰਗਾਮਾ ਜਾਰੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਇਹ ਬਿੱਲ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਹੋਣੋਂ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਜਥੇਦਾਰ ਅਜਨਾਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਇਹ ਬਿੱਲ ਸੱਤ ਸਤੰਬਰ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਦਾ ਦਿਨ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਮੈਂਬਰ ਬਿੱਲਾਂ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਬਿੱਲ ਨੂੰ 'ਸੰਵਿਧਾਨ ਸੋਧ ਬਿਲ' 2012 ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਤਾਂ ਹੀ ਕਾਨੂੰਨ ਬਣ ਸਕੇਗਾ ਜੇ ਆਨੰਦ ਕਾਰਜ ਸੋਧ ਬਿੱਲ ਵਾਂਗ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਵੀ ਖੁਦ ਅਪਨਾ ਲਵੇ। ਸਾਬਕਾ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਮੈਂਬਰ ਬਿੱਲ ਦਾ ਰਾਹ ਹਮੇਸ਼ਾ ਔਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਸਿਆਸੀ ਇੱਛਾ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਅਪਨਾ ਕੇ ਪਾਸ ਕਰਵਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਵਿਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਰਤਨ ਸਿੰਘ ਅਜਨਾਲਾ ਨੇ ਲੋਕ ਸਭਾ ਸਪੀਕਰ ਮੀਰਾ ਕੁਮਾਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਮੈਂਬਰ ਬਿੱਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮੰਗੀ ਸੀ ਤੇ ਸਪੀਕਰ ਨੇ ਇਹ ਮੰਗ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰ ਲਈ। ਇਸ 'ਸੰਵਿਧਾਨਕ ਸੋਧ ਬਿੱਲ 2012' ਵਿਚ ਧਾਰਾ 25 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ-99 ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖ, ਜੈਨ ਤੇ ਬੋਧੀ ਧਰਮ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦਾ ਅੰਗ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਧਾਰਾ 25 ਦੀ ਕਲਾਜ਼ ਇਕ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਹਰ ਕਿਸੇ ਲਈ ਧਰਮ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਧਾਰਾ 25 ਦੀ ਕਲਾਜ਼ 2 ਦੀ ਉਪ ਕਲਾਜ਼ (ਬੀ) ਵਿਚ ਇਸ ਆਜ਼ਾਦੀ ਉਪਰ ਛਾਪਾ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖ, ਜੈਨ ਤੇ ਬੋਧੀ ਧਰਮ ਨੂੰ ਵੱਖਰਾ ਨਾ ਮੰਨ ਕੇ ਹਿੰਦੂ ਧਰਮ ਦਾ ਅੰਗ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਪੂਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨੇ ਧਰਮਾਂ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰ ਪਛਾਣ ਬਾਰੇ ਭੰਬਲਭੂਸਾ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਸ ਬਿੱਲ ਰਾਹੀਂ ਧਾਰਾ 25 ਵਿਚ ਸੋਧ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਵੱਖਰੀ ਪਛਾਣ ਦੁਨੀਆਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਸਕੇ।

ਐਨ.ਡੀ.ਏ. ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਸਾਬਕਾ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਐਮ.ਐਨ. ਵੈਂਕਟਚਾਈਆ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨਜ਼ਰਸਾਨੀ ਕੌਮੀ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਜੋ ਸੁਝਾਅ ਧਾਰਾ 25 ਵਿਚ ਸੋਧ ਲਈ ਦਿੱਤੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਇਸ ਬਿੱਲ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਸੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਖ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਇਹ ਦੂਜਾ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਮੈਂਬਰ ਬਿੱਲ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਬਕਾ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਨੰਦ ਕਾਰਜ ਸੋਧ ਐਕਟ ਲਈ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਮੈਂਬਰ ਬਿੱਲ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਅਨੋਖੀ ਘਟਨਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ।

ਬਾਦਲਾਂ ਦਾ ਤਖ਼ਤ ਹਿਲਾਉਣ ਦੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ

ਬਣਿਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਧਾਇਕ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂ ਸੁਨੀਲ ਜਾਖੜ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਬਾਬਤ ਪਾਰਟੀ ਹਾਈਕਮਾਨ ਕੋਈ ਸੰਕੇਤ ਦੇਵੇਗੀ ਤਾਂ ਉਹ ਇਸ 'ਤੇ ਜ਼ਰੂਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਗੇ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮੁੱਚੀ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੈ ਤੇ ਕੋਈ ਇਕ ਬੰਦਾ ਇਸ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਲੈਣ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਜਾਖੜ ਨੇ ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਵੱਲੋਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵੋਟਾਂ ਦਾ ਗਣਿਤ ਬਦਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਵੇਂ ਸੀਟਾਂ ਦੀ ਗਲਤ ਵੰਡ ਕਾਰਨ ਵੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵੋਟਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਵੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹਾਰ ਦਾ ਇਕ ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ ਹੈ। ਉਂਜ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਨੇੜੇ ਆਉਣ ਬਾਰੇ ਗੱਲਾਂ ਅਜੇ ਸੁਣੀਆਂ-ਸੁਣਾਈਆਂ ਹੀ ਹਨ, ਅਧਿਕਾਰਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਕਾਂਗਰਸ ਤੇ ਪੀ ਪੀ ਪੀ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਨੇੜੇ ਹੋਣ ਲੱਗੇ

ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਦਾਅਵੇਦਾਰ ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਤੇ ਰਵਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨ ਕੇ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਰਵਾਂ ਸਵਾਗਤ ਕਰਨਗੇ ਕਿਉਂਕਿ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਨੇ ਇਕ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤੋਂ ਅਲੱਗ ਹੋਣ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਦਿਖਾਈ ਹੈ। ਉਧਰ, ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਸੰਤ ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਲੌਂਗੋਵਾਲ ਦੀ ਬਰਸੀ 'ਚ ਪੁੱਜੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਾਂਗਰਸ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਸਾਂਝੇ ਮੋਰਚਾ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਗਠਜੋੜ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਬੀਰਦਵਿੰਦਰ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢਿਆ: ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਬੀਰਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਜ਼ਾਬਤਾ ਭੰਗ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਬੀਰਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਕਦੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਬਣੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਸਬੂਤ ਦੇਣ ਦੀ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਬਾਦਲ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਗੈਰ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਹੀ ਮੁਹਾਲੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਹਲਕੇ ਦੀ ਟਿਕਟ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰੇ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੇ ਗਏ ਸਨ।

ਮੁੱਲਾ ਉਮਰ ਦੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਹੋਣ ਦੀ ਚਰਚਾ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਲਗਾਤਾਰ ਦਾਅਵਿਆਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਤਾਇਨਾਤ ਉੱਚ ਅਮਰੀਕੀ ਜਨਰਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਤਾਲਿਬਾਨ ਆਗੂ ਮੁੱਲਾ ਉਮਰ ਆਪਣੇ ਕਮਾਂਡਰਾਂ ਸਮੇਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਤੇ ਨਾਟੋ ਫੌਜਾਂ ਦੇ ਕਮਾਂਡਰ ਜਨਰਲ ਜੌਹਨ ਐਲਨ ਨੇ 'ਦਾ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਪੋਸਟ' ਵਿਚ ਲਿਖੇ ਇਕ ਲੇਖ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਮਰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਕਈ ਕਮਾਂਡਰ ਵੀ ਉਥੇ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ।

ਉਥੋਂ ਕਿਸੇ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਥਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੈਂਕੜੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ, ਧਾਰਮਿਕ ਤੇ ਮਜਬੂਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਮੌਤ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਧੱਕਿਆ। ਇਸ ਕਾਰਨ ਉਹ ਆਪਣਾ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਤੇ ਇਸਲਾਮ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਗੁਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਪ੍ਰੋ. ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਮਦੇਵ
ਸਵਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿਲੋਂ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ
ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ
ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਅਯੁਧਿਆ ਸਲਵਾਨ
ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਥਿਆੜਾ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ
ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ
ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਹੈਪੀ ਹੀਰ
ਸੰਨੀ ਧੂੜ
ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰਿੰਪੀ

Matrimonials

ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਅਮਰੀਕੀ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਓਹਾਇਓ ਵਸਨੀਕ, ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਪਾਸ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਲੜਕੀ ਉਮਰ 25 ਸਾਲ, 5'-3" ਲਈ ਅਮਰੀਕਾ ਵਸਦੇ ਯੋਗ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਵਰ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਫੋਟੋ ਤੇ ਵੇਰਵੇ ਸਹਿਤ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: partapbajwa@hotmail.com

---

US citizen/green card holder match sought for US citizen Jatt Sikh divorcee girl, no issues, 34 years, 5'-8". California residents only. Please contact: Email: hkbrar1951@yahoo.com

ਕੰਨਿਆ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

US citizen or green card holder girl sought for US green card holder Rajput boy 29, 5'-11". Call: 318-348-7448 or 661-229-6823 (Cell)

Sikh parents seek pretty, tall, professionally qualified match for US citizen clean-shaven boy 26, 5' 11", Master degree, working as financial analyst with a reputed Company. Contact: kpsingh263@gmail.com

---

Wanted suitable professional match for US citizen Jatt Sikh boy, 39, 5'-7" MD, good practice, innocent divorcee, issueless. Respectable family. Email bio-data & recent photo @ ssg77429@gmail.com

---

ਇੰਡੀਆ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸੋਹਣੇ-ਸੁਨੱਖੇ ਦੋ ਜੱਟ ਸਿੱਖ ਸਕੇ ਭਰਾਵਾਂ ਉਮਰ 29 ਸਾਲ, ਕੱਦ 6'-1" ਤੇ ਉਮਰ 28 ਸਾਲ, ਕੱਦ 6 ਫੁੱਟ ਵਾਸਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਸਿਟੀਜ਼ਨ ਜਾਂ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਹੋਲਡਰ ਲੜਕੀਆਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਤਲਾਕਸ਼ੁਦਾ ਵੀ ਵਿਚਾਰਨਯੋਗ। ਲੜਕਿਆਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸੈਟਲ ਹੈ। ਵਿਆਹ ਜਲਦ ਤੇ ਵਿਆਹ ਦਾ ਖਰਚਾ ਲੜਕਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵਲੋਂ। ਲੜਕਿਆਂ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਅਕਤੂਬਰ ਮਹੀਨੇ ਇੰਡੀਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੇਪਰ ਮੈਰਿਜ ਅਤੇ ਵੱਟੇ ਦੇ ਸਾਕ ਵਾਲੇ ਸੰਪਰਕ ਨਾ ਕਰਨ। ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ: ਫੋਨ, 510-861-5851, ਈ-ਮੇਲ: gentlemandhillon@yahoo.com or gentlemandhillon@gmail.com

ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ 6ਵੀਂ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਔਰਤ

ਨਿਊ ਯਾਰਕ: ਫੋਰਬਜ਼ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨੇ ਸਰਵੇਖਣ ਦੌਰਾਨ ਕਾਂਗਰਸ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀ ਛੇਵੀਂ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਔਰਤ ਐਲਾਨਿਆ ਹੈ।

ਸਰਵੇਖਣ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਦੀਆਂ 100 ਅਹਿਮ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜਰਮਨ ਦੀ ਚਾਂਸਲਰ ਐਂਜੇਲਾ ਮਾਰਕਲ ਅੱਵਲ ਰਹੀ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਹਿਲੇਰੀ ਕਲਿੰਟਨ ਦੂਸਰੇ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਹੈ। ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਦੀ ਪਤਨੀ ਮਿਸ਼ੇਲ ਓਬਾਮਾ ਇਸ ਸੂਚੀ ਵਿਚ 7ਵੇਂ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਹੈ। ਸ੍ਰੀਮਤੀ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਇਸ ਸਰਵੇਖਣ ਵਿਚ 7ਵੇਂ ਨੰਬਰ 'ਤੇ ਰਹੀ ਸੀ।

OKKJI Transfer LLC.

15238 Radiance Dr., Noblesville, IN, 46060

ਡਰਾਈਵਰ ਤੇ ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ

*ਲੋਕਲ ਤੇ ਲੌਂਗ ਰੂਟ
*ਡਰਾਈ ਅਤੇ ਰੀਫਰ ਲੋਡ
ਕਾਗਜ਼ ਦਿਓ ਤੇ ਪੈਸੇ ਲਓ

ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

Toll Free: 1-855-966-5554

Manny Sandhu: 317-603-1000, Sam Bhullar: 732-486-9045
Fax: 317-774-9665

Khalsa USA Inc.

ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ

ਮਿਡਵੈਸਟ ਤੋਂ ਸਾਰੀਆਂ 48 ਸਟੇਟਾਂ ਲਈ ਪੱਕੇ ਰੂਟ
ਲੋਡ ਚੱਕਣ ਲਈ ਕੋਈ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਨਹੀਂ
ਕਾਗਜ਼ ਪੂਰੇ ਕਰਨ 'ਤੇ ਤੁਰਤ ਭੁਗਤਾਨ

Dry and Reefer loads

ਕਾਲ ਕਰੋ:847-477-9968

or email: khalsausa55@gmail.com

We Specialize in Insuring small Businesses

Advance Insurance Consultants Inc.
Business Insurance Specialists
1783 S. Washington St., ST#101B, Naperville, IL 60565

>We specialize in Insuring computer consultants, Gas Stations, Restaurants, Hotels/Motels, Physicians offices, Workers Comp, etc.
>We will do a complete analysis of your current policy & apply maximum credits and discounts to get you the best rates with "A" rated company.

Call Tanvir Ahmad or Tariq S. Bhatti, Ph:630-718-9492

Quick Stop 40, Oklahoma

Help Wanted

ਟਰੱਕ ਸਟਾਪ ਲਈ ਲੋੜ ਹੈ

ਕੁਕ, ਕੈਸ਼ੀਅਰ, ਮਕੈਨਿਕ ਅਤੇ ਮੈਨੇਜਰ

ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਵਿਚ ਫੁਲਕੇ ਪਕਾਉਣ ਲਈ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੁਕ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

ਖਾਣ-ਪੀਣ ਅਤੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ ਮੁਫਤ, ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ

ਕਾਲ ਕਰੋ:832-512-7172

Desi Bazar

916 E. Main Street #118, Greenwood, IN, 46143
Tel: 317-888-2040, Fax: 317-887-6116

We specialize in all kind of Indian Groceries and Sweets

- FRESH VEGETABLES EVERY THURSDAY
- FRESH GOAT MEAT

10% off on all Gurudwara supplies and Religious programs!!

We Are Open 7 Days a Week

ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਤੇ ਸਾਫ ਸੁਥਰਾ ਸਟੋਰ, ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦਾ ਮਾਣ ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ

Law Office of Navdeep S. Jhaj

Navdeep S. Jhaj
Member, American Immigration Lawyers Association

Immigration Law Attorney

General Legal Practice

>Estate Planning >Personal Injury >Bankruptcy

ਅਸੀਂ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

■ਇਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ■ਜਨਰਲ ਲਾਅ
■ਪਰਸਨਲ ਇੰਜਰੀ ■ਬੈਂਕਰਪਸੀ ■ਐਸਟੇਟ ਪਲਾਨਿੰਗ

1930 W Hubbard, 2nd Floor, Chicago, IL 60622
Voice: 312.404.8893, Fax: 312.243.2277
email: navjhaj@me.com

Sistar Mortgage

Minimizing Cost, Maximizing Investment
www.SistarMortgage.com

Balbir (Bill) Grewal, Loan Officer
Residential & Commercial Loans
(734) 330-8859 Mobile
(586) 802-7385 Fax
Balbir.Grewal@SistarMortgage.com
**Refinance up to 125% value of the house.*

Loans Available In Most States!

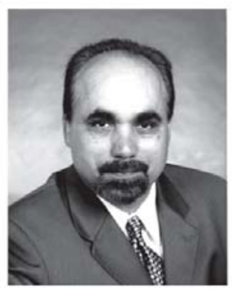

> 100% FHA Financing >Residential (Purchase & *Refinance) >Self Employed >Cash Out Refinance >Investment Property Loans >Jumbo Loans >Commercial Property With Business or Business Only

ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਿਹਤ ਸੇਵਾਵਾਂ, ਮਨੁੱਖਤਾ ਅਤੇ ਪੈਸਾ

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੜ

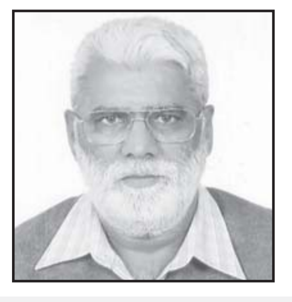

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ
ਫੋਨ: 91-98140-68455

ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਜਾਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹਮਦਰਦੀ ਦੀ ਇੰਨੀ ਘਾਟ ਕਿਉਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੀ ਹੈ? ਕਾਰਨ ਸਿਰਫ ਪੈਸਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਅਸਲੋਂ ਹੀ ਸੱਖਣਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਸੂਰ ਬਹੁਤਾ ਡਾਕਟਰੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਸੂਰ ਕੱਢ ਕੇ ਬਾਕੀ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਪਾਸਾ ਨਹੀਂ ਵੱਟ ਸਕਦੇ। ਕਾਰਨ ਸਮਾਜੀ ਵੀ ਹਨ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਵੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਸਰਕਾਰ, ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਭਾਈਚਾਰੇ, ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿਚ ਖੜੇ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਤ ਆਧਾਰ ਬਣਦੇ ਹਨ।

ਡੇਢ ਕੁ ਦਹਾਕਾ ਪਹਿਲਾਂ ਮਿਲੀ ਇਹ ਖਬਰ ਸਾਡੇ ਲਈ ਖੁਸ਼ੀ ਵਾਲੀ ਸੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਹੁਣ ਮੈਡੀਕੋ-ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਵੱਲੋਂ ਖਿੱਚ ਪਾਊ ਕੇਂਦਰ ਬਣਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜਿਹੜੇ ਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਰਾਜ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵਿਕਾਸ ਕਰ ਲੈਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਾਕੀ ਵਿਕਾਸ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਦੀਆਂ ਅੰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕੇ। ਜੇ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਤਾਂ ਮੈਡੀਕੋ-ਟੂਰਿਜ਼ਮ ਹੀ ਸਹੀ, ਇਹ ਗੱਲ ਸੋਚ ਕੇ ਅਸੀਂ ਇਸ ਦੇ ਪੱਖ ਵਿਚ ਸਾਂ, ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਥੇ ਡਾਕਟਰੀ ਸੇਵਾ ਵਧੀਆ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸੇਵਾ ਦਾ ਖਰਚ ਘੱਟ ਲੱਗਦਾ ਸੀ। ਦਿਲ ਦਾ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਇੰਗਲੈਂਡ ਵਿਚ ਨੈਸ਼ਨਲ ਹੈਲਥ ਸਰਵਿਸ ਲਈ ਚੌਦਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਪੌਂਡ ਦੇ ਕਰੀਬ ਪੈਂਦਾ ਸੀ, ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਉਹ ਉਦੋਂ ਮਸਾਂ ਡੇਢ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਵਿਚ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਨੈਸ਼ਨਲ ਹੈਲਥ ਸਰਵਿਸ ਆਪਣੇ ਮਰੀਜ਼ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਆਉਣ-ਜਾਣ ਦੇ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ ਖਰਚੇ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਲਈ ਵੀ ਇਹ ਖਰਚਾ ਅਤੇ ਪੰਜਾਹ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਹੋਰ ਦੇਣਾ ਮੰਨ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਤਿੰਨ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਬਣਦੇ ਸਨ, ਜਿਹੜੇ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕਰੰਸੀ ਵਿਚ ਉਦੋਂ ਮਸਾਂ ਚਾਰ ਹਜ਼ਾਰ ਪੌਂਡ ਬਣਦੇ ਸਨ। ਇੰਜ ਉਹ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਵੀ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦੀ, ਭਾਰਤ ਦੀ ਸੈਰ ਵੀ ਤੇ ਨਾਲੇ ਆਪਣੇ ਕਰੀਬ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਪੌਂਡ ਇੱਕ ਮਰੀਜ਼ ਪਿੱਛੇ ਬਚਾ ਲੈਂਦੀ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਡਾਕਟਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤੋਂ ਕੰਮ ਮਿਲਦਾ ਤੇ ਅਸੀਂ ਖੁਸ਼ ਹੁੰਦੇ ਸਾਂ।

ਇੱਕ ਵਾਰੀ ਫਿਰ ਇਹ ਕਹਿਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿਓ ਕਿ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਸਤਾ ਹੋਣਾ ਵੱਧ ਸੀ ਤੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਤਸੱਲੀ ਮੁਤਾਬਕ ਸੇਵਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਓਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ। ਕਈ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿਚ ਉਥੋਂ ਆਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸ਼ਿਕਵਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਪੈਸੇ ਲੈਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਇਥੇ ਚੰਗੇ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਪੂਰੀ ਸੇਵਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਤੇ ਹੋਰ ਤਾਂ ਹੋਰ, ਮਰੀਜ਼ ਦਾ ਮੂੰਹ ਪੂੰਝਣ ਲਈ ਵੀ ਬਾਹਰੋਂ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਜੀਆਂ ਨੂੰ ਉਚੇਚਾ ਸੱਦਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਰਸ ਤੇ ਡਾਕਟਰ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਜਿਹੜੇ ਪੱਛਮੀ ਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਆਇਆ ਹੈ, ਉਥੇ ਮਰੀਜ਼ ਦੇ ਦਾਖਲ ਹੋ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਉਸ ਦੀ ਹਰ ਸਰੀਰਕ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖਣਾ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਸਟਾਫ ਦੀ ਜ਼ਿਮੇਵਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਮਰੀਜ਼ਾਂ, ਮੈਡੀਕੋ-ਟੂਰਿਸਟਾਂ ਨੂੰ ਇਥੋਂ ਦੀ ਇਹ ਗੱਲ ਚੁਭਦੀ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਆਸ ਕਰਦੇ ਸਾਂ ਕਿ ਇਦਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਖਿਆਲ ਕਰ ਕੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੁਧਾਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਪਰ ਹੋਇਆ ਇਹ ਕਿ ਸਿਰਫ ਕਮਾਈ ਦੀ ਝਾਕ ਵਿਚ ਖੁੱਲ੍ਹਦੇ ਜਾਂਦੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ ਨੇ ਹੋਰ ਵੀ ਕੰਮ ਵਿਗਾੜ ਦਿੱਤਾ। ਇਥੇ ਹੁਣ ਵੱਡੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸੁਣਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੇਜਮੈਂਟ ਦਿੰਦੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ, ਜੇ ਮਰੀਜ਼ ਮਦਦ ਨਾ ਕਰਨ ਤਾਂ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨਾ ਔਖਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕ ਇਸ਼ਾਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੇਵਾ ਕਰੋਗੇ ਤਾਂ ਮੋੜਵੀਂ ਸੇਵਾ ਕਰ ਦਿਆਂਗੇ। ਜਦੋਂ ਮਹਿੰਗੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸੁਣ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਬਾਕੀ ਥਾਂਵਾਂ ਦੇ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਉਣਾ ਔਖਾ ਨਹੀਂ।

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪਿਛਲੇ ਇੱਕ ਮਹੀਨੇ ਦੀਆਂ ਦੋ ਖਬਰਾਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ ਵਿਚ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਮਰੀਜ਼ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿਚ ਪੱਟੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਦੂਸਰੀ ਥਾਂ ਇੱਕ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਮਰੀਜ਼ ਦੇ ਪੇਟ ਵਿਚ ਕੈਂਚੀ ਪਈ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤੀ। ਇੱਕ ਕੇਸ ਸਾਡੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਵਿਚ ਇਦਾਂ ਦਾ ਆਇਆ, ਜਿੱਥੇ ਇੱਕ ਐਨ ਆਰ ਆਈ ਮਰੀਜ਼ ਦੀਆਂ ਦੋਵਾਂ ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਬਾਅਦ ਚੈਕ ਕਰਵਾਉਣ ਵੇਲੇ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਲੈ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਇੱਕ ਅੱਖ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨੇੜੇ ਵੱਧ ਵੇਖਦੀ ਹੈ ਤੇ ਦੂਸਰੀ ਤੋਂ ਦੂਰ ਦੀ ਚੀਜ਼ ਵੱਧ ਠੀਕ ਦਿੱਸਦੀ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਚੈਕ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਗੱਲ ਸੱਚੀ ਨਿਕਲੀ। ਫਿਰ ਵੀ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗਲਤੀ ਮੰਨਣ ਦੀ ਥਾਂ ਹੱਸ ਕੇ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, "ਇਸ ਦਾ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਬਗੈਰ ਐਨਕ ਤੋਂ ਇੱਕ ਅੱਖ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਲਿਆ ਕਰੋ ਤੇ ਦੂਸਰੀ ਕਾਰ ਚਲਾਉਣ ਵੇਲੇ ਕੰਮ ਆ ਜਾਵੇਗੀ।" ਉਸ ਮਿੱਤਰ ਨੇ ਜਦੋਂ ਕੇਸ ਕਰਨ ਦਾ ਦਬਕਾ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਅਗਲੇ ਹਫਤੇ ਦੋਬਾਰਾ ਮੁਫਤ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਕਰਨਾ ਮੰਨ ਲਿਆ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਉਸ ਪਰਵਾਸੀ ਭਾਰਤੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀ ਕੌੜ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਚਰਚਾ ਲੰਡਨ ਤੱਕ ਜਾ ਕੇ ਹੋਈ ਸੀ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਵੱਡੇ ਅਖਵਾਉਂਦੇ ਮਹਿੰਗੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦੱਸਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਇਹ ਦੱਸਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਮੰਗ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਚਾਰ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੀ ਹਾਲਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ?

ਹਾਲੇ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਇੱਕ ਘਟਨਾ ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਵਾਪਰੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਰੇ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਕਮਿਸ਼ਨਾਂ ਤੱਕ ਨੂੰ ਵੀ ਹਿਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਬੀਬੀ ਦੇ ਬੱਚਾ ਹੋਇਆ, ਜਿਹੜਾ ਜਨਮ ਵੇਲੇ ਦੀ ਕਿਸੇ ਅੜਿਚਣ ਕਾਰਨ ਇੰਕੂਬੇਟਰ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਬਣਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਸਟਾਫ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਦੋ ਸੌ ਰੁਪਏ ਮੰਗ ਲਏ। ਉਸ ਵਿਚਾਰੀ ਕੋਲ ਇੰਨੇ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਕਿਉਂਕਿ ਦੋ ਸੌ ਰੁਪਏ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤੇ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਇੰਕੂਬੇਟਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਬੱਚਾ ਮੌਤ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪੈ ਗਿਆ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਵੱਖਰੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ, ਉਹ ਵੀ ਭਾਜਪਾ ਦਾ ਆਗੂ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਚੀਫ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟਰੀ ਸੈਕਟਰੀ ਡਾ. ਨਵਜੋਤ ਕੌਰ ਸਿੱਧੂ, ਜਿਹੜੀ ਭਾਜਪਾ ਐਮ ਪੀ ਨਵਜੋਤ ਸਿੱਧੂ ਦੀ ਪਤਨੀ ਹੈ, ਨੇ ਵੱਖਰੀ ਜਾਂਚ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਕਿਸੇ ਮਾਂ ਦਾ ਬੱਚਾ ਮਰ ਗਿਆ, ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਆਗੂ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾ ਸਿੜ੍ਹੀ-ਸਿਆਪਾ ਛੋਹ ਕੇ ਬੈਠ ਗਏ। ਹੋਇਆ ਸਿਰਫ ਏਨਾ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਬਦਲੀ ਹੋ ਗਈ, ਦੋ-ਚਾਰ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਝਿੜਕਾਂ ਪੈ ਗਈਆਂ ਪਰ ਪਰਨਾਲਾ ਫਿਰ ਉਥੇ ਦਾ ਉਥੇ ਰਹਿ ਗਿਆ।

ਹੁਣ ਉਸੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਇੱਕ ਹੋਰ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰ ਗਈ ਹੈ। ਇੱਕ ਬੀਬੀ ਜਣੇਪੇ ਲਈ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ ਸੀ। ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਾ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਦੀ ਦਾਖਲਾ ਪਰਚੀ ਬਣਵਾ ਕੇ ਲਿਆਓ, ਫਿਰ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰਚੀ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਏਨੀ ਦੇਰ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਉਸ ਬੀਬੀ ਨੇ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲ ਦੀ ਰਿਸੈਪਸ਼ਨ ਦੇ ਕਾਊਂਟਰ ਮੂਹਰੇ ਖੜੀ ਨੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਸਬੰਧਤ ਡਾਕਟਰ ਜਾਂ ਹੋਰ ਸਟਾਫ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵੇਖ ਕੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਪਰਚੀ ਬਣਵਾਉਣ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਪਰੇਸ਼ਨ ਥੀਏਟਰ ਵੱਲ ਲਿਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਪਰ ਇਥੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਆਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਕੁਝ ਲੋਕ ਇਹ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਦਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਹੀ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਗਲਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਜਿਸ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਦੋ ਰਾਜਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਿੱਧੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਕਮਾਨ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਹਸਪਤਾਲ ਪੀ ਜੀ ਆਈ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇਰੇ ਸਾਲ ਇੱਕ ਬੀਬੀ ਜਣੇਪੇ ਲਈ ਲਿਆਂਦੀ ਗਈ। ਵੀ ਆਈ ਪੀ ਮਰੀਜ਼ਾਂ ਲਈ ਹਰ ਵਕਤ ਆਓ-ਭਗਤ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਅਦਾਰੇ ਨੇ ਉਸ ਗਰੀਬੜੀ ਨੂੰ ਜਨਰਲ ਹਸਪਤਾਲ ਵੱਲ ਤੋਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਉਥੋਂ ਦੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਪਰਚੀ ਬਣਵਾਉਣ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ। ਬੀਬੀ ਦਾ ਪਤੀ ਪਰਚੀ ਬਣਵਾ ਕੇ ਦੇਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਉਸ ਕੋਲ ਟੁੱਟੇ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਰਿਸੈਪਸ਼ਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਟੁੱਟੇ ਪੈਸੇ ਲੈ ਕੇ ਆਓ, ਪਰਚੀ ਫੇਰ ਬਣੇਗੀ। ਟੁੱਟੇ ਪੈਸੇ ਲਿਆਉਣ ਵਿਚ ਏਨੀ ਦੇਰ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਤਿੰਨ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਰਾਜਧਾਨੀ ਵਾਲੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਹਸਪਤਾਲ ਦੇ ਕਾਊਂਟਰ ਅੱਗੇ ਖੜੀ ਉਸ ਬੀਬੀ ਦਾ ਬੱਚਾ ਹੇਠਾਂ ਫਰਸ਼ ਉਤੇ ਜਾ ਡਿੱਗਾ ਸੀ।

ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖੀ ਜਾਨਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹਮਦਰਦੀ ਦੀ ਇੰਨੀ ਘਾਟ ਕਿਉਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਰਹੀ ਹੈ? ਕਾਰਨ ਸਿਰਫ ਪੈਸਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮਨੁੱਖੀ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਅਸਲੋਂ ਹੀ ਸੱਖਣਾ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਕਸੂਰ ਬਹੁਤਾ ਡਾਕਟਰੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਸੀਂ ਸਿਰਫ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਸੂਰ ਕੱਢ ਕੇ ਬਾਕੀ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਪਾਸਾ ਨਹੀਂ ਵੱਟ ਸਕਦੇ। ਕਾਰਨ ਸਮਾਜੀ ਵੀ ਹਨ ਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਵੀ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਸਰਕਾਰ, ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਡਾਕਟਰ ਭਾਈਚਾਰੇ, ਤਿੰਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਕਟਹਿਰੇ ਵਿਚ ਖੜੇ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਤ ਆਧਾਰ ਬਣਦੇ ਹਨ।

ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਡਾਕਟਰੀ ਕਿੱਤੇ ਵੱਲ ਲੋਕ ਕਿਸੇ ਸੇਵਾ ਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਉਕਾ ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੇ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਪਾਸੇ ਪੈਸਾ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਡਾਕਟਰਾਂ ਬਾਰੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਜਨਮ ਵੇਲੇ ਹੀ ਸੋਚਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਘਰ ਵਿਚ ਕਿਹੜੀ ਲਾਈਨ ਦਾ ਡਾਕਟਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ, ਇਸ ਨੂੰ ਉਸੇ ਪਾਸੇ ਪਾਉਣਾ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਕਰਨ ਵੇਲੇ ਵੀ ਇਹ ਪੱਖ ਸੋਚਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਪੁੱਤਰ ਜਾਂ ਧੀ ਦੀ ਸਪੈਸ਼ਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਵਾਲਾ ਜਵਾਈ ਜਾਂ ਨੂੰਹ ਲੈ ਆਂਦਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਠੀਕ ਰਹੇਗਾ। ਡਾਕਟਰ ਦਾ ਪੁੱਤਰ ਡਾਕਟਰ ਹੀ ਬਣੇਗਾ, ਉਹ ਟੈਸਟ ਪਾਸ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰ ਕਰ ਲਵੇਗਾ, ਇਹ ਪੱਕਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਪੱਕਾ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦਿਲ ਦੇ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਇੱਕ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਧੀ ਦੋ ਵਾਰੀ ਰਹਿ ਗਈ, ਫਿਰ ਤੀਹ ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਲਾ ਕੇ ਸੀਟ ਦਿਵਾਈ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਕਲੌਤੀ ਧੀ ਹੈ, ਡਾਕਟਰ ਹੋਵੇਗੀ ਤਾਂ ਡਾਕਟਰ ਜਵਾਈ ਮਿਲ ਜਾਵੇਗਾ, ਵਰਨਾ ਸਾਡੇ ਹਸਪਤਾਲ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦੀ ਸਮੱਸਿਆ ਖੜੀ ਹੋ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਇੰਨੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਕੇ ਡਾਕਟਰ ਬਣਨ ਵਾਲੇ ਫਿਰ ਸੇਵਾ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਨਗੇ।

ਦੂਸਰੀ ਸਮੱਸਿਆ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਿਹਾਰ ਤੋਂ ਉਪਜਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਆਮ ਕਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਡਾਕਟਰ ਲੋੜ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵੀ ਦਵਾਈਆਂ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਜਾਂ ਦੂਸਰੀ ਦਵਾਈਆਂ ਦੀ ਕੰਪਨੀ ਤੋਂ ਕਮਿਸ਼ਨ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਵੀ ਇਸ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਪਰ ਇੱਕ ਹੋਰ ਗੱਲ ਅੱਖੋਂ ਪਰੋਖੇ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਇੱਕ ਸਰਕਾਰ ਹੈ, ਜਿਸ ਦਾ ਕੰਮ ਇਸ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਨੂੰ ਨੱਥ ਪਾਉਣਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਇਸ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਰੋਕਦੀ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਨੇ ਤਾਂ ਕਦੇ ਇਹ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਕਿ ਡਾਕਟਰੀ ਕਿੱਤੇ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਨਵੀਆਂ ਇਲਾਜ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਦੇਵੇ। ਦਵਾਈਆਂ ਵਾਲੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਵੀ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਡਾਕਟਰਾਂ ਲਈ ਖਾਸ ਖਿੱਚ ਦੇ ਟੂਰਿਸਟ ਟਿਕਾਣਿਆਂ ਉਤੇ ਜਾ ਕੇ ਸਿੱਖਣ ਦੇ ਥੋੜ੍ਹੇ-ਬਹੁਤ ਕੈਂਪ ਵਗੈਰਾ ਲਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਨੋਰੰਜਨ ਵੀ ਕਰਵਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਨਵਾਂ ਸਿਖਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਅੱਗੋਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਕਮਿਸ਼ਨ ਏਜੰਟ ਵੀ ਬਣਾ ਲੈਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਰਾਜ ਦੀ, ਕਿਸੇ ਨੇ ਵੀ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੂੰ ਇੰਜ ਪੈਸੇ ਦੇ ਪੁੱਤ ਬਣਾਏ ਜਾਣ ਦੀ ਖੇਡ ਨੂੰ ਕਦੇ ਰੋਕਿਆ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ?

ਤੀਸਰੀ ਧਿਰ ਸਾਡਾ ਸਮਾਜ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਹ ਸੋਚ ਕੇ ਚੁੱਪ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਬੋਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ। ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਬੇਇਨਸਾਫੀ ਵੇਲੇ ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਬੋਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਜਿਸ ਦਿਨ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੋਈ, ਉਸ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬੋਲਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ। ਸਾਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਬੋਲਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਕੋਈ ਮਾੜੀ ਮਿਸਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਚੁੱਪ ਤੋੜਨੀ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸਮਾਜ ਹੋਣ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਬਾਪੂ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਬਾਂਦਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਹੀਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਨਾ ਬੋਲਣ ਦਾ ਚੰਗਾ ਸਬਕ ਸਿਖਾਉਣ ਵਾਲਾ ਬਾਪੂ ਕਿਸੇ ਥਾਂ ਬੁਰਾ ਹੁੰਦਾ ਵੇਖ ਕੇ ਅੱਖਾਂ ਅਤੇ ਕੰਨ ਬੰਦ ਰੱਖਣ ਦੀ ਆਦਤ ਵੀ ਪਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਸਮਾਜ ਸਾਡਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਵਿਚ ਚੰਗਾ ਵਾਪਰਦੇ ਦਾ ਲਾਭ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਕੁਝ ਮਾੜਾ ਪੈਦਾ ਹੋਵੇਗਾ, ਉਹ ਕਦੇ ਨਾ ਕਦੇ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਭੁਗਤਣਾ ਪੈ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਘੜੀ ਆਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚੁੱਪ ਤੋੜੀਏ, ਅੱਜ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕੱਲ੍ਹ, ਇਹ ਚੁੱਪ ਤੋੜਨੀ ਹੀ ਪੈਣੀ ਹੈ।

ਸੰਪਾਦਕ ਦੀ ਡਾਕ

ਵੀਨਾ ਵਰਮਾ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਛੋਟੀ ਸਰਦਾਰਨੀ'

ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਸੰਪਾਦਕ ਜੀ,

ਬੜੇ ਚਿਰਾਂ ਦਾ ਸੋਚਦਾ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਸਾਂ ਪਰ ਅੱਜ ਦਿਲ ਨੇ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤੈ ਕਿ ਸਭ ਦੀ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰੀ ਅਖ਼ਬਾਰ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਵਿਚ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਉਚ-ਕੋਟੀ ਦਾ ਸਾਹਿਤ ਛਾਪ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਭੁੱਖ ਪੂਰਦੇ ਹੋ, ਉਸ ਲਈ ਦੋ ਸ਼ਬਦ ਲਿਖ ਹੀ ਦਿਆਂ।

18 ਅਗਸਤ ਦੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਕਹਾਣੀਕਾਰਾ ਵੀਨਾ ਵਰਮਾ ਦੀ ਲਿਖੀ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤ ਕਹਾਣੀ 'ਛੋਟੀ ਸਰਦਾਰਨੀ' ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਮਿਲੀ। ਵੀਨਾ ਵਰਮਾ ਦੀ ਇਕ ਕਹਾਣੀਆਂ ਦੀ ਕਿਤਾਬ 'ਜੋਗੀਆਂ ਦੀ ਧੀ' ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਪੜ੍ਹ ਚੁੱਕਾ ਹਾਂ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹਨ ਦੇ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੇਖਣੀ ਦਾ ਕਾਇਲ ਹੋ ਗਿਆ ਸਾਂ। ਵੀਨਾ ਵਰਮਾ ਇਕ ਬੇਬਾਕ 'ਤੇ ਦਲੇਰ ਕਹਾਣੀਕਾਰਾ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਪਰ ਜਿਸ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਖ਼ਾਸ ਕਰ ਪ੍ਰਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਸ਼ਵਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕ ਅਵਸਥਾ ਦਾ ਵਰਣਨ ਆਪਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਮਸੀਹਾ ਬਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਖੜ੍ਹੀ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਲਈ ਵਿਸ਼ੇ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਚੁਗਿਰਦੇ ਦੇ ਸਮਾਜਕ ਵਰਤਾਰਿਆਂ, ਖਾਸ ਕਰ ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਹੁੰਦੇ ਅਨਿਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਨਾਲ ਜੀਉਣ ਦੀ ਤੜਪ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕਾਂ ਨੂੰ ਪਾਣ ਦੀ ਚਾਹਤ ਨੂੰ ਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚੁਣਿਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਹਰ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਪਾਤਰ ਉਸਾਰੀ ਕਮਾਲ ਦੀ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਵਿਅੰਗ ਵੀ ਹੈ, ਸੰਦੇਸ਼ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸਮਾਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਉਹ ਕੁੱਝ ਸਵਾਲ ਵੀ ਰਖ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਮਨੋਵੇਗ ਤੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਦਾ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੂ-ਬ-ਹੂ ਚਿਤਰਣ ਵੀਨਾ ਵਰਮਾ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ। ਜਟਿਲ ਤੋਂ ਜਟਿਲ ਪ੍ਰਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਵੀ ਆਪਣੇ ਜਾਦੂਮਈ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਬੁਣਤਰ ਨਾਲ ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾ ਹੀ ਕਹਿ ਜਾਣਾ, ਬੱਸ ਉਸੇ ਦੀ ਕਲਮ ਦਾ ਹੀ ਕਮਾਲ ਹੈ।

'ਛੋਟੀ ਸਰਦਾਰਨੀ' ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਰਚਨਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮਾਪਿਆਂ ਦੇ ਆਪਸੀ ਦੁਫ਼ੇੜ ਕਾਰਨ ਮਮਤਾ ਵਿਹੂਣੀ 'ਰੁਪਿੰਦਰ' ਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਵੇਦਨਾ ਕਹੀ ਗਈ ਹੈ ਜੋ ਪਿਆਰ ਦੇ ਦੋ ਮਿੱਠੇ ਬੋਲ ਸੁਣ ਕੇ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਤੀ ਪ੍ਰਗਟਾਏ ਸਨੇਹ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਜਾਲ ਵਿਚ ਫਸ ਕੇ ਇਕ ਸੁਨੱਖੇ, ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਿਆਹੇ ਗਭਰੂ 'ਨਰਿੰਦਰ' ਨੂੰ ਦਿਲ ਦੇ ਬੈਠਦੀ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਜੋ ਉਸ ਨਾਲ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਰਿੰਦਰ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪਤਨੀ ਉਸ ਨੂੰ ਘਰ ਆਣ ਕੇ ਕੋਸਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਖ਼ਰ ਉਹ 'ਛੋਟੀ ਸਰਦਾਰਨੀ' ਬਣ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਸਭ ਦਾ ਵਰਣਨ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀਨਾ ਵਰਮਾ ਨੇ ਬੇਬਾਕੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਕਮਾਲ ਹੈ। ਇਹ ਦਿਲ ਟੁੰਬਵੀਂ ਕਹਾਣੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਾਠਕਾਂ ਨੇ ਪੜ੍ਹੀ ਹੈ ਬੱਸ, ਉਹ ਹੀ ਜਾਣ ਸਕਦੇ ਹਨ ਕਿ ਕਿਸੇ ਔਰਤ ਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਵੇਦਨਾ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਵੀਨਾ ਵਰਮਾ ਦੀ ਕਲਮ ਨੂੰ ਲੱਖ ਲੱਖ ਸਲਾਮ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤੌਫ਼ੀਕ ਬਖ਼ਸ਼ੇ, ਉਹ ਹੋਰ ਇਕ ਤੋਂ ਇਕ ਬਿਹਤਰ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖੇ, ਇਹੋ ਮੇਰੀ ਦਿਲੀ ਦੁਆ ਹੈ।

ਹੁਣ ਮੈਂ ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਗੱਲ ਕਰਾਂ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਦੂਜੇ ਪੱਖਾਂ ਦੀ। ਸਥਾਈ ਕਾਲਮਨਵੀਸਾਂ-ਜਤਿੰਦਰ ਪੰਨੂ, ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ, ਐਸ ਅਸ਼ੋਕ ਭੌਰਾ, ਮੇਜਰ ਕੁਲਾਰ, ਸ਼ਬਦ ਕੋਸ਼ ਵਿਗਿਆਨੀ ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ, ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਟਹਿਣਾ, ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ ਕੈਨੇਡਾ ਵੀ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਬਸ ਕਮਾਲ ਹੀ ਹਨ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰ ਬੜਾ ਕੁੱਝ ਇਸ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੋ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਨਿਆਮਤ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੀ ਪਾਰਖੂ ਅੱਖ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰ ਕੇ ਮੇਰੇ ਵਰਗੇ ਨਵੇਂ ਲਿਖਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਿਚ ਥਾਂ ਦੇ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਕਾਰਜ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪ ਰਹੇ ਸਾਰੇ ਨਵੇਂ-ਪੁਰਾਣੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖ਼ਤਾਂ ਰਾਹੀਂ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲੁਆਉਣ, ਆਪਣੇ ਜਜ਼ਬਾਤ ਅਤੇ ਅਣਮੁੱਲੇ ਵਿਚਾਰ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੰਮੀ ਉਮਰ ਲਈ ਵੀ ਪਰਵਰਦਗ਼ਾਰ ਅੱਗੇ ਮੇਰੀ ਅਰਦਾਸ ਹੈ।

-ਰਾਠੇਸ਼ਵਰ ਸਿੰਘ 'ਸੂਰਾਪੁਰੀ'
ਫੋਨ: 916-969-9337

'ਛੋਟੀ ਸਰਦਾਰਨੀ'

18 ਅਗਸਤ ਦੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੀ ਵੀਨਾ ਵਰਮਾ ਦੀ ਕਹਾਣੀ 'ਛੋਟੀ ਸਰਦਾਰਨੀ' ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਕਮਾਲ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ। ਸਵਰਗੀ ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ ਦੀ ਵੀਨਾ ਬਾਰੇ ਟਿੱਪਣੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ 'ਚ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਅਸ਼ਲੀਲਤਾ ਦੀ ਨੁਮਾਇਸ਼ ਹੋਵੇ ਪ੍ਰੰਤੂ ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਕਹਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਗਿਆ, ਮੈਂ ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਦਾ ਕਾਇਲ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ। ਭਾਵੇਂ ਵੀਨਾ ਵਰਮਾ ਦਾ ਨਾਂ ਮੇਰੇ ਜਿਹੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਜਾਣਿਆ-ਪਛਾਣਿਆ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਲਿਖਣ-ਸ਼ੈਲੀ ਤੇ ਪਾਤਰ ਉਸਾਰੀ ਵਿਚ ਰਿਦਮ ਐਸਾ ਕਮਾਲ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰੀਨ ਅਫਸਾਨਾਨਿਗਾਰ ਸਿੱਧ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਫੀ ਹਨ।

ਪਰਦੇਸੀਂ ਵੱਸੇ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਘਰੇਲੂ ਕਲੇਸ਼ ਦੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਇਕ ਕੁੜੀ ਕਿਥੇ ਤੋਂ ਕਿਥੇ ਜਾ ਪਹੁੰਚਦੀ ਹੈ? ਲੇਖਿਕਾ ਨੇ ਕਹਾਣੀ ਦੀ ਨਾਇਕਾ ਰੁਪਿੰਦਰ ਦੇ ਉਹ ਸਾਰੇ ਰੂਪ ਚਿਤਰੇ ਹਨ ਜੋ ਇਕ ਪੰਜਾਬਣ ਦੀ ਫਿਤਰਤ ਵਿਚ ਸਮਾਏ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਕੁਆਰ-ਪਾਤਰੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਘਰੋਂ ਪਿਆਰ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਰਕੇ ਅਣਜਾਣ ਮੁੰਡੇ ਬਲਜੀਤ ਵੱਲ ਖਿੱਚੇ ਜਾਣ ਵੇਲੇ ਉਹ ਇਕ ਬ੍ਰਿਹੋਂ ਕੁੱਠੀ ਪ੍ਰੇਮਿਕਾ ਬਣ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਵੇਦਨਾ ਨੂੰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੀਨਾ ਵਰਮਾ ਨੇ ਚਿਤਰਿਆ ਹੈ, ਉਸ 'ਤੇ ਦਿਲ ਅਸ਼ ਅਸ਼ ਕਰ ਉਠਦਾ ਹੈ।

-ਫਕੀਰ ਚੰਦ ਸੈਂਪਲਾ, ਐਲ ਏ

ਤਾਂਤਰਿਕ ਬੀਬੀ ਨੇ ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰਿਆ

ਮੋਗਾ: ਪਿੰਡ ਭਿੰਡਰ ਕਲਾਂ 'ਚ 22 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸਰਪੰਚਣੀ ਨੇ ਇਕ 10 ਸਾਲਾ ਲੜਕੀ 'ਚੋਂ ਭੂਤ ਕੱਢਣ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਚਿਮਟਿਆਂ ਨਾਲ ਕੁੱਟ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਲੜਕੀ ਉਸ ਦੀ ਭਤੀਜੀ ਸੀ। ਸਰਪੰਚਣੀ ਪਿੰਡ 'ਚ ਗੁੱਗੇ ਪੀਰ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਚੌਕੀ ਲਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਬਿਮਾਰ ਲੋਕ ਸਿਹਤਯਾਬੀ ਲਈ ਮੰਨਤਾਂ ਮੰਗਦੇ ਹਨ।

ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਿੰਡ ਭਿੰਡਰ ਕਲਾਂ ਦੀ ਸਰਪੰਚ ਪਾਲ ਕੌਰ ਨੇ ਪਿੰਡ 'ਚ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਾਲਾਨਾ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਚੌਕੀ ਲਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਮਨਾਵਾਂ ਦੀ ਲੜਕੀ ਵੀਰਪਾਲ ਕੌਰ ਜੋ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਆਈ ਸੀ, ਵਿਚੋਂ ਭੂਤ ਕੱਢਣ ਲਈ ਸਰਪੰਚ ਪਾਲ ਕੌਰ ਨੇ ਉਸ 'ਤੇ ਗਰਮ ਚਿਮਟਿਆਂ ਨਾਲ ਕਈ ਵਾਰ ਕੀਤੇ। ਲੜਕੀ ਵੱਲੋਂ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਪਾਣੀ ਮੰਗਣ 'ਤੇ ਵੀ ਉਸ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਨਾ ਦੇਣ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਹਾਲਤ ਖ਼ਰਾਬ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉੱਥੇ ਮੌਜੂਦ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਪਰ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲੜਕੀ ਜ਼ਖ਼ਮਾਂ ਦੀ ਤਾਬ ਨਾ ਸਹਾਰਦੀ ਹੋਈ ਮਰ ਗਈ। ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ 'ਚ ਪਿੰਡ ਭਿੰਡਰ ਕਲਾਂ ਦੇ ਹੀ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਕਿ ਉਹ ਜਦੋਂ ਪਿੰਡ ਦੀ ਸਰਪੰਚ ਪਾਲ ਕੌਰ ਜੋ ਪੁੱਛਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਦੇ ਘਰ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਘਰ ਵਿਚੋਂ ਲੜਕੀ ਦੇ ਤਰਲੇ ਸੁਣ ਰਹੇ ਸਨ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿਓ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਤਾਂਤਰਿਕ ਗਰਮ ਚਿਮਟਿਆਂ ਨਾਲ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਕੁੱਟ ਰਹੀ ਸੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਲੜਕੀ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਿਆਨਾਂ 'ਤੇ ਤਾਂਤਰਿਕ ਸਰਪੰਚ ਪਾਲ ਕੌਰ, ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਸੇਵਕ ਸਿੰਘ ਤੇ ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਮਾੜੀ ਮੁਸਤਫਾ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ।

ਨੀਲ ਆਰਮਸਟਰਾਂਗ ਨਹੀਂ ਰਹੇ

ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ: ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪੁਲਾੜ-ਯਾਤਰੀ ਤੇ ਚੰਦਰਮਾ 'ਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਦੁਨੀਆ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੀਲ ਆਰਮਸਟਰਾਂਗ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਿਛਲੀ 5 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣਾ 82ਵਾਂ ਜਨਮ ਦਿਨ ਮਨਾਇਆ ਸੀ, ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਬਾਈਪਾਸ ਸਰਜਰੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਅਪੋਲੋ 11 ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਕਮਾਂਡਰ ਨੀਲ ਆਰਮਸਟਰਾਂਗ 20 ਜੁਲਾਈ, 1969 ਨੂੰ ਚੰਦਰਮਾ 'ਤੇ ਕਦਮ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਬਣੇ ਸਨ। ਇਸ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਪੁਲਾੜ-ਯਾਤਰੀ ਐਡਵਿਨ ਅਲਡ੍ਰੀਨ ਵੀ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਯਾਤਰਾ ਦੌਰਾਨ ਆਰਮਸਟਰਾਂਗ ਤੇ ਐਡਵਿਨ ਚੰਦਰਮਾ 'ਤੇ ਕਰੀਬ ਤਿੰਨ ਘੰਟੇ ਤੁਰੇ ਸਨ।

ਨੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਈਵਿੰਗ ਸਕੂਲ
National Truck Driving School
ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਅਤੇ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ
ਓਨਰ ਅਪਰੇਟਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈਵਰ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ
ਕੰਪਨੀ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ 35 ਸੈਂਟ ਪ੍ਰਤੀ ਮੀਲ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ

*ਟਰੱਕ ਡਰਾਇਵਿੰਗ ਸਕੂਲ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ
*ਲਾਇਸੈਂਸ ਲੈਣ ਉਪਰੰਤ ਕੰਮ/ਜੌਬ ਦੀ ਗਾਰੰਟੀ
*ਰਿਹਾਇਸ਼ ਅਤੇ ਏਅਰਪੋਰਟ ਤੋਂ ਚੁੱਕਣ ਤੇ ਛੱਡਣ ਦਾ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ
*2-3 ਹਫਤਿਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸ਼ਨਲ ਟਰੱਕ ਡਰਾਇਵਰ ਬਣੋ

Call For Special Price
Kashmir S. Thandi
Office: (866) 933-3038
Balhar S. Ranu Cell:916-502-7733
Yuba City Ph:530-383-2785
1816 Main Ave., Secramento CA, 95838

R K Carpet & Flooring, Inc.
6346 N. Claremont Ave. Chicago, IL 60659

ਵਾਜ਼ਬ ਭਾਅ, ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਸਰਵਿਸ
*Commercial *Installation
*Residential *Cleaning
*Industrial *Repair
*Sales
Ravinder Singh Ravi
Ph:773-761-6888
Fax:773-761-6865

ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ ਯੂਐਸਏ ਵਲੋਂ ਬੜੇ ਹੀ ਮਾਣ ਨਾਲ..
24 ਘੰਟੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲਾ ਗੁਰਬਾਣੀ ਰੇਡੀਓ ਸ਼ੁਰੂ
www.GurbaniRadio.org
ਫੋਨ 'ਤੇ ਸੁਣਨ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ
605.475.6868 Ext. 4
832.551.5029 Ext. 4

ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ ਯੂਐਸਏ
Punjabi RADIO USA
Uniting Punjabi's All Over
Studio Telephone : (408) 272-5200

ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ ਦੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

☞ ਸਵੇਰੇ 4 ਵਜੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਸਚੁ ਨਾਉਂ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਫਰੀਮਾਂਟ ਤੋਂ ਸਿੱਧਾ ਪ੍ਰਸਾਰਣ
☞ ਸ਼੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਹੁਕਮਨਾਮੇ ਦੀ ਪੰਜਾਬੀ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਵਿਆਖਿਆ (ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ : ਭਾਈ ਸੁੱਖਾ ਸਿੰਘ)
☞ ਆਤਮਿਕ ਆਨੰਦ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ☞ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰਬਾਣੀ
☞ ਘਰ ਸੰਸਾਰ, ਦੇਸੋਂ ਪਰਦੇਸ, ਸੁਰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ, ਭੈਣਾਂ ਵਾਸਤੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ☞ 'ਬੌਲੀਵੁੱਡ ਹਿੱਟਸ' (Bollywood Hits)
☞ ਹਾਸਰਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ 'ਹੱਸਦੇ ਹਸਾਉਂਦੇ' ☞ ਖ਼ਬਰ 'ਤੇ ਨਜ਼ਰ ☞ ਸਿਹਤ ਸੰਭਾਲ- ਘਰੇਲੂ ਨੁਸਖਿਆਂ ਦਾ ਹਿੱਟ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ LIVE
☞ ਯੂਐਸ ਚੋਣਾਂ 2012 ਸ਼ੋਅ ☞ ਝਿਲਮਿਲ ਤਾਰੇ, ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਖਾਸ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ☞ ਧੰਨ ਲਿਖਾਰੀ ਨਾਨਕਾ- ਕਵੀ ਦਰਬਾਰ
☞ 'ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਕੁੱਝ ਗੀਤ' ☞ 'ਲਹਿਰੇਂ' (ਬਾਬੂ ਲਾਲ ਤੇ ਬਿਮਲੇਸ਼ ਪ੍ਰਸਾਦ ਫੀਜੀ ਦਾ ਹਿੱਟ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ)
☞ 6 ਵਜੇ ਸ਼ਾਮ 'ਸਰਬ ਸਾਂਝੀ ਗੁਰਬਾਣੀ' (ਰਹਿਰਾਸ ਸਾਹਿਬ, ਕੀਰਤਨ, ਢਾਡੀ ਵਾਰਾਂ ਤੇ ਕਥਾ ਵੱਖ ਵੱਖ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ)
☞ ਸੋਮਵਾਰ ਭਖਦੇ ਮਸਲਿਆਂ 'ਤੇ LIVE Talk Show (ਸੁਸ਼ੀਲ ਦੁਸਾਂਝ) ☞ 'ਇਕ ਸੋਚ' ☞ ਜੌਬ ਐਂਡ ਬਿਜਨਸ ਸ਼ੋਅ
☞ ਖ਼ਬਰਸਾਰ (ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟਾ) ☞ ਇਕ ਖ਼ਾਸ ਮੁਲਾਕਾਤ ☞ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਬਾਂਗਾਂ (ਮਸੂਦ ਮੱਲ੍ਹੀ)
☞ ਪਾਣੀ 'ਚ ਮਧਾਣੀ ☞ ਬੁਝਾਰਤਾਂ ਦਾ ਹਿੱਟ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ (ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਰਾਤ 8:30 ਤੋਂ 10:00 ਵਜੇ)

ਤਾਜ਼ੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਰੇਡੀਓ 'ਤੇ
ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਸੁਸ਼ੀਲ ਦੁਸਾਂਝ
ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਮਸੂਦ ਮੱਲ੍ਹੀ
ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਖ਼ਬਰਾਂ- ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ
ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟਾ
ਹੁਣ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਅਤੇ ਬੀਬੀਸੀ ਹਿੰਦੀ ਤੁਸੀਂ 24 ਘੰਟੇ ਕਾਲ ਕਰਕੇ ਸੁਣ ਸਕਦੇ ਹੋ
605.475.6868 Ext. 1 ਜਾਂ
832.551.5029 Ext. 1

ਨਵੇਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ
☞ ਸੱਜਰੀ ਸਵੇਰ -ਸੋਮਵਾਰ ਤੋਂ ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ
☞ ਨਜ਼ਰੀਆ -ਸਮਾਜਿਕ ਮਸਲਿਆਂ ਬਾਰੇ ਰੋਜਾਨਾ ਰਾਤ ਨੂੰ
☞ ਤੁਹਾਡੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਵਿਹੜੇ -ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦਾ ਇਤਿਹਾਸ ਤੇ ਰੌਚਕ ਜਾਣਕਾਰੀ
☞ ਟੌਪ 10 -ਨਵੇਂ ਗੀਤਾਂ ਦਾ ਵੋਟਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ

ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਵੀ ਫੋਨ ਤੋਂ ਕਾਲ ਕਰਕੇ ਸੁਣ ਸਕਦੇ ਹੋ ਪੰਜਾਬੀ ਰੇਡੀਓ ਯੂਐਸਏ
ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਸੱਤੇ ਦਿਨ 24 ਘੰਟੇ - ਸੁਣਨ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ ਜੀ
605.475.6868 • 832.551.5029
ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ 408.722.7698 • Email: info@punjabiradiousa.com • 3750 McKee Road, # B, San Jose CA 95127 • Listen LIVE www.punjabiradiousa.com

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸ਼ਨਿਚਰਵਾਰ, ਪਹਿਲੀ ਸਤੰਬਰ 2012

ਨਵੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਸਫ਼ਬੰਦੀਆਂ

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ 2014 ਵਿਚ ਹੋ ਰਹੀਆਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀਆਂ ਹੁਣ ਤੋਂ ਹੀ ਅਰੰਭ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ। ਕੁਝ ਸਿਆਸੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਕਾਰਾਂ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਰੇ ਇਹ ਨੁਕਤਾ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਸਿਆਸੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਥਾਂ ਕਿਸੇ ਲਿਮਟਿਡ ਕੰਪਨੀ ਵਾਂਗ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ; ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਫਰੰਟ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਅਪਨਾਈ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ, ਤੇ ਜਿਸ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਸਰਗਰਮੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਕਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੁਝਾਏ ਨੁਕਤੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਸੱਚਾਈ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਰਜ਼ੰਦ ਤੇ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਤੋਂ ਸਾਫ ਝਲਕ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੁੱਖ ਏਜੰਡਾ ਹੁਣ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨਾ ਅਤੇ ਹਰ ਹਾਲ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣਾ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਐਨ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਉਪਰੋਥਲੀ ਉਦਘਾਟਨ ਕਰ ਕੇ ਵੋਟਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਹੋਣ ਦਾ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੀਆਂ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੀਆਂ ਹੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ 2014 ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਲਈ ਅਗਾਊਂ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਉਕਾ ਹੀ ਖੂੰਜੇ ਲਾ ਚੁੱਕੇ ਬਾਦਲਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਧਿਆਨ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵੱਲ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੰਸਦ ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 25 ਵਿਚ ਸੋਧ ਲਈ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਬਿੱਲ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਪੈਰਵੀ ਕਰਨਾ ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਇਸੇ ਵਿਉਂਤਵੰਦੀ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪੂਣੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਇਹ ਬਿਲ ਭਾਵੇਂ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨਾਲ ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਰਣਨੀਤੀ ਦੀ ਮਾਸਾ ਕੁ ਭਿਣਕ ਜ਼ਰੂਰ ਪੈ ਗਈ ਹੈ।

ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਇਸ ਅਗੇਤੀ ਰਣਨੀਤੀ ਦਾ ਇਕ ਆਧਾਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਬਾਦਲ ਤੋਂ ਬਾਗ਼ੀ ਹੋਇਆ ਆਗੂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਵੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੀਆਂ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵੱਢ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਾਰ ਸਕਿਆ, ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਦੋਹਾਂ ਵੱਡੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਬਾਦਲਾਂ ਦੀ ਜਿੱਤ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਹਾਰ ਦੇ ਕਈ ਕਾਰਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ, ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਦਾ ਚੋਣ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਵੱਖਰਾ ਕੀਲਾ ਗੱਡਣਾ ਹੀ ਸੀ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਆਗੂ ਤਾਂ ਦੱਬਵੀਂ ਜਿਹੀ ਸੁਰ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਮੰਨ ਵੀ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਇਕ ਧੜੇ ਵਿਚ ਹੁਣ ਇਹ ਆਮ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਬਾਦਲਾਂ ਨੂੰ ਖਦੇੜਨ ਲਈ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਮੱਦਦਗਾਰ ਸਾਬਤ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਲੱਕ-ਤੋੜਵੀਂ ਹਾਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਨੇੜਤਾ ਵਧਣ ਦੀਆਂ ਕਨਸੋਆਂ ਵੀ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਨਸੋਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਤਾਂ ਇਹ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਆਪਸੀ ਤਾਲਮੇਲ ਲਈ ਜੇ ਕਾਂਗਰਸ ਕੋਈ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਕਰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ 'ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਆਫ ਪੰਜਾਬ' ਇਸ ਬਾਰੇ ਗਹਿਰ-ਗੰਭੀਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰੇਗੀ। ਉਂਜ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਨੂੰ ਵੀ ਹੁਣ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆਪਣੀ ਭੱਲ ਗੁਆ ਚੁੱਕੀਆਂ ਖੱਬੀਆਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਬੇੜੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਕੰਢੇ ਲਾਉਣ ਜੋਗੀਆਂ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਜਿਸ ਤੀਜੇ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਉਹ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰਨ ਦੀ ਆਸ ਲਾਈ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਉਸ ਦੀ ਪੈਂਠ ਵਾਲੀ ਹੋਂਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕੀ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਪਿੜ ਵਿਚ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਇਹ ਨਵੀਆਂ ਸਫਬੰਦੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਕੀ ਰੂਪ ਅਤੇ ਰੁਖ਼ ਅਖ਼ਤਿਆਰ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਇਹ ਤਾਂ ਸਮਾਂ ਹੀ ਦੱਸੇਗਾ, ਪਰ ਹੁਣ ਇਕ ਗੱਲ ਸਪਸ਼ਟ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਬਹੁਤੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਬਾਦਲਾਂ ਤੋਂ ਖਹਿੜਾ ਛੁਡਾਉਣ ਦੀ ਲੋਚਾ ਰੱਖਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੁਝ ਪੰਥਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨੇ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਦੌਰਾਨ ਬਾਦਲਾਂ ਨਾਲ ਦੋ-ਦੋ ਹੱਥ ਕਰਨ ਲਈ ਹੰਭਲਾ ਮਾਰਿਆ ਸੀ ਪਰ ਆਪਸੀ ਫੁੱਟ ਅਤੇ ਕੁਝ ਕੁ ਸਿਆਸੀ ਕਚਿਆਈ ਕਾਰਨ ਇਹ ਹੰਭਲਾ ਕਾਰਗਰ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਇਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਅਤੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਇਕ ਗੱਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ; ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਪੰਥ ਲਈ ਤੜਫਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਲਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਦਲ ਪੰਥ ਨੂੰ ਗਲਤ ਦਿਸ਼ਾ ਦਿਖਾ ਰਹੇ ਹਨ; ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਫਿਕਰ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਰਾਏ ਹੈ ਕਿ ਜਿੰਨਾ ਚਿਰ ਬਾਦਲ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਹਨ, ਪੰਜਾਬ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਅਗਲੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਜੇ ਇਸ ਇਕ ਨੁਕਤੇ ਉਤੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਆਵਾਮ ਮੋੜਾ ਖਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਘੜੀ ਬਾਦਲਾਂ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਭਵਿਖ ਲਈ 'ਵਾਟਰਲੂ' ਤੋਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਲਿਹਾਜ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ। ਆਵਾਮ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਗੱਲ ਸਚਮੁੱਚ ਘਰ ਕਰ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਬਾਦਲ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਜਿੱਤ ਰਹੇ ਹਨ, ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਵਾਲੀ ਧਿਰ ਕੱਖੋਂ ਹੌਲੀ ਹੋਈ ਪਈ ਹੈ। ਨਾਲੇ ਬਾਦਲ ਜਿਸ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਅਤੇ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਲਈ ਉਸੇ ਪੱਧਰ ਦੀ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਦਰਕਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਉਂਤਬੰਦੀ ਦੀ ਕਨਸੋਅ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਅਤੇ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਇੱਛਾ ਨੇ ਦੇ ਹੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਤਾਕਤਵਰ ਬਾਦਲਾਂ ਅੱਗੇ ਢਹਿ-ਢੇਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਇਕ ਹੰਭਲਾ ਹੋਰ ਮਾਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਥ ਲਈ ਕਿਹੜੇ ਰਾਹ ਖੁੱਲ੍ਹਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਬਾਦਲਾਂ ਨੂੰ ਖਦੇੜਨ ਵਿਚ ਮਸਰੂਫ ਆਗੂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹਾਂ ਉਤੇ ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਸਾਬਤ ਕਦਮੀਂ ਤੁਰਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਨੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਸਫਬੰਦੀਆਂ ਲਈ ਮੰਚ ਉਸਾਰਨ ਦਾ ਔਖਾ ਕਾਰਜ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ

-ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਪੀ-ਪੀ-ਪੀ ਦੀ ਗੱਡੀ ਦਾ ਕਬਿਤ!

'ਲੋਕ ਰਾਜ' ਕਾਹਦਾ ਇਹ ਤਾਂ 'ਬੋਕ ਰਾਜ' ਹੈ ਅਤਿ ਚੱਕੀ ਹੋਈ ਐ ਸੱਤਾ ਦੇ ਵਪਾਰੀਆਂ।
ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ, ਨਸ਼ੇ, ਪੈਸੇ ਰੋਲ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਨੇਕ ਨੀਤੀ ਨਾਲ ਵਿਢੀਆਂ ਤਿਆਰੀਆਂ।
ਲਾਰੇ ਲੱਪੇ ਲਾਉਣੇ ਵਾਲੇ ਰਾਜ ਭੋਗਦੇ, ਸੱਚਿਆਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਪੈਂਦੀਆਂ ਖੁਆਰੀਆਂ।
ਲੋਟੂ ਟੋਲੇ ਤਾਂਈਂ ਭੋਰਾ ਸੰਗ ਆਵੇ ਨਾ, ਕੌਮੀ ਹਿਤਾਂ ਨਾਲ ਕਰਕੇ ਗਦਾਰੀਆਂ।
ਵਿਕੀ ਜਾਂਦੇ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਹਾਲ ਦੇਖ ਕੇ, 'ਤੀਸਰੇ ਫਰੰਟ' ਸੋਚਾਂ ਪਈਆਂ ਭਾਰੀਆਂ।
ਪੀ.ਪੀ.ਪੀ. ਦੀ ਗੱਡੀ ਦਾ 'ਸਟਾਫ਼'ਤੜਫੇ, ਚੜ੍ਹ ਚੜ੍ਹ ਲਥੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਵਾਰੀਆਂ।

ਸਾਡਾ ਦੇਸ਼ ਬਿਮਾਰ ਹੈ

ਪ੍ਰਸੰਗ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਵਾਪਰ ਰਹੇ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ

ਪੂਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜ ਸੁੱਟਣ ਵਾਲੇ ਵਿਸਕੌਨਸਿਨ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਛਿੜੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਨਿਆਰੀ ਪਛਾਣ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਮੁੱਖ ਹੈ। ਕੁਝ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮਸਲੇ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਤੱਕ ਅੱਪੜਨ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਦੇ ਹੋਰ ਪੱਖਾਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਮੋਕਲੀ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਕੈਨੇਡਾ ਵਸਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸੁਰਜਨ ਜ਼ੀਰਵੀ ਨੇ ਅਪ੍ਰੈਲ 2007 ਵਿਚ ਵਰਜੀਨੀਆ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਵਾਪਰੇ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਤੋਂ ਤੁਰੰਤ ਬਾਅਦ ਲੰਮਾ ਲੇਖ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲੇਖ ਦਾ ਸੰਖੇਪ ਰੂਪ ਇਥੇ ਛਾਪਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਇਸ ਮਸਲੇ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਹਫਤਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਵਾਪਰੇ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਉਭਾਰੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਦੀ ਬੜੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਬਣਦੀ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

16 ਅਪਰੈਲ (2007) ਦੀ ਸਵੇਰ ਨੂੰ ਵਰਜੀਨੀਆ ਟੈੱਕ (ਬਲੈਕ ਬਰਗ) ਵਿਚ ਜੋ ਕੁੱਝ ਵਾਪਰਿਆ, ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਖ਼ੂਨੀ ਸਾਕਾ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਹਿੱਲਿਆ ਹੌਲਿਆ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਆਪਣੇ ਮਨ ਵਿਚ ਪਲ਼ ਰਹੀ ਕਿਸੇ ਅਣਪਛਾਤੀ ਘਿਰਣਾ ਤੇ ਰੋਹ ਦੇ ਭਾਂਬੜ ਭੜਕ ਉੱਠਣ ਉੱਤੇ ਹਥਿਆਰ ਚੁੱਕਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅੱਗੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਭੁੰਨਦਾ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਇਹ ਬੰਦਾ 23 ਸਾਲ ਦਾ ਚੋ ਸੁੰਗ ਹੂਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸੇ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੀ।

ਇਹ ਸਾਕਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋਇਆ ਜਦੋਂ ਅੱਠ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅਪਰੈਲ ਦੇ ਇਸੇ ਹਫ਼ਤੇ ਕੋਲੰਬਾਈਨ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਵਾਪਰੇ ਅਜਿਹੇ

■ ਸੁਰਜਨ ਜ਼ੀਰਵੀ

ਹੀ ਸਾਕੇ ਦੀ ਬਰਸੀ ਮਨਾਈ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਉਸ ਖ਼ੂਨੀ ਸਾਕੇ ਵਿਚ ਖਾਂਦੇ ਪੀਂਦੇ ਘਰਾਂ ਦੇ 2 ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਐਰਿਕ ਹੈਰਿਸ ਤੇ ਡਾਇਲਨ ਕਲੈਬੋਰਡ ਨੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾ ਕੇ ਆਪਣੇ 12 ਸਾਥੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕਤਲ ਕਰਨ ਪਿਛੋਂ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਕਰ ਲਈ ਸੀ।

ਨਵਾਂ ਸਾਕਾ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਵਾਪਰਨ ਵਾਲਾ 19ਵਾਂ ਖ਼ੂਨੀ ਸਾਕਾ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਕਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇੰਨਾ ਵੱਡਾ ਤੇ ਭਿਆਨਕ ਸੀ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਮੀਡੀਏ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਵਿਆਪਕ ਕਵਰੇਜ ਕਰਨੀ ਹੀ ਸੀ। ਤਾਂ ਵੀ ਕਵਰੇਜ ਦੇ ਪੱਖੋਂ ਇਹ ਸਾਕਾ ਕੁੱਝ ਵਧੇਰੇ ਹੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਗਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਣ ਮੀਡੀਏ ਕੋਲ ਇੰਨੀ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਖਲਬਲੀ ਤੇ ਹਾਹਾਕਾਰ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਾਕਿਆ ਹੈ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਇਰਾਕ ਤੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਆਪਣਾ ਅਖ਼ਬਾਰੀ ਮੁੱਲ ਗੁਆ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਮੰਨਿਆ ਕਿ ਬਗ਼ਦਾਦ ਵਿਚ ਤੇ ਇਰਾਕ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਥਾਵਾਂ ਉਤੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਬੰਬ ਧਮਾਕੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦਰਜਨਾਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਸੈਂਕੜਿਆਂ ਤੱਕ ਲੋਕ ਮਰ ਰਹੇ ਹਨ; ਪਰ ਮੀਡੀਏ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਜਿਸ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਹ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸਨਸਨੀਖੇਜ਼ੀਅਤ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਸ਼ ਰਿਹਾ ਨਹੀਂ। ਦੂਜਾ, ਮਰਨ ਵਾਲੇ ਮਹਿਜ਼ ਇਰਾਕੀ ਹੀ ਤਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੇ ਉਸ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਲਈ ਜਿਹੜਾ ਮਹਾਯੱਗ ਰਚਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਸੰਪੂਰਨਤਾ ਲਈ ਕੋਈ ਆਹੂਤੀ ਇਰਾਕੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਵੱਡੀ ਕਿਉਂ ਹੋਵੇ?

ਜਿਥੋਂ ਤੱਕ ਵਰਜੀਨੀਆ ਟੈੱਕ ਸਾਕੇ ਦੀ ਕਵਰੇਜ ਦਾ ਸੰਬੰਧ ਹੈ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਮੀਡੀਏ ਵੱਲ ਇਹ ਉਂਗਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੱਖਾਂ ਜਾਂ ਵਿਸਥਾਰਾਂ ਦੀ ਫੋਲਾ-ਫਾਲੀ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਛੱਡੀ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਸਾਕੇ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਕਿਹੜਾ ਖੂੰਜਾ ਜਾਂ ਨੁੱਕਰ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਟੀ.ਵੀ. ਚੈਨਲਾਂ ਜਾਂ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਨੇ ਝਾਤ ਨਾ ਪੁਆਈ ਹੋਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਤਿਆਰੇ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਦੀਆਂ ਹਨ੍ਹੇਰੀਆਂ ਤੋਂ ਹਨ੍ਹੇਰੀਆਂ ਤਹਿਆਂ ਨੂੰ ਟੋਹਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਰਤੋਂ-ਵਿਹਾਰ, ਉਸ ਦੀ ਸੋਚ ਤੇ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਵੇਰਵਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਰਜੀਨੀਆ ਟੈੱਕ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਣਗਿਣਤ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨੀਆਂ, ਖੋਜਕਾਰਾਂ, ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣਕਾਰਾਂ, ਅਮਨ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਮਹਿਰਾਂ, ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕਾਂ ਨੂੰ ਪਾਠਕਾਂ ਤੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਰੂ-ਬਰੂ ਕੀਤਾ। ਅਸਲ ਵਿਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਜਿਹੇ ਹਰ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਸਾਕੇ ਦੇ ਵਰਨਣ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਕੰਨੇ ਬਿੰਦੀ ਦਾ ਵੀ ਵਾਧਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਬੰਦਿਆਂ ਵਿਚ ਕਸਬਾ ਰੋਆਨਕੇ ਦਾ ਅਸਲਾ-ਫਰੋਸ਼ ਜੈਕ ਮਾਰਕੈੱਲ ਵੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਪੰਜ ਹਫ਼ਤੇ ਪਹਿਲਾਂ ਚੋ ਸੁੰਗ ਹੂਈ ਨੂੰ ਉਹ ਹੈਂਡਗੰਨ ਵੇਚੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਅਪਰਾਧੀ ਨੇ ਕਤਲੇਆਮ ਲਈ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਲੰਮੀ ਕਵਰੇਜ ਦੌਰਾਨ ਜਿਹੜੇ ਕੁੱਝ ਸਵਾਲ ਉੱਠਣੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸਨ, ਉਹ ਉੱਠੇ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਇਹ ਕਿ ਡਾਰਮੈਟਰੀ ਵਿਚ ਹੋਏ ਦੋ ਕਤਲਾਂ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਵਰਜੀਨੀਆ ਟੈੱਕ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕਾਂ ਤੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਕਿਵੇਂ ਕੱਢ ਲਿਆ ਕਿ ਇਹ ਵਾਰਦਾਤ ਪਰਿਵਾਰਕ ਝਗੜੇ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੈ? ਜਾਂ ਇਹ ਕਿ ਕਾਤਲ ਕੈਂਪਸ ਵਿਚੋਂ ਫਰਾਰ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ? ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਕੈਂਪਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇਸ ਅਦਾਰੇ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਈ-ਮੇਲ ਰਾਹੀਂ ਖ਼ਤਰੇ ਦੀ ਤਾੜਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਉਸ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਕਿਉਂ ਉਡੀਕ ਕਰਦੇ ਰਹੇ, ਜਦ ਤੱਕ ਹਤਿਆਰੇ ਨੇ ਕਤਲਾਂ ਦਾ ਦੂਜਾ ਦੌਰ ਸ਼ੁਰੂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ? ਜਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਕਿ ਕੀ ਇਸ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਕੋਲ ਅਜਿਹੇ ਟੈਕਨੀਕਲ ਸਾਧਨ ਮੌਜੂਦ ਹਨ, ਜਿਹੜੇ ਕਿਸੇ ਸੰਕਟ ਦੇ ਟਾਕਰੇ ਲਈ ਇਸ ਕੋਲ ਹੋਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ?

ਪਰ ਜਿਹੜੇ ਕੁੱਝ ਸਵਾਲ ਉੱਠਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਸਨ ਜਾਂ ਤਾਂ ਉਹ ਉੱਠੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਤੇ ਜੇ ਉੱਠੇ ਤਾਂ ਅਧੂਰੇ ਜਿਹੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਰਸਮ ਪੂਰੀ ਕਰਨ ਲਈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਇਹ ਬੁਨਿਆਦੀ ਸਵਾਲ ਕਿ ਹੋਰ ਕਿੰਨੇ ਖ਼ੂਨੀ ਕਾਂਡ ਵਾਪਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਹਥਿਆਰ ਖਰੀਦਣ ਤੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਦੇਰ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ?

ਦਰਅਸਲ, ਹਰ ਖ਼ੂਨੀ ਕਾਂਡ ਪਿੱਛੋਂ ਉਤਲਾ ਸਵਾਲ ਉੱਠਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸੰਜੀਦਾ ਬਹਿਸ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਸਕੇ, ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਗੰਨ-ਲਾਬੀ ਵੇਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਦੀ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਫੂੰਡ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰਾਂ ਦੀ ਜਿੰਨੀ ਭਰਮਾਰ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਬੰਦਾ ਦੰਗ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਉੱਤੇ 'ਟੋਰਾਂਟੋ ਸਟਾਰ' ਦੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਥਾਮਸ ਵਾਲਕਮ ਦੀ ਟਿੱਪਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੈਰਾਨੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ "9/11 ਜਿਹੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਨਵੇਂ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਬਹੁਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕ ਪ੍ਰਾਈਵੇਸੀ ਅਤੇ ਨਿਆਂਭਰੀ ਅਦਾਲਤੀ ਸੁਣਵਾਈ ਵਰਗੇ ਵੱਡਮੁਲੇ ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰ ਤਾਂ ਛੱਡਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹਨ, ਪਰ ਹਥਿਆਰ ਰੱਖਣ ਦੇ ਕਿਤੇ ਗ਼ੈਰ-ਅਹਿਮ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੱਡਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਹਰ ਸਾਲ ਜਿੰਨੀਆਂ ਮੌਤਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 9/11 ਨੂੰ ਹੋਈਆਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਵੱਧ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।"

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਇਸ ਅਗਿਆਤ ਤੇ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਰੋਗ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਹੈ ਕਿੱਥੇ? ਟੀ.ਵੀ. ਤੇ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਉੱਤਰ ਲੱਭਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਾਰਾ ਜ਼ੋਰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਾਂਗ ਇਸ ਵਾਰ ਵੀ ਇਹ ਜੜ੍ਹ ਹਤਿਆਰੇ ਦੇ ਰੋਗੀ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ ਲੱਭਣ ਉੱਤੇ ਲੱਗਾ ਰਿਹਾ। ਮੁਸ਼ਕਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਨਾ ਇਹ ਪਹਿਲਾ ਹਤਿਆਰਾ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਰੋਗੀ ਮਨ ਦੀ ਚੀਰ ਫਾੜ ਇੰਨੀ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੋਵੇ।

ਖ਼ੂਨੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦਾ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਵਾਪਰਨਾ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਤਿਆਰਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਰੋਗ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਕਿਸੇ ਦੀਰਘ ਰੋਗ ਦੀ ਅਲਾਮਤ ਹੈ। ਇਸ ਦੀਰਘ ਰੋਗ ਦੀ ਤਸ਼ਖੀਸ ਮਾਈਕਲ ਮੂਰ ਜਿਹਾ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਹ ਜਾਂ ਉਸ ਜਿਹਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਫਿਲਮਸਾਜ਼ ਗੰਨ ਕਲਚਰ ਨੂੰ ਚਿਤਰਦੀ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀ ਫਿਲਮ "ਬਊਲਿੰਗ ਫਾਰ ਕੋਲੰਬਾਈਨ" ਦੀ ਅਗਲੀ ਕੜੀ ਵਿਚ ਇਸ ਰੋਗ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਰੌਸ਼ਨੀ ਪਾ ਸਕੇ? ਇਹ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨੌਮ ਚੌਮਸਕੀ ਜਿਹਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਤਿਭਾਸ਼ੀਲ ਸੋਚਵਾਨ ਜਾਂ ਸਕਾਲਰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਅਤੀਤ ਨੂੰ ਗਾਹ ਕੇ ਇਸ ਰੋਗ ਦੀ ਤਹਿ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਸਕੇ। ਅੰਤ ਨੂੰ ਇਥੋਂ ਦੇ ਆਦੀਵਾਸੀ ਕਬੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਮੁਕਾਉਣ ਦੀਆਂ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਇਥੇ ਹੀ ਚੱਲੀਆਂ ਸਨ ਤੇ ਗ਼ੁਲਾਮਦਾਰੀ ਦਾ ਅਣਮਨੁੱਖੀ ਦੌਰ, ਕੂ ਕਲੱਕਸ ਕਲਾਨ ਦਾ ਵਹਿਸ਼ੀਪੁਣਾ, ਨਸਲੀ ਭੇਦਭਾਵ, ਹੀਰੋਸ਼ੀਮਾ ਤੇ ਨਾਗਾਸਕੀ, ਵੀਅਤਨਾਮ ਤੇ ਹੁਣ ਇਰਾਕ ਜਿਹੀਆਂ ਲਹੂ ਭਿੱਜੀਆਂ ਵਾਰਤਾਵਾਂ ਵੀ ਤਾਂ ਇਸੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਬੀਤੇ ਅਤੇ ਵਰਤਮਾਨ ਦਾ ਹੀ ਹਿੱਸਾ ਹਨ। ਇਹ ਤਾਂ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਘਿਰਣਤ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਨੇ ਅਮਰੀਕੀ ਚਰਿਤਰ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਚਿਰਸਥਾਈ ਅਸਰ ਨਾ ਛੱਡਿਆ ਹੋਵੇ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਇਕ ਮੁਸ਼ਕਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਦੂਰਦਰਸ਼ੀ ਸੋਚਵਾਨ ਤੇ ਚਿੰਤਕ ਹੱਕ ਤੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਪਛਾਨਣ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਲਈ ਆਵਾਜ਼ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਦਲੇਰੀ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੱਡਮੁਲੀ ਦੇਣ ਨੂੰ ਤਾਂ ਇਸ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਥਾਪਤੀ ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਆਪਣੀਆਂ ਜਮਹੂਰੀ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਕਦੇ ਘੱਟ ਹੀ ਹੋਇਆ ਹੈ ਇਸ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਸੋਚਵਾਨਾਂ ਜਾਂ ਚਿੰਤਕਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਿਉਂਦੇ ਜੀਅ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਣਦੀ ਥਾਂ ਦਿੱਤੀ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਸਤਿਕਾਰਿਆ ਹੋਵੇ। ਜੇ ਵਰਜੀਨੀਆ ਟੈੱਕ ਕਾਂਡ ਦੀ ਮੈਰਾਥਾਨ ਕਵਰੇਜ ਦੇ ਦੌਰਾਨ ਕਿਸੇ ਮੁੱਖ ਅਖ਼ਬਾਰ ਜਾਂ ਟੀ.ਵੀ. ਨੈਟਵਰਕ ਨੇ ਕਿਸੇ ਮਾਈਕਲ ਮੂਰ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਨੌਮ ਚੌਮਸਕੀ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਮਝਣਾ ਔਖਾ ਨਹੀਂ।

ਇਸ ਲਿਖਤ ਲਈ ਜੇ ਕੋਈ ਢੁਕਵੀਂ ਅੰਤਿਕਾ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਹੈ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਗਰਿਕ ਪੀਟ ਰਿਆਨ ਦੀ ਸੰਪਾਦਕ ਦੇ ਨਾਂ ਚਿੱਠੀ। ਉਹ ਲਿਖਦੇ ਹਨ:"ਅਸੀਂ ਮਾਯੂਸਕੁਨ ਹੱਦ ਤੱਕ ਹਿੰਸਾ ਵਿਚ ਡੁੱਬੇ ਹੋਏ ਹਾਂ ਤੇ ਬੇਵਸੀ ਦੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਹਥਿਆਰਾਂ ਵਿਚ ਘਿਰੇ ਹੋਏ ਹਾਂ। ਭੜਕ ਉੱਠਣ ਲਈ ਇੰਨੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਫੂਸ ਤੇ ਅੱਗ ਲਾਉਣ ਲਈ ਇੰਨੀਆਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੀਲੀਆਂ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੋਇਆਂ ਅਚੰਭੇ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਹਿੰਸਕ ਕਾਰੇ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਵਾਪਰਦੇ। ਉੱਖੜੇ ਹੋਏ, ਜਜ਼ਬਾਤੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਲਾਰ, ਮਾਨਸਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸਥਿਰ ਤੇ ਦਿਮਾਗ਼ੀ ਤੌਰ ਤੇ ਹਿੱਲੇ ਹੋਏ ਲੋਕ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦੂਜੀ ਤਰਮੀਮ ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ ਹਥਿਆਰ ਖਰੀਦਣ ਤੇ ਰੱਖਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾ ਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਬੰਦਾ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਰੋਕ-ਟੋਕ ਦੇ ਖ਼ੂਨੀ ਹਤਿਆਰਿਆਂ ਦੀ ਪਾਲ ਵਿਚ ਰਲ਼ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਦੇਸ਼ ਬਿਮਾਰ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆ ਇਸ ਦੀ ਗਵਾਹ ਹੈ।"

ਅਸਾਂਜ ਦਾ ਪਿੱਛਾ: ਆਜ਼ਾਦੀ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦਾ ਮਜ਼ਾਕ

■ ਜੌਹਨ ਪਿਲਜਰ

ਬਰਤਾਨਵੀ ਹਕੂਮਤ ਵਲੋਂ ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਐਕੁਆਡੋਰ ਦੇ ਸਫ਼ਾਰਤਖ਼ਾਨੇ ਉਪਰ ਹਮਲਾ ਕਰ ਕੇ ਜੂਲੀਅਨ ਅਸਾਂਜ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦੀ ਅਹਿਮੀਅਤ ਇਤਿਹਾਸਕ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਸਮੇਂ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਸਨਅਤ ਦੇ ਇਕ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਦਾ ਸਾਬਕਾ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਤੇ ਸ਼ੇਖ਼ ਰਿਆਸਤਾਂ ਨੂੰ ਹਥਿਆਰ ਵੇਚਣ ਦਾ ਧੰਦਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਡੇਵਿਡ ਕੈਮਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਰਵਾਇਤਾਂ ਦੀਆਂ ਧੱਜੀਆਂ ਉਡਾਉਣ ਲਈ ਐਨ ਢੁੱਕਵਾਂ ਸ਼ਖਸ ਹੈ

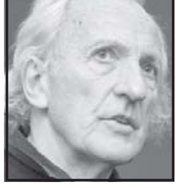

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਰਤਾਨਵੀਆਂ ਨੇ ਉੱਥਲ-ਪੁੱਥਲ ਦੇ ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਆਂਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੱਤੀ। ਟੋਨੀ ਬਲੇਅਰ ਵੱਲੋਂ ਇਰਾਕ ਉੱਪਰ ਹਮਲੇ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 7 ਜੁਲਾਈ 2005 ਨੂੰ ਲੰਡਨ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਵਿਚ ਨਿੱਕਲਿਆ ਸੀ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕੈਮਰਨ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਸਕੱਤਰ ਵਿਲੀਅਮ ਹੇਗ ਨੇ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਬਰਤਾਨਵੀ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦਾਅ 'ਤੇ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਸਫ਼ਾਰਤਖ਼ਾਨਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕਾਤਲਾਂ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਲਈ ਬਣਾਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਗ਼ਲਤ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਘੁਰਕੀ ਦੇ ਕੇ, ਉਹ ਵੀ ਕਿਸੇ ਬੇਕਸੂਰ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਅਖੌਤੀ 'ਮੁਜਰਮ' ਵੱਲੋਂ ਬਦਨਾਮ ਕਰ ਕੇ, ਹੇਗ ਨੇ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੀ ਹਾਲਤ ਹਾਸੋਹੀਣੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਹਾਲਾਂਕਿ ਖ਼ੁਦ ਬਰਤਾਨੀਆ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਦਬਾਅ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇੰਡੋਨੇਸ਼ੀਆ ਵਿਚ ਨਸਲਘਾਤ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਇਰਾਕ ਅਤੇ ਅਫ਼ਗਾਨਿਸਤਾਨ ਉੱਪਰ ਹਮਲਿਆਂ ਦੇ ਲੰਮੇ ਖ਼ੂਨੀ ਸਿਲਸਿਲੇ ਦੌਰਾਨ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਜ਼ੁਅਰਤਮੰਦ ਕਹਾਉਂਦੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਅਤੇ ਰੇਡੀਓ-ਟੀ.ਵੀ. ਬ੍ਰਾਡਕਾਸਟਰ ਹੁਣ ਐਕੁਆਡੋਰ ਦੇ 'ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ' ਉੱਪਰ ਹਮਲੇ ਕਰਨ ਵਿਚ ਜੁੱਟੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਐਕੁਆਡੋਰ ਦਾ ਅਸਲ ਜੁਰਮ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਲੰਡਨ ਅਤੇ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਧੱਕੜਾਂ ਨਾਲ ਮੱਥਾ ਲਾਇਆ ਹੈ।

ਇੰਜ ਲਗਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਓਲਿੰਪਿਕ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਤਾੜੀਆਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਬਦਮਾਸ਼ੀ ਦਾ ਸ਼ਰ੍ਹੇਆਮ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਉੱਤਰ ਆਏ ਹੋਣ। ਜ਼ਰਾ ਬਰਤਾਨਵੀ ਫ਼ੌਜੀ ਅਫ਼ਸਰ-ਕਮ-ਬੀ.ਬੀ.ਸੀ. ਪੱਤਰਕਾਰ ਮਾਰਕ ਅਰਬਨ ਨੂੰ ਐਕੁਆਡੋਰ ਦੇ ਸਫ਼ਾਰਤਖ਼ਾਨੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਮਿਣ-ਮਿਣ ਕਰਦਿਆਂ ਜਨਾਬ ਕ੍ਰਿਸਟੋਫ਼ਰ ਮੇਅਰ ਨਾਲ 'ਵਾਰਤਾਲਾਪ' ਕਰਦੇ ਨੂੰ ਦੇਖੋ, ਜੋ ਵਾਸ਼ਿੰਗਟਨ ਵਿਚ ਬਲੇਅਰ ਦਾ ਸਾਬਕਾ ਹਮਾਇਤੀ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਜੋੜੀ ਹੈਂਕੜ ਨਾਲ ਗੁੱਸਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵੱਖਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਸਾਂਜ ਅਤੇ ਨਿਧੜਕ ਰੈਫਲ ਕੋਰੇਆ (ਐਕੁਆਡੋਰ ਦਾ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ) ਪੱਛਮੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਦੇ ਧਾੜਵੀਪਣ ਦਾ ਪਰਦਾਫਾਸ਼ ਕਿਉਂ ਕਰਦੇ ਹਨ! 'ਦੀ ਗਾਰਡੀਅਨ' (ਯੂ.ਕੇ.) ਦੇ ਪੰਨਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਤੌਹੀਨ ਦੇ ਕਾਫ਼ੀ ਉੱਘੜਵੇਂ ਝਲਕਾਰੇ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨੇ ਹੇਗ ਨੂੰ 'ਤਹੱਮਲ' ਰੱਖਣ ਦੀ ਸਲਾਹ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਫ਼ਾਰਤਖ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਨਾਲ 'ਲੋੜੋਂ ਵੱਧ ਮੁਸ਼ਕਿਲ' ਖੜ੍ਹੀ ਹੋਵੇਗੀ। 'ਦੀ ਗਾਰਡੀਅਨ' ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ, ਕਿ ਅਸਾਂਜ ਸਿਆਸੀ ਪਨਾਹਗੀਰ ਨਹੀਂ, ਕਿਉਂਕਿ 'ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਨਾ ਸਵੀਡਨ ਕਿਸੇ ਐਸੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲਾ ਦੇਵੇਗਾ, ਨਾ ਯੂ.ਕੇ. ਦੇਵੇਗਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਤਸ਼ੱਦਦ ਜਾਂ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ।'

ਇਸ ਬਿਆਨ ਵਿਚਲੀ ਗ਼ੈਰ-ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਅਸਾਂਜ ਦੇ ਸਮੁੱਚੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ 'ਦੀ ਗਾਰਡੀਅਨ' ਦੀ ਧੋਖੇਬਾਜ਼ ਭੂਮਿਕਾ ਨਾਲ ਕਿੰਨੀ ਮਿਲਦੀ ਜੁਲਦੀ ਹੈ! ਅਖ਼ਬਾਰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਿਕੀਲੀਕਸ ਵਲੋਂ ਨਸ਼ਰ ਕੀਤੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਨਾਗਰਿਕ ਹੱਕਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸਵੀਡਨ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਦਬਾਅ ਅੱਗੇ ਲਗਾਤਾਰ ਗੋਡੇ ਟੇਕਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਦਸੰਬਰ 2001 ਵਿਚ, ਸਵੀਡਿਸ਼ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਦੋ ਮਿਸਰੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ, ਅਹਿਮਦ ਅਗੀਜ਼ਾ ਅਤੇ ਮੁਹੰਮਦ-ਅਲ-ਜ਼ਾਰੀ, ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਪਨਾਹ ਅਚਾਨਕ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਟਾਕਹੋਮ ਹਵਾਈ ਅੱਡੇ ਉੱਪਰ ਸੀ.ਆਈ.ਏ. ਦੇ ਅਗਵਾ ਕਰੂ ਗਰੋਹ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਮਿਸਰ 'ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ' ਗਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਸੀਹੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਸਵੀਡਨ ਦੇ ਨਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਲੋਕਪਾਲ ਵਲੋਂ ਕੀਤੀ ਛਾਣ-ਬੀਣ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਕਿ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਹੱਕਾਂ ਦਾ 'ਘੋਰ ਉਲੰਘਣ ਕੀਤਾ' ਸੀ।

2009 ਵਿਚ ਵਿਕੀਲੀਕਸ ਵੱਲੋਂ ਸੰਨ੍ਹ ਲਾਏ ਅਮਰੀਕੀ ਸਫ਼ਾਰਤਖ਼ਾਨੇ ਦੇ ਕੇਬਲ ਸੁਨੇਹੇ ਜਿਸ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ ਸੀ 'ਵਿਕੀਲੀਕਸ ਨੇ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਕੂੜਾਦਾਨ ਵਿਚ ਵਗਾਹ ਮਾਰਿਆ', ਤੋਂ ਸਵੀਡਨ ਦੇ ਕੁਲੀਨ ਵਰਗ ਦੇ ਫੜ੍ਹਮਾਰ ਕਿਰਦਾਰ ਦਾ ਢੌਂਗ ਨੰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਹੋਰ ਅਮਰੀਕੀ ਕੇਬਲ ਸੁਨੇਹੇ ਤੋਂ ਭੇਤ ਖੁੱਲ੍ਹਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਨਾਟੋ ਨੂੰ ਸਵੀਡਨ ਦੇ ਫ਼ੌਜੀ ਅਤੇ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਸੇਵਾ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦੀ ਇੰਤਹਾ ਬਾਰੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਜਾਣਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ' ਅਤੇ ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਪਤ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਤਾਂ 'ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਆਲਚੋਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।'

ਸਵੀਡਿਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰੀ ਕਾਰਲ ਬਿਲਡ ਵਲੋਂ ਇਰਾਕ ਦੀ ਮੁਕਤੀ ਲਈ ਜਾਰਜ ਵਾਕਰ ਬੁਸ਼ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਵਿਚ ਬਦਨਾਮ ਆਗੂ-ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਗਈ ਅਤੇ ਰਿਪਬਲਿਕਨ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਘੋਰ ਸੱਜੇਪੱਖੀ ਧੜੇ ਨਾਲ ਇਸ ਦੇ ਗੂੜ੍ਹੇ ਸਬੰਧ ਹਨ। ਸਵੀਡਨ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਕੱਦਮਿਆਂ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਸਵੇਨ-ਐਰਿਕ ਐਲੁਮ ਅਨੁਸਾਰ, ਲਿੰਗਕ ਬਦਤਮੀਜ਼ੀ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਸਾਂਜ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲਾ ਦੇਣ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ 'ਤਰਕਹੀਣ ਅਤੇ ਮਰਯਾਦਾ ਦੇ ਉਲਟ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ, ਨਾਜਾਇਜ਼ ਅਤੇ ਬੇਮੇਲ ਵੀ ਹੈ।' ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਅਸਾਂਜ ਨੂੰ ਸਵੀਡਨ ਛੱਡ ਕੇ ਲੰਡਨ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਉਸ ਨੇ ਫਿਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ। ਮਈ ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਨਿਕਾਲੇ ਬਾਰੇ ਆਖ਼ਰੀ ਦਰਖ਼ਾਸਤ ਉੱਪਰ ਫ਼ੈਸਲੇ ਵਿਚ ਬਰਤਾਨੀਆ ਦੀ ਸਰਵਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਕੋਈ 'ਇਲਜ਼ਾਮ' ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਹਾਲਤ ਹੋਰ ਵੀ ਹਾਸੋਹੀਣੀ ਬਣਾ ਲਈ ਗਈ।

ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਸਾਂਜ ਵਿਰੁੱਧ ਨਿੱਜੀ ਗਾਲੀ-ਗਲੋਚ ਭਰੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾਈ ਗਈ। ਇਹ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ 'ਦੀ ਗਾਰਡੀਅਨ' ਦੀ ਘੜੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜੋ ਵਿਕੀਲੀਕਸ ਦੇ ਇੰਕਸ਼ਾਫ਼ਾਂ ਤੋਂ ਚੋਖੇ ਮੁਨਾਫ਼ੇ ਕਮਾ ਕੇ ਹੁਣ ਦੁਰਕਾਰੇ ਆਸ਼ਕ ਵਾਂਗ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਸੂਤਰ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਹੱਥ ਧੋ ਕੇ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। 'ਦੀ ਗਾਰਡੀਅਨ' ਦੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਛਾਪੀ ਕਿਤਾਬ ਨੇ ਹਾਲੀਵੁੱਡ ਫਿਲਮਾਂ ਵਾਂਗ ਮੋਟੀ ਕਮਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਫੁੱਟੀ ਕੌਡੀ ਵੀ ਅਸਾਂਜ ਜਾਂ ਵਿਕੀਲੀਕਸ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਸ ਦੇ ਲੇਖਕ ਡੇਵਿਡ ਲੇਹ ਅਤੇ ਲਿਊਕ ਹਾਰਡਿੰਗ, ਅਸਾਂਜ ਨੂੰ 'ਦਾਗ਼ੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ' ਅਤੇ 'ਬੇਰਹਿਮ' ਗਰਦਾਨ ਕੇ ਅਕਾਰਨ ਹੀ ਗਾਲਾਂ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਹ ਗੁਪਤ ਪਾਸਵਰਡ ਵੀ ਨਸ਼ਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜੋ ਅਸਾਂਜ ਨੇ ਅਖ਼ਬਾਰ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਉਸ ਡਿਜੀਟਲ ਫਾਈਲ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਲਈ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕੀ ਸਫ਼ਾਰਤਖ਼ਾਨੇ ਦੇ ਕੇਬਲ ਸੁਨੇਹਿਆਂ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਹੈ। 20 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਹਾਰਡਿੰਗ ਨੇ ਐਕੁਆਡੋਰ ਦੇ ਸਫ਼ਾਰਤਖ਼ਾਨੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ, ਆਪਣੇ ਬਲਾਗ ਉੱਪਰ ਬਾਘੀਆਂ ਪਾਈਆਂ, "ਸਕਾਟਲੈਂਡ ਯਾਰਡ ਨਹਿਲੇ 'ਤੇ ਦਹਿਲਾ ਮਾਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।" ਕਿੰਨਾ ਵਿਅੰਗਮਈ ਹੈ, ਜੇ ਇਹ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਢੁੱਕਦਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਅਖ਼ਬਾਰ ਵਲੋਂ ਅਸਾਂਜ ਨੂੰ ਬੇਰਹਿਮੀ ਨਾਲ ਦੁਰਕਾਰਨਾ ਇਸੇ ਵਿਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਮਰਡੌਕ ਪ੍ਰੈੱਸ ਦੀ ਤੁਅੱਸਬੀ ਭਵਿੱਖਬਾਣੀਨੁਮਾ ਬਿਆਨਬਾਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਿੰਨਾ ਮਿਲਦਾ ਜੁਲਦਾ ਹੈ। ਕਿੰਨਾ ਅਜੀਬ ਹੈ ਇਹ! ਲੈਵੀਸਨ ਜਾਂਚ (ਨਿਊਜ਼ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਫ਼ੋਨ ਹੈਕਿੰਗ ਘੁਟਾਲੇ ਪਿੱਛੋਂ ਲਾਰਡ ਜਸਟਿਸ ਲੈਵੀਸਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ 13 ਜੁਲਾਈ 2011 ਨੂੰ ਬਰਤਾਨਵੀ ਪ੍ਰੈੱਸ ਦੀ ਨੈਤਿਕਤਾ ਦੀ ਪੜਤਾਲ ਲਈ ਬਣਾਈ ਕਮੇਟੀ-ਅਨੁਵਾਦਕ), ਹੈਕਗੇਟ ਘੁਟਾਲਾ (ਨਿਊਜ਼ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਸਹਾਇਕ ਕੰਪਨੀ ਨਿਊਜ਼ ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਬਰਤਾਨਵੀ ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਘੜਨ ਖ਼ਾਤਰ

ਦੇਸ-ਪਰਦੇਸ

ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਵਤ, ਫ਼ੋਨਾਂ ਵਿਚ ਸੰਨ੍ਹ ਲਾਉਣ ਅਤੇ ਹੋਰ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਢੰਗ ਵਰਤਣ ਦਾ ਘੁਟਾਲਾ-ਅਨੁਵਾਦਕ) ਅਤੇ ਮਾਣਯੋਗ, ਆਜ਼ਾਦ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੀ ਸ਼ਾਨ ਕਿਵੇਂ ਘੱਟੇ ਰੁਲ ਰਹੀ ਹੈ!

ਅਸਾਂਜ ਨੂੰ ਸਤਾਉਣ ਵਾਲੇ ਉਸ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਤੂਲ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸ ਉੱਪਰ ਕੋਈ ਜੁਰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਉਹ ਨਿਆਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਤੋਂ ਭਗੌੜਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਟੈਕਸਟ ਸੁਨੇਹਿਆਂ ਸਮੇਤ ਸਵੀਡਿਸ਼ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੈਕਸ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਇਲਜ਼ਾਮ ਕਿੰਨੇ ਬੇਤੁਕੇ ਹਨ। ਇਹ ਇਲਜ਼ਾਮ ਸਟਾਕਹੋਮ ਦੀ ਸੀਨੀਅਰ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਇਵਾ ਫਿਨੇ ਨੇ ਇਕ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਕਲੈਸ ਬੌਰਜਸਟਰ ਦੇ ਦਖ਼ਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਰੰਤ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਬਰੈਡਲੇ ਮੈਨਿੰਗ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਦੇ ਮੁੱਢਲੇ ਅਮਲ ਸਮੇਂ ਅਮਰੀਕੀ ਫ਼ੌਜ ਦੇ ਇਕ ਜਾਂਚ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਐੱਫ.ਬੀ.ਆਈ. 'ਵਿਕੀਲੀਕਸ ਦੇ ਬਾਨੀਆਂ, ਮਾਲਕਾਂ ਜਾਂ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ' ਨੂੰ ਜਾਸੂਸੀ ਕਾਰਨ ਗੁਪਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਚਾਰ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵਿਕੀਲੀਕਸ ਵਲੋਂ ਨਸ਼ਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਪੈਂਟਾਗਾਨ ਦੇ ਇਕ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਜਿਸ ਵੱਲ ਘੱਟ ਹੀ ਗ਼ੌਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਵਿਕੀਲੀਕਸ ਅਤੇ ਅਸਾਂਜ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਚਲਾ ਕੇ ਤਬਾਹ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ ਅਤੇ 'ਫ਼ੌਜਦਾਰੀ ਮੁਕੱਦਮੇ' ਵਿਚ ਫਸਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। 18 ਅਗਸਤ ਨੂੰ 'ਸਿਡਨੀ ਮਾਰਨਿੰਗ ਹੇਰਾਲਡ' ਨੇ ਸੂਚਨਾ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤਹਿਤ ਸਰਕਾਰੀ ਫਾਈਲਾਂ ਨਸ਼ਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦੁਆਰਾ ਭੇਤ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਕਿ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਖ਼ਬਰ ਮਿਲਦੀ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਅਮਰੀਕੀ ਹਕੂਮਤ ਅਸਾਂਜ ਦਾ 'ਬੇਮਿਸਾਲ' ਪਿੱਛਾ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ, ਪਰ ਇਸ ਨੇ ਕੋਈ ਉਜਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਐਕੁਆਡੋਰ ਵਲੋਂ ਅਸਾਂਜ ਨੂੰ ਪਨਾਹ ਦੇਣ ਦੀ ਇਕ ਵਜ੍ਹਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ 'ਉਸ ਰਾਜ ਵੱਲੋਂ' ਬੇਸਹਾਰਾ ਛੱਡ ਦੇਣਾ 'ਜਿਸ ਦਾ ਉਹ ਨਾਗਰਿਕ ਹੈ'। 2010 ਵਿਚ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਦੀ ਫੈਡਰਲ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਵਿਚ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਅਸਾਂਜ ਅਤੇ ਵਿਕੀਲੀਕਸ ਦਾ ਕੋਈ ਜੁਰਮ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਉਸ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਾਡੇ ਸਾਰਿਆਂ ਉੱਪਰ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਉੱਪਰ ਹਮਲਾ ਹੈ।

ਅਨੁਵਾਦ: ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ
ਫ਼ੋਨ:91-94634-74342

ਆਸਾਮ ਹਿੰਸਾ ਦੀਆਂ ਤਹਿਆਂ ਫਰੋਲਦਿਆਂ

■ ਪ੍ਰਫੁੱਲ ਬਿਦਵਈ

ਆਸਾਮ ਵਿਚ ਹੋਈਆਂ ਹਿੰਸਕ ਵਾਰਦਾਤਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹੋਰ ਸੂਬਿਆਂ ਤੋਂ ਆਸਾਮ ਵੱਲ ਜੋ ਹਿਜਰਤ ਹੋਈ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਤੁਲਨਾ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਜਾਂ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੀ ਜੰਗ ਦੌਰਾਨ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਮੱਚੀ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਭਗਦੜ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉੱਤਰ ਪੂਰਬ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਲੋਕ ਜੋ ਬੰਗਲੌਰ, ਚੇਨਈ, ਹੈਦਰਾਬਾਦ ਅਤੇ ਪੂਣੇ ਵਰਗੇ ਵੱਡੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਵੱਸ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਹ ਡਰ ਅਤੇ ਘਬਰਾਹਟ ਕਾਰਨ ਆਪਣੇ ਜੱਦੀ ਸੂਬਿਆਂ ਵੱਲ ਵਾਪਸ ਭੱਜ ਉੱਠੇ।

ਡਰ ਅਤੇ ਘਬਰਾਹਟ ਕਾਰਨ ਹੋਈ ਇਸ ਹਿਜਰਤ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹਮਲੇ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੀਆਂ ਅਫ਼ਵਾਹਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਜੋ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੁਆਰਾ ਬਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਝੂਠੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ, ਮੋਬਾਈਲ ਸੰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਈ-ਮੇਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜ ਕੇ ਫੈਲਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਕਿ ਭੜਕਾਹਟ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵਿਚ ਮਿਆਂਮਾਰ (ਬਰਮਾ) ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਉਂਦੇ ਦਿਖਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਲ-ਸੂਰਤ ਅਤੇ ਕੱਦ-ਕਾਠੀ ਤੋਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਉੱਤਰੀ ਪੂਰਬੀ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਜਾਪਦੇ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਸਲਵਾਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ 'ਚਿੰਕੀ' ਜਾਂ 'ਮੰਗੋਲ' ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਸਕੱਤਰ ਆਰ.ਕੇ. ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਥੋਕ ਵਿਚ ਭੇਜੇ ਗਏ ਈ-ਮੇਲਾਂ ਲਈ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਹੈ। ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਸੁਸ਼ੀਲ ਕੁਮਾਰ ਸ਼ਿੰਦੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਹਮ-ਰੁਤਬਾ ਰਹਿਮਾਨ ਮਲਿਕ ਤੋਂ ਸ਼ਰਾਰਤੀ ਤੱਤਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਝੂਠ ਫੈਲਾਉਣ ਦੀ ਇਸ ਮੁਹਿੰਮ ਜਿਸ ਨੂੰ ਵਧਾ-ਚੜ੍ਹਾ ਕੇ 'ਸਾਈਬਰ ਯੁੱਧ' ਜਾਂ 'ਸਾਈਕੀ ਜਹਾਦ' ਵੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਿੱਛੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਕੁਝ ਇਸਲਾਮੀ ਅਤਿਵਾਦੀ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਭਾਰਤੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਏਜੰਸੀਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਤਕਰੀਬਨ 240 ਸ਼ੱਕੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟਾਂ/ਪੇਜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਅਹਿਮ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਦਨਾਮ ਕਰਨ ਲਈ ਇਹ ਹਿੰਦੂਤਵਵਾਦੀ ਗੁੱਟਾਂ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭੜਕਾਊ ਬਿਆਨਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜੋ ਆਸਾਮ ਦੇ ਜਾਤੀ ਦੰਗਿਆਂ ਬਾਰੇ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸੋਇਮਸੇਵਕ ਸੰਘ (ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ.) ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਵੱਲੋਂ ਹਰ ਦਿਨ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ 'ਸਰਕਾਰ ਹੱਥ ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖੀ ਦੇਖ ਰਹੀ ਹੈ।' ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਹਨ ਕਿ ਸੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੇਡਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਕਿ 'ਆਸਾਮ ਵਿਚਲੇ ਤਣਾਅ ਅਤੇ ਉੱਤਰ ਪੂਰਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੌਜੂਦ ਖ਼ਤਰੇ ਨੂੰ' ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਵਰਤਣ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਕਸਦ ਉਤਰ-ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਸੰਘ ਦੇ ਛੋਟੇ ਆਧਾਰ ਦਾ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਫ਼ਿਰਕੂ ਧਰੁਵੀਕਰਨ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਅਤੀਤ ਵਿਚ ਫ਼ਿਰਕੂ ਹਿੰਸਾ ਨੂੰ ਭੜਕਾਉਣ ਲਈ ਸੰਘ ਨੇ ਅਫ਼ਵਾਹਾਂ ਫੈਲਾਉਣ ਅਤੇ ਝੂਠੀਆਂ ਖ਼ਬਰਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮੁਹਾਰਤ ਦਿਖਾਈ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ 1984 ਦੇ ਸਿੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਦੰਗਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਬੇਗੁਨਾਹ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਹਮਲਿਆਂ ਲਈ ਉਕਸਾਉਣ ਲਈ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਨੇ ਇਹ ਅਫ਼ਵਾਹਾਂ ਫੈਲਾਈਆਂ ਸਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਰੇਲਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦਾ ਕਤਲ-ਏ-ਆਮ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਫ਼ੌਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਧਿਕਾਰ ਐਕਟ ਵਰਗੇ ਬੇਰਹਿਮ ਕਾਨੂੰਨ ਰਾਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਠੋਸੇ ਗਏ ਅਨਿਆਂ, ਹਿੰਸਾ ਅਤੇ ਖ਼ੂਨ-ਖਰਾਬੇ ਨੂੰ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਕਿਆਸਦਿਆਂ ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ 'ਨਿਸਚਿੰਤ ਨਾਗਰਿਕ' ਬਣਨ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੇਤਰੀ ਪ੍ਰਭੂਸੱਤਾ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਨ ਦੀ ਨਿਰਾਰਥਕਤਾ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਮੁੱਖ ਭੂਮੀ ਦੇ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਲੋਕ ਹੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਐਕਟ ਤਹਿਤ ਫ਼ੌਜ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਮਹਿਜ਼ ਇਸ ਸ਼ੱਕ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਕਤਲ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਪਾਬੰਦੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਦਾ ਸੀ।

ਇਸ ਇਤਿਹਾਸਕ ਨਾ ਸਮਝੀ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਈ ਟਿੱਪਣੀਕਾਰ ਅਤੇ ਆਪੇ ਬਣੇ ਮਾਹਿਰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬੀ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਭੋਰਾ ਵੀ ਜਾਣੂ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਬੋਡੋ ਖੇਤਰੀ ਖ਼ੁਦਮੁਖ਼ਤਿਆਰੀ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ (ਬੀ.ਟੀ.ਏ.ਡੀ.) ਵਿਚਲੇ ਝਗੜਿਆਂ ਲਈ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੇ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦੇ 'ਵਧਦੇ ਹੜ੍ਹ' ਅਤੇ ਬੋਡੋ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਇਸ ਡਰ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਐਲਾਨਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਹੀ 'ਦੱਬਿਆ' ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਆਦਰਸ਼ ਧਰਮ ਸ਼ਾਸਤਰੀ ਸਿਧਾਂਤ ਮੁਤਾਬਿਕ ਕਿਹਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਕਸਰ 'ਘੁਸਪੈਠੀਆਂ' ਦਾ ਨਾਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਰਹੱਦ ਪਾਰ ਕਰ ਕੇ ਆਏ ਬੰਗਾਲੀ ਭਾਸ਼ਾਈ ਹਿੰਦੂ ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸਮੇਂ ਵਾਂਗ ਆਸਾਮ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਘੁਸਪੈਠ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਹ ਗ਼ੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੋਡੋ ਜ਼ਮੀਨਾਂ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਖੇਤਰ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਬਦਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਵਿਰੋਧ ਹੀ ਹਾਲ ਹੀ ਦੇ ਝਗੜਿਆਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਬਣਿਆ।

ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਕੱਟੜਵਾਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਜਿਵੇਂ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਉਥੇ ਆ ਕੇ ਵੱਸਣ ਦਾ ਮਤਲਬ 'ਵਡੇਰਾ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼' ਬਣਾਉਣ ਜਾਂ 'ਕੱਟੜਵਾਦੀ ਇਸਲਾਮ ਫੈਲਾਉਣ' ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਇਹ ਗ਼ਲਤੀ ਕਹਿ ਲਉ ਜਾਂ ਉਸ ਦੀ ਇਹ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹਾਲਤ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਸੌੜੀ ਇਸਲਾਮੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵਾਲੀ ਤਿਕੋਣ ਰਾਹੀਂ ਦੇਖਦੀ ਹੈ। ਉਦਾਰ ਵਿਆਖਿਆਕਾਰ ਵੀ ਹਿੰਸਾ ਲਈ 'ਬੇਹੱਦ' ਗਰੀਬ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਪਰਵਾਸ ਨੂੰ ਸਮੱਸਿਆ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਮੰਨਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਬੀ.ਟੀ.ਏ.ਡੀ. ਵਿਚ ਤਣਾਅ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਉਂਜ, ਕਈ ਠੋਸ ਤੱਥ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਨਘੜਤ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਦੇ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਕਾਸ ਸੂਚਕ ਅੰਕ ਭਾਰਤ ਨਾਲੋਂ ਬਿਹਤਰ ਦਰਜ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗਰੀਬ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ੀ ਪਰਵਾਸ ਦੇ ਦਾਅਵੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਦੂਜੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਸੀਮਾ ਦੀ ਬਿਹਤਰ ਘੇਰਾਬੰਦੀ ਕਾਰਨ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਦਾਖਲਾ ਬਹੁਤ ਘਟ ਗਿਆ ਹੈ। ਤੀਜੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ 1971 ਤੋਂ 2001 ਵਿਚਕਾਰ ਕੋਕਰਾਝਾਰ ਦੀ ਕੁੱਲ ਮੁਸਲਿਮ ਆਬਾਦੀ ਵਿਚ 15 ਤੋਂ 20 ਫ਼ੀਸਦੀ ਦਾ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਕਤਈ ਚਿੰਤਾਜਨਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਝਗੜੇ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਕਾਰਨ ਵਡੇਰੇ ਪੱਛਮੀ ਆਸਾਮ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਹੈ ਜਿਥੇ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਉਪਾਵਾਂ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਲਾਭ ਉਠਾਏ ਹਨ। ਅੰਤਿਮ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਵਿਚ ਦੋਸ਼ੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਗ਼ਲਤ ਨੀਤੀ ਹੈ ਜੋ ਉੱਤਰ-ਪੂਰਬ ਵਿਚ ਜਨਜਾਤੀਆਂ ਲਈ 'ਹੋਮਲੈਂਡ' ਬਣਾਉਣ ਵੱਲ ਸੇਧਤ ਹੈ ਹਾਲਾਂਕਿ ਆਬਾਦੀ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਨੁਪਾਤ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਸਹੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮੋਕਲੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜੋ ਕਿਤੇ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ।

ਬੱਬਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਥੰਮ੍ਹ ਭਾਈ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੌਲਤਪੁਰ

ਲਿਖਤੁਮ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਦੁਪਾਲਪੁਰ

ਫੋਨ: 408-915-1268

ਪਿੰਡੋਂ ਫਗਵਾੜੇ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਬੰਬੇਲੀ ਜਾਣ ਲਈ ਮੈਂ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਬੱਸ ਫੜ ਲਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਫਗਵਾੜੇ ਦੇ ਇਸ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਸਾਂ ਗਿਆ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਨਵਾਂ-ਨਵਾਂ ਮੈਂਬਰ ਬਣਿਆ ਸਾਂ। ਦਫਤਰ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬੰਬੇਲੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੌਤਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਾਂ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਸਤਿਕਾਰ ਵਜੋਂ ਕਹਿ ਲਉ ਜਾਂ ਸ਼ਾਇਦ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਗਿਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਕਤ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦਾ ਮੈਨੇਜਰ ਮੈਨੂੰ ਬੰਬੇਲੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬੱਸ ਅੱਡੇ ਤੋਂ ਖੁਦ ਲੈਣ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਜਣੇ ਰਵਾਂ-ਰਵੀਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਵੱਲ ਤੁਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਾਂ। ਰਾਹ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਚੋਅ ਦੇ ਪੁਲ ਉਤੋਂ ਲੰਘਦਿਆਂ ਮੈਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਚੋਅ ਦੇ ਕੰਢੇ ਉਤੇ ਝਾੜ ਝੁੰਡਿਆਂ ਵਿਚ ਚਾਰ-ਪੰਜ ਕੁ ਫੁੱਟ ਲੰਮਾ ਝੰਡਾ ਗੱਡਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਥੱਲੇ ਬਣੀ ਹੋਈ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਮੜ੍ਹੀ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰ ਕੇ ਮੈਂ ਮੈਨੇਜਰ ਨੂੰ ਮਖੌਲ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਐਥੇ ਕਿਹੜਾ 'ਬਾਬਾ' ਸੁੱਤਾ ਹੋਇਐ?

ਮੇਰੇ ਸਵਾਲ ਦਾ ਮਖੌਲੀਆ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਹੀ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਮੈਨੇਜਰ ਗੰਭੀਰ ਅਤੇ ਕੁਛ-ਕੁਛ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਮੇਰੇ ਚਿਹਰੇ ਵੱਲ ਦੇਖਣ ਲੱਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦੀ ਮੜ੍ਹੀ ਨੂੰ ਮਖੌਲ ਕਰ ਕੇ, ਉਹਦਾ ਦਿਲ ਹੀ ਤੋੜ ਦਿੱਤਾ ਹੋਵੇ। ਬੜੇ ਹਿਰਖ ਨਾਲ ਉਹ ਬੋਲਿਆ, "ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਜਥੇਦਾਰ ਜੀ? ਇਹ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਇਲਾਕੇ ਦਾ...!"

ਉਸ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਬਣਾਈ ਮੜ੍ਹੀ 'ਤੇ ਗੱਡੇ ਹੋਏ ਝੰਡੇ ਦਾ 'ਕਾਰਨ' ਜਾਣ ਕੇ ਮੈਂ ਅਵਾਕ ਹੀ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਇੱਥੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦੀ ਆਹੂਤੀ ਦੇ ਗਏ ਸ਼ਹੀਦ ਦਾ ਨਾਂ ਸੁਣਦਿਆਂ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਯਾਦ ਆਉਣ 'ਤੇ ਡਾਢੀ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ। ਇਕ ਦਮ ਰਾਹ ਛੱਡ ਕੇ ਮੈਂ ਚੋਅ ਦੇ ਕੰਢੇ ਵੱਲ ਹੋ ਪਿਆ। ਪਛਤਾਵੇ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਦੋਹਾਂ ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਹੱਥ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਮੈਂ ਬੜੇ ਅਦਬ ਨਾਲ ਝੰਡੇ ਨੂੰ ਛੂਹ ਕੇ ਫਤਿਹ ਬੁਲਾਈ।

ਉਥੇ ਖੜ੍ਹਿਆਂ, ਇਕ ਪਾਸੇ ਘੁੱਗ ਵਸਦਾ ਪਿੰਡ ਬੰਬੇਲੀ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੱਤਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਪਾਵਨ ਯਾਦ 'ਚ ਉਸਾਰੇ ਗਏ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਚੌਤਾ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਤੱਕ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਉਹ ਸਮਾਂ ਯਾਦ ਆਇਆ, ਜਦ ਮੈਂ ਛੋਟੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਇਕ ਵਾਰ ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜੋੜ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਫਤਿਹਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਕਵੀਸ਼ਰ ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਜੋਗੀ ਮੂਹੋਂ ਸਾਕਾ ਬੰਬੇਲੀ ਦਾ ਖੂਨੀ ਪ੍ਰਸੰਗ ਸੁਣਿਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਉਛਲ ਵਗਦੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਸੁੱਕੀ ਚੋਅ ਮੇਰੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸੀ।

ਚੋਅ ਦੇ ਕੰਢੇ ਖੜ੍ਹੇ ਨੂੰ ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਆਏ ਉਹ ਪਲ ਜਦ ਸਰਹਿੰਦ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦੀ ਜੋੜ ਮੇਲੇ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਭਾਈਆ ਜੀ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਈਕਲ 'ਤੇ ਬਿਠਾ ਕੇ ਨਾਨਕੇ ਪਿੰਡ ਧਮਾਈ ਛੱਡਣ ਗਏ ਸਨ। ਜਾਡਲੇ ਅੱਡੇ 'ਚ ਪਹੁੰਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਬਣੇ ਹੋਏ ਵੱਡੇ ਗੇਟ ਉਤੇ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਇਬਾਰਤ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਈ ਸੀ, 'ਅਮਰ ਸ਼ਹੀਦ ਬਬਰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਗੇਟ ਦੌਲਤਪੁਰ!' ਜੋਗਾ ਸਿੰਘ ਜੋਗੀ ਦੇ ਗਾਏ ਜੋਸ਼ੀਲੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਦੀ ਯਾਦ ਦਿਵਾਉਂਦਿਆਂ ਭਾਈ ਜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਉਸੇ ਬਲੀ ਸੂਰਮੇ ਬੱਬਰ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਣਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਬਾਲ ਮਨ 'ਚ ਫਖ਼ਰ ਭਰਿਆ ਅਹਿਸਾਸ ਜਾਗ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਿੰਨੇ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲੇ ਹਾਂ। ਜਿਸ ਸੂਰਮੇ ਦੇ ਦੂਰ-ਦੂਰ ਤੱਕ ਪ੍ਰਸੰਗ ਗਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਕਿਤਨੇ ਨਜ਼ਦੀਕ ਵਸਦੇ ਹਾਂ।

ਮੈਨੂੰ ਯਾਦ ਆਉਣ ਲੱਗੇ ਪਿੰਡ ਦੌਲਤਪੁਰ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਣ ਵੇਲੇ ਦੇ ਉਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਜੋ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਨਾਨਕੇ ਪਿੰਡ ਜਾਂਦਿਆਂ ਅਕਸਰ ਦੇਖਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਾਂ। ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਢਾਂਗੂ-ਡੰਗੋਰੀਆਂ ਲਈ ਨੀਲੀਆਂ ਕਾਲੀਆਂ ਪੱਗਾਂ ਵਾਲੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਜਿਹੇ ਢਾਣੀ ਬਣਾ ਕੇ ਬੈਠੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਪੰਚਾਇਤ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘਦਿਆਂ ਸਾਨੂੰ ਉਹ ਸਾਰੇ ਬੱਬਰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪੁੱਤ-ਭਤੀਜੇ ਜਾਂ ਭਰਾਵਾਂ ਜਿਹੇ ਹੀ ਜਾਪਦੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਪਿੰਡ ਦੇ ਜੁਝਾਰੂ ਖਾਸੇ ਦਾ ਨਿੱਘ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਿਆਂ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ-ਬਲਾਚੌਰ ਰੋਡ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹਨਾ, ਤਦ ਸਾਹਮਣੇ ਦਿਖਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਿੰਡ ਹਿਆਤਪੁਰ ਦਾ ਨੀਲੇ ਅੱਖਰਾਂ ਵਾਲਾ ਬੋਰਡ 'ਸ਼ਹੀਦ ਬੱਬਰ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਹਿਆਤਪੁਰ ਮਾਰਗ'। ਅਜਿਹੇ ਇਤਿਹਾਸਮੁਖੀ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚੋਂ ਗੁਜ਼ਰਿਆ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਬੱਬਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਪੜ੍ਹਨ-ਸੁਣਨ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਲਾਲਸਾ ਬਣੀ ਰਹਿੰਦੀ।

ਬੱਬਰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ

ਬੰਬੇਲੀ ਸ਼ਹੀਦੀ ਕਾਂਡ ਦਾ ਮਹਾਂ-ਨਾਇਕ ਬੱਬਰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜਿਸ ਦਾ ਕਾਹੀ, ਦੱਭ ਅਤੇ ਸਰਕੜੇ ਵਿਚ ਅਣਗੌਲਿਆ ਪਿਆ ਸ਼ਹੀਦੀ ਸਥਾਨ ਦੇਖ ਕੇ ਮੈਂ ਭੁਲੇਖਾ ਖਾ ਗਿਆ ਸਾਂ, ਇਸੇ ਦੌਲਤਪੁਰ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਸੰਨ 1880 ਵਿਚ ਜਨਮਿਆ। ਦੁਆਬਾ ਪਿਛੋਕੜ ਵਾਲੇ ਕੈਨੇਡਾ ਰਹਿੰਦੇ ਸ੍ਰੀ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਪੂੰਨੀ ਦੀ ਵੱਡ-ਆਕਾਰੀ ਪੁਸਤਕ 'ਕੈਨੇਡਾ ਦੇ ਗਦਰੀ ਯੋਧੇ' ਵਿਚਲੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਂ ਨੱਥਾ ਸਿੰਘ ਥਾਂਦੀ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਦਾ ਨਾਮ ਮਾਈ ਦੁੱਲੀ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਹੀ ਕੁਝ ਸਾਲ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਕੇ ਭਾਈ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਫੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਗਏ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੰਜਾਬੀ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਵਧੀਆ ਮੌਕਿਆਂ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵੱਲ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਸੋ, ਭਾਈ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੀ ਅੱਠ ਕੁ ਸਾਲ ਫੌਜ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰ ਕੇ 27 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਨੂੰ ਚਾਲੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ। ਸੰਨ 1907 ਵਿਚ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਪੈਰ ਪਾਉਣ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਜੁਝਾਰੂ ਪੱਖ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ-ਕਾਰ ਬੜੀ ਸਫਲਤਾ ਸਹਿਤ ਚੱਲ ਪਿਆ, ਪਰ ਛੇ ਕੁ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਹੀ ਜਦ ਅਪ੍ਰੈਲ 1913 ਵਿਚ 'ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ' ਬਣੀ ਤਾਂ ਆਪ ਉਸ ਦੇ ਸਰਗਰਮ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਗਏ। ਕੈਨੇਡਾ 'ਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਦੂਸਰੇ ਚੇਤਨ ਦੇਸ਼ ਵਾਸੀ ਭਰਾਵਾਂ ਵਾਂਗ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਵੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਏ ਬਗੈਰ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ। ਇਨਕਲਾਬੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਵਾਲੇ ਭਾਈ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜੰਗਜੂ ਸੋਚ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਹਿਮਤ ਸਨ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਘੋਲ ਨਾਲ ਹੀ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸੋ, ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਆਉਣ 'ਤੇ ਉਹ ਸੰਨ 1914 ਵਿਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਕੈਨੇਡਿਉਂ ਚੱਲ ਪਏ।

'ਪਹਿਲਾਂ ਮਰਣੁ ਕਬੂਲ ਜੀਵਨ ਕੀ ਛਡਿ ਆਸ॥' ਵਾਲੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀ ਤੁਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਵਸੀ ਹੋਣ ਦਾ ਸਬੂਤ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਕੂਚ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਐਬਟਸਫੋਰਡ ਵਿਚਲੀ ਆਪਣੀ ਚਾਰ ਏਕੜ ਜ਼ਮੀਨ ਸਥਾਨਕ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਕੇ ਆਖਿਆ, "ਜੇ ਮੈਂ ਵਾਪਸ ਨਾ ਆਇਆ ਤਾਂ ਇੱਥੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਉਸਾਰ ਦੇਣਾ।" (ਸ੍ਰੀ ਪੂੰਨੀ ਅਨੁਸਾਰ ਐਬਟਸਫੋਰਡ ਵਾਲਾ ਅਜੋਕਾ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਭਾਈ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਾਂਝੀਦਾਰਾਂ ਦੀ ਮਾਲਕੀ ਵਾਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਸੁਭਾਇਮਾਨ ਹੈ)

ਦੇਸ਼ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਕੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ 'ਜੂਹ ਬੰਦ' ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਚਾਰ ਸਾਲ ਦੀ ਜੂਹ ਬੰਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਗਰਮ ਹੋ ਗਏ। ਸੰਨ 1921 ਦੇ ਚੜ੍ਹਾਅ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰਵਾਈ ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਰਵਾਈ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਸੀ। ਇੱਕੀ ਫਰਵਰੀ 1921 ਨੂੰ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਾਕਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਪੰਥ ਵਿਚ ਗੁੱਸੇ ਦੀ ਅੱਗ ਭੜਕ ਉਠੀ। ਭਾਈ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਕੈਨੇਡਾ ਤੋਂ ਪਰਤੇ ਭਾਈ ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਭਕੜੂੰਦੀ (ਹੁਣ ਕਿਸ਼ਨਪੁਰ) ਨਾਲ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਨ ਕੀਤਾ। ਦਰਅਸਲ, ਉਥੇ ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਨ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਮ 'ਕਰਮ ਸਿੰਘ' ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਨਾਂ ਨਰੈਣ ਸਿੰਘ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਥੋਂ ਆ ਕੇ ਉਹ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸੁਧਾਰ ਲਹਿਰ 'ਚ ਕੁੱਦ ਪਏ।

ਬੱਬਰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿੰਡ ਦੌਲਤ ਪੁਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਬਣਾਈ ਯਾਦਗਾਰ। ਇਸ ਦੇ ਐਨ ਨਾਲ ਬੱਬਰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਪਬਲਿਕ ਸੀਨੀਅਰ ਸੈਕੰਡਰੀ ਸਕੂਲ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਕਾਲੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਤੰਬਰ 1921 ਦੇ ਅਖੀਰ 'ਚ ਪਿੰਡ ਕੁੱਕੜ ਮਜਾਰੇ ਵਿਖੇ ਵੱਡਾ ਦੀਵਾਨ ਸਜਾਇਆ ਗਿਆ। ਕੈਨੇਡਿਉਂ ਗਏ ਭਾਈ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਝਿੰਗੜ ਅਤੇ ਆਸਾ ਸਿੰਘ ਭਕੜੂੰਦੀ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ ਗੱਜ-ਵੱਜ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰੀਆਂ ਭਰੀਆਂ। ਚਾਬੀਆਂ ਦੇ ਮੋਰਚੇ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਉਹ ਦੌਲਤਪੁਰੋਂ ਪੰਜਾਹ ਸਿੰਘਾਂ ਦਾ ਜਥਾ ਲੈ ਕੇ ਗਏ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ, ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰ ਰਹੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਉਪਰ ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ ਤਸ਼ੱਦਦ ਕਰ ਰਹੀ ਸੀ। ਅਕਾਲੀ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਸਰਕਾਰੀ ਜ਼ੁਲਮ ਸਹਿ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਾਂਗਰਸ ਵੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਤੌਰ-ਤਰੀਕਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਚਲਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਕਈ ਅਣਖੀਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੇ ਇਸ ਆਤਮਘਾਤੀ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚੱਲਣੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸੀ ਕਿ ਨਾ ਤਾਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ 'ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ' ਜਿੱਤਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨਾਲ ਇੱਥੋਂ ਜਾਣਗੇ। ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਕੈਨੇਡਿਉਂ ਆਏ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਦੋ ਪ੍ਰਤੱਖ ਮਿਸਾਲਾਂ ਸਨ। ਪਹਿਲੀ, ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਇਨਕਲਾਬ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਰੂਸ ਵਿਚ ਜ਼ਾਰ ਦਾ ਹਸ਼ਰ। ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਵੀ ਐਸੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ ਜਿੱਥੇ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਆਜ਼ਾਦੀ ਆਈ ਹੋਵੇ। ਅਕਾਲੀਆਂ ਦੀ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਅਤੇ ਗਾਂਧੀ ਦੀ ਨਾ ਮਿਲਵਰਤਣ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਬੋਗਸ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਭਾਈ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਇਹ ਨਾਹਰਾ ਘੜਿਆ,

ਲੋਲੋ ਪੋਪੋ ਗਾਂਧੀ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ,
ਸੋਟਿਆਂ ਪੁਲਿਸ ਮਾਰ ਨਹੀਂ ਜਰਨੀ।
ਨੁਸਖਾ ਮਾਮੂਲੀ ਜਾਣੋਂ ਬਾਈਕਾਟ ਦਾ,
ਵੱਡਾ ਨੁਸਖਾ ਏ ਸਾਡਾ 'ਸੀਸਕਾਟ' ਦਾ।

19-20 ਮਾਰਚ 1921 ਦੀ ਵਿਚਕਾਰਲੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਭਾਈ ਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗੜਗੱਜ ਅਤੇ ਮਾਸਟਰ ਮੋਤਾ ਸਿੰਘ ਪਤਾਰਾ ਜਿਹੇ ਜੋਸ਼ੀਲੇ ਅਣਖੀਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰ ਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਇੱਟ ਦਾ ਜਵਾਬ ਪੱਥਰ ਨਾਲ ਦੇਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਬਗਾਵਤ ਰਾਹੀਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨਵੰਬਰ 1921 ਵਿਚ 'ਚੱਕਰਵਰਤੀ ਜਥਾ' ਬਣਾ ਲਿਆ ਜੋ ਜਲੰਧਰ ਦੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਭਾਈ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੌਲਤਪੁਰ ਨੇ ਵੀ ਦੁਆਬਾ ਖੇਤਰ ਦੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਪਾਸੇ ਬੰਗਾ, ਨਵਾਂ ਸ਼ਹਿਰ, ਬਲਾਚੌਰ ਤੇ ਗੜ੍ਹਸ਼ੰਕਰ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਗਰਮ ਖਿਆਲੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਵੱਖਰਾ ਜਥਾ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਭਾਈ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਧੂੰਆਂਧਾਰ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਾਲ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਿੰਘ ਜਥੇ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀ-ਖੁਸ਼ੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲੱਗੇ। ਗੋਸਲਾਂ, ਬੀਕਾ, ਝਿੰਗੜਾਂ, ਜਗਤਪੁਰ, ਹੇੜੀਆਂ, ਅੱਪਰਾ, ਜੀਂਦੋਵਾਲ, ਨੌਰਾ, ਮੋਰਾਂ ਵਾਲੀ, ਮਾਹਲ ਗਹਿਲਾਂ, ਬੱਬਰ ਮਜਾਰਾ ਆਦਿਕ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਦੀਵਾਨ ਲਗਾਏ ਗਏ ਜਿੱਥੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ 'ਚੋਂ ਬੰਦੂਕ ਨਾਲ ਕੱਢਣ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜਥੇ ਦੇ ਮੁਖੀ ਸਿੰਘਾਂ ਦੇ ਵਰੰਟ ਨਿਕਲ ਗਏ। ਭਾਈ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਅੰਡਰਗਰਾਊਂਡ ਹੋ ਗਏ।

ਆਪਣੇ ਨਾਨਕੇ ਪਿੰਡ ਕੌਲਗੜ੍ਹ ਮੀਟਿੰਗ ਕਰ ਕੇ ਭਾਈ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ 'ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਜਥਾ ਦੁਆਬਾ' ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਪਰਚਾ ਕੱਢਣ ਅਤੇ ਹਥਿਆਰ ਖਰੀਦਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਖਜ਼ਾਨੇ ਜਾਂ ਟੋਡੀਆਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਣ ਦੇ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ। ਇਸ 'ਤੇ ਅਮਲ ਕਰਦਿਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਈ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ ਬਿਛੌੜੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੰਬੜਦਾਰ ਰਾਮ ਦਿੱਤੇ ਪਾਸੋਂ ਮਾਮਲੇ ਦੇ 575 ਰੁਪਏ ਖੋਹ ਲਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੈਸਿਆਂ 'ਚੋਂ ਲਾਹੌਰੋਂ ਸੌ ਰੁਪਏ ਦੀ ਛਪਾਈ ਮਸ਼ੀਨ ਖਰੀਦੀ ਗਈ ਅਤੇ 22 ਅਗਸਤ 1922 ਨੂੰ 'ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਦੁਆਬਾ' ਨਾਂ ਦਾ ਪਰਚਾ ਕੱਢਿਆ। ਇਸ 'ਤੇ ਐਡੀਟਰ ਵਜੋਂ ਨਾਮ ਭਾਈ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਖੁਦ ਇਨਕਲਾਬੀ ਨਜ਼ਮਾਂ ਲਿਖਦੇ,

'ਕਰਮ ਸਿੰਘ' ਹੁਣ ਬੱਬਰ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰੋ,
ਵੇਲਾ ਆ ਗਿਆ ਧੂਮ ਮਚਾਵਣੇ ਦਾ।
'ਕਰਮ ਸਿੰਘ' ਕਰਤਾਰ ਦੀ ਓਟ ਲੈ ਕੇ,
ਹੁਣ ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਵੱਢੀਆਂ ਪਾ ਗਿਆ।

ਬਾਅਦ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਜਲੰਧਰ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਜਥੇ ਅਤੇ ਭਾਈ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਦੁਆਬੀਏ ਜਥੇ ਨੇ ਇਕ ਹੋ ਕੇ ਕਰਨੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਫੈਸਲਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਥਾਣੇਦਾਰ, ਜ਼ੈਲਦਾਰ, ਲੰਬੜਦਾਰ, ਗਿਰਦਾਵਰ ਤੇ ਪਟਵਾਰੀ ਆਦਿ ਸਰਕਾਰੀ ਮਸ਼ੀਨ ਦੇ ਪੁਰਜ਼ੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਪਾ ਕੇ ਸੁਧਰਨ ਦੀਆਂ ਬੇਨਤੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ। ਜੇ ਨਾ ਸੁਧਰਨ ਤਾਂ ਨੱਕ-ਕੰਨ ਵੱਢੇ ਜਾਣ। ਜੇ ਫਿਰ ਵੀ ਇਹ ਬਾਜ਼ ਨਾ ਆਉਣ ਤਾਂ 'ਸੋਧਾ' ਲਾਇਆ ਜਾਵੇ। 'ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀ ਜਥਾ' ਦੇ ਨਵੇਂ ਨਾਂ ਹੇਠ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਦੋਹਾਂ ਜਥਿਆਂ ਦੀ ਏਕਤਾ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮੀਆ ਪੱਖਾਂ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਭਾਈ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਿਰ ਹੀ ਬੱਝਿਆ ਸੀ।

ਇੱਧਰ ਬੱਬਰਾਂ ਨੇ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਮਤੇ ਅਮਲ 'ਚ ਲਿਆਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ, ਉਧਰ ਝੋਲੀਚੁੱਕਾਂ ਗੱਦਾਰਾਂ ਨੇ ਅਤਿ ਚੁੱਕ ਲਈ। ਮਜਬੂਰੀਵੱਸ ਬੱਬਰਾਂ ਨੇ ਟੋਡੀਆਂ ਦੀ ਅਲਖ ਮੁਕਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਪੁਲਿਸ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਨਾ ਕਰੇ, ਇਸ ਲਈ ਹਰ ਕਤਲ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਭਾਈ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਲੈਣੀ ਅਰੰਭ ਦਿੱਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਨਕੇ ਪਿੰਡ ਕੌਲਗੜ੍ਹ ਦੇ ਦੋ ਸਫੈਦਪੋਸ਼ਾਂ-ਰਲਾ ਅਤੇ ਦਿੱਤੂ ਨੇ ਬੱਬਰਾਂ ਦੇ ਹਮਦਰਦਾਂ ਦਾ ਜਿਉਣਾ ਹਰਾਮ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਮਝਾਉਣ 'ਤੇ ਵੀ ਇਹ ਨਾ ਸਮਝੇ, ਲੇਕਿਨ ਜਦ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਆਪਣੇ ਕੁਝ ਸਾਥੀਆਂ ਸਮੇਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ 20 ਮਈ 1923 ਦੀ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ 'ਦੂਜੇ ਲੋਟ' ਮਿਲਣ ਗਏ, ਫਿਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 'ਭਾਣਜਾ' 'ਭਾਣਜਾ' ਕਹਿ ਕੇ ਬੜੇ ਵਾਸਤੇ ਪਾਏ, ਪਰ ਭਾਣਜੇ ਦੇ ਇਕੋ ਫਾਇਰ ਨਾਲ ਦੋਵੇਂ 'ਮਾਮੇ' ਸਦਾ ਲਈ ਸੌਂ ਗਏ। ਹੁਣ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਿਰ ਦਾ ਇਨਾਮ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਦੁਸ਼ਮਣ ਬਣ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤ ਬੱਬਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸੂਹਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪਿੱਠੂਆਂ ਨੂੰ ਸੋਧਦੇ ਹੋਏ, ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਬੋਰੀ-ਬਿਸਤਰਾ ਲਪੇਟਣ ਲਈ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਇਕ ਕਰ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਭਾਈ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਆਖਰ ਨੂੰ 31 ਅਗਸਤ ਅਤੇ ਇਕ ਸਤੰਬਰ 1923 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਬੰਬੇਲੀ ਵਿਖੇ ਵਿਸਾਹਘਾਤੀ ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਸਦਕਾ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਘੇਰੇ ਵਿਚ ਆ ਗਏ। ਗੱਦਾਰ ਅਨੂਪ ਸਿੰਘ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਝੋਲੇ 'ਚੋਂ ਬੰਬ ਖਿਸਕਾ ਲੈ ਆਇਆ। ਇਕ ਬੱਬਰ ਦੀ ਸ਼ੌਟਗੰਨ ਖਰਾਬ ਕਰ ਗਿਆ; ਲੇਕਿਨ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਉਹ ਬੰਦੂਕ ਬਚ ਗਈ ਜਿਹੜੀ ਉਹ ਹਿੱਕ ਨਾਲ ਲਾ ਕੇ ਸੁੱਤੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਕ ਸਤੰਬਰ ਦੇ ਤੜਕੇ ਬੰਬੇਲੀ ਨੂੰ ਪੁਲਿਸ ਦਸਤਿਆਂ ਨੇ ਘੇਰਾ ਪਾ ਲਿਆ। ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਤਬਾਹੀ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਚੌਹਾਂ ਬੱਬਰਾਂ-ਉਦੈ ਸਿੰਘ ਰਾਮਗੜ੍ਹ ਝੁੰਗੀਆਂ, ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟਾਂ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪੰਡੋਰੀ, ਗੰਗਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜੈਕਾਰੇ ਛੱਡ ਕੇ ਚੌਤਾ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਚਾਲੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ। ਭਾਰੀ ਵਰਖਾ ਕਾਰਨ ਚੋਅ ਭਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਦੋ ਸਿੰਘ ਚੋਅ ਦੇ ਵਿਚਕਾਰ ਹੀ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ। ਬਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਪਾਰਲੇ ਕੰਢੇ ਪਹੁੰਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਈ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੌਲਤਪੁਰ ਇਕ ਹੱਥ ਤਿੰਨ ਫੁਟੀ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਹੱਥ ਬੰਦੂਕ ਫੜੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨੂੰ ਲਲਕਾਰਦਾ ਹੋਇਆ ਸ਼ਹਾਦਤ ਦਾ ਜਾਮ ਪੀ ਗਿਆ। ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਅਤੇ ਉਥੋਂ ਦੀ ਸੁੱਖਮਈ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਲੱਤ ਮਾਰ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਸੰਗਲ ਕੱਟਣ ਲਈ ਆਪਾ ਨਿਛਾਵਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬੱਬਰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਜਿਹੇ ਯੋਧਿਆਂ ਨੂੰ ਲੱਖ-ਲੱਖ ਪ੍ਰਣਾਮ।

ਅੰਤਿਕਾ: ਮੈਂ ਸ਼ੁਕਰਗੁਜ਼ਾਰ ਹਾਂ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ ਰਹਿੰਦੇ ਪਿੰਡ ਦੌਲਤਪੁਰ ਦੇ ਵਾਸੀ ਸ. ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਥਾਂਦੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅਸਟਰੇਲੀਆ ਨਿਵਾਸੀ ਭਰਾ ਸ. ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਬੱਬਰ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਦੀ ਬਰਸੀ ਦਾ ਅਗਾਊਂ ਚੇਤਾ ਕਰਵਾ ਕੇ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਵਜੋਂ ਇਹ ਲੇਖ ਲਿਖਣ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਦਿੱਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਥਾਂਦੀ ਭਰਾਵਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਮਾਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਹਿਲੋਂ ਪਹਿਲ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਾਲਾਨਾ ਯਾਦ ਮਨਾਉਣੀ ਅਰੰਭ ਕੀਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹਿਰਖ ਵੀ ਨੇ ਜੋ ਸਥਾਨਕ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਸੌੜੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਅਧੀਨ ਉਸ ਮਹਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਦੀ ਬਰਸੀ ਮੌਕੇ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣਾ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ, ਸਗੋਂ ਅੜਿੱਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਵੀ ਦੌਲਤਪੁਰ ਵਿਚ ਬੱਬਰ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਸਕੂਲ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਥਾਂਦੀ ਭਰਾ ਧੰਨਤਾ ਦੇ ਪਾਤਰ ਹਨ।

ਡਿਟਰਾਇਟ ਖੇਡ ਮੇਲੇ 'ਚ ਕਬੱਡੀ ਓਪਨ 'ਚ ਕੈਨੇਡਾ ਦੀ ਟੀਮ ਜਿੱਤੀ

ਡਿਟਰਾਇਟ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ (ਪ੍ਰਿੰ. ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ, ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਵਲੋਂ ਇਥੇ ਕੈਂਟਨ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ 11 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਕਰਵਾਏ ਗਏ 5ਵੇਂ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਕਬੱਡੀ ਦਾ 6100 ਡਾਲਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਕੈਨੇਡਾ ਵਾਲੇ ਲੈ ਗਏ ਜਦੋਂਕਿ ਦੂਜਾ 4100 ਡਾਲਰ ਦਾ ਇਨਾਮ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਆਇਆ। ਕਬੱਡੀ ਅੰਡਰ-21 ਵਿਚ ਕੈਂਟਨ ਦੇ ਮੁੰਡੇ 3100 ਡਾਲਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਜਿੱਤਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਹੇ ਜਦੋਂਕਿ ਕਲੀਵਲੈਂਡ ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ 2100 ਡਾਲਰ ਦਾ ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ ਫੁੰਡ ਗਏ। ਕਬੱਡੀ ਦਾ 6100 ਡਾਲਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਸ. ਚੈਨ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਅਤੇ ਦੂਜਾ 4100 ਡਾਲਰ ਦਾ ਇਨਾਮ ਸ. ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ ਵਲੋਂ ਦਿਤਾ ਗਿਆ। ਕਬੱਡੀ

ਅੰਡਰ 21 ਦਾ ਪਹਿਲਾ 3100 ਡਾਲਰ ਦਾ ਇਨਾਮ ਜੈਰੀ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਦੂਜਾ 2100 ਡਾਲਰ ਦਾ ਇਨਾਮ ਦਰਸ਼ਨ ਗਰੇਵਾਲ (ਸਿੰਘ ਕੰਸਟਰਕਸ਼ਨਜ਼) ਨੇ ਦਿੱਤਾ।

ਵਾਲੀਬਾਲ ਦੇ ਮੈਚਾਂ ਵਿਚ ਮੁਕਾਬਲੇ ਸਖਤ ਰਹੇ ਅਤੇ 1500 ਡਾਲਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਵਿੰਡਸਰ ਦੀ ਟੀਮ ਜਿੱਤਣ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਹੀ। ਸਾਕਰ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ ਦੀ ਟੀਮ ਇਕ ਸਖਤ ਟੱਕਰ ਪਿਛੋਂ 850 ਡਾਲਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਜਿੱਤ ਗਈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਵੱਖ ਵੱਖ ਦੂਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦੌੜਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵੀ ਹੋਏ ਜੋ ਕਾਫੀ ਦਿਲਚਸਪ ਰਹੇ।

ਵਿਕਟਰੀ ਪਾਰਕ ਦੇ ਕੈਂਟਨ ਸਪੋਰਟਸ ਸੈਂਟਰ ਵਿਚ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ ਇਹ ਮੇਲਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰ ਤੋਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਕੰਨੀਂ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਸਨ-ਵੇਖਣਾ ਜੇ ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ ਵੇਖ ਲਓ ਮੇਲਿਆਂ 'ਚ ਵਸਦਾ...। ਮੇਲਾ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਕਰਨ ਗਿੱਲ ਮੇਲੀਆਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਦਸ ਬਾਰਾਂ ਵੱਡੇ ਟੈਂਟ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹੇਠ ਕੁਰਸੀਆਂ ਡਾਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਸਟੇਜ ਪੂਰੀ ਸ਼ਿੰਗਾਰੀ ਹੋਈ ਸੀ ਤੇ ਸਾਊਂਡ ਦਾ ਵਧੀਆ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੀ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨਾਲ ਓਤ-ਪੋਤ ਗੀਤ ਵਾਰ ਵਾਰ ਗੂੰਜਦੇ-ਮੁੜ ਮੁੜ ਯਾਦ ਸਤਾਵੇ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਦੀ... ਆਓ ਬਣੀਏਂ ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ... ਨਈਂ ਰੀਸਾਂ ਦੇਸ਼ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ... ਨੀ ਕੁੜੀਓ ਤੁਸੀਂ ਕਾਹਦੀਆਂ ਪੰਜਾਬਣਾਂ, ਵੇ ਮੁੰਡਿਓ ਤੁਸੀਂ ਕਾਹਦੇ ਓ ਪੰਜਾਬ ਦੇ...। ਮੇਲੇ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਤੇ ਸਕਾਈ ਐਂਟਰਟੇਨਮੈਂਟ ਵਾਲੇ ਗਗਨ ਦੀ ਸਿਫ਼ਤ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਲੱਚਰ ਗੀਤ ਨਹੀਂ ਲੱਗੇ।

ਸਟੇਜ ਸਾਹਮਣੇ ਟੈਂਟਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਘਿਰੇ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਦੁਆਲੇ ਝੰਡੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਅਮਰੀਕਨ ਝੰਡੇ ਨਾਲ ਤਿਰੰਗਾ ਤੇ ਕੇਸਰੀ ਝੰਡਾ ਵੀ ਝੂਲ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੌਸਮ ਬੱਦਲਵਾਈ ਵਾਲਾ ਸੀ ਪਰ ਕਣੀਆਂ ਤੋਂ ਬਚਾਅ ਰਿਹਾ। ਨਾ ਗਰਮੀ ਸੀ ਨਾ ਠੰਢ ਦੀ ਠਾਰੀ। ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦਾ ਰਲ ਮਿਲ ਕੇ ਪਿਕਨਿਕ ਮਨਾਉਣ ਵਾਲਾ ਵਧੀਆ ਮਾਹੌਲ ਸੀ। ਕਿਧਰੇ ਸੌਕਰ ਖੇਡੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ, ਕਿਧਰੇ ਵਾਲੀਬਾਲ। ਵਿਚੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀਆਂ ਦੌੜਾਂ ਲੱਗ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਗਰਮ ਕਰਾਰੇ ਪਕੌੜੇ ਤੇ ਤਾਜ਼ੀਆਂ ਜਲੇਬੀਆਂ ਦੀ ਮਹਿਕ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਪਸਰੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਭਾਫਾਂ ਛੱਡਦੀਆਂ ਚਾਹਾਂ ਸਨ ਤੇ ਠੰਢੇ ਮਿੱਠੇ ਦੀਆਂ ਬੋਤਲਾਂ ਸਨ। ਬਾਰ ਬੀਕੂ ਲਈ ਭੱਠੀਆਂ ਤਪ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਮੇਲੇ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਵਿਆਹ ਵਰਗਾ ਖਾਣ ਪੀਣ ਸੀ। ਐਤਕੀਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦਾ ਧਨੀ ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ ਨਹੀਂ ਦਿਸਿਆ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹਦੀ ਸਿੰਘਣੀ ਜਲੇਬੀਆਂ ਖਾਣੋ ਰਹਿ ਗਈ। ਚਲੋ ਅਗਲੀ ਵਾਰ ਪਿਛਲੀ ਕਸਰ ਕੱਢ ਲੈਣ!

ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮੈਚ ਤੇਰਾਂ ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਹੋਇਆ। ਕਰਨ ਗਿੱਲ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਮਾਈਕ ਸੁਖਚੈਨ ਬਰਾੜ ਨੂੰ ਫੜਾ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਨਿਆਣਿਆਂ ਦੀ ਸਿਆਣ ਨਹੀਂ। ਹੋਰ ਨਾ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਿਆਣਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਾ ਕਹਿ ਦਿਆਂ! ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਮੈਚ ਲਗਾਤਾਰ ਚਲਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਸੁਖਚੈਨ ਹਾਸੇ ਖੇਡੇ ਦੀਆਂ ਛੁਰ੍ਹਲੀਆਂ ਛੱਡੀ ਗਿਆ। ਸਥਾਨਕ ਟੀਮਾਂ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮੈਚ ਵਿਚ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਗੜਬੜ ਵੀ ਹੋਈ ਪਰ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਠੀਕ ਠਾਕ ਰਿਹਾ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸ਼ਰਾਬ ਪੀਣੀ ਤੇ ਪਿੱਛੋਂ ਖਰਾਬੀ ਕਰਨੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਮਾਫ਼ਕ ਨੇ?

ਬਰਾੜ ਆਪਣੀਆਂ ਛੱਡੀ ਗਿਆ, "ਜ਼ਰਦੇ ਲਾ ਕੇ ਮੂੰਹ ਭੁੱਜੀ ਛੱਲੀ ਵਰਗੇ ਬਣਾਏ ਪਏ ਆ। ਕੱਛਾ ਮਿਹਰ ਮਿੱਤਲ ਦੀ ਨੀਕਰ ਵਰਗਾ, ਜਿਵੇਂ ਚੋਰੀ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਜੁਆਨ 'ਚ ਫੋਰਡ ਟਰੈਕਟਰ ਜਿੰਨਾ ਜ਼ੋਰ ਐ। ਫੜਲੀ ਲੱਤ ਜਿਵੇਂ ਡਿਸਕਵਰੀ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਸੱਪ ਫੜਿਆ ਹੁੰਦੈ। ਪੈ ਗਿਆ ਟੁੱਟ ਕੇ ਜਿਵੇਂ ਬਾਰ 'ਚ ਬੈਠਾ ਬੁੜ੍ਹਾ ਮੰਗਤੇ ਨੂੰ ਪੈਂਦੈ। ਕੀ ਖੱਟਿਆ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਹੀਰ ਬਣ ਕੇ? ਮੈਂ ਕਿਹੜਾ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਲੱਗ ਗਿਆਂ, ਡੰਗਰ ਮੈਂ ਚਾਰੀ ਜਾਨਾਂ! ਆਹ ਤਾਂ ਅਏਂ ਭੱਜ ਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਨਿਆਈਂ ਵਾਲਾ ਜੱਟ ਢੱਟੇ ਨੂੰ ਭਜਾਉਂਦਾ। ਜਾਂਦਾ ਫੌਜੀਆਂ ਦੀ ਜੀਪ ਅੰਗੂੰ ਧੂੜਾਂ ਉਡਾਉਂਦਾ। ਲੱਕ ਦੇਖ ਮੁੰਡੇ ਦਾ ਜਿਵੇਂ ਵਿਦਿਆ ਬਾਲਨ ਦਾ ਲੱਕ ਹੋਵੇ!"

ਫਿਰ ਕਬੱਡੀ ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਗਿੱਧਾ ਵੀ ਪਿਆ ਤੇ ਭੰਗੜਾ ਵੀ। ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਗਾਇਆ-ਨੀ ਮੈਂ ਕੱਟੇ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਛੜਾ ਜੇਠ ਕੁੱਟਿਆ! ਦਿਲ ਤਾਂ ਪਤਾ ਨੀ ਤੇਰਾ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਮੈਂ ਤਾਂ ਮੁੱਖੜਾ ਦੇਖ ਕੇ ਮਰ ਗਿਆ ਨੀ, ਗੀਤ ਉਤੇ ਚਾਰ ਮੁੰਡੇ ਭੰਗੜਾ ਪਾਈ ਗਏ। ਕੁਝ ਟੈਂਟਾਂ ਵਿਚ ਚੂੜੀਆਂ, ਪਰਾਂਦੇ ਤੇ ਕਢਾਈ ਵਾਲੇ ਸੂਟ ਵਿਕਦੇ ਰਹੇ। ਔਰਤਾਂ ਨੂੰਹਾਂ ਸੱਸਾਂ ਦੀਆਂ ਤੇ ਬੰਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਬੱਚੇ ਖੇਡਦੇ ਚਾਅ 'ਚ ਨੱਸਦੇ ਭੱਜਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਏਨਾ ਸ਼ੁਕਰ ਰਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਦਾ ਜੁਆਕ ਨਹੀਂ ਗੁਆਚਾ।

ਕਬੱਡੀ, ਸੌਕਰ ਤੇ ਵਾਲੀਬਾਲ ਦੇ ਮੈਚ ਮੁੱਕੇ ਤਾਂ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਖਾੜਾ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਤਦ ਤਕ ਅੱਧਾ ਮੇਲਾ ਸਰੂਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਰਿਹਾ ਹਿਸਾਬ-ਕਿਤਾਬ 'ਚ। ਮੈਂ ਅਕਸਰ ਵੇਖਦਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਮੇਲੇ 'ਚ 'ਕੱਲੇ ਮਰਦ ਹੋਣ ਉਹ ਪੀ ਕੇ ਖਰਮਸਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਜਿਥੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਹੋਣ ਉਥੇ ਸੁੱਖ-ਸਾਂਦ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਗਾਇਕ ਲਾਡੀ ਬਸਰਾ ਨੇ ਗਾਇਆ, "ਸਾਥੋਂ ਬਾਬਾ ਖੋਹ ਲਿਆ ਤੇਰਾ ਨਨਕਾਣਾ" ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪਟਾ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿੱਤਾ, "ਕੋਲੋਂ ਲੰਘਦੀ ਨੂੰ ਸਾਥੋਂ ਜੇ

ਬੁਲਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਸਾਨੂੰ ਦੱਸ ਜਾ ਐਡਾ ਕੀ ਗੁਨਾਹ ਹੋ ਗਿਆ?" ਫਿਰ ਗਾਉਣ ਲੱਗਾ, "ਗਲੀ 'ਚ ਸਤਾਰਾਂ ਗੇੜੇ ਮਾਰਦੀ ਕੁੜੀ...।" ਨਰਿੰਦਰ ਮਾਵੀ ਗਾਉਣ ਲੱਗੀ, "ਮੇਰੇ ਗਲ ਵਿਚ ਗਾਨੀ ਪਾ ਗਿਆ ਨੈਣਾਂ ਦਾ ਵਣਜਾਰਾ, ਮੈਨੂੰ ਰੋਗ ਇਸ਼ਕ ਦਾ ਲਾ ਗਿਆ ਨੈਣਾਂ ਦਾ ਵਣਜਾਰਾ। ਹੋਰ ਨਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਮੁੰਡਿਆ, ਤੂੰਹੀ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦਾ ਏਂ ਚੋਰ ਮੁੰਡਿਆ।" ਤੇ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਮੁੜ ਮਿਲਣ ਦੇ

ਇਕਰਾਰ ਨਾਲ ਮੇਲਾ ਵਿਛੜ ਗਿਆ।

ਮੇਲੇ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਮੇਟੀ ਮੈਂਬਰਾਂ-ਕਰਮਬੀਰ ਸਿੰਘ, ਅਰਜਨ ਗਿੱਲ, ਰਾਜੂ ਨਿੱਜਰ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਅਮਰਜੀਤ ਗਿੱਲ, ਰਵਿੰਦਰ ਥਿੰਦ, ਅਮਰੀਕ ਰਾਏ, ਸੁਖਵੰਤ ਗਿੱਲ, ਸੁਖਦੇਵ ਸੇਖੋਂ, ਕੁਲਬੀਰ ਗਿੱਲ, ਸੁੱਖਾ ਸੇਖੋਂ, ਕੇਵਲ ਗਿੱਲ, ਬਲਕਾਰ ਗਿੱਲ, ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਗਿੱਲ, ਰਾਜ ਜਾਮਾਰਾਏ ਅਤੇ ਕਰਨ ਗਿੱਲ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਸਾਫ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਵੀ ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਮੇਲੇ ਲਈ ਵਿੱਤੀ ਸਹਿਯੋਗ ਵੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਦਿੱਤਾ।

ਮੇਲੇ ਦੇ ਮੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਸ. ਚੈਨ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਇਸ ਸਾਲ ਵੀ ਮੇਲੇ ਲਈ ਭਰਵੀਂ ਮਾਲੀ ਮਦਦ ਦਿੱਤੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੇਲੇ ਵਾਂਗ ਇਹ ਮੇਲਾ ਵੀ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਮਾਲੀ ਸਹਿਯੋਗ ਸਦਕਾ ਹੀ ਨੇਪਰੇ ਚੜ੍ਹ ਸਕਿਆ। ਸੌ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਪਾਂਸਰ ਸਨ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਤੋਟ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਦਾ ਆਦਰ ਮਾਣ ਵੀ ਹੋਇਆ। ਮੇਲੇ ਦੀ ਰੂਹੇ ਰਵਾਂ ਕਰਨ ਗਿੱਲ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਸਪਾਂਸਰ ਮੇਲੇ ਤੋਂ ਇੰਨੇ ਖੁਸ਼ ਨੇ ਕਿ ਕਹਿੰਦੇ ਆ, "ਬਈ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਮੇਲਾ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧੀਆ ਕਰਵਾਉਣੈ, ਪੈਸੇ ਜਿੰਨੇ ਆਖੇਂਗਾ, ਪਾਵਾਂਗੇ।"

ਮੇਲੇ ਦੌਰਾਨ 5 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਮਿਲਵਾਕੀ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਓਕ ਕਰੀਕ ਵਿਚ ਵਾਪਰੇ ਦੁਖਾਂਤਕ ਕਾਂਡ ਦਾ ਸਾਇਆ ਵੀ ਛਾਇਆ ਰਿਹਾ। ਇਸ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਦੀ ਆਤਮਿਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਲਈ ਡੇਢ ਮਿੰਟ ਦਾ ਮੌਨ ਧਾਰਿਆ ਗਿਆ।

(ਹੋਰ ਤਸਵੀਰਾਂ ਸਫਾ 30-31 'ਤੇ ਦੇਖੋ)

Bhangra, Masti with

DJ Soni

ਇੰਡੀਆਨਾ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਓਹਾਇਓ, ਇਲੀਨਾਏ, ਕੈਨਟਕੀ

Birthday party, Anniversary, Marriage, Jaago, Graduation, or any celebration.

ਜਨਮ ਦਿਨ ਪਾਰਟੀ, ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ, ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ, ਜਾਗੋ, ਗਰੈਜੂਏਸ਼ਨ ਜਾਂ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੌਕੇ ਨੂੰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਸੋਨੀ ਡੀ ਜੇ ਨੂੰ ਯਾਦ ਰੱਖੋ

Full Service DJ

Ph:513-600-4447

e-mail: djsoni718@gmail.com

ਭੰਗੜਾ ਹੀ ਭੰਗੜਾ

Sher-E-Punjab Sports & Cultural

ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਖੇਡ ਮੇਲਾ

8 ਸਤੰਬਰ 2012, ਸਨਿਚਰਵਾਰ

(ਸਵੇਰੇ 8 ਵਜੇ ਤੋਂ ਦਿਨ ਛਿਪਣ ਤੱਕ)

At **VOA Park**

7850 Voa Park Drive, West Chester, Oh 45069

ਮੇਲੇ ਦਾ ਖਾਸ ਆਕਰਸ਼ਣ

ਜੈਜ਼ੀ ਬੀ

Free SNACKS, TEA & LUNCH

SPORTS:

Kabaddi: (Teams from all over U.S.A)
1st Place $4100 & 2nd Prize $3100
Kabaddi - Age (14-18): 1st Prize $500, 2nd Prize $ 300
Kabbadi-Age (8-13): 1st Prize $300 & 2nd Prize $200
Contact: AmrikTiwana (513) 410-4101
Jasdev Gill (419) 604-9275
Happy Matot (513)484-7879
Volleyball: No Entry Fee
1st Prize $3100 & 2nd Prize $2100
Women Volleyball: 1st Prize $ 500 & 2nd Prize $ 300
Contact: Happy Mundi 513-304-0711
SukhiBains (513) 325-4251
Second time cricket Match
Cricket: Entry Fee $50, 1st Prize $1100 & 2nd $500
Contact: Gaurav Bhatara (513) 684-1600
Deepak Bhatara (513) 641-7626
Ravneet Mann (513) 347-9091
Choudhry Jawad Akhtar (513) 237-4158
Gurbir S Kaler

For Athletics contact: Ravneet Kaur 513-885-3274, Pardeep Tiwana (Madhu), Sawarn Kaur, Sohan S. Bilkhu, Avtar S Springfield, Parbhpreet Tiwana, Harvinder Singh, Jyoti Dayton

Web Site: www.sherepunjabcincy.com
E-mail: sherepunjabsociety@gmail.com

ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ

ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੱਲ੍ਹਾਂ

Event Sponserd by McConnell & Sons Inc. (Grocery Distributor) & New York Life Insurance

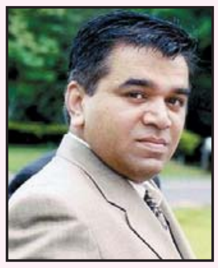

ਪਵਨਦੀਪ (ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਕ)

ਨਿੰਮਾ ਡੱਲੇਵਾਲਾ (ਗਾਇਕ)

Kids activities Bounce House and fun activities.

ਸਾਡੇ ਸਪਾਂਸਰ

ਸੁਰਜੀਤ ਮਾਵੀ

ਜਸਵੰਤ ਜੱਸੀ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਚੀਮਾ

ਪਰਮਿੰਦਰ ਤੱਖਰ

ਗੁਰਮਿੰਦਰ ਸੰਧੂ

ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਜਸਦੇਵ ਗਿੱਲ

ਸੁਸ਼ੀਲ ਅਗਰਵਾਲ

ਵਿਨੀਤ ਗੁਪਤਾ

ਸੁਦੇਸ਼ ਜੈਨ

ਆਗਿਆਪਾਲ ਸਿੰਘ

ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ

ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ

ਬੌਬੀ ਸਿੱਧੂ

ਦਵਿੰਦਰ ਕਾਹਲੋਂ

ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਸੰਜੇ ਕੁਮਾਰ ਜਿੰਦਲ

ਜੇ ਐਸ ਚੀਮਾ

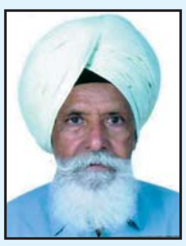
ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਫੰਟੂ

ਲਖਵੀਰ ਬਾਸੀ

ਗੁਰਚਰਨ ਕੰਗ

Society Cincinnati, Ohio

ਖੇਡਾਂ

ਕਬੱਡੀ- (ਓਪਨ, 18 ਸਾਲ ਅਤੇ 12 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦੇ ਲੜਕਿਆਂ ਦੀ ਕਬੱਡੀ)
ਵਾਲੀਬਾਲ- (ਮਰਦਾਂ, ਔਰਤਾਂ, 18 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੋਂ ਘੱਟ ਲੜਕਿਆਂ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਅਤੇ 12 ਸਾਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਲੜਕਿਆਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ)

ਓਹਾਇਓ ਵਿਚ ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਕ੍ਰਿਕਟ ਮੈਚ

ਆਦਮੀਆਂ, ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਅਥਲੈਟਿਕ ਮੁਕਾਬਲੇ

(Races, Water Balloons, Three Leg Race, Limbo, Face Painting, Jump Rope, Shot Put and Other Kids Activities)

Society Members

Harvinder S. Walia 917-862-5000
(President)
Jaswant S. Jassi 513-235-4828
(Vice President)
Surinder S. Cheema 513 324-9043
(Secretary)
Surjeet S. Mavi 513- 616-4530
(Treasurer)
Jasdev S. Gill 419-604-9275
Baljit Singh 937-369-3086
Parminder S. Takhar 937-469-0202
Gurminder S. Sandhu, 513-550-6134
Sushil Aggarwal 937-673-8004
Kumar Pawandeep 937-838-3767
Balbir S. Bath 513-292-2517

ਡਾਇਮੰਡ ਸਪਾਂਸਰ

ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ

ਅਮਰਜੀਤ ਅਗਰਵਾਲ

ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੱਖਰ

ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਗ

ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ

Diamond Sponsers: Baldev Singh Salha (Chief Guest), Amarjit Aggarwal, Amarjit Singh Takhar, Amrik Singh Tiwana, Harinder Singh Kang, Harvinder Walia
Gold Sponsers: Surjeet S Mavi, Surinder S Cheema, Jasdev Gill, Jaswant S Jassi, Sushil K Aggarwal, Baljit Singh (Maharaja Rest.) Parminder S Takhar, Gurminder S Sandhu, Charanjit S Brar, Vineet Gupta, Palwinder S Dhillon, Pritampall Singh, Darshan S Drar & Pritpal S Ghotra, Narinder S Thind & Jasbir Mohi, Sudesh Jain (New York Life); **Silver Sponsers:** Kumar Pawandeep, Balbir S Bath, Lakhvir S Bassi & Harjeet Singh, Palwinder Gill, Happy Matoot, Harwant S Deol, Satwant S Deol, Jarnail S Cheema (J S Petroleum), Inderjit Singh (Stop N Shop), Pushwinder S Bhatti (Day & Night Exp), Tariq Khan, Jagtar Fantu, Devinder Mundi, Jasbir S Ahluwalia, Pal Khalil (P.S.C Midwest Indiana), Dr. Harjinder Singh Khaira, Balbir S Gill (Gill Mart & Co), Harvinder Kang (Binda), Sanjay K Jindal, Sukhwinder Singh (Columbus), Bobby Sidhu (Simran Transport), Sukhi Dhindsa (Safe Way Freight Line), Amandeep Singh, Devinder S Kalon, Sonu Aujla Sirhand, Narinder Tatla (Bannty), (B.D.R. Inc), Rupinder S Batth (Bath Petroleum), Joginder S Gill, Sukhwinder Singh (Columbus), Avtar S Springfield; **Sponsers:** Gurmeet Bhatti (B&K Mini Mart), Sohan S Bilku, Jas (Ambar India Rest.), Baba India Rest. (Jas), Dr. Ravinder S Maan, Ajaiab S Gill (Texas), Satnam Singh (Punjab Ventures INC), Jagdev S Grewal (TCA), Zahid Kaukab MD, Prabhpreet Tiwana, Gurcharan S Kang, Hardev Singh, Gulsharan S Brainch, Anantpal Singh, Ruby Dayton, Habib Shah, Surjeet & Lakhwinder Singh (Ajeet India), Vijay Sharma, Gurvir S Heera (A1 Wildwood Inn.), Rajesh Rawal (Ramada Inn.), Raj Patel (LCS Petroleum LLC), Parminder S Bassi, Jagdeep Singh (Bobby), Mandeep Singh (Ajanta Trucking), Miri Piri Sports Club Indiana, Mahinder Singh (P.S.C. Cleveland), Gurnam S Kooner, Satnam Singh Dayton, Kuldip Singh (Dayton), Raja India Rest (Dalbag Singh), Harpal S Sangha, Rajiv Kaushal (Naman Petroleum), Gurjit Benipal, Mandeep S Badesha; **Supporters:** Nishan Singh, Sohan Singh, Gursewak Singh (Vicky), Jay Bedi, Charanjit S Kaler, Law Office of Joseph, Harjinder S Chauhan, Sunny Transport, Lakhvir Singh, Ranjit S Atwal, Dalbir S Gill, Harjit S Kalkat, Jagtar Singh (Xenia Food Mart), Tarlok Singh, Sukhwinder Singh, Rashpal Sahota, Jagroop Tiwana, Baljinder Mavi, Bombay Grocers, Harjinder Khaira, Tirath Sandhar (Sunshine Trucking), Nima Dalhewala, Syed Mooqeeth, Brij Mohan Sweets, Tarsam Singh, Royal Taj Indian Rest., Gurdial S Sandhu, Jaswant S Bedi, Patel Brothers, Mehar Singh, Jarnail Singh, Ramndeep S Dhillon, Khan Sign Inc., Jangvir Singh, Hardeep Singh (Indian Bistro), JD Singh, Nirmal Singh, Kuljit Tuli, Sukhi Bains, Gian Parihar, Balihar Singh, Amarjit Singh, Gurbachan S Maan, Madan Lal, Parshotam S Deol, Avtar S Khaira, Monte W Zinn, Deepak Arora, Sankalp Restaurant, Jatinder Kumar (Happy), Tarlok Singh, Nardeep S Mavi, Piara Singh Anand, India Rest., Sarat Bhola, Nirmal Singh Benipal,Vikas Rai (Vicky), Pawan Kumar (lala), Harjit Singh, Rajesh Kumar, Amritpal Singh, Milkram Suddle (Ameristop), Amrik Singh Tiwana, Amarjit Singh (Krishna Carry Out), Karamjit S Bhade, Angan Restaurant (Mohinder Arora), Sue Kaur (Fancy Cuts), Darshan Kumar, Dr. Satinder Bharaj, Dilpreet Singh, Rajesh, Banny (Dairy Market), Hardip S Nijjar, Manjot Singh, Montu Bedi, Bahadur S Kaler, DJ Soni, Daljit S Majri, Chaska Grill Restaurant.

ਸਹਿਯੋਗੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ: ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਕਲੀਵਲੈਂਡ (ਓਹਾਇਓ), ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ, ਡੇਅਟਨ (ਓਹਾਇਓ), ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰਿਕਨ ਯੂਥ ਕਲੱਬ-ਇੰਡੀਆਨਾ, ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ-ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ, ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ-ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਕੈਲਮਜ਼ੂ-ਬੈਟਲ ਕਰੀਕ।

ਸਾਡੇ ਸਪਾਂਸਰ

ਚਰਨਜੀਤ ਬਰਾੜ

ਪਲਵਿੰਦਰ ਢਿੱਲੋਂ

ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਥਿੰਦ

ਬਲਬੀਰ ਬਾਠ

ਦਵਿੰਦਰ ਮੁੰਡੀ

ਪਲਵਿੰਦਰ ਗਿੱਲ

ਹੈਪੀ ਮਟੋਟ

ਜੱਸ (ਅੰਬਰ ਇੰਡੀਆ)

ਸਤਵੰਤ ਦਿਓਲ

ਸੁਖਮਿੰਦਰ ਪੰਧੇਰ

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ

ਬਲਬੀਰ ਗਿੱਲ

ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਤਾਤਲਾ

ਰਾਜੇਸ਼ ਰਾਵਲ

ਸੁੱਖੀ ਢੀਂਡਸਾ

ਤਾਰਿਕ ਖਾਨ

ਪ੍ਰਿਥਪਾਲ ਘੋਤੜਾ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ

ਪਾਲ ਖਲੀਲ

ਡਾ. ਹਰਜਿੰਦਰ ਖਹਿਰਾ

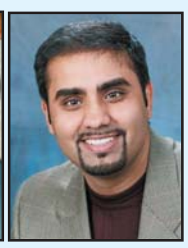
ਵਰਿੰਦਰ ਸਾਹੀ

ਹੈਪੀ ਹੀਰ

SHER-E-PUNJAB SPORTS & CULTURAL CLUB CHICAGO
ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ
ਮਿਲਵਾਕੀ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦਾਂ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ
ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ
2 ਸਤੰਬਰ, 2012
(ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ, ਸਵੇਰੇ 10 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 6 ਵਜੇ ਤੱਕ)
@ Busse Wood Forest Preserve South, Elk Grove , IL
ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ
ਸੁਬੇਗ ਸਿੰਘ
ਬੀਬੀ ਪਰਮਜੀਤ ਕੌਰ
ਭਾਈ ਸੀਤਾ ਸਿੰਘ
ਭਾਈ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ
ਭਾਈ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਖੁੱਲ੍ਹਾ
ਵਾਲੀਬਾਲ
ਫਰੀ ਪਾਰਕਿੰਗ ਤੇ
ਖਾਣ-ਪੀਣ ਦਾ
ਖਾਣਾ ਕਲੇ ਓਵਨ ਰੈਸਟੋ
ਕੇ ਕੇ ਪੰਮਾ ਵਲੋ
ਸਵੇਰੇ ਦੀ ਚਾਹ-ਪਕੌੜੇ
ਰਾਇਲ ਸਵੀਟਸ ਵਾਲੇ
ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਨਾਜਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਗਿੱਲ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ ਆਫ ਵਾਕੀਗਨ (ਪਿੰਡ ਗਿੱਲ, ਲੁਧਿਆਣਾ) ਵਲੋਂ
ਕਬੱਡੀ ਦਾ ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ
ਗੁਰਦੇਵ ਗਿੱਲ, ਵਾਕੀਗਨ (ਪਿੰਡ ਗਿੱਲਾਂ, ਲੁਧਿਆਣਾ)
ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਐਪਲਟਨ
ਹਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਥਿਆੜਾ
ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਾਗੜੀ
ਵਾਲੀਬਾਲ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਇਨਾਮ ਹਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਥਿਆੜਾ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਇਨਾਮ ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਾਗੜੀ ਵਲੋਂ
ਇੰਟਰਨੈਟ ਉਤੇ ਕਬੱਡੀ ਮੇਲਾ ਨਾਲੋ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਲਈ ਕਲਿਕ ਕਰੋ
www.bckabaddilive.com
ਕਬੱਡੀ ਅੰਡਰ-21 ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਇਨਾਮ ਤੀਰਥ ਅਟਵਾਲ (ਮਿੱਤਰਾਂ ਦਾ ਢਾਬਾ) ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ
ਕੁਮੈਂਟਰੀ
ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ
ਜਸਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ
ਦਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਹਰਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ
ਰੁਪਿੰਦਰ ਅਰੋੜਾ
ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਸੁੱਗਾ
ਹਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ
ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਸਤਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਿੱਜਰ (ਕਬੱਡੀ ਪ੍ਰੋਮੋਟਰ)
ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ
ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ
ਪ੍ਰਿਥਪਾਲ ਘੋਤੜਾ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ
ਸ. ਹਰਕਿਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ
ਬਾਬ ਹੁੰਦਲ
ਡਾ. ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ
ਜੱਸੀ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕ) ਸਿੰਘ ਗਿਲਜੀਆਂ
ਪਾਲ ਖਲੀਲ
ਕਿੰਟੂ ਬਾਵਾ
ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਛੀਨਾ
ਮੱਖਣ ਗਿੱਲ
ਰਾਜਿੰਦਰ ਬੈਂਸ
ਕੁਲਦੀਪ ਗਿੱਲ
ਨੀਟੂ ਸਿੰਘ
ਪੰਮਾ ਖੰਗੂੜਾ
ਕਮਲਜੀਤ ਘੁੰਮਣ (ਘੁੰਮਣ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ)
ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਇੰਡੀਆ ਪੈਲੇਸ
ਹਰਬੰਤ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਮਨਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਨੀਪਾਲ
ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਸੋਢੀ ਫਤਿਹਪੁਰੀਆ
ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਡੀ ਸੀ
ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਨਿੱਕ ਗਾਖਲ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ
ਯਾਦਵਿੰਦਰ (ਰਿੱਪੀ) ਖੱਟੜਾ
ਧਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖੱਟੜਾ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਹੈਰੀ ਬੈਂਸ
ਚੰਨਾ ਢਿੱਲੋਂ
ਨਿੱਦੀ ਮਸ਼ਿਆਣਾ
ਹਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ
ਅਯੁਧਿਆ ਸਲਵਾਨ
ਵਿੱਕੀ ਸੰਮੀਪੁਰੀਆ ਕਬੱਡੀ ਕਪਤਾਨ
ਛਤਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ
ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੁਮਾਰ ਜੈਨ
ਜੱਸੀ ਸਹੋਤਾ
ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ
ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ
ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਨਾਮੀ ਕਬੱਡੀ ਖਿਡਾਰੀ-ਅਰਸ਼ੀ, ਕੁਲਜੀਤਾ, ਬੱਲੀ, ਤਾਊ, ਦੁੱਲਾ, ਮੌਲਾ, ਕਿੰਦਾ ਬਿਹਾਰੀਪੁਰੀਆ, ਡੌਂਟੇ, ਕਾਲਾ, ਨੀਲੋਂ, ਲਹਿਰੀ, ਮੰਨਾ ਲੱਛਰ ਆਪਣੀ ਖੇਡ ਦੇ ਜੌਹਰ ਵਿਖਾਉਣਗੇ
ਸਪੋਰਟਸ ਵਿੰਗ: (ਕਬੱਡੀ) ਵਿੱਕੀ ਸੰਮੀਪੁਰੀਆ, ਰਾਣਾ ਭੰਡਾਲ, ਹਨੀ ਖੰਗੂੜਾ, ਸੁਖਦੀਪ ਸੋਮਲ, ਓਂਕਾਰ ਸਹੋਤਾ, ਸੋਨੂੰ ਸਹੋਤਾ, ਰਾਜਾ ਤੱਲਣ, ਕਾਲਾ ਪੱਡਾ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ, ਸਾਹਬੀ, ਅਨੂਪ, ਮਨਵੀਰ ਚੱਠਾ, ਹੈਪੀ ਰਾਏ, ਪਿੰਦਾ ਰਾਏ, ਨਵ ਸੰਧੂ, ਸੋਨੂੰ। (ਵਾਲੀਬਾਲ) ਟੋਨੀ ਸੰਘੇੜਾ, ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੂੰਡ, ਰਾਮਸਰੂਪ ਸਿੰਘ।
For Info., please call:
847-361-4908
847-845-2343
815-546-0525
708-612-7963
e-mail:chicagokabaddicup@yahoo.com

ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕੱਲਬ (ਸ਼ਿਕਾਗੋ)

ਦਾ

ਮੈਚ

ਾਰਾ ਦਿਨ
ਾ ਪ੍ਰਬੰਧ

ਰੈਂਟ ਵਾਲੇ

ਤੇ ਜਲੇਬੀਆਂ
ਾਨਕ ਵਲੋਂ

ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ

ਅਜੀਤ (ਜੈ) ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ
(ਸੀ ਈ ਓ/ਅਟਾਰਨੀ ਚੀਫ ਆਇਲ ਡਿਸਟ੍ਰੀਬਿਊਸ਼ਨ ਕੰਪਨੀ, ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ, ਮਿਲਵਾਕੀ)

ਜਥੇਦਾਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸੱਲ੍ਹਾਂ
(ਮੈਂਬਰ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ)

ਚੇਅਰਮੈਨ

ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੱਲ੍ਹਾਂ
(ਸੀਨੀਅਰ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਯੂ ਐਸ ਏ)

ਗੈਸਟ ਆਫ ਆਨਰ

ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਡਿਪਟੀ
(ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ)

ਗੋਲਡਨ ਸਪਾਂਸਰ

ਲਵ ਮਿਨਹਾਸ
ਗੋਲਡਨ ਸਪਾਂਸਰ

ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ
ਪ੍ਰਧਾਨ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਬੈਟਲ ਕਰੀਕ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ

ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ

ਗੀਤ ਸੰਗੀਤ

ਾਲਿਬ

ਬਲਜੀਤ ਮਾਲਵਾ

ਸਾਬਕਾ ਚੇਅਰਮੈਨ

ਡਾ. ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ

ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ

ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ

ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰ: ਰਛਪਾਲ ਸਿੰਘ ਖੰਗੂੜਾ (ਪ੍ਰਧਾਨ), ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੱਸੀ, ਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਨੀਪਾਲ, ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮਿਨਹਾਸ, ਦੀਪਾ ਬਦੇਸ਼ਾ, ਪੀਟਾ ਸਹੋਤਾ, ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਹਿਰਾ, ਲਾਲੀ ਨਿੱਝਰ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਨਾਜਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਬੱਬੀ ਬਾਠ, ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮੰਗੀ, ਚਮਨ ਲਾਲ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੱਟੀ

ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ: ਪਰਮਿੰਦਰ ਵਾਲੀਆ, ਜਿੰਦੀ ਖੰਗੂੜਾ, ਅਮਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਬਦੇਸ਼ਾ, ਨਰਿੰਦਰ ਸਰਾਂ

ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ: ਚੇਅਰਮੈਨ ਰਾਵਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਨੰਦਰਾ (ਸੋਨੂੰ), ਡਾ. ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਨੰਦਰਾ, ਡਾ. ਅਮਰਦੀਪ ਸੰਘਾ, ਡਾ. ਰਸ਼ਪਾਲ ਬਾਜਵਾ, ਰਘਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਹਲ, ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਲਾਲੀ ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ, ਕਮਲਦੀਪ ਸੰਘਾ, ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਨਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਘੋਤੜਾ, ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਪੱਪੂ, ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਪਰਵਿੰਦਰ ਗਰੇਵਾਲ (ਆਇਓਆ)

ਮ | ਕੰਵਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਕੇਪੀ | ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ | ਜਸਬੀਰ ਪੰਨੂ | ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ | ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਏਸ਼ੀਅਨ ਡਿਸਕਸ ਥਰੋ ਚੈਂਪੀਅਨ | ਸਤੀਸ਼ ਭਾਰਦਵਾਜ | ਗੁਰਸਾਹਿਬ ਤੂਰ | ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ | ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ | ਦਲਵਿੰਦਰ ਗੋਰਾਇਆ | ਸੰਨੀ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ | ਬਿਕਰਮਜੀਤ ਸਿੱਧੂ

ਦਰ ਸਿੰਘ ...ਨੀਆ | ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਟਾਂਡਾ | ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੁੰਦਰ | ਮਿੱਕੀ ਕਾਹਲੋਂ | ਰਵਿੰਦਰ ਰਵੀ ਆਰ ਕੇ ਕਾਰਪੈਟਸ | ਜਸਵੀਰ (ਜੱਸੀ) ਸੋਢੀ | ਸੁਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਉਪਲ | ਬਲਵਿੰਦਰ ਚੱਠਾ | ਸੋਹਣ ਗਿੱਲ | ਹਰਵਿੰਦਰ ਕੰਗ | ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਪੰਮਾ | ਡਾ. ਪਾਲ ਬਦੇਸ਼ਾ | ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ

ਖਬੀਰ ...ਡਸਾ | ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਨਾਗਰਾ | ਦੀਦਾਰ ਸਿੰਘ ਧਨੋਆ | ਅਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦਰਾਨ | ਅਮਰਜੀਤ ਢੀਂਡਸਾ | ਗੁਰਿੰਦਰ ਢਿੱਲੋਂ | ਗੁਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਡਿੰਪਲ

ਐਪਲਟਨ, ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਤੋਂ ਗੁਰਮੀਤ ਕਾਲੇਕਾ, ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਦੀਪਕ ਡੋਗਰਾ, ਗੁਰਵਿੰਦਰ ਬੱਬੂ, ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ, ਹਰਦੀਪ ਅਰੋੜਾ

ਸਪਾਂਸਰ) ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ, ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ, ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਮੇਜਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਝੱਜ, ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਸਿੰਘਾ, ਮਹਿੰਦਰ ਭੱਠਲ ਤੇ ਤਾਲੀ ਭੱਠਲ, ਡਾ. ਇੰਦਰਬੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਮੇਜਰ ਸਿੰਘ ਮੱਲ੍ਹੀ, ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਮੱਲ੍ਹੀ, ਸੰਨੀ ਗਿੱਲ, ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ..., ਹਰਜਿੰਦਰ ਸੰਧੂ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸੰਧੂ, ਜੱਸੀ ਸੰਧੂ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ, ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਲੈਲ, ਹਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਲੈਲ, ਸੁਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗੋਗਨਾ, ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਡਾ. ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਗਿੱਲ, ਪੰਨਾ ਚੱਢਾ, ਬਲਰਾਜ ਸੰਧੂ, ਕਮਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ, ਹਰਕੇਵਲ ... ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ-ਮਿਡਵੈਸਟ (ਸ਼ਿਕਾਗੋ), ਰਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਆਰ ਕੇ ਕਾਰਪੈਟਸ), ਇੰਦਰ ਦੇਵ (ਪੰਜਾਬੀ ਢਾਬਾ), ਬਲੂ ਰਿਬਨ ਟੈਕਸੀ, ਗਲੋਬ ਟੈਕਸੀ, ਸਟਾਰ ਫੂਡ ਐਂਡ ਗਿਫਟਸ ਇੰਕ, ਕਿਰਪਾਲ ਅਤੇ ਜਸਪਾਲ ਬਾਜਵਾ, ਗੁਰਦਿੱਤ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ, ਨਿਲੇਸ਼ ਟੋਪੀਵਾਲਾ, ਰੰਮੀ ਗਰੇਵਾਲ (ਪੰਜਾਬ ਸਵੀਟਸ), ਹਾਲਸਟੈਡ ..., ਅਲ ਮਦੀਨਾ ਆਟੋ ਰਿਪੇਅਰ, ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਅਟਵਾਲ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਕਿਨੋਸ਼ਾ), ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ (ਲਿਮੋ ਸਰਵਿਸ), ਓਂਕਾਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਜੈਸੀ ਸਿੰਘ, ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਅਮੈਰਿਕਨ ਬਿਜਨਸ ਬਰੋਕਰ), ਸਰਬਜੀਤ ਸਿੰਘ ਵਿਰਕ, ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ...ਾ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ (ਮਣੀ ਤੇ ਲੱਕੀ), ਹਰਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਕਿਰਪਾਲ ਰੰਧਾਵਾ, ਜੱਸੀ ਤੇ ਬਿੱਲਾ ਮਿਆਣੀ ਡਿਕੇਟਰ, ਸੋਨੀ ਘੋਤੜਾ, ਰਾਜ ਘੋਤੜਾ, ਰੌਕੀ ਭੱਲਾ, ਵਿੱਕੀ ਭੱਲਾ, ਸੁਖਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਜਿੰਮੀ ਬਰਾੜ, ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਸੇਖੋਂ, ਮੱਖਣ ਬਦੇਸ਼ਾ, ਇੰਡੀਆ ਹਾਊਸ, ਸ਼ਾਮਬਰਗ, ਆਸ਼ਿਆਨਾ ਬੈਂਕੁਇਟ ਹਾਲ, ਅਮਰੀਕ ...ਕਾਰਪੈਟਸ), ਦਰਸ਼ਨ ਪੰਮਾ (ਨਾਨਕ ਪ੍ਰੋਡਕਟਸ), ਕਿਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੰਗੂ, ਭਜਨ ਸਿੰਘ ਕਲਸੀ, ਟੈਕਸੀ ਪਾਰਟ ਇੰਕ-ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਯੂ ਐਸ ਆਟੋ ਪਾਰਟਸ, ਸੋਢੀ ਮਾਨ, ਅਮਰਜੀਤ ਮਾਨ, ਪ੍ਰੇਮਪਾਲ ਸਿੰਘ ਝੱਜ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਝਾਵਰ, ਚਰਨ ਸਿੰਘ (ਐਡੀਸਨ), ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ...ਪ ਗਿੱਲ, ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ, ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਰਾਜੂ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ, ਹਰਚੰਦ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ, ਸਤਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ਮੁਖਤਿਆਰ ਸਿੰਘ ਤਾਰੀ, ਬਬਲੂ ਚੱਠਾ, ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਕਿਨੋਸ਼ਾ), ਜਗਮੋਹਨ ਸਿੰਘ, ਅਸ਼ੋਕ ਸਿੰਘ, ਕਮਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਮੀਤ ..., ਜੈਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਰਸ਼ਪਾਲ ਸਿੰਘ (ਡੀ ਜੇ), ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ, ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਕਰਮਵੀਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਲਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਅਰੋਮਾ ਇੰਡੀਆ ਕੁਜ਼ੀਨ, ਮਨਜੀਤ ਗਰੇਵਾਲ, ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਮੁੰਦਰ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਾਨ, ਗੁਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ, ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੈਣੀ, ...ਸਿੰਘ, ਭੋਲਾ ਸਿਘ ਬਰਾੜ, ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਈਕ, ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਾਗਰਾ, ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ (ਏਪੀ), ਅਰਵਿੰਦ ਅਗਰਵਾਲ, ਕੁਲਤਾਰ ਸਿੰਘ ਯੂਬਾ ਸਿਟੀ (ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ); ਮਿਲਵਾਕੀ: ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਜਸਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪੰਨੂੰ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ, ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਮਦਨ ਪੋਪਲੀ, ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਨਾਗਰਾ, ਦਵਿੰਦਰ ...ਦਰ ਨਾਗਰਾ, ਬਲਿਹਾਰ ਸਿੰਘ ਦੁਲਈ, ਕਮਲਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ, ਕੰਵਰਵੀਰ ਸਿੰਘ, ਬਲਜੀਤ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਬਲਹਾਰ ਸਿੰਘ ਦੁਲਾਂ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ, ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ ਭੈਣਾਂ, ਹਰਵਿੰਦਰ ਲਾਲੀ ਸਿੱਧੂ; ਐਪਲਟਨ, ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ: ਗੁਰਨੇਕ ਸਿੰਘ ਬਸੰਤੀ; ਆਇਓਆ: ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ...ਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨਿਊਟਨ, ਕਾਬਲ ਸਿੰਘ ਚੌਹਾਨ, ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ ਥਿਆੜਾ-ਏਮਲੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕੰਪਨੀ (ਕੈਨਸਸ ਸਿਟੀ), ਜਥੇਦਾਰ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਮਿੰਨੀਐਪੋਲਿਸ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੱਕਰ, ਜਰਨੈਲ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਡੇਵਨ ਪੋਰਟ ਤੋਂ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸਹੋਤਾ, ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੱਸੀ, ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨਾ, ਭਜਨ ...ਨ: ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਪਾਲੀ, ਕੁਲਦੀਪ ਗਿੱਲ, ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਹਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਸਿਕੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪਲਵਿੰਦਰ ਬਾਠ, ਮਨਜਿੰਦਰ ਬੈਣੀਪਾਲ, ਦਲਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਮਾਂਗਟ, ਰਾਜਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬੋਪਾਰਾਏ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੋਹੀ, ਸਤਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਮੇਲ ਸਿੰਘ, ਭੋਲਾ ਸਿੰਘ, ਤਰਸੇਮ ਸਿੰਘ, ..., ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਹੈਪੀ, ਹਰਦੀਪ ਸਿੰਘ, ਖੇਮ ਸਿੰਘ, ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ (ਬੈਟਲ ਕਰੀਕ); ਇੰਡੀਆਨਾ: (ਕਰਾਊਨ ਪੁਆਇੰਟ) ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ, ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ, ਰਾਣਾ ਵਿਰਕ, ਕਮਲਜੀਤ ਵਿਰਕ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਲੰਗ, ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ, ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਧਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਖਟੜਾ, ...ਘ ਖਟੜਾ, ਗੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੱਸੀ, ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਪਾਲੀਆ, ਸਿਕੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ, ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਟਾਂਡਾ, ਗੁਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੂਰ, ਜੰਗੀਰ ਸਿੰਘ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਲਖਵੀਰ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਪਾਲੀ ਗਰੇਵਾਲ, ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮਸਿਆਣਾ; (ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ) ..., ਬਲਦੇਵ ਬਿੰਦ, ਤੀਰਥ ਅਟਵਾਲ (ਮਿੱਤਰਾਂ ਦਾ ਢਾਬਾ), ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨਿੱਕ (ਰੋਮੀਓਵਿਲ), ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਊਥਬੈਂਡ। ਸੇਂਟ ਲੂਈਸ:ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਨੀਟੂ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ, ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਕੋਨੀ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਪਰਮਜੀਤ ਪੰਮੀ, ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਗੋਲਡੀ, ਐਸ ਐਲ ਵੀ ਇੰਕ (ਮੋਹਨ ...ਜ਼, ਇੰਡੀਆਨਾ), ਵਰਿੰਦਰ ਸਾਹੀ, ਸਿੰਘ ਕੰਸਟਰਕਸ਼ਨ, ਦੇਸੀ ਬਾਜ਼ਾਰ, ਪੰਜਾਬ ਕਲਚਰਲ ਸੁਸਾਇਟੀ (ਤੀਰਥ ਅਟਵਾਲ, ਗੁਰਿੰਦਰਪਾਲ ਨਾਗਰਾ, ਰਾਣਾ ਸਿੱਧੂ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ), ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ (ਸਾਊਥਬੈਂਡ), ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ ਪੈਲੇਸ। ਸਹਿਯੋਗੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ: (ਸ਼ਿਕਾਗੋ) ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ-...ਜਾਬੀ ਯੂਥ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰਿਕਨ ਆਰਗੇਨਾਈਜੇਸ਼ਨ, ਫਰੈਂਡਜ਼ ਆਫ਼ ਪੰਜਾਬ, ਪੀ ਸੀ ਐਸ, ਪੀ ਐਚ ਓ, ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਸ਼ਿਕਾਗੋ। (ਮਿਲਵਾਕੀ) ਰੰਗਲਾ ਪੰਜਾਬ, ਪੀ ਸੀ ਓ। (ਇੰਡੀਆਨਾ) ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰਿਕਨ ਯੂਥ ਕਲੱਬ, ਫਾਈਵ ਰਿਵਰ ਐਂਟਰਟੇਨਮੈਂਟ; (ਮਿਸ਼ੀਗਨ) ਪੀ ਸੀ ਐਸ ਕੈਲਮਜ਼ੂ, ...ਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਆਰਗੇਨਾਈਜੇਸ਼ਨ-ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਭਾ-ਕੈਲਮਜ਼ੂ, ਯੂ ਐਸ ਏ ਕਬੱਡੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ, ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ-ਓਂਟਾਰੀਓ (ਕੈਨੇਡਾ), ਮੀਰੀ-ਪੀਰੀ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ-ਗਰੀਨਵੁਡ (ਇੰਡੀਆਨਾ), ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ-ਲਾਸ ਬੈਨੋਸ (ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ), ...ਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਕਲੱਬ-ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ, ਸ਼ੇਰੇ ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ-ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ, ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਕਲੀਵਲੈਂਡ। ਟਰੱਕਰ ਸਪਾਂਸਰ: ਘੁੰਮਣ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ ਕੰਪਨੀ, ਸਿੰਧੀ ਟਰਾਂਸਪੋਰਟ, ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਟਰੱਕਿੰਗ, ਦੀਪਾ ਵਿਰਕ, ਹਰਵੀਰ ਧਾਲੀਵਾਲ, ਇੰਦਰਪ੍ਰੀਤ ...ਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨਿਹਾਲ, ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ (ਗਰੀਨਵੇ, ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ), ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਰੇਸੀਨ), ਜਸਵਿੰਦਰ ਲਾਖਨ ਅਤੇ ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ (ਮਿਸੀਸਿਪੀ)।

ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਾਰੀ ਸਭਾ ਸਿਆਟਲ ਵਲੋਂ ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ

ਸਿਆਟਲ (ਬਿਊਰੋ): ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਾਰੀ ਸਭਾ ਸਿਆਟਲ ਵਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਸਾਹਿਤਕ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਜਿੱਥੇ ਕਾਵਿ-ਰਚਨਾਵਾਂ ਦਾ ਦੌਰ ਚੱਲਿਆ ਉਥੇ ਕੁਝ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਦਾ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਕੁਝ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵੀ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਨਾਮੀ ਗਜ਼ਲਗੋ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਦਮੀ, ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਡਾ. ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ, ਪੰਜਾਬੀ ਰਾਈਟਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਯੂ ਕੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਰੇਡੀਓ ਕਿਸਮਤ ਯੂ ਕੇ ਦੇ ਹੋਸਟ ਡਾ. ਸਾਥੀ ਲੁਧਿਆਣਵੀ, ਪੰਜਾਬੀ ਪ੍ਰੈਸ ਕਲੱਬ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਕੋਲੰਬੀਆ (ਕੈਨੇਡਾ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗਿਆਨ ਸਿੰਘ ਕੋਟਲੀ ਅਤੇ ਲੇਖਕ ਬਿੱਕਰ ਸਿੰਘ ਖੋਸਾ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਸਨ।

ਮਹਿਫਲ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸੈਨ ਹੋਜ਼ੇ ਦੇ ਲੋਕਲ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਕਲਾਮ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਕੀਤੀ। ਸ਼ਿੰਗਾਰਾ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ, ਗੁਰਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ, ਦੀਪਕ ਘੁੰਮਣ, ਵਾਸਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪਰਹਾਰ, ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ, ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸੋਹਲ, ਅਮਨ ਇਬਾਦਤ, ਦਲਜੀਤ ਕੌਰ ਚੀਮਾ, ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੱਲੋਵਾਲੀਆ, ਹਰਰਤਨ ਸਿੰਘ, ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਗਿੱਲ, ਹਰਪਾਲ ਸਿੱਧੂ, ਸਕੱਤਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ, ਜਸਵੀਰ ਸਹੋਤਾ ਤਲਵਣੀਆ, ਨੇਤਰ ਪਾਲ ਕੌਰ, ਰਣਜੀਤ ਤੇਜੀ, ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਦਮਪੁਰੀ ਅਤੇ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਕਲਾਮ ਕਹੇ।

ਬੜੇ ਹੀ ਖੁਸ਼ਗਵਾਰ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਕਿਤਾਬਾਂ 'ਖੱਫਣ ਵੇਚ ਕੇ ਖਾ ਗਏ' ਅਤੇ 'ਭੈਣਾਂ ਦੇ ਵਣਜਾਰੇ' ਸਭਾ ਵਲੋਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਸਭਾ ਦੇ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਵੀ ਹਨ। ਲੰਘੀ ਵਿਸਾਖੀ ਮੌਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਇਕ ਸੀ ਡੀ 'ਲਹੂ ਦਾ ਰੰਗ ਲਾਲ ਕਿਉਂ' ਰਣਜੀਤ ਤੇਜੀ ਅਤੇ ਇੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੱਲੋਵਾਲੀਆ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋ ਚੁਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੀ ਡੀ ਦਾ ਦੂਜਾ ਅਡੀਸ਼ਨ ਵੀ ਮਾਰਕੀਟ ਵਿਚ ਆ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਵਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪਰਹਾਰ ਦੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸ਼ਾਇਰੀ ਦੀ ਪੁਸਤਕ 'ਆਈ ਬਿਲੌਂਗ ਟੂ ਸਮਵਨ ਐਲਸ' ਨੇਤਰਪਾਲ ਕੌਰ, ਵਾਸਦੇਵ ਸਿੰਘ ਪਰਹਾਰ ਅਤੇ ਡਾ.

ਡਾ. ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਸਭਾ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ

ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ ਦੇ ਹੱਥੀਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਆਦਮਪੁਰੀ ਨੇ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਹੁਣ ਤੱਕ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਤੇ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਬਾਰੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸਭਾ ਵਲੋਂ ਛੇਤੀ ਹੀ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਰਸਾਲਾ ਕੱਢਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਲਿੰਡਨ ਤੋਂ ਪਹੁੰਚੀ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੁਰੀਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਸਵਰਗੀ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਦਾ ਗਾਇਆ ਇਕ ਗੀਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ।

ਸਭਾ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ ਨੇ ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਡਾ. ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ, ਡਾ. ਸਾਥੀ ਲੁਧਿਆਣਵੀ ਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਜੀਵਨ ਭਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਬਦਲੇ ਪੁਰਸਕਾਰ ਅਤੇ ਇਕ ਇਕ ਲੋਈ ਭੇਟ ਕੀਤੀ। ਸਮਾਜ ਸੇਵੀ ਦਵਿੰਦਰ (ਡੇਵਿਡ) ਸਿੰਘ ਮਲਿਕ ਦਾ ਵੀ ਸਭਾ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸ੍ਰੀ ਡੇਵਿਡ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਾਰੀ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਪਣਾ ਹਾਲ ਕਮਰਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਇੰਡੀਆ ਬੀਸਟਰੋ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਦੇ ਮਾਲਕ ਗੁਰਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਸਭਾ ਦੀ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਲਈ ਭੋਜਨ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਹਰਪਾਲ ਸਿੱਧੂ ਅਤੇ ਗੁਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਸੋਹਲ ਨੇ ਕੀਤਾ। ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਚੇਤਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

ਸਭਾ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਸਥਾਨਕ ਲੇਖਕ ਤੇ ਬਾਹਰੋਂ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨ

ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ 'ਤੇ ਮਿਹਰਬਾਨ

ਮੈਲਬਰਨ: ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਨੇ ਆਪਣਾ ਰਫਿਊਜੀ ਕੋਟਾ 13750 ਤੋਂ ਵਧਾ ਕੇ 20,000 ਸਾਲਾਨਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਵਿਚ ਸ਼ਰਨ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਕਾਇਮ ਮਾਹਿਰਾਂ ਦੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ 'ਤੇ ਆਸਟਰੇਲੀਆ ਨੇ ਮਾਨਵੀ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਹਿਤ 30 ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਨੀਤੀ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਕਰਦਿਆਂ ਸ਼ਰਨਾਰਥੀਆਂ ਦੀ ਆਮਦ ਦਾ ਕੋਟਾ ਵਧਾ ਕੇ 20,000 ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸ੍ਰੀਲੰਕਾ, ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਤੇ ਬਰਮਾ (ਮਿਆਂਮਾਰ) ਦੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ ਪਾਠਕਾਂ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੂੰ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਕਾਲਮ ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਇਕ-ਦੋ ਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੋ। 'ਗਾਗਰ ਵਿਚ ਸਾਗਰ' ਭਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲ ਮਿਲੇਗੀ। ਵਧੀਆ ਲਿਖਤਾਂ ਪਰਚੇ ਵਿਚ ਛਾਪੀਆਂ ਜਾਣਗੀਆਂ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਤੁਹਾਡੀ ਆਪਣੀ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦੀ ਰਚਨਾ ਵੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸ ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਕੋਈ ਵਧੀਆ ਤਸਵੀਰ ਜਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਵਿਕੋਲਿਤਰੀ ਤਸਵੀਰ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਕਾਲਮ ਲਈ ਭੇਜ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 8 ਸਤੰਬਰ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-28

ਖਾਲਸਾਈ ਬਾਣਾ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਫੱਬਦਾ, ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਭੁਜੰਗੀ ਨਿਰਾ ਰੂਪ ਰੱਬ ਦਾ!
ਚਿਹਰੇ 'ਤੇ ਜਲਾਲ ਪੂਰੇ ਛਾਏ ਹੋਏ ਐ, ਪਿਉ-ਪੁੱਤ ਅੱਜ ਮੇਲੇ ਆਏ ਹੋਏ ਐ!

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-26

ਜਿਉਂਦਿਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਬਾਤ ਨਾ ਪੁੱਛੇ,
ਮਰਨ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਸਮਾਧ ਬਣਾਵਣ।
ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਰੱਖਣ ਖਾਤਰ,
ਤਰ੍ਹਾਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭੋਗ ਲਵਾਵਣ।
ਅਵਾਰਾ ਕੁੱਤੇ ਮੌਜਾਂ ਮਾਨਣ,
ਵਡੇਰਿਆਂ ਦਾ ਉਹ ਸ਼ੁਕਰ ਮਨਾਵਣ।

-ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧੇਰ
ਫੋਨ:91-98783-37222

ਇਸ ਖੇਤ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸੀ ਉਹ,
ਪੰਜ ਧੀਆਂ ਦਾ ਬਾਬਲ ਸੀ ਉਹ।
ਧੀਆਂ ਤਾਈਂ ਵਿਆਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ
ਕਰਜ਼ੇ ਥੱਲੇ ਦਬਿਆ ਸੀ ਉਹ।
ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਢਿੱਡ ਭਰਦਾ ਹੋਇਆ
ਫਾਹਾ ਲੈ ਕੇ ਮਰ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ।
ਇਹ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਦਰ ਦਾ ਕੂਕਰ
ਮਾਲਕ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਸੁੰਘ ਰਿਹਾ ਹੈ।
ਮਰਿਆ ਨਹੀਂ ਉਹ ਇਸ ਭਾਣੇ
ਅੰਨ ਦਾ ਦਾਤਾ ਊਂਘ ਰਿਹਾ ਹੈ।

-ਕੁਲਦੀਪ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ
ਫ਼ਰੀਮਾਂਟ, ਕੈਲੀਫ਼ੋਰਨੀਆ

ਖੀਰ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜਜ਼ਮਾਨਾ ਤੇਰੇ
ਪੁਰਖਿਆਂ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਾਈ।
ਖਾਣ ਦੀ ਮਿਹਨਤ ਮੈਨੂੰ ਦੇਵੋ
ਚੋਖੀ ਦੰਦ ਘਸਾਈ।
ਮੜ੍ਹੀ 'ਚ ਬੀਬੀ ਧਰ ਗਈ ਭੋਜਨ
ਬਾਬੇ ਖਾਤਰ ਉਤੇ।
ਉਪਰ ਭੇਜਣ ਲਈ ਵਸੀਲਾ
ਮਹਿੰਗੇ ਬਾਹਮਣ, ਸਸਤੇ ਕੁੱਤੇ।

-ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਹਾਂਸ
ਫੋਨ: 408-956-1696

ਐਫ ਆਈ ਏ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਨ ਧੂਮਧਾਮ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਭਾਰਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੀ ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਐਫ ਆਈ ਏ ਵਲੋਂ ਭਾਰਤ ਦਾ 66ਵਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਨ ਪਿਛਲੇ ਹਫਤੇ ਪੂਰੀ ਸ਼ਾਨੋ ਸ਼ੌਕਤ ਨਾਲ ਇਥੇ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਸ਼ਾਮੀਂ ਇਥੇ ਮੈਡੋਜ਼ ਕਲੱਬ, ਰੋਲਿੰਗ ਮੈਡੋਜ਼ ਵਿਚ ਇਕ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਦਾਅਵਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਬਰਗ ਟਾਊਨ ਵਿਚ ਇਕ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਪਰੇਡ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਮੋਹਤਬਰ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਈ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਮੇਅਰ ਤੇ ਹੋਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਅਫਸਰ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਬਾਨੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਨੀਲ ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਓਂਕਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ ਦੀ ਰਹਿਨੁਮਾਈ ਹੇਠ ਹੋਇਆ।

ਸ਼ਾਮਬਰਗ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਰੇਡ ਦਾ ਇਕ ਦ੍ਰਿਸ਼

ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚਲੇ ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲ ਜਨਰਲ ਮੁਕਤਾ ਤੋਮਰ, ਹਾਫਮੈਨ ਐਸਟੇਟ ਦੇ ਮੇਅਰ ਵਿਲੀਅਮ ਮੈਕਲੌਡ, ਹੈਨੋਵਰ ਪਾਰਕ ਦੇ ਮੇਅਰ ਰੋਡਨੀ ਕਰੈਗ, ਇਲੀਨਾਏ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਫਰੈਡ ਕਰੈਸਪੋ, ਸੈਨੇਟਰ ਕੈਰੋਲ ਪਨਕਾਓ, ਸ਼ਾਮਬਰਗ ਟਾਊਨਸ਼ਿਪ ਦੇ ਅਸੈਸਰ ਜੌਹਨ ਲਾਰਸਨ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਜੋ ਵਾਲਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਮੁੰਬਈ ਤੋਂ ਫਿਲਮ ਐਕਟਰੈਸ ਪਰਾਚੀ ਦੇਸਾਈ ਇਸ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਵੀ ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਸਨ ਅਤੇ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਕੱਢੀ ਗਈ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਮਾਰਸ਼ਲ ਵੀ।

ਸ਼ਮਾਂ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਕੌਂਸਲ ਜਨਰਲ ਮੁਕਤਾ ਤੋਮਰ। ਨਾਲ ਖੜ੍ਹੇ ਹਨ ਸੁਨੀਲ ਸ਼ਾਹ (ਅਚਕਨ) ਅਤੇ ਓਂਕਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ (ਲਾਲ ਪੱਗ)

ਐਫ ਆਈ ਏ ਦੇ ਹੋਰ ਬੋਰਡ ਮੈਂਬਰ-ਬੈਂਕੁਇਟ ਚੇਅਰਮੈਨ ਹਰਿੰਦਰਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਪਰੇਡ ਚੇਅਰਮੈਨ ਡਾ. ਇਮਾਦ ਸ਼ੈਕ, ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰੀਤਾ ਸਿੰਘ, ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜਸਵੰਤ ਸੰਘਾ, ਮੁਕੇਸ਼ ਸ਼ਾਹ, ਮੋਟੀ ਸਈਅਦ, ਸੰਨੀ ਕੁਲਾਰ, ਧਿਤੂ ਭਗਵਾਕਰ, ਸਕੱਤਰ ਸ਼ਾਹਿਦ ਰਜ਼ਵੀ, ਸਹਿ ਸਕੱਤਰ ਭਾਰਤੀ ਦੇਸਾਈ, ਮੀਤ ਖਜ਼ਾਨਚੀ ਅਜ਼ੀਮ ਉਦੀਨ ਤੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਇਰਾਜ਼ ਅਹਿਮਦ ਵੀ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧ 'ਚ ਮਸ਼ਰੂਫ ਸਨ।

ਸ਼ੁੱਕਰਵਾਰ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਅਰੰਭ ਅਮਰੀਕੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਕੌਮੀ ਤਰਾਨੇ ਨਾਲ ਹੋਇਆ। ਫੈਡਰੇਸ਼ਨ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸ. ਓਂਕਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਘਾ ਨੇ ਆਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਆਖਿਆ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕੀ ਅਰਥਚਾਰੇ, ਬਿਜਨਸ ਅਤੇ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ-ਅਮਰੀਕੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭੂਮਿਕਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ।

ਮੁਅਜ਼ਜ਼ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨਾਲ ਐਫ ਆਈ ਏ ਦੇ ਅਹੁਦੇਦਾਰ

ਇਸ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਕੁੰਜੀਵਤ ਭਾਸ਼ਣਕਰਤਾ ਕੌਂਸਲ ਜਨਰਲ ਮੁਕਤਾ ਤੋਮਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਤਕਰੀਰ ਵਿਚ ਸਮੂਹ ਭਾਰਤੀ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਨ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿੰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਭਾਰਤ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਅਰਥਚਾਰੇ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਥਾਂ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਲੰਮਾ ਪੈਂਡਾ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਫੈਲੇ ਆਰਥਿਕ ਮੰਦੇ ਨੇ ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਆਪਸੀ ਸਬੰਧ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਵਸੀਲਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਵੰਡ ਕੇ ਖੁਸ਼ਹਾਲੀ ਵੱਲ ਵਡੇਰੇ ਕਦਮ ਪੁੱਟ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਨ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਡਾ. ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਤਕਰੀਰ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਆਜ਼ਾਦ ਜਮਹੂਰੀ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀਆਂ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਹ ਹਨ-ਕੌਮੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਆਰਥਿਕ ਤਰੱਕੀ। ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ ਨੂੰ ਚੰਗੇਰੇ ਭਵਿੱਖ ਵਾਸਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਹਿਮੀਅਤ ਦਿੰਦੇ ਹਨ।

ਕਾਂਗਰਸਮੈਨ ਜੋ ਵਾਲਸ਼ ਨੇ ਆਪਣੀ ਭਾਵਪੂਰਤ ਤਕਰੀਰ ਵਿਚ ਆਖਿਆ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਕਰੀਬ 4 ਲੱਖ ਭਾਰਤੀ ਬਿਜਨਸ ਅਮਰੀਕੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਵੀ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਉਨਾ ਚਿਰ ਤੱਕ ਟਿਕ ਕੇ ਨਹੀਂ ਬਹਿਣਗੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਗੁਜਰਾਤ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਲੋਂ ਡਿਪਲੋਮੈਟਿਕ ਵੀਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਮੇਅਰ ਵਿਲੀਅਮ ਮੈਕਲੌਡ, ਰੋਡਨੀ ਕਰੈਗ, ਜੌਹਨ ਲਾਰਸਨ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਅਮਰੀਕੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਵੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮੌਕੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਨ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ।

ਇਸ ਸ਼ਾਮ ਇਕ ਖੂਬਸੂਰਤ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਦੌਰਾਨ ਵੰਦੇ ਮਾਤਰਮ ਤੇ ਗਰਬਾ ਨ੍ਰਿਤ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ, ਨ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਭੰਗੜੇ ਦੀਆਂ ਆਈਟਮਾਂ ਵੀ ਹੋਈਆਂ। ਮਾਹੀਜੀਤ ਵਿਰਦੀ ਨੇ ਇਕ ਗੀਤ ਗਾ ਕੇ ਆਪਣੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲਵਾਈ। ਫਿਲਮ ਕਲਾਕਾਰ ਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਬੌਬ ਖਹਿਰਾ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਹੇਠ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਬਾਰੇ ਇਕ ਗੀਤ-ਨਾਟ ਵੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੰਨੀ ਸੇਖੋਂ ਨੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰਮਨ ਸੇਖੋਂ ਨੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਭੈਣ ਅਮਰੋ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾ ਕੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਡੂੰਘਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਗੀਤ-ਨਾਟ ਉਸ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਦੀ ਗਾਥਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਫਾਂਸੀ ਵੱਲ ਤੁਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਭੈਣ ਅਮਰੋ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਝਾਂਜਰਾਂ ਦਾ ਕੀ ਕਰਾਂ ਜੋ ਤੇਰੇ ਵਿਆਹ 'ਚ ਨੱਚਣ ਲਈ ਘੜਾਈਆਂ ਸਨ ਤੇ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਅੱਗੋਂ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਮੇਰਾ ਵਿਆਹ ਤਾਂ ਮੌਤ ਲਾੜੀ ਨਾਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸੰਨੀ ਤੇ ਅਮਰੋ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਰਮਨ ਸੇਖੋਂ

ਇਸ ਸ਼ਾਮ ਦੇ ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਕ ਸ੍ਰੀ ਠਾਕਰ ਸਿੰਘ ਬਸਾਤੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਨੂੰ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੇ ਰੂਬਰੂ ਕੀਤਾ। ਦੋਹਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੰਚਾਲਕ ਭਾਰਤੀ ਦੇਸਾਈ ਸਨ।

ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਕੱਢੀ ਗਈ ਪਰੇਡ ਵਿਚ ਪਰਾਚੀ ਦੇਸਾਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਖਿੱਚ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣੀ ਰਹੀ।

ਕਾਂਗਰਸਮੈਨ ਜੋ ਵਾਲਸ਼

ਬਾਨੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤਿਰੰਗੀ ਅਚਕਨ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਫੱਬ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਰਵਾਇਤੀ ਭਾਰਤੀ ਪਹਿਰਾਵਾ ਪਹਿਨਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਕ ਵਿਅਕਤੀ ਤਾਂ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਪਹਿਰਾਵੇ ਵਿਚ ਫਿਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਮਾਪਤੀ ਸਮਾਗਮ ਲਈ ਇਕ ਸਟੇਜ ਸਜਾਈ ਗਈ ਸੀ ਜਿਥੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਬੋਲਦਿਆਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਨ ਦੀ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ।

ਭੰਗੜੇ ਦੇ ਕੁਝ ਪਲ

Radio Chann Pardesi ਰੇਡੀਓ ਚੰਨ ਪ੍ਰਦੇਸੀ

ਰੇਡੀਓ ਚੰਨ ਪ੍ਰਦੇਸੀ

ਫੋਨ 832-225-5354 'ਤੇ ਕਾਲ ਕਰਕੇ ਅਤੇ ਵੈਬਸਾਈਟ www.channpardesi.com ਰਾਹੀਂ 24 ਘੰਟੇ 7 ਦਿਨ ਸੁਣੋ

ਹੋਰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ

ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਓਂ, ਫੋਨ: 815-557-4991

ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ, ਫੋਨ:219-670-4579

Syan Video Production, Inc.

ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

(with 17 years of experience)

ਵਿਆਹ-ਸ਼ਾਦੀ ਹੋਵੇ, ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੌਕਾ ਜਾਂ ਫਿਰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਪਲ
ਆਪਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰੀਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਾਂਭਣ ਲਈ ਸੇਵਾ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿਓ
ਮਿਸ਼ੀਗਨ, ਇੰਡੀਆਨਾ, ਇਲੀਨਾਏ, ਓਹਾਇਓ, ਆਇਓਆ

Professional HD Video & Digital Photo Production

Multiple Camera shooting/Digital Still Photography
(with flush mount album)
Live Video Display With Large Screens
DJ Service with Laseer Lights

Call Toll Free: 1-800-RAJ-SYAN

e-mail: raj@syanvideo.com or visit at: www.syanvideo.com

Call:734-261-0936 or 734-890-1767

ਗੁਰਮਤਿ ਗਿਆਨ

ਪੋਥੀ ਪਰਮੇਸਰ ਕਾ ਥਾਨੁ

ਡਾ. ਗੁਰਨਾਮ ਕੌਰ, ਕੈਨੇਡਾ

ਇਹ ਸ਼ਬਦ 'ਪੋਥੀ ਪਰਮੇਸਰ ਕਾ ਥਾਨੁ' ਪੰਚਮ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਦੀ ਰਚਨਾ ਰਾਗੁ ਸਾਰੰਗ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਪੰਨਾ 1226 'ਤੇ ਦਰਜ਼ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਸੰਕਲਨ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੇ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਲਿਖਾਰੀ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਸਨ। 'ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' ਤਿਆਰ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ 1604 ਈਸਵੀ ਨੂੰ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਾਬਾ ਬੁੱਢਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਥਾਪਿਆ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੇ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਵਿਚ ਫੁਰਮਾਇਆ ਹੈ ਕਿ 'ਪੋਥੀ' ਅਰਥਾਤ ਧਰਮ-ਪੁਸਤਕ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਸਿਫ਼ਤਿ-ਸਾਲਾਹ ਲਿਖੀ ਹੋਵੇ, ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਵੱਸਣ ਦੀ ਥਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਰਥਾਤ ਅਜਿਹੇ ਧਰਮ-ਗ੍ਰੰਥ, ਗੁਰਬਾਣੀ ਕਰਤਾਰ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਮਨੁੱਖ ਸਾਧ-ਸੰਗਤਿ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਗੁਣ ਗਾਇਨ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਦਾ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਧਰਮ-ਗ੍ਰੰਥ ਅਤੇ ਸਾਧ-ਸੰਗਤਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਸਥਾਨ ਹਨ। ਸਾਧਕ ਅਤੇ ਸਿਧ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਧਨਾ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ), ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ੀ ਮੁਨੀ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਮੇਲ ਦੀ ਤਾਂਘ ਕਰਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਪਰ ਇਹ ਸੁਭਾਗ ਕਿਸੇ ਵਿਰਲੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਸੁਰਤਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਜੁੜਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ 'ਤੇ ਕਰਤਾਰ ਆਪ ਮਿਹਰਵਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਇਹ ਕਾਰਜ (ਪਰਮਾਤਮਾ ਨਾਲ ਇੱਕ-ਸੁਰ ਹੋਣ ਦਾ) ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ,

ਪੋਥੀ ਪਰਮੇਸਰ ਕਾ ਥਾਨੁ॥
ਸਾਧਸੰਗਿ ਗਾਵਹਿ ਗੁਣ ਗੋਬਿੰਦ
ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੁ॥1॥ਰਹਾਉ॥
ਸਾਧਿਕ ਸਿਧ ਸਗਲ ਮੁਨਿ ਲੋਚਹਿ
ਬਿਰਲੇ ਲਾਗੈ ਧਿਆਨ॥
ਜਿਸਹਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲੁ ਹੋਇ ਮੇਰਾ ਸੁਆਮੀ
ਪੂਰਨ ਤਾ ਕੋ ਕਾਮੁ॥1॥

ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਅੱਗੇ ਫੁਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਸਾਰੇ ਡਰਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਆ ਵੱਸਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਜਾਣ ਲੈਂਦਾ ਹੈ (ਗੁਰਬਾਣੀ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨੁੱਖ ਜਗਦੀਸ਼ੈ-ਅੰਸ਼ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਨਿਵਾਸ ਹਰ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਹੈ ਪਰ ਅਸਲੀ ਗੱਲ ਉਸ ਨੂੰ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ। ਜੋ ਪ੍ਰਾਣੀ ਇਸ ਕਰਤਾਰੀ ਜੋਤਿ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਅਨੁਭਵ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਉਸ ਦੀ ਕਰਨੀ ਵਿਚੋਂ ਪਰਗਟ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਜਿਹੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਕਰਨੀ 'ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨੀ ਪਰਉਪਕਾਰ ਉਮਾਹਾ' ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕੁਦਰਤੀ ਹੈ ਕਿ ਬਾਕੀ ਸੰਸਾਰ ਉਸ ਦੇ ਕੀਤੇ ਚੰਗੇ ਕੰਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ)। ਅਜਿਹੇ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਕੀਰਤੀ, ਉਸ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤੱਕ ਫੈਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅੱਗੇ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇੱਕ ਪਲ ਵਾਸਤੇ ਵੀ ਕਰਤਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚੋਂ ਨਾ ਵਿਸਰੇ,

ਜਾ ਕੈ ਰਿਦੈ ਵਸੈ ਭੈ ਭੰਜਨੁ
ਤਿਸੁ ਜਾਨੈ ਸਗਲ ਜਹਾਨੁ॥
ਖਿਨੁ ਪਲੁ ਬਿਸਰੁ ਨਹੀ ਮੇਰੇ ਕਰਤੇ
ਇਹੁ ਨਾਨਕੁ ਮਾਂਗੈ ਦਾਨੁ॥2॥90॥113॥

ਹੁਣੇ ਹੁਣੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਮਿਲਵਾਕੀ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਓਕ ਕਰੀਕ ਵਿਚ ਹੋਏ ਗੋਲੀ ਕਾਂਡ ਵਿਚ ਵਾਪਰੇ ਭਿਆਨਕ ਦੁਖਾਂਤ ਸਬੰਧੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਅੰਤਰ-ਧਾਰਮਿਕ ਗੋਸ਼ਟੀ ਅਤੇ ਅੰਤਰ-ਧਾਰਮਿਕ ਸਬੰਧਾਂ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਕੁੱਝ ਸਿੱਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਆਧੁਨਿਕ ਸੰਚਾਰ ਸਾਧਨਾਂ, ਸਾਇੰਸ ਅਤੇ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਕਾਰਨ ਅੱਜ ਸੰਸਾਰ ਇੱਕ ਗਲੋਬਲ-ਵਿਲੇਜ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ ਭਾਵ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੁਲਕ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਦੇ ਬਹੁਤ ਨਜ਼ਦੀਕ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਭਿਆਚਾਰਕ, ਸਮਾਜਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮੂਹਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਸੰਚਾਰ ਕਰਨਾ ਕੋਈ ਔਖਾ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਇੰਸ ਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਅਤੇ ਤਕਨੀਕੀ ਉਨਤੀ ਰਾਹੀਂ ਹੋਏ ਆਰਥਕ ਵਿਕਾਸ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਤਬਦੀਲੀਆਂ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅੱਜ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁਲਕ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਖਾਸ ਨਸਲ, ਭਾਈਚਾਰੇ, ਸਭਿਆਚਾਰ ਜਾਂ ਧਰਮ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਰੋਜ਼ੀ-ਰੋਟੀ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਇੱਕ ਕੋਨੇ ਤੋਂ ਦੂਸਰੇ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਵੱਸਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਸ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਹ ਅਮਲ ਰਹਿੰਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਤੱਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚਲਦਾ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਆਰੀਆ ਨੇ ਚਾਰਗਾਹਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵੱਲ ਵਹੀਰਾਂ ਘੱਤੀਆਂ ਸੀ, ਤਾਂ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਵੇਲੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹੋਰ ਮੁਲਕਾਂ ਨੇ ਨਵੀਆਂ ਲੱਭੀਆਂ ਧਰਤੀਆਂ ਵੱਲ ਮੂੰਹ ਕੀਤਾ। ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਹਰ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਹਰ ਨਸਲ, ਸਭਿਆਚਾਰ, ਸਮਾਜ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਸਮੂਹ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

> ***ਅੱਜ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਵੱਸ ਰਹੇ ਕਈ ਸਭਿਆਚਾਰਕ, ਸਮਾਜਕ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅੱਜ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਕ ਤੇ ਧਾਰਮਕ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਅੰਤਰ-ਸੰਵਾਦ ਅਤੇ ਅੰਤਰ-ਅਮਲ ਦੀ ਲੋੜ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਂਝੀ-ਸੋਚ ਲਈ ਇੱਕ ਸਮੱਸਿਆ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਵਾਲ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਆਪਸੀ ਤਣਾਉ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਕੋਈ ਮਾਡਲ, ਕੋਈ ਵਿਧੀ ਤਲਾਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਮਾਡਲ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚੋਂ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।***

ਅੱਜ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਨਸਲੀ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ, ਸਮਾਜਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਮੂਹਾਂ ਦੀ ਸਹਿਹੋਂਦ, ਅੰਤਰ-ਸੰਚਾਰ ਅਤੇ 'ਸਰਬੱਤ ਦਾ ਭਲਾ' ਵਾਸਤੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੋਣਾ। ਕਈ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਇੱਕ ਧਾਰਮਿਕ, ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਜਾਂ ਸਮਾਜਕ ਸਮੂਹ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਕਿਸੇ ਦੂਸਰੇ ਸਮੂਹ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਮੂਹ ਲਈ ਖਤਰਾ ਜਾਪਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਆਪਸੀ ਸਹਿ-ਹੋਂਦ ਦੀ ਥਾਂ ਤਣਾਉ ਅਤੇ ਝਗੜੇ ਵਾਲੇ ਹਾਲਾਤ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਸਮੁੱਚੇ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਮੁਲਕ ਲਈ ਹਾਨੀਕਾਰਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਵੱਸ ਰਹੇ ਕਈ ਸਭਿਆਚਾਰਕ, ਸਮਾਜਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅੱਜ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਕ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਅੰਤਰ-ਸੰਵਾਦ ਅਤੇ ਅੰਤਰ-ਅਮਲ ਦੀ ਲੋੜ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਂਝੀ-ਸੋਚ ਲਈ ਇੱਕ ਸਮੱਸਿਆ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਵਾਲ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਆਪਸੀ ਤਣਾਉ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਕੋਈ ਮਾਡਲ, ਕੋਈ ਵਿਧੀ ਤਲਾਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਇਹ ਮਾਡਲ ਅਤੇ ਵਿਧੀ ਸ਼ਬਦ-ਗੁਰੂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚੋਂ, ਜਿਸ ਦਾ ਚਾਰ ਸੌ ਅੱਠਵਾਂ 'ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਹਾੜਾ' ਸਤੰਬਰ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਮਨਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਵਿਚੋਂ ਸਹਿਜ ਹੀ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸੰਕਲਨ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਅੰਤਰ-ਧਾਰਮਕ ਸੰਵਾਦ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ 1430 ਪੰਨੇ, ਜਿਹੜੇ ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕ ਕੀਮਤਾਂ ਅਤੇ ਸਰਬ-ਵਿਆਪਕ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦਾ ਸਰੋਤ ਹਨ, ਵੱਖ ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ, ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਅੰਤਰ-ਸੰਵਾਦ ਅਤੇ ਸਹਿ-ਹੋਂਦ ਦਾ ਮਾਰਗ ਖੋਲ੍ਹਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਛੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ-ਪਹਿਲੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ (1469-1539 ਈਸਵੀ), ਦੂਸਰੇ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ (1504-1553), ਤੀਸਰੇ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ (1476-1574), ਚੌਥੇ ਗੁਰੂ ਰਾਮ ਦਾਸ (1534-1581), ਪੰਜਵੇਂ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ (1563-1606), ਅਤੇ ਨੌਵੇਂ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਦਰ (1622-1675) ਦੀ ਬਾਣੀ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹਿੰਦੂ ਵੈਸ਼ਨਵ ਭਗਤਾਂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਸੂਫ਼ੀ ਸੰਤਾਂ ਅਤੇ ਭੱਟਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਸਮਾਨਤਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਤਾਂ ਭਗਤਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਹਨ- ਭਗਤ ਜੈਦੇਵ, ਬਾਬਾ ਸ਼ੇਖ ਫ਼ਰੀਦ, ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ, ਭਗਤ ਤ੍ਰਿਲੋਚਨ, ਭਗਤ ਪਰਮਾਨੰਦ, ਭਗਤ ਸਧਨਾ, ਭਗਤ ਬੇਣੀ, ਭਗਤ ਰਾਮਾਨੰਦ, ਭਗਤ ਧੰਨਾ, ਭਗਤ ਪੀਪਾ, ਭਗਤ ਸੈਣ, ਭਗਤ ਕਬੀਰ, ਭਗਤ ਰਵੀਦਾਸ, ਭਗਤ ਭੀਖਣ, ਭਗਤ ਸੂਰਦਾਸ, ਬਾਬਾ ਸੁੰਦਰ ਅਤੇ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਭਗਤ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਇਲਾਕਿਆਂ, ਵੱਖਰੀਆਂ ਵੱਖਰੀਆਂ ਜਾਤਾਂ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ, ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੀਆਂ ਇਲਾਕਾਈ ਬੋਲੀਆਂ ਅਤੇ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸਮੇਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ। ਭਗਤ ਜੈਦੇਵ (1160 ਈਸਵੀ) ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਭਗਤ ਕਬੀਰ (1440-1518 ਈਸਵੀ) ਤੱਕ ਇਹ ਸਮਾਂ ਬਹੁਤ ਲੰਬਾ ਹੈ। ਭਗਤ ਭੀਖਣ, ਭਗਤ ਸੂਰਦਾਸ, ਬਾਬਾ ਸੁੰਦਰ ਅਤੇ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਸਮਕਾਲੀ ਸਨ। ਭੱਟ-ਕਵੀ ਆਪਣੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ (ਸਵੱਯੇ) ਲੈ ਕੇ ਆਪ ਗੁਰੂ-ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ ਸਨ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਮਾਂ ਤਕਰੀਬਨ ਛੇ ਸਦੀਆਂ (1170 ਈਸਵੀ ਤੋਂ 1708 ਈਸਵੀ-ਦਸਵੀਂ ਨਾਨਕ ਜੋਤਿ ਵੱਲੋਂ ਗੁਰਗੱਦੀ ਅਰਪਣ ਤੱਕ) ਬਣਦਾ ਹੈ।

ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸਥਾਨ ਵਿਲੱਖਣ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ ਹੀ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਕਲਨ ਇਸ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕਾਂ (ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਸੰਕਲਨ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਰਜ਼ ਕਰਕੇ ਗੁਰਗੱਦੀ ਦਿੱਤੀ) ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ-ਕਾਲ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਧਰਮ-ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਸ ਧਰਮ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਦੂਸਰੇ ਧਰਮਾਂ ਨੂੰ ਮੰਨਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਕਵਿਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਰਾਗਾਂ ਵਿਚ ਵਿਵਸਥਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਹੀ ਇੱਕ ਅਜਿਹਾ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸ਼ਬਦ-ਗੁਰੂ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਹਰ ਧਰਮ ਦੇ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ ਅਗਵਾਈ ਉਸ ਧਰਮ ਦੇ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥ ਤੋਂ ਹੀ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੋਤੀ-ਜੋਤਿ ਸਮਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬਾਕਾਇਦਾ ਪਰੰਪਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰਗੱਦੀ ਸੌਂਪੀ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਰਬ-ਸਮਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਤੋਂ ਅਗਵਾਈ ਲੈਣ ਦਾ ਅਦੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਮੂਲ ਸਰੋਕਾਰ ਅਧਿਆਤਮਕਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦਾਰਸ਼ਨਿਕ ਸਰੋਕਾਰ ਦੂਸਰਾ ਹੈ। ਮੂਲ ਆਦਰਸ਼ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਸੁੱਚੀ ਜੀਵਨ-ਜਾਚ ਰਾਹੀਂ ਆਤਮਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇਣਾ ਹੈ। ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਮਾਜਕ ਸ਼ਾਂਤੀ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜਦੋਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ ਉਦੋਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਸਮਾਜ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ ਆਪਸੀ ਨਫ਼ਰਤ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਗੁਲਾਮੀ, ਜਾਤਿ-ਪਾਤਿ ਦੀ ਊਚ-ਨੀਚ, ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਮਾਜਿਕ ਸਮੂਹਾਂ ਵਿਚ ਤਣਾਉ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਸਾਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਅਤੇ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਭਲੀਭਾਂਤ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਗਿਰਾਵਟ ਵਾਲੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜਿਸ ਧਰਮ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ ਉਹ ਰੱਬੀ ਅਦਵੈਤ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਇਕਰੂਪਤਾ 'ਤੇ ਆਧਾਰਤ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਸਿੱਖ ਇਲਹਾਮ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਹੈ। ਸਿੱਖ ਇਲਹਾਮ ਗੁਰੂ ਜੋਤਿ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਜੁਗਤਿ ਰਾਹੀਂ ਬਾਣੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਰੱਬੀ-ਇੱਕਸੁਰਤਾ ਦੇ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਸਤਿ ਦਾ ਜੋ ਰਹੱਸਮਈ ਅਨੁਭਵ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪਰਗਟ ਕੀਤਾ। ਸਮੁੱਚਾ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ, ਇਸ ਦਾ ਸੰਕਲਨ, ਇਸ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਭਗਤਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ, ਜੋ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸਮਾਜਿਕ ਦਰਜਾਬੰਦੀ ਭਾਵ ਜਾਤਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ, ਦਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣਾ ਅੰਤਰ-ਧਰਮ ਗੋਸ਼ਟੀ ਲਈ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕ ਸ਼ਬਦ-ਮਾਡਲ ਪ੍ਰਸਤੁਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਨਹੀਂ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਚਾਰ ਦਿਸ਼ਾਵਾਂ ਵਿਚ ਚਾਰ ਵੱਡੀਆਂ ਅਤੇ ਲੰਬੀਆਂ ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਯਾਨਿ ਉਦਾਸੀਆਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਦੂਰ-ਦੁਰੇਡੇ ਸਥਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਉਹ ਵੱਖ ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਕੇਂਦਰੀ ਧਾਰਮਕ ਸਥਾਨਾਂ 'ਤੇ ਗਏ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਆਗੂਆਂ ਨਾਲ ਗੋਸ਼ਟਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਸ ਦਾ ਉਦਾਹਰਣ ਸਿਧ ਗੋਸ਼ਟਿ ਅਤੇ ਓਅੰਕਾਰ ਬਾਣੀ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਅੰਤਰ-ਧਰਮ ਗੋਸ਼ਟਿ ਲਈ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਸ਼ਬਦ-ਮਾਡਲ 'ਸਰਬਤ ਦਾ ਭਲਾ' ਸਿਧਾਂਤਕ ਰੂਪ 'ਚ ਅਤੇ ਅਮਲੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ।

ਇਸ ਸ਼ਬਦ-ਮਾਡਲ ਦਾ ਆਧਾਰ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਪਰਮ-ਸਤਿ ਦਾ ਸੰਕਲਪ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਭਾਵ ਮਨੁੱਖ ਹੈ। ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਪਰਮ-ਸਤਿ ਦਾ ਜੋ ਸੰਕਲਪ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਮੂਲ ਮੰਤਰ ਵਿਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਜੋ ੴ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਤੱਕ ਹੈ। ਉਹ ਇੱਕੋ ਇੱਕ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹੈ, ਉਹ ਸਤਿ ਹੈ ਅਤੇ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਕਰਤਾ ਧਰਤਾ ਅਤੇ ਹਰਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਨਿਰਭਉ ਤੇ ਨਿਰਵੈਰ ਹੈ। ਉਹ ਸਮੇਂ, ਕਾਲ ਤੋਂ ਉਤੇ ਹੈ ਪਰ ਆਪਣੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੈ, ਜਨਮ-ਮਰਨ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਉਸ ਦੀ ਹੋਂਦ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੋਂ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਰਾਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਪਰਮ ਸਤਿ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅਰੰਭ ਤੋਂ, ਜੁਗਾਂ ਦੇ ਅਰੰਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਸੀ, ਜੁਗਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਸੀ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਰਹੇਗਾ। ਪਰਮਸਤਿ ਦੀ ਅਦਵੈਤਤਾ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਲਈ ਓਅੰਕਾਰ ਦੇ ਅੱਗੇ ੧ ਲਾਇਆ ਹੈ ੴ ਬ੍ਰਹਮੰਡ ਦੀ ਰਚਨਾ ਅਤੇ ਅੰਤ ਦਾ ਸਾਰਾ ਅਮਲ ਉਸ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਰਤਾ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਜ਼ਰੀਏ ਸਮਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ ਉਸੇ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਾਲ ਰੋਸ਼ਨ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਉਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀ ਜੋਤਿ ਨਾਲ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੈ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਆਪਣੀ ਜੋਤਿ ਮਨੁੱਖ ਵਿਚ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਸੰਸਾਰ 'ਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, "ਹਰਿ ਤਮ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਰਖੀ ਤਾ ਤੂੰ ਜਗਿ ਮਹਿ ਆਇਆ॥" ਸਾਰੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਸਰੋਤ ਉਹ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਉਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਇੱਕ ਦੀ ਜੋਤਿ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜੋ ਆਦਰਸ਼ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਦਾ, ਆਪਣੇ ਸਰੋਤ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨਾ, "ਮਨ ਤੂੰ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪ ਹੈ ਆਪਣਾ ਮੂਲ ਪਛਾਣੁ॥" ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਮੂਲ, ਸਰੋਤ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਧਰਮ, ਨਸਲ, ਜਾਤਿ, ਰੰਗ ਅਤੇ ਇਸਤਰੀ/ਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਵਖਰੇਵੇਂ ਕਾਰਨ ਵੰਡਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਮਨੁੱਖ ਇੱਕ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਧਰਮਾਂ ਦਾ ਸਰੋਤ ਵੀ ਉਹ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਹੀ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਨ ਲਈ ਮਨੁੱਖ ਨੇ ਵੱਖੋ ਵੱਖਰੇ ਰਸਤੇ ਅਪਨਾਏ ਹਨ ਅਤੇ ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਧਰਮ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਤੋਂ ਅਗਵਾਈ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਸ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਉਸ ਦੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਰਾਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਲੋਕ ਉਸ ਨੂੰ ਅਲੱਗ ਅਲੱਗ ਨਾਂਵਾਂ ਨਾਲ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਰਾਮ, ਖੁਦਾ, ਸਾਈਂ, ਅੱਲਾਹ, ਗਾਡ ਆਦਿ ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਹ ਆਪ ਦਿਆਲੂ, ਕ੍ਰਿਪਾਲੂ ਅਤੇ ਸਭ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਹੈ। ਕੋਈ ਹਿੰਦੂ ਤੀਰਥਾਂ 'ਤੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਦੂਸਰਾ ਹੱਜ 'ਤੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਪੂਜਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕੋਈ ਨਮਾਜ਼ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਸਿਰ ਝੁਕਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਵੇਦ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਦੂਸਰਾ ਕੋਈ ਕੁਰਾਨ ਸ਼ਰੀਫ; ਕੁਝ ਲੋਕ ਨੀਲੇ ਵਸਤਰ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਕੋਈ ਦੂਸਰੇ ਸੁਫੈਦ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹਿੰਦੂ ਅਖਵਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਮੁਸਲਮਾਨ। ਪ੍ਰੰਤੂ ਉਸ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਉਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਵਿਆਪਕ ਹੁਕਮ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਮਕਾਲੀ ਧਰਮਾਂ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਇਸਲਾਮ ਨੂੰ ਨਵੀਂ ਪਛਾਣ ਦਿੱਤੀ। ਹਉਮੈ ਬਹੁਤ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੈ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਹਉਮੈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਖ਼ਤਰਨਾਕ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਮਿਕ ਹਉਮੈ ਕਾਰਨ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਮ 'ਤੇ ਮਨੁੱਖਤਾ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਝਗੜੇ ਅਤੇ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪਾਪ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਿਆਨ

ਸੋ ਪ੍ਰਭ ਨੇਰੈ ਹੂ ਤੇ ਨੇਰੈ॥

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥
ਦੇਵ ਗੰਧਾਰੀ ਮਹੱਲਾ 5
ਸੋ ਪ੍ਰਭ ਨੇਰੈ ਹੂ ਤੇ ਨੇਰੈ॥
ਸਿਮਰਿ ਧਿਆਇ ਗਾਇ ਗੁਨ ਗੋਬਿੰਦ
ਦਿਨੁ ਰੈਨਿ ਸਾਂਝ ਸਵੇਰੈ॥ ਰਹਾਉ॥
ਉਧਰੁ ਦੇਹ ਦੁਲਭ ਸਾਧੂ ਸੰਗਿ
ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਜਪੇਰੈ॥
ਘਰੀ ਨ ਮੁਹਤੁ ਨ ਚਸਾ ਬਿਲੰਭਰੁ
ਕਾਲ ਨਿਤਹਿ ਨਿਤ ਹੇਰੈ॥
ਅੰਧ ਬਿਲਾ ਤੇ ਕਾਢਹੁ ਕਰਤੇ
ਕਿਆ ਨਾਹੀ ਘਰਿ ਤੇਰੈ॥
ਨਾਮ ਅਧਾਰ ਦੀਜੈ ਨਾਨਕ ਕਉ
ਆਨਦ ਸੂਖ ਘਨੇਰੈ॥

ਧੁਰ ਕੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਇਹ ਰਹਿਮਤਾਂ ਭਰਿਆ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਬਖ਼ਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ। ਗੁਰਦੇਵ ਪਿਤਾ ਉਸ ਪਰਮ ਪੁਰਖ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਕਲਜੁਗੀ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ,

ਸਿਮਰਿ ਧਿਆਇ ਗਾਇ ਗੁਨ ਗੋਬਿੰਦ
ਦਿਨੁ ਰੈਨਿ ਸਾਂਝ ਸਵੇਰੈ॥

ਹੇ ਭਾਈ! ਉਹ ਸਰਬਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਵਰ ਤਾਂ ਨੇਰੈ ਹੂ ਤੇ ਨੇਰੈ ਭਾਵ ਹਰ ਸਮੇਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਕਦੀ ਭੀ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਸੋ, ਹੇ ਜੀਵ! ਦਿਨ ਰਾਤ, ਸ਼ਾਮ ਅਤੇ ਸਵੇਰੇ ਭਾਵ ਹਰ ਵੇਲੇ, ਹਰ ਵਕਤ ਹੀ ਸਵਾਸ ਸਵਾਸ ਉਸ ਮਾਲਕ ਪ੍ਰਭੂ ਜੀ ਦਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਦੇ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਏ, ਉਸ ਦੀ ਅਰਾਧਨਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਏ ਅਤੇ ਉਠਦੇ-ਬੈਠਦੇ ਉਸ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਇਨ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਏ।

ਉਧਰੁ ਦੇਹ ਦੁਲਭ ਸਾਧੂ ਸੰਗਿ
ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਜਪੇਰੈ॥
ਘਰੀ ਨ ਮੁਹਤੁ ਨ ਚਸਾ ਬਿਲੰਭਰੁ
ਕਾਲ ਨਿਤਹਿ ਨਿਤ ਹੇਰੈ॥

ਹੇ ਭਾਈ! ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸੰਗੀਤ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਸਿਮਰਨ ਕਰਕੇ ਹੀ ਇਸ ਸਰੀਰ ਭਾਵ ਮਾਨਸ ਜਨਮ ਨੂੰ ਵਿਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਡੁੱਬਣ ਤੋਂ ਬਚਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹੇ ਜੀਵ! ਕਾਲ ਭਾਵ ਮੌਤ ਤੈਨੂੰ ਹਰ ਵੇਲੇ ਦੇਖ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਘੜੀ ਜਾਂ ਅੱਧੀ ਘੜੀ ਦੀ ਦੇਰੀ ਤਾਂ ਕੀ, ਇਕ ਪਲ ਲਈ ਵੀ ਸਮਾਂ ਵਿਅਰਥ ਨਾ ਗੰਵਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਜੋੜ ਲੈ,

ਅੰਧ ਬਿਲਾ ਤੇ ਕਾਢਹੁ ਕਰਤੇ
ਕਿਆ ਨਾਹੀ ਘਰਿ ਤੇਰੈ॥
ਨਾਮ ਅਧਾਰ ਦੀਜੈ ਨਾਨਕ ਕਉ
ਆਨਦ ਸੂਖ ਘਨੇਰੈ॥

ਹੇ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਰਚਨਹਾਰ ਕਰਤੇ! ਤੇਰੇ ਘਰ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਭੀ ਥੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਪ ਆਪਣੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਰੋ ਅਤੇ ਅੰਧ ਬਿਲਾ ਤੇ, ਭਾਵ ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਦੀ ਹਨੇਰੀ ਖੁੱਡ ਵਿਚੋਂ ਸਾਨੂੰ ਜੀਵਾਂ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਲਵੋ। ਹੇ ਮੇਰੇ ਪ੍ਰਭ ਜੀਉ! ਇਹ ਨਾਨਕ ਭੀ ਆਪ ਦੀ ਸ਼ਰਣ ਵਿਚ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਦਾ ਆਸਰਾ ਦੇਵੋ। ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਆਪ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਹੀ ਸੁੱਖ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਭੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਆਉ ਗੁਰੂ ਦੀ ਸ਼ਰਣ ਵਿਚ ਚੱਲੀਏ।

-ਬੀਬੀ ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਾਮੈਂਟੋ
ਫੋਨ: 916-687-3536

ਰੰਗ-ਬੇਰੰਗ

ਕਮਲਿਆਂ ਦੇ ਟੱਬਰ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ-1

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ 18 ਅਗਸਤ ਦੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਲੇਖ 'ਕਮਲਿਆਂ ਦਾ ਟੱਬਰ' ਛਪਿਆ ਸੀ ਜੋ ਕਰੀਬ 4 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਾਲਮਾਂ ਵਿਚ ਛਪਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਲੇਖ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਕੁਝ ਹੋਰ ਲੇਖ ਵੀ ਇਸੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖੇ ਸਨ। 'ਕਮਲਿਆਂ ਦਾ ਟੱਬਰ' ਲੇਖ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੇ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਾਰੀ ਲੇਖ ਲੜੀ ਮੁੜ ਛਾਪੀ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਸਰਾਰ 'ਤੇ ਇਹ ਲੇਖ ਛਾਪ ਰਹੇ ਹਾਂ।-ਸੰਪਾਦਕ

ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਜੰਮੂ
ਫੋਨ: 847-359-0746

ਕਵੀ ਲੋਕ ਨਾਥ ਸੀ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਇਕ ਜਮਾਤ ਪਿਛੇ ਪਰ ਵਿਭਾਗ ਦੀ ਰੂਹੇ ਰਵਾਂ ਸੀ। ਸਵਰਗੀ ਕਵੀ ਅਮਿਤੋਜ ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਇਕ ਰਿਸਰਚ ਸਕਾਲਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਹੋ ਅਮਿਤੋਜ ਜਿਸ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਜਲੰਧਰ ਦੂਰਦਰਸ਼ਨ 'ਤੇ "ਕੱਚ ਦੀਆਂ ਮੁੰਦਰਾਂ" ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨਾਲ ਪ੍ਰਸਿਧੀ ਖੱਟੀ। ਮਰਹੂਮ ਡਾ. ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਤਿਵਾੜੀ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਰੋਜ ਮਹਿਫਲਾਂ ਸਜਦੀਆਂ। ਲੋਕ ਨਾਥ ਡਾ. ਤਿਵਾੜੀ ਦੇ ਚੇਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਖਾਸ ਸੀ। ਮੈਂ ਤੇ ਲੋਕ ਨਾਥ ਇਕੋ ਹੋਸਟਲ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਾਂ। ਇਸੇ ਹੋਸਟਲ ਵਿਚ ਇਕ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਗੂ ਰਘਵੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ ਵੀ ਰਿਹਾ ਕਰਦਾ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਖਰੜ ਹਲਕੇ ਤੋਂ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਟਿਕਟ 'ਤੇ ਚੋਣ ਵੀ ਲੜੀ ਸੀ। ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਉਹ ਸ਼ਾਇਦ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੀ ਕਿਤੇ ਹੈ। ਘੁੰਨ ਦੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਅੱਛੀ ਖਾਸੀ ਸਰਦਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਕਦੀ ਘੁੰਨ ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਮਨ ਆਉਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਦਾਰੂ ਦੀ ਮਹਿਫਲ ਵਿਚ ਲੋਕ ਨਾਥ ਨੂੰ ਵੀ ਬੁਲਾ ਲੈਣਾ। ਲੋਕ ਨਾਥ ਨੇ ਲੋਰ ਵਿਚ ਆਏ ਨੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਸੁਣਾਇਆ ਕਰਨੀਆਂ। ਇਕ ਦਿਨ ਦਾਰੂ ਪੀਂਦਿਆਂ ਲੋਕ ਨਾਥ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸ਼ਰਾਬੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਘੁੰਨ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਮੈਸ ਵਿਚ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਜਾਣ ਸਮੇਂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜਾਣ ਦੀ ਥਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਹੀ ਰੋਟੀ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਬਿਹਤਰ ਸਮਝਿਆ। ਜਾਂਦੇ ਹੋਏ ਉਹ ਕਮਰੇ ਦਾ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਬਾਹਰੋਂ ਬੰਦ ਕਰ ਗਏ। ਲੋਕ ਨਾਥ ਅੰਦਰ ਅੱਧ ਸੁੱਤਾ ਪਿਆ ਸੀ।

ਕੁਝ ਚਿਰ ਬਾਅਦ ਪਤਾ ਉਦੋਂ ਲੱਗਾ ਜਦੋਂ ਲੋਕ ਨਾਥ ਹੋਸਟਲ ਦੇ ਤੀਜੀ ਮੰਜ਼ਲ ਦੇ ਕਮਰੇ ਦੇ ਬਾਹਰ ਰੇਲਿੰਗ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਈ ਚਾਂਗਰਾਂ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਗਾਲਾਂ ਵੀ ਕੱਢੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਨਾਲ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਤੇ ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਇਹ ਵੀ ਆਖੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, "ਜਾ ਉਏ ਫਲਾਣਿਆ ਡਾ. ਨੇਕੀ ਨੂੰ ਕਹਿ ਲੋਕ ਨਾਥ ਸੁਈਸਾਈਡ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਈ" ਅਤੇ ਉਹ ਫਿਲਮ ਸ਼ੋਲੇ ਵਿਚ ਧਰਮਿੰਦਰ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੀ ਟੈਂਕੀ ਤੋਂ ਅਗਾਂਹ ਉਲਰਨ ਵਾਂਗ ਉਲਰ ਕੇ ਚਾਂਗਰ ਜਿਹੀ ਛੱਡ ਦਿੰਦਾ। ਡਾ. ਜਸਵੰਤ ਸਿੰਘ ਨੇਕੀ ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ. ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਹੇਠਾਂ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦਾ ਹਜੂਮ ਇਕੱਠਾ ਹੋਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਥੱਲੇ ਖੜ੍ਹੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਧੁੜਕੂ ਲੱਗਾ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਕਿਤੇ ਸ਼ਰਾਬੀ ਹੋਇਆ ਲੋਕ ਨਾਥ ਥੱਲੇ ਹੀ ਨਾ ਡਿੱਗ ਪਵੇ ਪਰ ਲੋਕ ਨਾਥ ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਕੇ ਚਾਂਗਰ ਮਾਰ ਦਿੰਦਾ, "ਜਾ ਡਾ. ਤਿਵਾੜੀ ਨੂੰ ਕਹਿ ਲੋਕ ਨਾਥ ਮਰਨ ਲੱਗਾ ਈ।" ਇੰਜ ਉਹ ਕਦੀ ਡਾ. ਅਤਰ ਸਿੰਘ, ਕਦੀ ਅਮਿਤੋਜ ਤੇ ਕਦੇ ਡਾ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈ ਉਹੀ ਗੱਲ ਦੁਹਰਾਈ ਜਾਂਦਾ। ਇੰਨੇ ਚਿਰ ਤੱਕ ਘੁੰਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਮੈਸ ਵਿਚੋਂ ਰੋਟੀ ਖਾ ਕੇ ਪਰਤ ਆਏ। ਘੁੰਨ ਨੇ ਲੋਕ ਨਾਥ ਦਾ ਇਹ ਤਮਾਸ਼ਾ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਥੱਲਿਓਂ ਹੀ ਘੁਰਕੀ ਦਿੱਤੀ, "ਓਇ ਪੰਡਤਾ ਕੀ ਤਮਾਸ਼ਾ ਬਣਾਇਆ?"

ਉਤੋਂ ਲੋਕ ਨਾਥ ਬੋਲਿਆ, "ਆ ਗਏ ਬਾਈ ਜੀ, ਮੈਨੂੰ ਪੈਗ ਤਾਂ ਦਿਓ।" ਇੰਨਾ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਲੋਕ ਨਾਥ ਬਾਲਕਾਨੀ ਤੋਂ ਕਮਰੇ ਵੱਲ ਵਾਪਸ ਪਰਤ ਗਿਆ। ਥੱਲੇ ਖੜ੍ਹੇ ਮੁੰਡਿਆਂ 'ਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ, "ਲੈ ਬਈ ਲੋਕ ਨਾਥ ਦੀ ਬਸੰਤੀ ਦੀ ਮਾਸੀ (ਫਿਲਮ ਸ਼ੋਅਲੇ ਵਾਲੀ) ਤੇ ਮੰਨ ਗਈ।"

***

ਕਮਲਿਆਂ ਦਾ ਟੱਬਰ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਮਲਿਆਂ ਦੇ ਟੱਬਰ ਦੇ ਆਸ ਪਾਸ ਛਪਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਕਈ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜਵਾਨੀ ਵੇਲੇ ਦੇ ਸਮੇਂ ਚੇਤੇ ਆ ਗਏ। ਪ੍ਰੋ. ਕੁਲਵੰਤ ਸਿੰਘ ਰੋਮਾਣਾ ਦਾ ਲੇਖ ਤਾਂ ਪਾਠਕ ਪੜ੍ਹ ਵੀ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਪ੍ਰੋ. ਰੋਮਾਣਾ ਇਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਚੁੱਪ ਹਨ, ਬਥੇਰੇ ਪਾਠਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ੈਰੀ ਦੀ ਡਾਇਰੀ ਨੂੰ ਉਡੀਕ ਰਹੇ ਹਨ। ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਗੁਰਦੇਵ ਚੌਹਾਨ ਨੇ ਇਸ ਕਾਲਮ ਨੂੰ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਦੀ ਹੱਲਾਸ਼ੇਰੀ ਦਿੰਦਿਆਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਰਹਿੰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸਾਹਿਤਕ ਹਲਕਿਆਂ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਆਪਣੇ ਦਿਨ ਚੇਤੇ ਆ ਗਏ ਹਨ। ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ ਤਾਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਪਿੰਡ ਦੀ ਆਪਣੀ ਬਚਪਨ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵੱਲ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਦਰਅਸਲ ਆਪਣੇ ਬੀਤੇ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਨਾ ਅਕਸਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਮੈਨੂੰ ਵੀ।

ਕਮਲਿਆਂ ਦਾ ਟੱਬਰ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਜਿਥੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ ਉਹ ਵਿਚੇ ਹੀ ਰਹਿ ਗਈ। ਮਨਿੰਦਰ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਹਫਤਿਆਂ ਤੋਂ ਨਾ ਫੋਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੇਰੇ ਫੋਨ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਗੁੱਸੇ ਹੀ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਚੇਤੇ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ 1970ਵਿਆਂ ਦੇ ਉਹ ਦਿਨ ਚੇਤੇ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸਾਂ। ਹੋਸਟਲ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਕਈ ਗੱਲਾਂ ਮੁੜ ਮੁੜ ਚੇਤੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮੈਂ ਦੋ ਨੰਬਰ ਹੋਸਟਲ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸਾਂ। ਇਕ ਦਿਨ ਅਸੀਂ ਪੰਜ-ਛੇ ਮੁੰਡੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਜੁਗਰਾਫੀ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਮਧਰੇ ਕੱਦ ਦਾ ਗੁਰਦੀਪ ਅਤੇ ਲੰਮੇ ਕੱਦ ਵਾਲਾ ਸੇਖੋਂ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਹੋਸਟਲ ਦੇ ਬਾਹਰ ਖੜ੍ਹੇ ਸਾਂ, ਉਂਜ ਹੀ ਸ਼ੁਗਲ ਵਜੋਂ। ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਇਕ ਗਰੁੱਪ ਦੀ ਬੜੀ ਧਾਂਕ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਅਕਸਰ ਇਕੱਠੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਬੜੇ ਸੋਹਣੇ ਸੂਟ ਅਤੇ ਕੱਢਵੀਂ ਜੁੱਤੀ ਪਾਈ, ਪੂਰੇ ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ ਉਹ ਤੁਰਦੀਆਂ। ਕਿਸੇ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਮਜਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਛੇੜਖਾਨੀ ਕਰ ਜਾਏ। ਉਦੋਂ ਹੀ ਇਹ ਕੁੜੀਆਂ ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ. ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਸੜਕ ਦੇ ਕੰਢੇ ਕੰਢੇ ਫੁੱਟਪਾਥ 'ਤੇ ਮਾਰਕੀਟ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰ ਆਈਆਂ। ਗੁਰਦੀਪ ਸੇਖੋਂ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਮੈਨੂੰ ਕੁੱਛੜ ਚੁੱਕ ਜਿਵੇਂ ਨਿਆਣਾ ਮੋਢੇ ਲਾਈਦਾ ਐ।" ਪਲ ਕੁ ਤਾਂ ਸੇਖੋਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਾ ਆਈ ਪਰ ਗੁਰਦੀਪ ਆਪ ਹੀ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਦੀ ਗੋਦੀ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਕੁੜੀਆਂ ਕੋਲ ਦੀ ਲੰਘਣ ਲੱਗੀਆਂ ਤਾਂ ਗੁਰਦੀਪ ਬੋਲਿਆ, "ਮੰਮੀ ਮੰਮੀ ਪਾਪਾ ਮੈਨੂੰ ਚਾਕਲੇਟ ਨਹੀਂ ਲੈ ਕੇ ਦਿੰਦੇ।" ਉਸ ਦਾ ਇੰਨਾ ਕਹਿਣਾ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦਾ ਹਾਸਾ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਕੁੜੀਆਂ ਵੀ ਇਸ ਸ਼ਰਾਰਤ 'ਤੇ ਹੱਸੇ ਬਿਨਾਂ ਨਾ ਰਹਿ ਸਕੀਆਂ।

1975 ਵਿਚ ਹੋਸਟਲ ਨੰਬਰ-2 ਦੇ ਕਮਰੇ ਦੀ ਬਾਲਕਾਨੀ ਵਿਚ ਲੇਖਕ (ਖੱਬੇ) ਅਤੇ ਕਾਮਰੇਡ ਕੁਲਦੀਪ ਭੁੱਲਰ, ਜੋ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ, ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਤੋਂ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਇਆ ਹੈ

ਐਮ ਏ ਕਰਦਿਆਂ ਮੈਂ ਦੋ ਨੰਬਰ ਹੋਸਟਲ ਦੇ ਪੰਜ ਨੰਬਰ ਬਲਾਕ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਸਾਂ। ਇਸ ਬਲਾਕ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਸੱਜੇ ਪਾਸੇ ਥੀਏਟਰ ਵਿਭਾਗ ਸੀ, ਜਿਥੇ ਨਾਟਕਕਾਰ ਸਵਰਗੀ ਬਲਵੰਤ ਗਾਰਗੀ ਡਰਾਮਾ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਸਨ। ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਟੋਲਾ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਵਿਭਾਗ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਸਟੂਡੈਂਟ ਸੈਂਟਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਇਕੱਠਿਆਂ ਹੀ ਹੋਸਟਲ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਡਾਂਡੇ ਮੀਂਡੇ ਜਾਂਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਜਾਣ-ਆਉਣ ਲਈ ਸਿੱਧਾ ਰਾਸਤਾ ਹੋਰ ਸੀ। ਇਹ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਹੀ ਸਿਲਸਿਲਾ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਕੁੜੀਆਂ ਦੇ ਟੋਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾਂਦਿਆਂ ਦੇਖ ਹੋਸਟਲ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਸ਼ਰਾਰਤ ਨਾਲ ਆਵਾਜ਼ ਕੱਸੀ, "ਮਾਲ ਓ...।" ਉਧਰੋਂ ਸਾਹਮਣੇ ਵਾਲੇ ਤਿੰਨ ਨੰਬਰ ਬਲਾਕ ਵਿਚੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਵੱਲ ਹੀ ਤੱਕਦੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਇਸੇ ਸੁਰ ਵਿਚ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ, "ਮਾਲ ਓ...।" ਬਸ ਫਿਰ ਤੇ ਇਹ ਰੋਜ਼ ਦਾ ਹੀ ਸਿਲਸਿਲਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਉਥੋਂ ਨਿਕਲਣਾ ਇਕ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਆਵਾਜ਼ ਦੇਣੀ, "ਮਾਲ ਓ..." ਤੇ ਫਿਰ ਬਾਕੀ ਹੋਸਟਲ ਵਿਚੋਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪੈਣੀਆਂ, "ਮਾਲ ਓ..., ਮਾਲ ਓ...।"

ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਰਲ ਕੇ ਇਕ ਦਿਨ ਗਾਰਗੀ ਸਾਹਿਬ ਕੋਲ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਦੋ ਨੰਬਰ ਹੋਸਟਲ ਦੇ ਮੁੰਡੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਛੇੜਦੇ ਹਨ। ਗਾਰਗੀ ਸਾਹਿਬ ਸਥਿਤੀ ਦਾ ਮੁਆਇਨਾ ਕਰਨ ਲਈ ਬਾਹਰ ਹੋਸਟਲ ਵਾਲੇ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਨਿਕਲ ਆਏ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੌਕਾ ਵੇਖਿਆ ਤਾਂ ਇਕ ਦਮ ਬੋਲੇ, "ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਰਾਹ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹੀ ਕਿਉਂ ਹੋ? ਆਪਣੇ ਸਿੱਧੇ ਰਾਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀਆਂ?" ਦੋ ਕੁ ਦਿਨ ਕੁੜੀਆਂ ਉਧਰ ਦੀ ਨਾ ਲੰਘੀਆਂ। ਕੋਈ ਆਵਾਜ਼ੇ ਵੀ ਨਾ ਆਏ। ਪਰ ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਕੁੜੀਆਂ ਦਾ ਟੋਲਾ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਂਦਾ ਦਿਖਿਆ ਉਹੀ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਈਆਂ, "ਮਾਲ ਓ..., ਮਾਲ ਓ...।"

ਡਾ. ਵਿਸ਼ਵਨਾਥ ਤਿਵਾੜੀ ਇਕ ਨੰਬਰ ਹੋਸਟਲ ਦੇ ਵਾਰਡਨ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਅੱਜ ਵਾਂਗ ਗੈਸ ਦੇ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਰੋਟੀਆਂ ਲੋਹ ਅਤੇ ਕੋਲਿਆਂ ਦੀ ਅੱਗ ਉਤੇ ਪੱਕਦੀਆਂ ਸਨ। ਰੋਟੀਆਂ ਨੂੰ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਦੀ ਸਵਾਹ ਲੱਗੀ ਰਹਿੰਦੀ ਜਿਹੜੀ ਮੁੰਡੇ ਝਾੜ ਝਾੜ ਕੇ ਰੋਟੀਆਂ ਖਾਂਦੇ। ਸਬਜ਼ੀ 'ਚ ਆਲੂ ਪਾਉਣ ਦਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਰਿਵਾਜ਼ ਸੀ। ਹਰ ਚੀਜ਼ 'ਚ ਆਲੂ ਪਾਏ ਹੁੰਦੇ। ਇਕ ਦਿਨ ਡਾ. ਤਿਵਾੜੀ ਸਵੇਰੇ ਸਵੇਰੇ ਹੋਸਟਲ ਦੇ ਦੌਰੇ 'ਤੇ ਨਿਕਲ ਆਏ। ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਤਣ ਪਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਸਤੰਬਰ ਦਾ ਮਹੀਨਾ ਸੀ। ਮੁੰਡਿਆਂ ਦਾ ਇਕ ਟੋਲਾ ਕੰਟੀਨ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਚਾਹ ਪੀ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਡਾ. ਤਿਵਾੜੀ ਨੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਹੋ ਕੇ ਪੁਛਿਆ, "ਕਿਉਂ ਬਈ ਸਭ ਠੀਕ ਹੈ?"

ਡਾ. ਤਿਵਾੜੀ ਨੂੰ ਸਤਿ ਸ੍ਰੀ ਅਕਾਲ ਬੁਲਾ ਕੇ ਜਸਵੀਰ ਸਿੰਘ ਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਮੁੰਡਾ ਇਕ ਦਮ ਬੋਲਿਆ, "ਡਾ. ਸਾਬ੍ਹ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਸੀ।"

"ਦੱਸੋ," ਡਾ. ਤਿਵਾੜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ।

ਜਸਵੀਰ ਬੋਲਿਆ, "ਇਕ ਤੇ ਜੀ, ਮੈਸ ਦੀ ਰੋਟੀ ਵਿਚ ਫੁਲਕਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਆਹ ਬਹੁਤ ਲੱਗੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਸਾਲ 'ਚ ਕਿੰਨੀ ਸੁਆਹ ਸਾਨੂੰ ਖੁਆ ਛੱਡਦੇ ਹਨ। ਦੂਜਾ, ਹਰ ਚੀਜ਼ 'ਚ ਆਲੂ ਪਾਈ ਜਾਂਦੇ ਆ।" ਤੇ ਜਸਵੀਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਛੋਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਆਲੂ, ਗੋਭੀ ਵਿਚ ਵੀ ਆਲੂ, ਫਲੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਆਲੂ ਤੇ ਮੀਟ ਵਿਚ ਵੀ ਆਲੂ...।

ਡਾ. ਤਿਵਾੜੀ ਨੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, "ਹਾਂ ਬਈ, ਤੁਸੀਂ ਸੁਣਿਆ ਫੁਲਕਿਆਂ 'ਤੇ ਸੁਆਹ ਬੜੀ ਲਾਉਂਦੇ ਹੋ ਤੇ ਸਬਜ਼ੀਆਂ 'ਚ ਆਲੂ ਬਹੁਤ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋ। ਪਨੀਰ ਵਿਚ ਆਲੂ, ਪਾਲਕ ਵਿਚ ਆਲੂ, ਮਟਰਾਂ ਵਿਚ ਆਲੂ, ਗੋਭੀ ਵਿਚ ਆਲੂ, ਫਲੀਆਂ ਵਿਚ ਆਲੂ, ਛੋਲਿਆਂ ਵਿਚ ਆਲੂ, ਬੈਂਗਣਾਂ ਵਿਚ ਆਲੂ, ਮੀਟ ਵਿਚ ਆਲੂ ਤੇ ਆਲੂਆਂ ਵਿਚ ਆਲੂ...।"

ਆਲੂਆਂ ਵਿਚ ਆਲੂ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਮੁੰਡੇ ਹੱਸ ਪਏ ਪਰ ਠੇਕੇਦਾਰ ਨੇ ਸਫਾਈ ਦਿੱਤੀ, "ਹਾਂ ਜੀ, ਹੁਣ ਦਮ ਆਲੂ ਦੀ ਸਬਜ਼ੀ ਵਿਚ ਤਾਂ ਆਲੂਆਂ 'ਚ ਆਲੂ ਹੀ ਪੈਣੇ ਹੋਏ।"

ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਚੇਤੇ ਆਇਆ ਕਿ ਦਮ ਆਲੂ ਵਾਲੀ ਇਹ ਗੱਲ ਠੀਕ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਚੀਨੀ ਦੀ ਪਲੇਟ ਵਿਚ ਇਕ ਵੱਡਾ ਸਾਰਾ ਆਲੂ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੋਰੀਆਂ ਕਰਕੇ ਮਸਾਲਾ ਭਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤੇ ਨਾਲ ਨਿੱਕੇ ਨਿੱਕੇ ਹੋਰ ਆਲੂ ਰੱਖੇ ਹੁੰਦੇ, ਇਹ ਸੀ ਦਮ ਆਲੂ ਦੀ ਸਬਜ਼ੀ।

ਡਾ. ਤਿਵਾੜੀ ਫਿਰ ਬੋਲੇ, "ਨਹੀਂ ਬਈ, ਆਲੂ ਘੱਟ ਪਾਇਆ ਕਰੋ, ਆਲੂਆਂ ਵਿਚ ਵੀ।"

ਡਾ. ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਕੇਸਰ ਪੰਜਾਬੀ ਦੀ ਐਮ ਏ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸਾਲ ਸਾਨੂੰ ਗਲਪ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਸੰਜੀਦਾ ਰਹਿਣਾ ਪਰ ਮੌਜ ਆਈ 'ਤੇ ਹਾਸਾ ਠੱਠਾ ਵੀ ਕਰ ਲੈਣਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇ ਵਿਚ ਕੁਝ ਪੁਸਤਕਾਂ ਕੋਰਸ ਵਿਚ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਡਾ. ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਹਦਾਇਤ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਉਣ। ਕਿਸੇ ਕਿਤਾਬ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਝ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਕਿਤਾਬ ਨਾ ਹੋਣ 'ਤੇ ਟੋਕਿਆ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਇਕ ਕੁੜੀ ਹਰਚਰਨ ਕਿਤਾਬ ਨਾ ਲੈ ਕੇ ਆਈ। ਡਾ. ਕੇਸਰ ਨੇ ਜਦੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਸਹਿਜ ਸੁਭਾਅ ਨਿਕਲ ਗਿਆ, "ਡਾਕਟਰ ਸਾਬ੍ਹ ਕੌਣ ਭਾਰ ਚੁੱਕੀ ਫਿਰੇ।"

ਡਾ. ਕੇਸਰ ਨੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਗੁੱਸੇ ਅਤੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਵਿਅੰਗ ਨਾਲ ਪਿੰਡਾਂ ਤੋਂ ਆਈ ਹਰਚਰਨ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਹਾਂ ਬੀਬਾ ਹੁਣ ਤੈਨੂੰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਵੀ ਭਾਰ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਮਾਪਿਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਭੇਜਣ ਦੀ ਥਾਂ ਕਿਸੇ ਜੱਟ ਦੇ ਵਿਆਹੀ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਸਿਰ 'ਤੇ ਤੇਰੇ ਟੋਕਰਾ ਗੋਹੇ ਦਾ ਰੱਖਿਆ ਹੋਣਾ ਸੀ ਜਾਂ ਫਿਰ ਪੰਡ ਪੱਠਿਆਂ ਦੀ।"

ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੱਸ ਪਏ। ਡਾ. ਕੇਸਰ ਫਿਰ ਬੋਲੇ, "ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਗਲਤ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਾਪਿਆਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਹੜੇ ਜਫਰ ਜਾਲ ਕੇ ਪੜ੍ਹਨ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਇਥੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹੱਗਣ ਨੂੰ ਵੀ ਚੀਨੀ ਦਾ ਭਾਂਡਾ ਮਿਲਦੈ, ਹੁਣ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ।"

ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕੱਚੇ ਜਿਹੇ ਹੋ ਗਏ ਪਰ ਅੱਗੋਂ ਨਾ ਤੇ ਕੋਈ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਕਿਤਾਬ ਹੀ ਭੁੱਲਿਆ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਡਾ. ਕੇਸਰ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਟੋਕਿਆ ਹੀ।

ਐਮ ਏ ਅਤੇ ਫਿਰ ਐਮ ਫਿਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਾਲ ਖੰਡ ਅਖੌਤੀ ਰਿਸਰਚ ਵਿਚ ਲਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਂ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸਾਂ। ਪਰ ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਬਹਾਨੇ ਚਾਚੇ ਗੁਲਾਟੀ ਦੀ ਕੰਟੀਨ ਦਾ ਗੇੜਾ ਲੱਗ ਹੀ ਜਾਂਦਾ। ਇਕ ਵਾਰ ਚਾਚੇ ਗੁਲਾਟੀ ਦੀ ਕੰਟੀਨ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਪੰਜਾਬੀ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਵਿਚ ਉਸ ਦੀ ਫੋਟੋ ਸਮੇਤ ਛਪਿਆ ਵੀ ਸੀ। ਟ੍ਰਿਬਿਊਨ ਦੀ ਨੌਕਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ ਮੈਂ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਜਰਨਲਿਜ਼ਮ ਦਾ ਕੋਰਸ ਜੁਆਇਨ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਵਿਭਾਗ ਨੂੰ ਵੀ ਕੰਟੀਨ ਚਾਚੇ ਗੁਲਾਟੀ ਦੀ ਹੀ ਲੱਗਦੀ ਸੀ ਪਰ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦਾ ਕੰਮ ਬਹੁਤਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਸਨ ਮਨਾ ਪਾਉਂਦੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ ਅਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ। ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੀ ਇਕ ਕੁੜੀ ਪੜ੍ਹਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ-ਸਰੀਤਾ ਭੋਗਲ। ਮਸੀਂ ਚਾਰ ਫੁੱਟ ਗਿਆਰਾਂ ਇੰਚ। ਗੋਭਲੀ ਜਿਹੀ, ਇਕ ਗੁੱਡੀ ਲੱਗਦੀ। ਸਬੱਬੀਂ ਅਸੀਂ ਦੋ ਦਿਨ ਲਗਾਤਾਰ ਚਾਚੇ ਗੁਲਾਟੀ ਦੀ ਕੰਟੀਨ 'ਤੇ ਇਕੱਠਿਆਂ ਚਾਹ ਪੀਣ ਚਲੇ ਗਏ। ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਵਿਭਾਗ ਜਾਣ ਲਈ ਸਕੂਟਰ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਕੇ ਚਾਚੇ ਗੁਲਾਟੀ ਦੀ ਕੰਟੀਨ ਅੱਗਿਓਂ ਲੰਘਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਉਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰ ਕੇ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਤੇ ਆਖਿਆ, "ਓਏ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਤਾਂ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕੁੜੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਕਿਹਨੂੰ ਗੰਢ ਜਿਹੀ ਨੂੰ ਲਈ ਫਿਰਦਾਂ?" ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਕੁਝ ਕਹਿ ਪਾਉਂਦਾ, ਉਹ ਫਿਰ ਬੋਲਿਆ, "ਮੈਂ ਜੇ ਮੁੜ ਕੇ ਤੈਨੂੰ ਇਹਦੇ ਨਾਲ ਵੇਖ ਲਿਆ ਤਾਂ ਤੱਤੀ ਤੱਤੀ ਚਾਹ ਤੇਰੇ ਸਿਰ 'ਚ ਪਾ ਦੇਣੀ ਆ।" ਮੈਂ ਚਾਚੇ ਨੂੰ ਸਫਾਈਆਂ ਹੀ ਦਿੰਦਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਕਿ ਚਾਚਾ ਮੇਰਾ ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਕੋਈ ਚੱਕਰ ਨਹੀਂ, ਜਿੱਦਾਂ ਦਾ ਤੂੰ ਸੋਚਦਾਂ। ਮੇਰਾ ਤੇ ਜਿਸ ਕੁੜੀ ਤੂੰ ਗੱਲ ਕਰਦੈਂ, ਉਸ ਨਾਲ ਵਿਆਹ ਹੋਏ ਨੂੰ ਵੀ ਚਾਰ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਆ ਤੇ ਇਕ ਮੁੰਡਾ ਵੀ ਆ। ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਦਾ ਰੰਗ ਲਾਲ ਹੀ ਰਿਹਾ।

ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ ਦੀ ਇਕ ਹਾਲੀਆ ਫੋਟੋ

ਚਾਚਾ ਗੁਲਾਟੀ ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਸੂਤਰਧਾਰ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਚੇਤੇ ਕਰਕੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਕਈ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵੀ ਚੇਤੇ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਕਦੀ ਫਿਰ ਸਹੀ।

(ਚਲਦਾ)

ਨਾਨਕ ਦੀਆਂ ਗੁੱਝੀਆਂ ਰਮਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਬੇਸਮਝ ਜ਼ਮਾਨਾ ਕੀ ਜਾਣੇ...

ਮਝੈਲ ਸਿੰਘ ਸਰਾਂ

'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਦੇ ਸੰਗੀ ਮਝੈਲ ਸਿੰਘ ਸਰਾਂ ਨੇ ਲੰਮੇ ਵਕਫੇ ਪਿੱਛੋਂ ਇਹ ਲੇਖ ਭੇਜਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੱਚੇ ਸੌਦੇ ਵਾਲੀ ਸਾਖੀ ਬਾਰੇ ਐਨ ਵੱਖਰੇ ਕੋਣ ਤੋਂ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਡੇਰਿਆਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਜੋ ਕੁਝ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਲੇਖਕ ਵੱਲੋਂ ਰੱਖੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਦਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਹੱਤਵ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਪਾਠਕ ਇਸ ਬਾਰੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖਣ। ਅਦਾਰੇ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਲੋਕ ਹਿਤਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਅਕਸਰ ਚਰਚਾ ਛੇੜੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪਾਠਕਾਂ ਅਤੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਹੁੰਗਾਰਾ ਵੀ ਮਿਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸ. ਸਰਾਂ ਦਾ ਇਹ ਲੇਖ ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਿੱਖੀ ਦੀ ਅਜੋਕੀ ਦਸ਼ਾ ਅਤੇ ਦਿਸ਼ਾ ਉਤੇ ਗੰਭੀਰ ਟਿੱਪਣੀ ਹੈ। ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਆਏ ਵਿਚਾਰ 'ਕਿਛੁ ਸੁਣੀਐ ਕਿਛੁ ਕਹੀਐ' ਤਹਿਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਗੀਤ ਦੇ ਇਹ ਬੋਲ ਛੋਟੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਤਵੇ ਵਾਲੇ ਰਿਕਾਰਡਾਂ ਉਤੇ ਲਾਊਡ ਸਪੀਕਰਾਂ 'ਤੇ ਸੁਣਦੇ ਸਾਂ। ਥੋੜ੍ਹਾ ਚਿਰ ਪਹਿਲਾਂ ਮੇਰੇ ਇਕ ਦੋਸਤ ਨੇ ਫੇਸਬੁੱਕ 'ਤੇ ਇਹੋ ਗੀਤ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ। ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸਫਰੀ ਦਾ ਲਿਖਿਆ, ਸਰੂਪ ਸਿੰਘ ਸਰੂਪ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਇਹ ਗੀਤ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਮਿਸ਼ਰੀ ਘੋਲਦਾ ਹੈ। ਬੱਸ, ਦੋ ਕੁ ਸਾਧਾਰਨ ਜਿਹੇ ਸਾਜ਼ਾਂ ਨਾਲ ਅਜਿਹੀ ਟੁਣਕਵੀਂ ਆਵਾਜ਼ ਹੈ ਕਿ ਮੁੜ-ਮੁੜ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਜੀਅ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਕ ਦਿਨ ਇਹ ਗੀਤ ਸੁਣ ਕੇ ਹਟਿਆ ਹੀ ਸਾਂ ਕਿ ਇਹਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੋਲਾਂ ਵੱਲ ਵਧੇਰੇ ਧਿਆਨ ਚਲਾ ਗਿਆ ਕਿ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀਆਂ ਉਹ ਕਿਹੜੀਆਂ ਗੁੱਝੀਆਂ ਰਮਜ਼ਾਂ ਹੋਈਆਂ, ਜਿਹੜੀਆਂ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦੇ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈਆਂ। ਬਾਬਾ ਤਾਂ ਲੋਕਾਈ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਗੁੱਝਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰੱਖਦਾ। ਉਹ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਜ਼ਮਾਨੇ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਹੱਥੀਂ ਕਿਰਤ ਕਰਦਿਆਂ ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਮ ਵੀ ਸੌਖਿਆਂ ਜਾਪਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਵਿਹਲੜ ਬੰਦੇ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਭਾਉਂਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਉਹ ਸਦਾ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਆਪ ਵੀ ਕਿਰਤੀ ਬਣ ਕੇ ਰਹੇ। ਬਾਬੇ ਦਾ ਤਾਂ ਹਰ ਕਰਮ ਹੀ ਬੜਾ ਸਿੱਧਾ ਤੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮਾਪੇ ਜੰਞੂ ਪਾਉਣ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਬਾਲ ਉਮਰੇ ਹੀ ਨਾਨਕ ਨੇ ਜਨੇਊ ਸਬੰਧੀ ਉਹ ਕੁਝ ਦੱਸਿਆ ਜਿਹੜਾ ਪੰਡਿਤਾਂ, ਪੁਰੋਹਿਤਾਂ ਦੇ ਖ਼ੁਆਬ ਵਿਚ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਮੌਲਵੀ ਤੇ ਪੰਡਿਤ ਕੋਲ ਪੜ੍ਹਨ ਭੇਜਿਆ ਤਾਂ ਜਿਹੜੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਬਾਬਾ ਪੜ੍ਹਨ ਨੂੰ ਕਹੇ, ਉਸ ਤੋਂ ਵਿਦਵਾਨ ਮੌਲਵੀ ਤੇ ਪੰਡਿਤ ਆਪ ਸੱਖਣੇ ਸੀ। ਬਾਪ ਨੇ ਰਕਮ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪੁੱਤ ਵਪਾਰਕ ਕਿਤੇ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ...ਨਾਨਕ ਭੁੱਖੇ ਸਾਧੂ-ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਭੋਜਨ ਛਕਾਉਣ 'ਤੇ ਖਰਚ ਆਏ। ਉਹਨੇ ਬਾਪ ਦਾ ਗੁੱਸੇ ਵਿਚ ਵੱਜਿਆ ਥੱਪੜ ਵੀ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਜਰ ਲਿਆ, ਤੇ ਇਕੋ ਲਫ਼ਜ਼ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਖਰਾ ਸੌਦਾ' ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਪਿਛਲੀ ਉਮਰੇ ਖੇਤੀ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਇਸ ਵਿਚ ਵੀ ਹੱਥੀਂ ਕਿਰਤ ਕਰਨ ਦਾ ਸਪਸ਼ਟ ਸੁਨੇਹਾ ਸੀ। ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਇਆ ਕਿ ਇਹ ਗੀਤ ਤਾਂ ਬੱਸ, ਬੋਲਾਂ ਤੋਂ ਸਿਵਾਏ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਉਂਜ, ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਕਿਸੇ ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਬੁੜ੍ਹੀਆ ਅੜਿਆ ਜ਼ਰੂਰ ਪਿਆ ਸੀ ਕਿ ਚਰਨ ਸਿੰਘ ਸਫ਼ਰੀ ਵਰਗਾ ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਗੀਤਕਾਰ ਐਵੇਂ ਤਾਂ ਗੀਤ ਲਿਖ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਕੋਈ ਗੱਲ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰ ਹੋਣੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਮੇਰੀ ਛੋਟੀ ਮਤ ਦੇ ਗੇੜ 'ਚ ਨਹੀਂ ਆਈ।

...ਤੇ ਹੁਣ ਇਕ ਸੰਤ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀ ਸਿਫ਼ਤ-ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਬਾਬੇ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਏ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਵੀ ਬੜਾ ਕੁਝ ਦੱਸਿਆ। ਕੰਨਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਲੱਗਾ। ਦਰਅਸਲ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨਾਮ ਹੈ ਹੀ ਅਜਿਹਾ ਕਿ ਜ਼ੁਬਾਨ 'ਤੇ ਆਉਣ ਸਾਰ, ਤੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਪੈਣ ਸਾਰ ਇਨਸਾਨ ਹੌਲਾ ਫੁੱਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣਦਿਆਂ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਉਪਰ ਵਾਲੇ ਗੀਤ ਦੇ ਬੋਲ ਵੀ ਆ ਗਏ ਤੇ ਥੋੜ੍ਹੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਗੁੱਝੀਆਂ ਰਮਜ਼ਾਂ ਵੀ ਟਿਮਕਣ ਲੱਗੀਆਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪਕੜ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸਨ ਆ ਰਹੀਆਂ, ਜਾਂ ਇਹ ਕਹਿ ਲਈਏ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਹ ਸਮਝਣੀਆਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ; ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕਰਾਮਾਤੀ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਹੀ ਪਸੰਦ ਹੈ; ਜਿਹੜਾ ਕਹੇ ਕਿ 'ਮਰਦਾਨਿਆ ਮੀਟ ਅੱਖਾਂ' ਤੇ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਲਵੇ; ਤੇ ਅਗਲੇ ਪਲ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਕਹੇ 'ਮਰਦਾਨਿਆਂ ਖੋਲ੍ਹ ਅੱਖਾਂ' ਤੇ ਭਾਈ ਮਰਦਾਨਾ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹਦੇ ਸਾਰ ਦੇਖੇ ਕਿ ਸੈਂਕੜੇ ਮੀਲ ਦਾ ਸਫ਼ਰ ਤੈਅ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਕਿ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਸਾਲਾਂਬੱਧੀ ਪਾਟੇ ਕੱਪੜਿਆਂ 'ਚ, ਟੁੱਟੀ ਜੁੱਤੀ ਤੇ ਕਦੇ ਨੰਗੇ ਪੈਰੀਂ ਵੀ ਕਈ-ਕਈ ਦਿਨ ਫਾਕੇ ਕੱਟਦਾ ਜੰਗਲਾਂ, ਮਾਰੂਥਲਾਂ, ਸਮੁੰਦਰਾਂ ਤੇ ਪਹਾੜਾਂ ਵਿਚ ਅਤਿ ਦੀ ਗਰਮੀ, ਲੋਹੜੇ ਦਾ ਕੱਕਰ, ਹਨ੍ਹੇਰੀਆਂ-ਝੱਜਿਆਂ 'ਚ ਫਿਰਦਾ ਗਰੀਬੜੇ ਜਿਹੇ ਲਾਲੋ ਦੇ ਕੱਚੇ ਕੋਠੇ 'ਚ ਭੁੰਜੇ ਬਹਿ ਕੇ ਹੱਥ ਤੇ

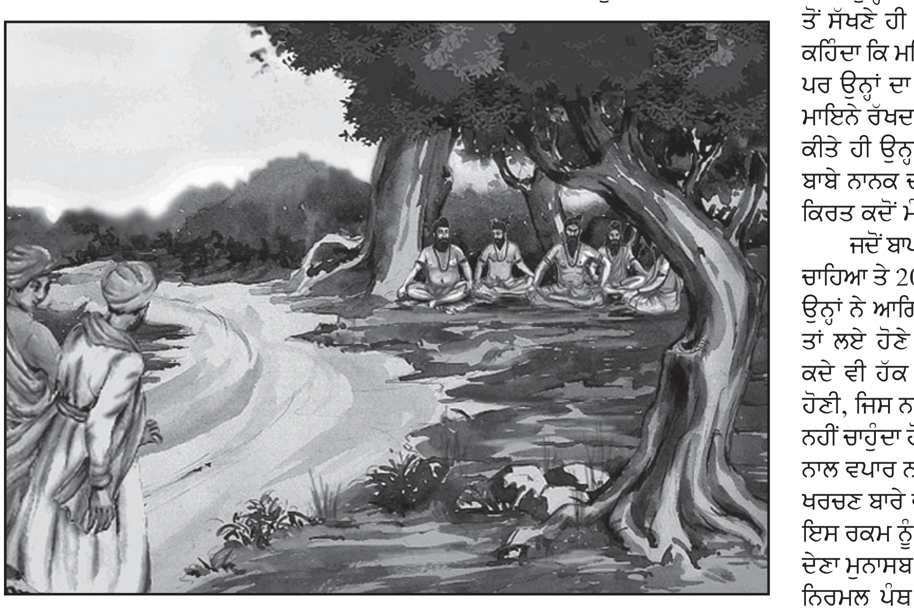

ਰੱਖ ਕੇ ਸੁੱਕੀ ਰੋਟੀ ਖਾਂਦਾ ਹੋਵੇ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਰਹਿਬਰੀ ਲੀੜਿਆਂ ਵਿਚ ਸਜੇ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੇ ਇਕ ਹੱਥ ਵਿਚੋਂ ਦੁੱਧ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਵਿਚੋਂ ਲਹੂ ਨਿਕਲਦਾ ਦੇਖ ਕੇ ਹੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ। ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦਾ ਕਿਰਤੀ ਨਾਲੋਂ ਸੰਤ ਰੂਪ ਸਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੋਂਹਦਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਸਿੱਖ ਉਸੇ ਸੰਤ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਜੋ ਕਥਾ ਜਾਂ ਸਾਖੀ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦਾ ਝਲਕਾਰਾ ਲੱਭਦੇ ਹਾਂ। ਉਸ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਇੰਨੀ ਮੋਹਿਤ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕੀਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ, ਤੇ ਮੱਲੋਮੱਲੀ ਉਸ ਸੰਤ ਦੇ ਪੈਰ ਛੂਹ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਸਾਖੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਅਕਸਰ ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਖੀ ਮੁਤਾਬਕ ਜਦੋਂ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੇ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਭੁੱਖੇ ਸੰਤ-ਸਾਧੂ ਦੇਖੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭੁੱਖ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਬਾਬੇ ਤੋਂ ਝੱਲਿਆ ਨਾ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ 20 ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਾਰੀ ਰਕਮ ਦਾ ਰਾਸ਼ਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭੁੱਖੇ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਖੁਆ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਉਹ 20 ਰੁਪਏ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਖੁਆ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਐਫ. ਡੀ. ਕਰ ਗਏ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਆਜ ਵਿਚੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਲੰਗਰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਚੱਲੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਉਂਜ, ਜਿਹੜੀ ਗੱਲ ਮੈਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰੀ ਸੁਣੀ, ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਕੁਝ ਹਟਵੀਂ ਲੱਗੀ। ਸੰਤ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਸੰਤ ਮੰਡਲੀ ਆਮ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਵਿਚ ਖੁਦ ਕਰਤਾਰ, ਭਾਵ ਰੱਬ ਆਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਪਰਖਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਜਿਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਉਹਨੂੰ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਸੀ, ਕੀ ਅਜੇ ਵੀ ਉਹ ਉਸ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਹੈ? ਜਦ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੇ ਉਹ 20 ਰੁਪਏ ਦੀ ਰਕਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਖੁਆ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਉਸ 'ਸੰਤ ਮੰਡਲੀ ਰੱਬ' ਨੇ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਭਾਵ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭੁੱਖੇ ਤੇ ਵਿਹਲੜ ਸਾਧਾਂ ਦਾ ਦਰਜਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਉਪਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਸੁੱਚੀ ਕਿਰਤ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਇਸ ਜਗਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਤਾ ਮਹਿਤਾ ਕਾਲੂ ਕਿੱਤੇ ਵਜੋਂ ਪਟਵਾਰੀ ਸਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਵਿਚ ਜ਼ਰੂਰਤ ਦੀ ਹਰ ਸ਼ੈ ਦੀ ਬਹੁਤਾਤ ਹੁੰਦੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਆਮ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਹਾਲਤ ਪਤਲੀ ਸੀ ਤੇ ਨਿਆਣੀ ਉਮਰੇ ਨਾਨਕ ਨੇ ਇਹ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਦੇਖਿਆ ਹੋਣਾ ਕਿ ਬਾਪ ਦੀ ਪਟਵਾਰੀ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਹੋਣ ਸਦਕਾ ਤਲਵੰਡੀ ਦਾ ਹਰ ਕਿਸਾਨ ਕੁਝ ਨਾ ਕੁਝ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰ ਭੇਜਦਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸੱਖਣੇ ਹੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਣ! ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਮਹਿਤਾ ਕਾਲੂ ਜੀ ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰ ਸਨ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਪਟਵਾਰੀ ਹੋਣਾ ਹੀ ਮਾਇਨੇ ਰੱਖਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਕੀਤੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀ ਇਲਾਹੀ ਨਜ਼ਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸੱਚੀ ਕਿਰਤ ਕਦੋਂ ਮੰਨਦੀ ਹੋਣੀ ਹੈ?

ਜਦੋਂ ਬਾਪ ਨੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹਿਆ ਤੇ 20 ਰੁਪਏ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਗਿਆਕਾਰੀ ਪੁੱਤਰ ਹੋਣ ਸਦਕਾ ਲੈ ਤਾਂ ਲਏ ਹੋਣੇ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹ ਰਕਮ ਕਦੇ ਵੀ ਹੱਕ ਹਲਾਲ ਦੀ ਕਮਾਈ ਨਹੀਂ ਲੱਗੀ ਹੋਣੀ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਾਬਾ ਕਦੇ ਵੀ ਵਪਾਰ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਣਾ। ਫਿਰ ਬਾਬੇ ਨੇ ਜੇ ਇਸ ਰਕਮ ਨਾਲ ਵਪਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਸੀ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਤੇ ਖਰਚਣ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸੋਚਿਆ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਬਾਬੇ ਨੇ ਤਾਂ ਇਸ ਰਕਮ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਲੋੜਵੰਦ ਟੱਬਰਦਾਰ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਣਾ ਮੁਨਾਸਬ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹਦੇ ਨਿਰਮਲ ਪੰਥ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਸੁੱਚੀ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਹੀ ਵੰਡ ਛਕਣ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਚੂਹੜਕਾਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਬਾਹਰਵਾਰ ਇਹ (ਭੁੱਖੀ) ਸੰਤ ਮੰਡਲੀ ਮਿਲ ਗਈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਹੋਣਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਰਕਮ ਦੇ ਸਹੀ ਹੱਕਦਾਰ ਇਹ ਵਿਹਲੜ ਸਾਧ ਹਨ। ਘਰ ਪਰਤ ਕੇ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦਾ ਜਵਾਬ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ 'ਖਰਾ ਸੌਦਾ' ਕਰ ਆਏ ਹਨ। ਇਸ 'ਖਰੇ ਸੌਦੇ' ਵਿਚ ਹੀ ਬਾਬੇ ਦੀ ਗੁੱਝੀ ਰਮਜ਼ ਤਮਾਮ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਬਾਪਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਪੁੱਤਾਂ-ਧੀਆਂ ਨੂੰ ਨੇਕ ਇਨਸਾਨ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੱਗਾ ਸੰਵਾਰਨਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਹੱਥੀਂ ਕੀਤੀ ਸੁੱਚੀ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਵਰਤੋ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਰਬਤ ਦਾ ਭਲਾ ਲੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਜਿਹੜੀ ਅਗਲੀ ਰਮਜ਼ ਸਾਡਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਦੱਸਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਣਾ ਹੈ, ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਜਿਹੜਾ ਨਿਰਮਲ ਪੰਥ ਉਹਨੇ ਚਲਾਉਣਾ ਹੈ, ਉਸ ਮਾਰਗ 'ਤੇ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਭਲੀਭਾਂਤ ਇਹ ਸਮਝ ਜਾਣ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਰੱਬ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਠੱਗੀਆਂ ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਧੂ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਵਿਹਲੜ ਵੱਗਾਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਟੱਕਰਨਾ ਹੈ ਤੇ ਧਰਮ ਦੀ ਆੜ ਵਿਚ ਲੁੱਟਣ ਦੀ ਵੀ ਬੜੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਉਹ ਆਪ ਸਾਰੀ ਰਕਮ ਜਿਸ ਨਾਲ ਬਾਪ ਨੇ ਵਪਾਰ ਕਰਾਉਣਾ ਸੀ, ਅਜਿਹੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਲੁਟਾ ਕੇ ਵੀ 'ਖਰਾ ਸੌਦਾ' ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਪਾਖੰਡੀ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਤੋਂ ਬਚਾ ਲਿਆ। ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਤਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਚੁਕੰਨਾ ਕਰ ਗਿਆ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਸਾਧਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਖ਼ਸ਼ਿਆ, ਉਹ ਆਮ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕਦੋਂ ਬਖ਼ਸ਼ਣਗੇ?

ਕਾਸ਼! ਸਿੱਖ ਆਪਣੇ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੀ ਇਸ ਰਮਜ਼ ਨੂੰ ਸਮਝ ਜਾਂਦੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਅੱਜ ਵਿਹਲੜ ਸੰਤਾਂ ਕੋਲ ਨਾ ਜਾਂਦੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਮਾਗਾਂ ਨੂੰ ਐਨੀ ਫਿੱਟ ਤੇ ਫਤੂਰ ਚੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ, ਜਿਹੜੇ ਉਹਨੂੰ ਰੱਬ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਦੀ ਇੱਜ਼ਤ-ਆਬਰੂ ਤਾਰ-ਤਾਰ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਰਤੀ ਭਰ ਵੀ ਖੌਫ ਨਹੀਂ ਖਾਂਦੇ! ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ-ਆਪ ਨੂੰ 'ਵਿਹੰਗਮ ਸੰਤ' ਕਹਾਉਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਮੁਟਿਆਰ ਖੁਦਕੁਸ਼ੀ ਕਰਦੀ ਹੋਵੇ, ਜਿਹਦਾ ਸਬੱਬ ਸੰਤ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਲੜਕੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਫੋਨ ਤੋਂ ਭੇਜੇ ਇਤਰਾਜ਼ਯੋਗ ਮੈਸੇਜ ਹੋਣ ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਜਰਮਾਨਾ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰ ਕੇ ਕਿਸੇ ਸ਼ਰੀਫ ਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਅੱਖਾਂ ਤੋਂ ਅੰਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੇ ਬਾਬੇ ਦਾ ਕੁਕਰਮ ਆਪਣੀ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖਿਆ ਸੀ ਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਮੋਹਰ ਕੇਸ ਕਿਸੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਦੇ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰਵਾ ਦੇਵੇ ਕਿ ਉਹਨੇ ਉਹਦੇ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਸੀ; ਸਿਤਮਜ਼ਰੀਫੀ ਦੇਖੋ ਕਿ ਬਾਬੇ ਦੇ 'ਖਰੇ ਸੌਦੇ' ਨੂੰ 'ਸੱਚੇ ਸੌਦੇ' ਨਾਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕਰ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦਾ 'ਕੂ-ਸੌਦਾ' ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇੰਨਾ ਕੁਝ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸਿੱਖ ਅਜੇ ਵੀ ਬੇਸਮਝ ਬਣੇ ਬੈਠੇ ਹਨ।

ਬਾਬਾ ਤਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਵੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਗਿਆ ਕਿ 'ਅਕਲੀ ਸਾਹਿਬੁ ਸੇਵੀਐ'। ਰੱਬ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈਣ ਲਈ ਕਿਸੇ ਠੇਕੇਦਾਰ ਸਾਧ ਦੀ ਅਕਲ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ, ਖੁਦ ਆਪਣੀ ਅਕਲ ਵਰਤਣੀ ਹੈ। ਇਹੋ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦਾ ਹਰ ਸਿੱਖ ਲਈ ਹੁਕਮ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਕੋਈ ਸਿੱਖ ਇੰਦਾਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੀ ਹੁਕਮ-ਅਦੂਲੀ ਹੈ।

ਅਸੀਂ 'ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ' ਵਾਲੀ ਸਾਖੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਸਦਾ ਧਾਰਮਿਕ ਰੰਗਣ ਵਿਚ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਇਸ ਪਿੱਛੇ ਲੁਕੇ ਰਹੱਸ ਜਾਂ ਰਮਜ਼ਾਂ ਜਿਹੜੀਆਂ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਸਾਨੂੰ ਦੱਸ ਗਿਆ, ਫਤਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰ ਜਾਈਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਸਾਡੇ ਵੱਡੇ ਧਰਮੀ (ਸੰਤ-ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼) ਸਾਡੇ 'ਤੇ ਅਧਰਮੀ ਹੋਣ ਦਾ ਠੱਪਾ ਹੀ ਨਾ ਲਾ ਦੇਣ; ਪਰ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੇ ਸਿੱਖ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਤੇ ਉਹਦੀਆਂ ਗੁੱਝੀਆਂ ਰਮਜ਼ਾਂ

ਗੁਰਮੀਤ ਰਾਮ ਰਹੀਮ

ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਨੀ ਵੀ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਜਦੋਂ 'ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ' ਸਾਖੀ ਵਿਚ ਭੁੱਖੇ ਸਾਧੂ-ਸੰਤਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਆਉਂਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਕੌਣ ਹੁੰਨਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੱਜੇ ਹੋਏ ਕਹਿ ਸਕਾਂ; ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਹੜੇ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਕੋਲੋਂ ਨਹੀਂ ਰੱਜੇ, ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਭਲਾ ਕਿੱਥੇ ਰੱਜ ਜਾਣਗੇ? ਇਹ ਉਦੋਂ ਵੀ ਭੁੱਖੇ ਸੀ ਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਭੁੱਖੇ ਹੀ ਹਨ।

ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਭੁੱਖ ਰਾਜ ਸਭਾ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮਕਸਦ ਲਈ ਇਹ 'ਦਸ ਨੰਬਰੀਆਂ' ਨਾਲ ਵੀ ਯਾਰੀ ਪਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਖੁਦ ਦਸ ਨੰਬਰੀਏ ਆ। ਅਸੀਂ ਖੁਦ ਦੇਖਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਕਿੰਦਾਂ ਗਰੀਬਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹਰ ਸੰਤ ਦਾ ਡੇਰਾ ਵ੍ਹਾਈਟ ਹਾਊਸ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਮਹਿੰਗੀ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗੀ ਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਿਸ਼ਕਦੇ ਚੋਲਿਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਕੋਲ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਸਰ ਕਰਨ ਦੇ ਢੰਗ ਤੋਂ ਕੌਣ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਫਕੀਰੀ ਨਾਂ ਦੀ ਵੀ ਕੋਈ ਕਣੀ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੇ ਦਰਬਾਰੇ ਪੂਰਾ ਦਬਦਬਾ ਹੈ।

ਇੱਥੇ ਇਕ ਗੱਲ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਰਤਾ ਕੁ ਉਚੇਚਾ ਕਰ ਲਵਾਂ। ਰਤਾ ਕੁ ਧਿਆਨ ਧਰ ਕੇ ਸੋਚੋ ਕਿ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 15 ਜਾਂ 20 ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਸੱਚੀਂ ਹੀ ਢਿੱਡ ਦੀ ਭੁੱਖ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਤਾਂ ਉਦੋਂ ਰੁਪਏ ਜਾਂ ਦੋ ਰੁਪਏ ਦੇ ਰਾਸ਼ਨ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਹੋ ਜਾਣੀ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਇਕ ਟਕੇ ਦੇ ਕਈ ਮਣ ਦਾਣੇ ਮਿਲਦੇ ਸੀ ਤੇ 20 ਰੁਪਏ ਤਾਂ ਉਸ ਵਕਤ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਸੀ। ਇਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭੁੱਖੇ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਇਖਲਾਕ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਹੈ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੀਦਾ ਕਿ ਉਹ ਇੰਨੀ ਵੱਡੀ ਰਕਮ ਨਾ ਹਥਿਆਉਂਦੇ? ਪਰ ਨਹੀਂ! ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੁੱਖ ਸਿਰਫ਼ ਰੋਟੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਬਲਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵੱਡੀ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਰੀ ਰਕਮ ਹਥਿਆਉਣ ਲਈ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਕੋਲ ਕਈ ਝੂਠੇ ਸੱਚੇ ਫਫੜੇ ਵੀ ਕੀਤੇ ਹੋਣੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਕਤਾਰ ਦੇ ਸੰਤਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਜ ਡਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਡਾਰਾਂ ਤੁਰੀਆਂ ਫਿਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫਫੜੇ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਬਦਲੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਬੜੀ ਚਤੁਰਾਈ ਨਾਲ ਜਹਾਜ਼ੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ; ਕੋਈ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਹਸਪਤਾਲ ਬਣਾ ਰਿਹਾਂ; ਕੋਈ ਸਕੂਲ; ਕੋਈ ਨਸ਼ਾ ਛਡਾਊ ਸੈਂਟਰ; ਕੋਈ ਲੋੜਵੰਦ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬੱਚੀਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹ ਕਰਾਉਣ ਦੀਆਂ ਬੜੀਆਂ ਮਿੱਠੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਦਸਾਂ ਨਹੁੰਆਂ ਦੀ ਕਿਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਡੇਰਾ ਬਣਾਉਣ 'ਤੇ ਲਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਬੇਥਾਹ ਦੌਲਤ ਇਕੱਠੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਮਾਇਆ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਤਾਂ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਹਸਪਤਾਲ ਤੇ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਕੇ ਕੀ ਮਾੜਾ ਕਰਦੇ ਆ ਸੰਤ; ਪਰ ਮਾਲਵੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਡੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਸਕੂਲ ਚਲਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਸ ਕੋਲ ਜੋ ਜ਼ਮੀਨ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਸੁਣਿਆ ਸੀ ਕਿ ਦੱਬ-ਦਬਾ ਕੇ ਕੌਡੀਆਂ ਦੇ ਭਾਅ ਖਰੀਦੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਨਿਆਣਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਫੀਸਾਂ ਠੋਕ ਕੇ ਲਈਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਤੇ ਟੀਚਿੰਗ ਸਟਾਫ ਨੂੰ ਬੜੀ ਘੱਟ ਤਨਖਾਹ ਦੇ ਕੇ ਦਸਤਖ਼ਤ ਵੱਧ ਰਕਮ ਉਤੇ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਲੁੱਟ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਹੈ? ਆਹ ਬੜੂ (ਸਾਹਿਬ) ਤਾਂ ਇਕ ਮਿਸਾਲ ਹੈ!

ਹੁਣ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ। ਜਿਹੜੇ ਹਸਪਤਾਲ ਡੇਰੇਦਾਰ ਸੰਤ ਚਲਾਉਂਦੇ ਨੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਤਾਂ ਭਰੂਣ ਹੱਤਿਆ ਦੇ ਸੈਂਟਰ ਹੀ ਹਨ; ਕਿਉਂਕਿ ਬਾਬਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਵਰਦਾਨ ਪੁੱਤ ਦਾ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲੇ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਹਰ ਪੁੰਨਿਆ ਜਾਂ ਸੰਗਰਾਂਦ ਨੂੰ ਡੇਰੇ 'ਤੇ ਚੌਂਕੀ ਭਰੀ ਜਾਇਓ ਤੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚੋਂ ਦਵਾ-ਦਾਰੂ ਵੀ ਲਈ ਜਾਇਓ। ਬੱਸ, ਇਸੇ ਬਹਾਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਰੂਣ ਚੈੱਕ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਮੁੰਡਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਕਹਾਣੀ ਉਥੇ ਹੀ ਖ਼ਤਮ; ਤਾਂ ਕਿ ਸੰਤ ਦੇ ਵਰਦਾਨ ਸੱਚੇ ਸਾਬਤ ਹੋਣ। ਆਹ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਮਰਦਾਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਹੁਣ ਨਿਪੁੰਸਕ ਬਣਾਉਣਾ ਵੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਡੇਰੇਦਾਰਾਂ ਨੇ। ਆਪਣੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀ ਲੁੱਟ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੋਚਿਆ ਹੋਣਾ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਸਾਧਾਂ ਨੇ ਭੁੱਖ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਲਾ ਕੇ ਉਸ ਤੋਂ ਹੀ ਸਾਰੀ ਰਕਮ ਠੱਗ ਲਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਆਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਤ ਨਸਲਾਂ ਉਹਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਅਜਿਹੇ ਕਾਰੇ ਕਰਨਗੀਆਂ। ਅਜਿਹਾ ਤਾਂ ਵਾਪਰਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਬਾਬੇ ਦੀਆਂ ਰਮਜ਼ਾਂ ਸਮਝਣ 'ਚ ਢਿੱਲ ਵਰਤੀ।

ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਵਿਚ ਸਰਾਪ ਜਾਂ ਵਰਦਾਨ ਵਰਗੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਾਨਤਾ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵਰ ਜਾਂ ਸਰਾਪ ਦਿੱਤਾ; ਪਰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਕੋਲੋਂ ਸਾਰੀ ਰਕਮ ਭੁੱਖੇ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਠੱਗ ਲਈ ਤਾਂ ਰੱਬ ਸਬੱਬ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਤਾਂ-ਸਾਧਾਂ ਨੂੰ ਵਰਦਾਨ ਤੇ ਸਰਾਪ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਹੀ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਇਹ ਸਰਾਪ ਵੀ ਵਰਦਾਨ ਵਰਗਾ ਹੈ। ਵਰਦਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਮਿਲ ਗਿਆ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਦੇ ਵੀ

(ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ ਜਾਰੀ)

ਹੱਥੀਂ ਕੋਈ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ, ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੇ ਨਿਆਣਿਆਂ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਰੋਟੀ ਦਾ ਚੱਪਾ ਮਿਲੇ ਜਾਂ ਨਾ, ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਹੋ ਕੇ ਕਮਾਈ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕਿਸਾਨ ਦੇ ਘਰ ਭਾਵੇਂ ਭੰਗ ਭੁੱਜੇ, ਉਹ ਤੰਗੀ ਦਾ ਮਾਰਿਆ ਭਾਵੇਂ ਆਪਣੇ ਸਿਰ ਦਾ ਸਾਫਾ ਗੱਲ 'ਚ ਪਾ ਕਿਤੇ ਦਰਖਤ ਨਾਲ ਲਟਕ ਜਾਵੇ, ਉਹਦੇ ਕੋਠੇ ਤਾਂ ਭਾਵੇਂ ਮੀਂਹ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਮਾਰ ਵੀ ਨਾ ਸਹਾਰ ਸਕਣ, ਪਰ ਸੰਤੋ! ਤੁਹਾਨੂੰ ਤਿੰਨੇ ਵੇਲੇ 'ਭੋਜਨ' ਛਕਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਕਰੂਗਾ ਤੇ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਕੁਟੀਆਨੁਮਾ ਬਿਲਡਿੰਗਾਂ ਜਿੰਨੀਆਂ ਅਸਮਾਨ ਵੱਲ ਉਚੀਆਂ ਹੋਣਗੀਆਂ, ਉਨੀਆਂ ਹੀ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਹੋਣਗੀਆਂ; ਜਿਥੇ ਸੁੱਖ ਸਹੂਲਤਾਂ ਕਿਸੇ ਸ਼ਹਿਨਸ਼ਾਹ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀਆਂ। ਸ਼ਾਇਦ ਕੁਝ ਵੀਰਾਂ-ਭੈਣਾਂ ਨੂੰ ਰੋਟੀ ਅਤੇ ਭੋਜਨ 'ਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਾ ਲਗਦਾ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਜ਼ਮੀਨ ਅਸਮਾਨ ਜਿੰਨਾ ਫਰਕ ਹੈ। ਆਪਾਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸਿਫ਼ਟਾਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਟਰੱਕ-ਟੈਕਸੀ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਛੋਟੇ ਕਾਰੋਬਾਰੀਏ ਰੋਟੀ ਖਾਣੇ ਹੀ ਹਾਂ ਜਿਹੜੀ ਡੱਬੇ 'ਚ ਪਾ ਕੇ ਕੰਮ 'ਤੇ ਕੋਲ ਲੈ ਜਾਈਦੀ ਹੈ ਤੇ ਠੰਢੀ ਹੀ ਛਕ ਲਈਦੀ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੇ ਵੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਭੋਜਨ ਨਾ ਛਕਿਆ ਹੋਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਵੀ ਸਾਡੇ ਵਰਗਾ ਰੋਟੀ ਖਾਣ ਵਾਲਾ ਹੀ ਤਾਂ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਪਿਛਲੀ ਉਮਰੇ ਜਾ ਕੇ ਵੀ ਹੱਥ 'ਚ ਹਲ ਦੀ ਹੱਥੀ ਫੜ ਕੇ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਮਿੱਟੀ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਹ ਭੋਜਨ ਛਕਣ ਵਾਲੇ ਤਾਂ ਸੰਤ ਬਾਬੇ ਹੀ ਹਨ! ਕਿਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭੋਜਨ ਦਾ ਜਲੌਅ ਦੇਖਣਾ...ਕਿਆ ਬਾਤਾਂ! ਚਾਰ ਬੰਦੇ ਤਾਂ ਹੱਥ ਧੁਆਉਣ 'ਤੇ ਹੀ ਖੜ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਫਿਰ ਥਾਲ ਤੇ ਥਾਲ ਭਰਿਆ ਆਉਂਦਾ ਭੋਜਨ ਦਾ, ਸਾਰੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂ ਹੱਥ ਜੋੜੀ ਖੜ੍ਹੇ ਹੁੰਦੇ ਆ ਖਿਦਮਤ ਵਿਚ। ਇਹ ਬਾਬੇ ਖਾਂਦੇ ਘੱਟ ਤੇ ਜੂਠ ਵੱਧ ਛੱਡਦੇ ਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੇ ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸਮਝ ਕੇ ਉਹ ਜੂਠ ਆਪ ਖਾਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੀ ਸੱਚਾ ਸੌਦਾ ਸਾਖੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਅਕਸਰ ਹੀ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਵਿਚ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਖੀ ਮੁਤਾਬਕ ਜਦੋਂ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਨੇ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਭੁੱਖੇ ਸੰਤ-ਸਾਧੂ ਦੇਖੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭੁੱਖ ਨਾਲ ਹੋਇਆ ਬੁਰਾ ਹਾਲ ਬਾਬੇ ਤੋਂ ਝੱਲਿਆ ਨਾ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਨੇ 20 ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਾਰੀ ਰਕਮ ਦਾ ਰਾਸ਼ਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਭੁੱਖੇ ਸਾਧੂਆਂ ਨੂੰ ਖੁਆ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਚਾਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਉਹ 20 ਰੁਪਏ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਖੁਆ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਐਫ. ਡੀ. ਕਰ ਗਏ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਆਜ ਵਿਚੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਲੰਗਰ ਹੁਣ ਤੱਕ ਚੱਲੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਇਸ ਵਰਦਾਨ ਨਾਲ ਜਿਹੜਾ ਸਰਾਪ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ, ਉਹ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੀ ਦੌਲਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਆ ਜਾਵੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੁੱਖ ਕਦੇ ਵੀ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ। ਦਿਸ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਡੇਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਅਰਬਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀਆਂ ਹੋ ਗਈਆਂ, ਫਿਰ ਵੀ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ ਛੈਣੇ ਚੁੱਕੀ ਆ ਵੜਦੇ ਨੇ ਬਾਹਰਲੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਦਸਵੰਧ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਉਗਰਾਹੀ ਕਰਨ। ਇਸ ਸਰਾਪ ਨੂੰ ਵਰਦਾਨ ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਕਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲ ਲੁੱਟ ਹੋਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਕਦੇ ਵੀ ਕਮੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਹੁਣ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਕਿਹਦਾ-ਕਿਹਦਾ ਹੱਥ ਫੜ ਕੇ ਕਹੂ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਸਾਧੂ-ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਹੀ ਉਹਦੇ ਕੋਲੋਂ ਪੰਜ ਸਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਰਕਮ ਠੱਗੀ ਸੀ...ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਕਿਰਤ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ 'ਤੇ ਤਾਂ ਪੂਰਾ ਪਹਿਰਾ ਦੇ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ 'ਬਹਿ ਜਾ ਬਹਿ ਜਾ' ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ, ਪਰ ਆਹ ਵਿਹਲੜ ਬਾਬਿਆਂ ਕੋਲੋਂ ਕਿਉਂ ਠੱਗ ਹੋਈ ਜਾਂਦੇ ਓ?

ਹੁਣ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਝਾਤ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਪਾ ਲਈਏ। ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਸੰਤ ਬਾਬੇ ਵੀ ਬੜੇ ਹਾਈਟੈਕ ਹਨ, ਆਪਣੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਵੀਡੀਓ ਬਣਾ ਕੇ ਇੰਟਰਨੈੱਟ 'ਤੇ ਪੁਆ ਕੇ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ 'ਤੇ ਪੂਰੀ ਪੈਂਠ ਪਾ ਕੇ ਰੱਖਦੇ ਨੇ। ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਇਕ ਵੀਡੀਓ ਇੰਟਰਨੈੱਟ 'ਤੇ ਦੇਖੀ ਹੈ। 21ਵੀਂ ਸਦੀ ਦਾ ਵੱਡਾ ਸੰਤ ਕਹਾਉਣ ਵਾਲਾ ਬਾਬਾ ਕਿਸੇ ਸੰਤ ਦੀ ਬਰਸੀ 'ਤੇ ਇੰਨੀਆਂ ਗੱਪਾਂ ਮਾਰ ਗਿਆ ਕਿ ਸੁਣਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਰਮ ਆਵੇ, ਤੇ ਉਹ ਸੰਗਤ ਕੋਲੋਂ ਨਿਰਲੱਜ ਹੋ ਕੇ ਪੈਸੇ ਵੀ ਮੰਗ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉੱਦਾਂ ਇਹ ਸ਼ਤਾਬਦੀਆਂ 'ਤੇ 300 ਭਾਂਤ ਦੇ ਪਕਵਾਨ ਵਰਤਾਉਣ ਦਾ ਡਰਾਮਾ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੁਜ਼ਰ ਚੁੱਕੇ ਸੰਤ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਵਿਚ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਦੀ ਨਿਗ੍ਹਾ ਜਿਸ ਜੀਵ 'ਤੇ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਸੀ, ਉਹਦਾ ਅੱਗਾ ਸੌਰ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅਖੇ ਸੰਤ ਦੇ ਡੇਰੇ ਵਿਚ ਕੁੱਤੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਜਿਸ 'ਤੇ ਬਾਬੇ ਦੀ ਮਿਹਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਸੀ। ਉਹ ਕੁੱਤੀ ਮਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਮਲਕਾ ਵਿਕਟੋਰੀਆ ਬਣੀ...ਹਿਟਲਰ ਪਿਛਲੇ ਜਨਮ ਵਿਚ ਉਸ ਸੰਤ ਨਾਲ ਹੀ ਤਪ ਕਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤਾਂ ਹੀ ਉਹਨੂੰ ਬਾਦਸ਼ਾਹਤ ਮਿਲੀ; ਪਰ ਜਦ ਸੰਤ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਇਸ ਬੰਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਨੂੰ ਮੋਹਰੇ ਲਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਡੇਰੇ (ਸ਼ਾਇਦ ਭੁੱਚੋ ਮੰਡੀ) ਵਿਚ ਗੁੱਸੇ 'ਚ ਆ ਕੇ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਹੱਥ ਮਾਰਿਆ ਤਾਂ ਉਧਰ ਉਸੇ ਵਕਤ ਜਰਮਨੀ ਵਿਚ ਹਿਟਲਰ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋ ਗਈ। ਫਿਰ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਉਸ ਸੰਤ ਵਰਗਾ ਕੋਈ ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ, ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਇਕ ਕਿਲੋ ਦੇਸੀ ਘਿਓ ਪੀ ਕੇ ਕਰਨ ਬਹਿੰਦੇ ਸੀ ਤੇ ਤੇੜ 18 ਮੀਟਰ ਕੱਪੜੇ ਦਾ ਕਛਹਿਰਾ ਪਾਉਂਦੇ ਸੀ; ਜਿਹੜਾ ਹੁਣ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਵੀਡੀਓ ਵਿਚ ਅੱਧਾ ਘੰਟਾ ਉਪਰ ਦੱਸਿਆ ਧਰਮ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੀ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੀਵਾਨ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਕਰੋ ਆਪਣੀਆਂ ਜੇਬਾਂ ਢਿੱਲੀਆਂ! ਬੀਬੀਓ ਖੋਲ੍ਹੋ ਪਰਸ, ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਸੁਰਖੀ-ਪਾਊਡਰ ਨਾ ਲਾਇਓ...ਭਾਈ ਸਿੰਘੋ! ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਕੱਢੋ ਬਟੂਏ, ਸਮਝ ਲਿਓ ਕਿ ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਪੈਗ ਨਹੀਂ ਲਾਏ...ਲਿਆਓ ਮਾਇਆ ਤੇ ਕਰੋ ਸੰਤਾਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ!...

ਆਹ ਸਭ ਸੁਣ ਕੇ ਇਸ ਸਾਧ ਨੂੰ ਠੱਗ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਕਹੋਗੇ? ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ 'ਖਰਾ ਸੌਦਾ' ਕਰ ਕੇ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਇੱਦਾਂ ਦੇ ਸੰਤਾਂ ਕੋਲੋਂ ਬਚਣ ਦੀ ਰਮਜ਼ ਮਾਰੀ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਇਹੋ ਜਿਹਿਆਂ ਨੂੰ 'ਓਇ ਹਰਿ ਕੇ ਸੰਤਿ ਨਾ ਆਖੀਅਹਿ ਬਨਾਰਸਿ ਕੇ ਠੱਗ' ਕਿਹਾ ਹੋਇਆ ਹੈ; ਪਰ ਇਹ ਡੇਰੇਦਾਰ ਸੰਤ ਬੜੇ ਵੱਡੇ ਕਲਾਕਾਰ ਹਨ। ਉਪਰੋਕਤ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਨਗੇ ਦੂਜੇ ਧਰਮ ਦੇ ਧੋਤੀਆਂ ਤਿਲਕਾਂ ਵਾਲੇ ਸਾਧਾਂ ਦੀ; ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਜਚਾ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨੇ ਦੂਜੇ ਧਰਮ ਦੇ ਸੰਤਾਂ ਨੂੰ ਠੱਗ ਕਿਹਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ; ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਕਿਹੜਾ ਬਨਾਰਸ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਆ!

ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅੱਜ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਗਿਣਤੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਤਾਂ ਦੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਧਾਰਮਿਕ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ' ਕਿਹਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਢੁੱਕਵਾਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜਿਥੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ, ਫਲਸਫੇ ਤੇ ਰਿਵਾਇਤਾਂ ਦਾ ਘਾਣ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਦੇ ਜੀਵਨ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਊਲ-ਜਲੂਲ ਬੋਲੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ, ਇਹ ਸਿੱਖ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਰੱਬ ਦੇ ਨਾਂ, ਜਾਂ ਉਹਦੀ ਭਜਨ-ਬੰਦਗੀ ਕਰਨ ਦੇ ਹੋਰ ਤਰੀਕਿਆਂ ਅਤੇ ਸਵਰਗ ਨਰਕ ਦੇ ਨਾਂ ਤੋਂ ਖੌਫਜ਼ਦਾ ਕਰ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੁੱਟ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਹੁਣ ਇਹ ਸ਼ੱਕ ਵੀ ਦੂਰ ਕਰ ਲਈਏ ਕਿ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਲੰਗਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ ਕਿਹੜੀ ਐਫ. ਡੀ. ਵਿਚੋਂ ਚਲ ਰਹੇ ਹਨ। 20 ਰੁਪਇਆਂ ਵਾਲੀ ਐਫ. ਡੀ. ਵਿਚੋਂ ਤਾਂ ਕਦੇ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਬਾਰੇ ਨਾਨਕ ਨੇ ਕਰਵਾਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਐਫ. ਡੀ. ਜਿਸ ਵਿਚੋਂ ਸਾਡੇ ਲੰਗਰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਹੈ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲੋਂ 18 ਸਾਲ ਕੀਤੀ 'ਸੱਚੀ ਕਿਰਤ'; ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਹੱਥੀਂ ਖੇਤੀ ਕਰ ਕੇ। ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਕਦੇ ਕਿਲੋ ਦੇਸੀ ਘਿਓ ਪੀ ਕੇ ਹਲ ਦਾ ਜੋਤਾ ਲਾਉਣ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਹੋਣਾ। ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਉਹਦਾ ਤਾਂ ਛਾਹ ਵੇਲਾ ਰੋਟੀ ਤੇ ਆਚਾਰ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੋਣਾ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਜੇ ਵਿਹਲੀਆਂ ਹੀ ਖਾਣੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਰਾਇ ਬੁਲਾਰ ਨੇ 750 ਮੁਰੱਬਾ ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਬਾਬੇ ਦੇ ਨਾਂ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਅੱਜ ਵੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਨਾਂ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਅੱਜ ਦੇ ਡੇਰੇਦਾਰ ਸੰਤ ਜਿਹੜੇ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇ ਧਰਮ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਪਰ ਇਹ ਆਪ ਹੀ ਗਰੀਬ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਉਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸੰਤ ਕਹਾਉਂਦੇ ਠੱਗ ਹੁਣ ਸਿਰਫ ਪੈਸਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਠੱਗਦੇ, ਸਗੋਂ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਫਲਸਫੇ ਨੂੰ ਖੋਰਾ ਲਾ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਵੈਮਾਣ ਨੂੰ ਢਾਹ ਲਾਉਣ 'ਤੇ ਉਤਰ ਆਏ ਹਨ। ਜੇ ਸਿੱਖ ਅਜੇ ਵੀ ਨਾ ਸੰਭਲੇ ਤਾਂ...!

#

ਬੂਬਨੇ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਕਾਲੇ ਕਾਰੇ...

ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਬੂਬਨੇ ਬਾਬਿਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਵਿਵਾਦ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਢਿੱਡ ਭਰਨ ਵਾਸਤੇ ਨਿਰਾ ਪਖੰਡ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਡੇਰੇ ਚਲਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਬੁੱਧੂ ਬਣਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਸਾਮਰਾਜ ਕਾਇਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਿਲਿਆਂ ਵਰਗੇ ਡੇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਗੁੰਡਿਆਂ ਦੇ ਦਾਬੇ ਅਤੇ ਬਾਣੀ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲੈ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਉਪਰ ਅੱਤਿਆਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਕੋਈ ਹੋਰ ਮਿਸਾਲ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ

ਗੁਰਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ (ਨੀਟਾ ਮਾਛੀਕੇ)
ਫੋਨ: 559-333-5776

ਕਿਧਰੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਮਾਲਵੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਇਹ ਸਾਧ ਇੱਟਾਂ ਦੇ ਉਪਰ ਹੀ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਸੁਆਹ ਦੀ ਚੁਟਕੀ ਨਾਲ ਮੁਰਾਦਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਗੁਪਤ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਕੇ। ਕੁਝ ਕੁ ਨੇ ਤਾਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੀਆਂ ਤੁਕਾਂ ਤੋੜ-ਮਰੋੜ ਕੇ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਅਰੰਭੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਧਾਰਮਿਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ, ਸਭ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਧਾਂ ਬਾਰੇ ਚੁੱਪ ਧਾਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੰਥਕ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਡੇ ਅਖੌਤੀ ਸਿੱਖ ਲੀਡਰ ਵੋਟਾਂ ਲਈ ਆਪਣੀ ਜ਼ਮੀਰ ਵੇਚ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਖੰਡੀ ਬਾਬਿਆਂ ਦੇ ਡੇਰਿਆਂ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੈਰੀਂ ਡਿੱਗੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਦੇ ਬਾਨੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੀ ਸਾਰੀ ਬਾਣੀ ਹੀ ਪਖੰਡ ਅਤੇ ਪਖੰਡੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਹਣਤਾਂ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਮੀਡੀਆ ਸਾਧਨਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਕਾਰਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਧਾਂ ਦੇ ਕਾਰੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਆਉਂਦੇ, ਪਰ ਅੱਜ 'ਯੂਟਿਊਬ' ਅਤੇ 'ਫੇਸਬੁਕ' ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਧਾਂ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਭੇਤ ਖੋਲ੍ਹੇ ਹਨ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭੇੜੀਆ ਰੂਪ ਹੁਣ ਹਰ ਕੋਈ ਦੇਖ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਿਛੇ ਜਿਹੇ ਕੋਈ ਲੱਖਾ ਬਾਬਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤਧਾਰੀ ਸੇਵਕਾਂ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਦੱਸ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਤੇ ਸਾਰੇ ਕਿਰਪਾਨਾਂ ਉਪਰ ਦੀ ਪਾ ਕੇ ਹੱਥ ਜੋੜ, ਖੜੇ ਤਮਾਸ਼ਾ ਵੇਖ ਰਹੇ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਸੰਸਥਾ ਨੇ ਉਸ ਪਖੰਡੀ ਬਾਬੇ ਖਿਲਾਫ ਬੋਲਣ ਦੀ ਜੁਰਅਤ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾਈ। ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਬਾਬਾ ਬੈਂਡ ਵਾਜਾ ਲਾ ਕੇ, ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਥੱਲੇ ਬਿਠਾ ਆਪ ਸਣੇ ਜੁੱਤੀ ਸੋਫੇ 'ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋ ਕੇ ਲੰਗਰ ਛਕ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬਾਬਿਆਂ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸੇਵਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਪਾਏ ਗਾਤਰੇ ਬਾਕਾਇਦਾ ਦਿਸ ਰਹੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਾਸਤੇ ਕੋਈ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਪਟਿਆਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਦੋ ਬਾਬੇ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਸੰਤ ਕਹਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਬੜੇ ਵੱਡੇ ਪ੍ਰਚਾਰਕ ਵੀ ਸਦਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ, ਨੌਜੁਆਨ ਉਮਰ ਦਾ ਬਾਬਾ ਵੀ ਅੱਠ-ਦਸ ਚਿਮਟਿਆਂ ਵਾਲਿਆਂ ਨਾਲ ਭੜਕੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਕੇ ਸਟੇਜਾਂ ਉਪਰ ਖਰੂਦ ਪਾਉਣ ਕਰ ਕੇ ਕਾਫੀ ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਵੀ ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ 'ਯੂਟਿਊਬ' ਉਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਤੋਂ ਪੈਰੀਂ ਹੱਥ ਲਵਾਉਂਦਾ, ਸੀਸ 'ਤੇ ਕਲਗੀ ਸਜਾ ਕੇ ਜਨਮ ਦਿਨ ਮਨਾਉਂਦਾ ਅਤੇ ਕੁੜੀਆਂ ਨਾਲ ਗਲਤ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰਦਾ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਬੂਬਨਾ ਸਾਧ ਜੋ ਪਟਿਆਲੇ ਇਲਾਕੇ ਦਾ ਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਡੇਰੇ ਪੂਰੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਗੁਆਂਢੀ ਰਾਜ ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚ ਵੀ ਖੋਲ੍ਹੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਪਾਸੇ ਆਪਣੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਉਂ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਰਾਜਾ ਮਹਾਰਾਜਾ ਕਿਸੇ ਮੁਹਿੰਮ 'ਤੇ ਚੱਲਿਆ ਹੋਵੇ। ਇਕ ਗੱਡੀ ਮਗਰ, ਇਕ ਮੂਹਰੇ; ਨਾਲ ਅਨੇਕਾਂ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਸੇਵਕ। ਹੱਥ ਵਿਚ ਕੋਕਿਆਂ ਜੜਿਆ ਵੱਡਾ ਖੂੰਡਾ। ਕੁਝ ਵਰ੍ਹੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਸਾਧ ਉਤੇ ਬਲਾਤਕਾਰ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਇਸੇ ਸਾਧ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਇਕ ਸਕੂਲ ਦੀ ਅਧਿਆਪਕਾ ਨੇ ਲਾਏ ਸਨ, ਲੇਕਿਨ ਇਸ ਸਾਧ ਦਾ ਤਾਣਾ-ਬਾਣਾ ਇਤਨਾ ਮਜ਼ਬੂਤ ਹੈ ਕਿ ਮਹੀਨਾ ਕੁ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਚਰਚਾ ਚੱਲ ਕੇ ਫਿਰ ਆਜ਼ਾਦ ਮਹਾਨ ਭਾਰਤ ਦੇ ਗੰਧਲੇ ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹ ਗਈ।

ਕੁਝ ਸਮਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਲੰਧਰ ਸ਼ਹਿਰ ਦਾ ਡਾ. ਖਹਿਰਾ ਜਿਸ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਪ੍ਰੈਸ ਕਲੱਬ, ਜਲੰਧਰ ਵਿਖੇ ਕਰਨਲ ਸੰਧੂ (ਜਿਸ ਨੇ ਪੂਹਲੇ ਨਿਹੰਗ ਦਾ ਕੇਸ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ) ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰ ਕੇ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਸੁੰਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਬਤੌਰ ਡਾਕਟਰ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਚ ਆਪਣਾ ਕਲੀਨਿਕ ਚਲਾ ਰਹੇ ਸਨ; ਉਹ ਇਸ ਬੂਬਨੇ ਸਾਧ ਦੇ ਸੇਵਕ ਵੀ ਸਨ। ਅਚਾਨਕ ਇਕ ਦਿਨ ਸਾਧ ਨੇ ਡਾ. ਖਹਿਰਾ ਨੂੰ ਕੋਲ ਬੁਲਾਇਆ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕੁਝ ਬੀਬੀਆਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਹੁਣ ਗਰਭਵਤੀ ਹਨ। ਮੈਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੰਡੇ ਹੋਣ ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਚੈਕਅੱਪ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੇਰੇ ਕੋਲ ਭੇਜਾਂਗਾ, ਤੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅਲਟਰਾਸਾਊਂਡ ਕਰ ਕੇ ਵੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਦੇ ਗਰਭ ਵਿਚ ਮੁੰਡਾ ਹੈ ਤੇ ਕਿਸ ਦੇ ਗਰਭ ਵਿਚ ਕੁੜੀ ਹੈ। ਫਿਰ ਜਿਸ ਔਰਤ ਦੇ ਗਰਭ ਵਿਚ ਕੁੜੀ ਹੋਵੇ, ਤੂੰ ਉਸ ਔਰਤ ਨੂੰ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਕੇ ਉਹਦਾ ਗਰਭ ਡੇਗਣਾ ਹੈ।' ਡਾ. ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਸਾਧ ਨੂੰ ਐਸੇ ਮਾੜੇ ਕੰਮ ਲਈ ਮਨ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੁਕ-ਛਿਪ ਕੇ ਸਾਧ ਦੇ ਮਾੜੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਮੂਵੀ ਬਣਾਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤੀ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਇਸ ਦੀ ਭਿਣਕ ਸਾਧ ਨੂੰ ਵੀ ਪੈ ਗਈ, ਤੇ ਡਾਕਟਰ ਆਪਣਾ ਬੋਰੀ-ਬਿਸਤਰਾ ਲਪੇਟ ਜਲੰਧਰ ਆ ਗਿਆ। ਇਕ ਦਿਨ

ਦੋ ਅਣਪਛਾਤੇ ਬੰਦੇ ਡਾ. ਖਹਿਰਾ ਦੀ ਜਲੰਧਰ ਸਥਿਤ ਕਲੀਨਿਕ 'ਤੇ ਦਵਾਈ ਲੈਣ ਦੇ ਬਹਾਨੇ ਆਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਡਾ. ਖਹਿਰਾ ਨੂੰ ਕੁਰਸੀ ਉਪਰ ਹੀ ਦਬੋਚ ਲਿਆ। ਇਸ ਹੱਥੋਪਾਈ ਵਿਚ ਡਾ. ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਤੇ ਬੰਨ੍ਹੇ ਕੱਪੜੇ ਉਤਾਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਈ ਤਾਂ ਡਾਕਟਰ ਹੈਰਾਨ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਬੰਦੇ ਤਾਂ ਉਸੇ ਸਾਧ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਸੇਵਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਡਾ. ਖਹਿਰਾ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਉਪਰ ਤੇਜ਼ਾਬ ਦੀ ਬੋਤਲ ਡੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਇਹ ਸੰਤਾਂ ਨਾਲ ਪੰਗਾ ਲੈਣ ਦਾ ਅੰਜਾਮ ਹੈ।'

ਇਸ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਡਾ. ਖਹਿਰਾ ਸਦਾ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਗੁਆ ਬੈਠੇ। ਕਿਸੇ ਥਾਣੇ ਅੰਦਰ ਡਾ. ਖਹਿਰਾ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਤੱਕ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ। ਜਲੰਧਰ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਕੋਠੀ ਨੂੰ ਸਾਧ ਦੇ ਗੁੰਡਿਆਂ ਵੱਲੋਂ ਸਾੜ ਕੇ ਸੁਆਹ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਚੰਗੇ ਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਕੋਠੀ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾਈ ਗਈ ਤਾਂ ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਜੀਅ ਘਰ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਅੱਗ ਸਾਧ ਦੇ ਡਾਕਟਰ ਕੋਲ ਮੌਜੂਦ ਕਾਲੇ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਮਿਟਾਉਣ ਕਈ ਲਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਵੀ ਡਾ. ਖਹਿਰਾ ਨੂੰ ਉਸ ਸਾਧ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਡਾ. ਖਹਿਰਾ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਕਰਨਲ ਸੰਧੂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਸਦਕਾ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਸਾਰੀ ਵਿਥਿਆ ਮੀਡੀਏ ਨੂੰ ਦੱਸੀ, ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵੀ ਦਰਜ ਹੋਈ; ਪਰ ਉਹ ਸਾਧ ਅੱਜ ਵੀ ਥਾਣੇ ਅਤੇ ਕਚਹਿਰੀਆਂ ਜੇਬ ਵਿਚ ਪਾਈ ਬੇਖੌਫ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸੜਕਾਂ 'ਤੇ ਆਜ਼ਾਦ ਘੁੰਮ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਜ਼ਿੰਦਗੀਆਂ ਬਚਾਉਣ ਵਾਲਾ ਡਾ. ਖਹਿਰਾ ਆਪ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਚਾਉਣ ਅਤੇ ਇਨਸਾਫ ਲਈ ਦਰ-ਦਰ ਠੋਕਰਾਂ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਧਾਰਮਿਕ ਲੀਡਰਾਂ, ਧਾਰਮਿਕ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ, ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਕ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਸਾਧਾਂ ਬਾਰੇ ਸਭ ਕੁਝ ਪਤਾ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਚੁੱਪ ਧਾਰੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਡਾ. ਖਹਿਰਾ ਦੀ ਇਹ ਦਿਲ ਦਹਿਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਪ੍ਰੈਸ ਕਾਨਫਰੰਸ 'ਯੁਟਿਊਬ' ਉਤੇ ਮੌਜੂਦ ਹੈ।

ਅਜਿਹੇ ਕਾਰਨਾਮਿਆਂ ਕਰ ਕੇ ਲੁਧਿਆਣੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਦੋ ਬਾਬੇ ਵੀ ਚਰਚਿਤ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਕ ਬਾਬਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 40 ਦਿਨ ਭੋਰੇ ਵਿਚ ਬੰਦ ਰੱਖ ਕੇ ਭਗਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ। ਇਹਨੇ ਪਿੰਡ ਮਕਸੂਦੜਾਂ ਵਿਚ ਖਾੜਕੂਵਾਦ ਦੇ ਸਮੇਂ ਬੜਾ ਕਹਿਰ ਮਚਾਇਆ ਸੀ। ਤਕਰੀਬਨ 50-60 ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਆਦਮੀ ਇਹ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਤਕਰੀਬਨ 500 ਵਿੱਘੇ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਇਸ ਸਾਧ ਨੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਕਬਜ਼ਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਾਧ ਨੂੰ ਮਰਹੂਮ ਬੇਅੰਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸ਼ਹਿ ਸੀ। ਇਹ ਬਲਾਤਕਾਰ ਅਤੇ ਠੱਗੀਆਂ ਦੇ ਕਈ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸੀ। 1994 ਵਿਚ ਇਸ ਸਾਧ ਨੇ 300 ਸਾਲਾ ਖਾਲਸਾ ਦਿਵਸ ਮੌਕੇ ਬਾਣੀ ਵਾਲੇ ਗੁਟਕੇ ਖੁਦ ਸਾੜ ਕੇ ਕਾਰਾ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਸਿਰ ਲਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਪਿੰਡ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਇਸ ਸਾਧ ਨਾਲ ਲੋਹਾ ਲੈਂਦਿਆਂ ਆਪਣੀ ਜਾਨ 'ਤੇ ਖੇਡਦਿਆਂ ਇਸ ਸਾਧ ਨਾਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਲੜਾਈ ਅਰੰਭੀ ਜੋ ਅੱਜ ਵੀ ਜਾਰੀ ਹੈ। ਖਾੜਕੂਵਾਦ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇਸ ਸਾਧ ਦੇ ਡੇਰੇ ਵਿਚੋਂ ਆਧੁਨਿਕ ਹਥਿਆਰ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ। ਉਦੋਂ ਇਸ ਸਾਧ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਜੇਲ੍ਹ ਵੀ ਹੋਈ, ਪਰ ਇਸ ਸਾਧ ਦਾ ਸਰਕਾਰੇ-ਦਰਬਾਰੇ ਇਤਨਾ ਜ਼ੋਰ ਸੀ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤੀ ਦੇਰ ਡੱਕ ਨਾ ਸਕੀਆਂ।

ਇਕ ਹੋਰ ਸਾਧ ਲੁਧਿਆਣੇ ਬੱਸ ਸਟੈਂਡ ਨੇੜੇ ਇਕ ਬਸਤੀ ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੀੜ ਰੱਖ ਕੇ ਪੰਡਤਾਂ ਵਾਂਗ ਪੁੱਛਾਂ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਬੇ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਸਤੇ ਨੰਬਰ ਲੈਣੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਬਾਬਾ ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਵੇਖ, ਤਰੋੜ-ਮਰੋੜ ਕੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁੱਛ ਕੇ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨੀ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾ ਕੇ ਸਮਾਧਾਨ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਉਪਰ ਸਮਾਂ ਬੜਾ ਮਾੜਾ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਤੇ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਸੁਖਮਨੀ ਸਹਿਬ ਦੇ 12 ਪਾਠ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ ਅਤੇ ਐਤਵਾਰ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਚੌਕੀਆਂ ਭਰਨ ਵੀ ਆਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਇਸ ਸਾਧ ਨੇ ਡੇਰੇ ਦੇ ਉਪਰਲੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀਆਂ 25-30 ਬੀੜਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਜਿਥੇ ਸਾਧ ਦੇ ਚੇਲੇ, ਗਾਹਕ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੇ ਕਮਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਉਪਰੰਤ ਸਮਾਧਾਨ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਪਰ ਜਾ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਪਾਠ ਦੀ ਭੇਟਾ ਲਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਸ ਜਗ੍ਹਾ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੀਤੇ ਹਨ, ਉਹ ਥਾਂ ਇੰਨੀ ਗੰਦਗੀ ਵਾਲੀ ਹੈ ਕਿ ਤੌਬਾ ਮੇਰੇ ਮਾਲਕਾ!...ਕੋਈ ਮਰਿਆਦਾ ਨਹੀਂ।

ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਹੋਰ ਕਿੰਨੇ ਡੇਰੇ ਨੇ ਜਿਥੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਬੇਅਦਬੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਧਰਮ ਦੇ ਪੈਰੋਕਾਰਾਂ, ਜਥੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਪਖੰਡੀ ਸਾਧਾਂ ਖਿਲਾਫ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿੱਢ ਕੇ ਅਜਿਹੇ ਡੇਰੇ ਬੰਦ ਕਰਵਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਸਾਡੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਚੰਦ ਵੋਟਾਂ ਲਈ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਧਾਂ ਕੋਲ ਗਿਰਵੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਆਮ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਅੰਧਵਿਸ਼ਵਾਸ ਵਿਚੋਂ ਨਿੱਕਲ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ਾਂ ਉਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪੱਤਰਕਾਰ

.ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਚੌਮੁਖੀਆ ਚਿਰਾ.ਗ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ

'.ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਚੌਮੁਖੀਆ ਚਿਰਾ.ਗ: ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ' ਨਾਂ ਦੀ ਲੇਖ ਲੜੀ ਦੇ ਇਸ ਭਾਗ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਨੇ ਸਰਾਭੇ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਦੇ ਕੁਝ ਅਹਿਮ ਪੱਖਾਂ ਦਾ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਉਡਾਉਣਾ ਸਿੱਖਣਾ, .ਗਦਰ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਪਰਚਾ ਕੱਢਣ ਦਾ ਸੁਝਾਅ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਇੱਦਾਂ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਕਈ ਪਹਿਲਕਦਮੀਆਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਇਸ ਲੇਖ ਵਿਚ ਆਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਵਰਿਆਮ ਨੇ ਸਰਾਭੇ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਦੁਰਲੱਭ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ ਹੀ ਹੈ, .ਗਦਰ ਬਾਰੇ ਵੀ ਵਿਸਥਾਰ ਸਹਿਤ ਵੇਰਵੇ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਵਾਏ ਹਨ। ਅਗਲਾ ਵਰ੍ਹਾ 2013, .ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਦਾ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਵਰ੍ਹਾ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਇਹ ਸਮਾਂ ਹੁਣ .ਗਦਰ ਲਹਿਰ ਬਾਰੇ ਨਿੱਠ ਕੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਦਾ ਵੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਤੋਂ ਸੌ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਅਮਰੀਕੀ ਧਰਤੀ ਉਤੇ ਆਏ ਸਾਡੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਸੁਫਨਾ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸੁਫਨੇ ਦੀ ਖ਼ੂਬਸੂਰਤੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚ ਮੁਕੰਮਲ ਇਨਕਲਾਬ ਦਾ ਟੀਚਾ ਮਿਥਿਆ ਗਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ .ਗਦਰੀਆਂ ਲਈ ਮਸਲਾ ਸਿਰਫ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਤੋਂ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਵਾਉਣ ਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਦੋ ਕਦਮ ਅਗਾਂਹ ਜਾ ਕੇ ਮੁਕੰਮਲ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਟੀਚਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। .ਗਦਰ ਸ਼ਤਾਬਦੀ ਦੇ ਪ੍ਰਸੰਗ ਵਿਚ ਇਸ ਲਹਿਰ ਅਤੇ ਇਸ ਲਹਿਰ ਦੇ ਨਾਇਕਾਂ ਬਾਰੇ 'ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼' ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਲਗਾਤਾਰ ਲਿਖਤਾਂ ਛਾਪੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬੀ ਦੇ ਨਾਮੀ ਲੇਖਕ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਦੀ ਇਹ ਲੰਮੀ ਲਿਖਤ ਛਾਪੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭੇ ਦੇ ਬਚਪਨ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਵੇਰਵੇ ਭਾਵੇਂ ਮਿਲਦੇ ਨਹੀਂ, ਤਦ ਵੀ ਇਹ ਪਤਾ ਜ਼ਰੂਰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ 1896 ਵਿਚ, ਲੁਧਿਆਣੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਸਰਾਭੇ ਵਿਚ, ਸਰਦਾਰ ਮੰਗਲ ਸਿੰਘ ਤੇ ਬੀਬੀ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ ਦੇ ਘਰ ਜਨਮੇ ਕਰਤਾਰ ਨੂੰ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਮਾਂ-ਪਿਓ ਦੀ ਮੌਤ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਸੱਲ ਸਹਿਣਾ ਪਿਆ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਪਰਵਰਿਸ਼ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਉਹਦੇ ਦਾਦਾ ਸਰਦਾਰ ਬਦਨ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਿਰ ਆਣ ਪਈ। ਦਾਦਾ ਉਸ ਨੂੰ ਅਥਾਹ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਕਰਤਾਰ ਨੂੰ ਵਾਹੀ-ਖੇਤੀ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਉਸ ਦੀ ਇੱਛਾ ਸੀ ਕਿ ਕਰਤਾਰ ਪੜ੍ਹ-ਲਿਖ ਕੇ ਕਿਸੇ ਚੰਗੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ 'ਤੇ

■ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ

ਲੱਗ ਜਾਵੇ। ਕਰਤਾਰ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਦਾਖ਼ਲ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪ੍ਰਾਇਮਰੀ ਮਗਰੋਂ ਉਹ ਗੁਜਰਵਾਲ ਦੇ ਵਰਨੈਕੂਲਰ ਮਿਡਲ ਸਕੂਲ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਬਣਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਮਾਲਵਾ ਖ਼ਾਲਸਾ ਹਾਈ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਜਾ ਦਾਖ਼ਲ ਹੋਇਆ। ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਉਹ ਸਾਥੀਆਂ ਦਾ ਆਗੂ ਤੇ ਹਰਮਨ ਪਿਆਰਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਸੀ। ਚੁਸਤ ਚਲਾਕ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸੀ। ਹਸਮੁੱਖ ਤੇ ਮਸਖ਼ਰੇ ਸੁਭਾਅ ਦਾ ਵੀ ਸੀ। ਦੂਜੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਉਹਦਾ ਸਾਥ ਮਾਨਣ ਲਈ ਉਤਾਵਲੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਨੌਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿਚੋਂ ਉਠ ਕੇ ਉਹ ਉੜੀਸਾ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਚਾਚੇ ਬਖ਼ਸ਼ੀਸ਼ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਚਲਾ ਗਿਆ ਤੇ ਉਥੇ ਨੌਵੀਂ-ਦਸਵੀਂ ਪਾਸ ਕਰ ਲਈ। ਇਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਬੋਲਣ ਤੇ ਲਿਖਣ ਦਾ ਚੰਗਾ ਅਭਿਆਸ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਾਹਿਤ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈਣ ਲੱਗਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਬੰਗਾਲ ਤੇ ਉੜੀਸਾ ਆਦਿ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਹੱਦ ਤੱਕ ਰਾਜਨੀਤਕ ਚੇਤਨਾ ਪੈਦਾ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਸਰਾਭਾ ਸਕੂਲੀ ਪੁਸਤਕਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਿਉਂਕਿ ਹੋਰ ਸਾਹਿਤ ਵੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਉਤੇ ਇਸ ਰਾਜਨੀਤਕ ਜਾਗ੍ਰਤੀ ਦਾ ਵੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਸੇਵਾ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਉਸ ਅੰਦਰ ਕਲਵਲ ਹੋਣ ਲੱਗੀ। ਉਹਦਾ ਸੋਚਣ ਵਿਚਰਨ ਦਾ ਦਿਸਹੱਦਾ ਵਸੀਹ ਹੋ ਗਿਆ। ਘਰਦਿਆਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਰਸਾਇਣ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਚ ਉਚੀ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਫ਼ੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ ਜਨਵਰੀ 1912 ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਬੰਦਰਗਾਹ ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਜਾ ਉਤਰਿਆ।

ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਪੁੱਜਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਰਨਾਂ ਹਿੰਦੀਆਂ ਵਾਂਗ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਬੜੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਸਤਾਉਣ ਲੱਗਾ। ਛੇਤੀ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਤਾ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲਿਆ। ਮੌਤ ਤੋਂ ਭੈੜਾ ਗੁਲਾਮੀ ਦਾ ਜੀਵਨ ਜਿਉਣ ਨਾਲੋਂ ਉਸ ਨੇ ਗੁਲਾਮੀ ਤੋਂ ਮੁਕਤੀ ਪਾਉਣ ਲਈ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਕੇ, ਮੌਕਾ ਆਉਣ 'ਤੇ ਮੌਤ ਨੂੰ ਵੀ ਵਰਨ ਤੇ ਚਿਰ-ਕਾਲ ਤੱਕ ਜਿਉਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ।

ਅਸਲ ਵਿਚ ਹੋਣਹਾਰ, ਚੁਸਤ ਅਤੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਤੋਂ ਹੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿੱਪ ਦੇ ਗੁਣ ਸਨ। ਉਹਦੀ ਇਸੇ ਯੋਗਤਾ ਕਰ ਕੇ ਉਹਦੇ ਸਾਥੀ ਉਹਨੂੰ 'ਅਫ਼ਲਾਤੂ' ਕਹਿ ਕੇ ਬੁਲਾਉਂਦੇ ਸਨ। 'ਅਫ਼ਲਾਤੂ' ਤੋਂ ਭਾਵ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਜੀਬ ਤੇ ਅਣਹੋਣੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਸਕਣ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਤੇ ਦਲੇਰੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਸੀ। ਉਮਰ ਦੇ ਅਗਲੇ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਉਹਨੇ ਆਪਣੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। ਕਈ ਸਾਥੀ ਉਹਦੀ ਫੁਰਤੀ ਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਤ ਹੋ ਕੇ ਮਖ਼ੌਲ ਨਾਲ ਉਹਨੂੰ 'ਉਡਣਾ ਸੱਪ' ਵੀ ਆਖਦੇ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਮੱਥੇ ਵਿਚ ਡੰਗ ਮਾਰਨ ਦੀ ਤਿੱਖੀ ਤਾਂਘ ਨੇ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਉਡਾਉਣ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈਣ ਲਈ ਵੀ ਉਤੇਜਤ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਅੰਦਰ ਅਜਿਹੀ ਸਮਰੱਥਾ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ ਉਹਦੇ ਸੀਨੀਅਰ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫੌਜੀ ਸਿਖਲਾਈ ਲੈਣ ਤੇ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਚਲਾਉਣ ਦੀ ਟਰੇਨਿੰਗ ਲੈਣ ਲਈ ਚੁਣਿਆ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਸੋਹਣ ਸਿੰਘ ਭਕਨਾ ਦੀ ਲਿਖਤ ਇਸ ਵੱਲ ਕੁਝ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦੀ ਹੈ, "ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ ਦੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਿਛੋਂ ਮੈਂ ਬਹੁਤਾ ਵਕਤ ਆਸ਼ਰਮ ਨੂੰ ਹੀ ਦੇਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਅਮਲੀ ਤਿਆਰੀ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਹਵਾਈ ਤਾਕਤ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ। ਨਾਲ ਹੀ ਫੌਜੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾਇਆ। ਦੋ ਜਰਨੈਲ-ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਤੇ ਮਾਸਟਰ ਊਧਮ ਸਿੰਘ ਕਸੇਲ ਚੁਣੇ ਗਏ। ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਉਡਾਉਣ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਲਈ ਇਕ ਜਰਮਨ ਕੰਪਨੀ ਕੋਲ ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਦੇ ਜਰਮਨ ਕੌਂਸਲਰ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜਿਆ।"

ਸਰਾਭੇ ਵੱਲੋਂ ਜਹਾਜ਼ ਉਡਾਉਣ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮੁਰੰਮਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸੂਚਕ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵਕਤ ਆਉਣ ਅਤੇ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਗ਼ਦਰ ਕਰਨ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਇਸ ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਲਾਭ ਉਠਾ ਸਕਦਾ ਸੀ। ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਤੱਥ ਉਸ ਦੀ ਤਕਨੀਕੀ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਸੋਝੀ ਵੱਲ ਵੀ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤੇ ਅਨੁਮਾਨ ਅਨੁਸਾਰ ਤਾਂ ਉਹ ਪਹਿਲਾ ਭਾਰਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ ਉਡਾਉਣਾ ਸਿੱਖਿਆ ਹੋਊ।

ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਬਹੁਪੱਖੀ ਵੱਡੀਆਂ ਸੰਭਾਵਨਾਵਾਂ ਲੁਕਾਈ ਬੈਠਾ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਲੋੜ ਪੈਣ 'ਤੇ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਬਾਰੇ ਮੁਢਲੀ ਜਿਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਵਿਚ 'ਗ਼ਦਰ' ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਬੜਾ ਭਾਰੀ ਰੋਲ ਸੀ। ਇਸ ਅਖਬਾਰ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਗ਼ਦਰ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਸ਼-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੱਸਦੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁੱਤੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਜਗਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਅਖਬਾਰ ਨੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋ ਜਾਣ ਦੇ ਪ੍ਰਚੰਡ ਜਜ਼ਬੇ ਨੂੰ ਉਭਾਰਿਆ। ਫ਼ਲਸਰੂਪ ਉਹ ਨੀਂਦਰੇ ਝਾਗ ਕੇ ਤੇ ਕਰੜੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਬਣਾਈਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਤਿਆਗ ਕੇ ਗ਼ਦਰ ਕਰਨ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਤਾਂਘ ਲੈ ਕੇ, ਦੇਸ਼ ਵੱਲ ਧਾਈਆਂ ਕਰ ਗਏ।

ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਪਰ ਤੀਖ਼ਣ ਬੁੱਧੀ ਵਾਲੇ ਸਰਾਭੇ ਨੇ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਪ੍ਰੈਸ ਅਤੇ ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ। ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਸੀ ਕਿ ਅਖਬਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦੂਰ ਦੁਰਾਡੇ ਵੱਸਦੇ ਭਾਰਤੀਆਂ ਤੱਕ ਅਪੜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਗ਼ਦਰ ਕਰਨ ਦੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਣ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। 'ਗ਼ਦਰ' ਅਖਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਰਾਭੇ ਦੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਯੋਗਦਾਨ ਸੀ। ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਿਆਂ ਸਚਿੰਦਰ ਨਾਥ ਸਾਨਿਆਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਾਭਾ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਇਕ ਦੋ ਸਾਥੀ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾ ਕੇ ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ ਕੋਲ 'ਅਜਿਹਾ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਲੈ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ। ਹਰਦਿਆਲ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ੁਸ਼ੀ-ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਗ਼ਦਰ' ਅਖਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਇਸੇ ਨੇ ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸੰਗਠਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।'

ਸੱਚੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਸਰਾਭਾ ਲਿਖਤੀ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਬੜੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਭਾਰਤ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਵੀ ਪ੍ਰੈਸ ਲਾ ਕੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਛਾਪਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਉਹਦੇ ਏਜੰਡੇ ਉਤੇ ਸੀ ਪਰ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੰਗ ਲੱਗ ਜਾਣ ਕਰ ਕੇ ਗ਼ਦਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕਾਹਲ ਪੈ ਗਈ ਤੇ ਦਿਨ-ਰਾਤ ਦੇ ਅਣਥੱਕ ਰੁਝੇਵਿਆਂ ਕਰਕੇ ਉਹ ਪ੍ਰੈਸ ਲਾਉਣ ਅਤੇ ਪਰਚਾ ਛਾਪਣ ਦਾ ਸੁਫਨਾ ਪੂਰਾ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ। ਭਾਰਤ ਆਣ ਕੇ ਯੁਗਾਂਤਰ ਆਸ਼ਰਮ ਵਰਗਾ ਅਦਾਰਾ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਤੇ ਅਖਬਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦੇ ਉਹਦੇ ਯਤਨਾਂ ਦਾ ਖ਼ਾਕਾ ਬਲਵੰਤ (ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ) ਨੇ ਕੁਝ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਖਿੱਚਿਆ ਹੈ, "ਉਹਨੇ ਦੋ ਬੜੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਬਿਆਨ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਦਿਤੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਹਨੇ ਸਭ ਕੁਛ ਬੜੀ ਬਹਾਦਰੀ ਅਤੇ ਦਲੇਰੀ ਨਾਲ ਮੰਨਿਆ ਸੀ। ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੂਰਬੀਰ ਸੀ। ਤੇ ਉਹ ਕਾਇਰਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਮਰਨਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਇਸ ਕੰਮ 'ਤੇ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸਾਂ ਕਿ ਮੈਂ ਆਸ਼ਰਮ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਰੱਖਾਂ ਜਿਸ ਦਾ ਮੰਤਵ ਯੁਗਾਂਤਰ ਆਸ਼ਰਮ ਵਾਲਾ ਹੀ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਜੇ ਲੋੜ ਪਵੇ ਤਾਂ ਸਾਹਿਤ ਵੰਡ ਕੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਮੈਂ ਕਪੂਰਥਲੇ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਪਿੰਗਲੇ, ਅਮਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਪਰਮਾਨੰਦ (ਦੂਜਾ) ਵੀ ਸਨ। ਉਥੇ ਰਾਮ ਸਰਨ ਦਾਸ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਖਬਾਰ ਦੀ ਸਕੀਮ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਵੇ ਅਤੇ ਕੁਛ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰੇ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਮੈਂ, ਪਿੰਗਲੇ ਅਤੇ ਪਰਮਾਨੰਦ (ਦੂਜਾ) ਸੰਤ ਗੁਲਾਬ ਸਿੰਘ ਦੀ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਵਿਚ ਵੀ ਗਏ ਸਾਂ। ਉਥੇ ਸਾਡੇ ਜਾਣ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਖਬਾਰ ਕੱਢਣ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ। ਜਨਵਰੀ ਵਿਚ ਮੈਂ ਰਾਸ ਬਿਹਾਰੀ ਬੋਸ ਨੂੰ ਵੀ ਮਿਲਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਮੇਰਾ ਪਿੰਗਲੇ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਮੇਲ-ਮਿਲਾਪ ਕਰਾਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਸੀਂ ਬੰਗਾਲੀ ਵਿਚ ਵੀ ਅਖਬਾਰ ਕੱਢਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਾਂ।"

ਖ਼ੁਦ ਸਰਾਭੇ ਨੇ ਆਪਣੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਯੁਗਾਂਤਰ ਆਸ਼ਰਮ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਅਖਬਾਰ ਕੱਢਣ ਦੇ ਮਨਸ਼ੇ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, "ਮੈਂ ਪਿਛਲੇ ਸਤੰਬਰ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਆਇਆ ਸਾਂ ਕਿ ਇਸ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਵੀ ਅਮਰੀਕਾ ਜਿਹਾ ਯੁਗਾਂਤਰ ਆਸ਼ਰਮ ਕਾਇਮ ਕਰਾਂਗਾ। ਇਸ ਆਸ਼ਰਮ ਤੋਂ ਇਕ ਖ਼ੁਫ਼ੀਆ ਅਖਬਾਰ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ।"

ਇਹ ਵੱਖਰੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਅਖਬਾਰ ਕੱਢਣ ਦਾ ਸੁਫਨਾ ਪੂਰਾ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ ਪਰ ਗ਼ਦਰੀ ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਬੱਬਰ ਅਕਾਲੀਆਂ ਤੇ ਸਾਂਝੀਵਾਲ ਪਾਰਟੀ ਵਾਲੇ ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਕਿਰਤੀ ਹੁਰਾਂ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੈਸ, ਆਪਣੇ ਪਰਚੇ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਮਹਤੱਵ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰਿਆ ਵੀ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਨਕਲਾਬੀ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪ੍ਰਸਾਰ ਦਾ ਵਾਹਨ ਵੀ ਬਣਾਇਆ।

ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਗਲੇ ਮਿਲਦੀਆਂ ਦੋ ਤਲਵਾਰਾਂ ਵਾਲਾ ਤਿੰਨ-ਰੰਗਾ ਝੰਡਾ ਵੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭੇ ਦਾ ਹੀ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਸਰਾਭੇ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਭੁਗਤਣ ਵਾਲੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਮਿ. ਪਿੱਟਮੈਨ ਨੇ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਤੱਥ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਾਭਾ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਤੇ ਢੁਕਵੀਂ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਚਿਤਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕਲਾਕਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਡੂੰਘੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਮਝ ਤੇ ਉਚੀ ਕਲਪਨਾ ਉਡਾਰੀ ਵਾਲਾ ਦੂਰਦਰਸ਼ੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾਵਾਨ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸੀ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਖਿੰਡਰੇ ਹੋਏ ਇਤਿਹਾਸਕ ਹਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਉਹਦੀ ਬਹੁਮੁਖੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦੇ ਸਾਨੂੰ ਅਨੇਕ ਝਲਕਾਰੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ।

ਉਸ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਪਸਾਰ ਸੀ ਲੇਖਕ, ਪੱਤਰਕਾਰ ਤੇ ਸ਼ਾਇਰ ਵਜੋਂ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਨੂੰ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪ੍ਰਸਾਰ ਲਈ ਵਰਤਣਾ। ਪੜ੍ਹਿਆ ਲਿਖਿਆ ਪ੍ਰਤਿਭਾਵਾਨ ਨੌਜਵਾਨ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ 'ਗ਼ਦਰ' ਅਖਬਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਲੈ ਕੇ ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ ਕੋਲ ਜਾਣ ਕਾਰਨ ਹੀ ਸ਼ਾਇਦ ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ ਅਖਬਾਰ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਮੁਢਲੇ ਸਹਾਇਕ ਵਜੋਂ ਸਰਾਭੇ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਲਾਈ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਟੁੰਡੀਲਾਟ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਯੂ.ਪੀ. ਦੇ ਨੌਜਵਾਨ ਸਾਥੀ ਰਘਵੀਰ ਦਿਆਲ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਮਸ਼ੀਨ ਚਲਾਉਣ ਤੇ ਅਖਬਾਰ ਛਾਪਣ ਵਿਚ ਕਰੜੀ ਮਿਹਨਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਛਪਣ ਲਈ ਆਈਆਂ ਬਹੁਤੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦਾ ਉਰਦੂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਉਲਥਾ ਜਾਂ ਉਤਾਰਾ ਵੀ ਸਰਾਭਾ ਹੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਅਖਬਾਰ ਲਈ ਲੇਖ ਵੀ ਆਪ ਲਿਖਦਾ। ਬਲਵੰਤ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਛਪੇ ਲੇਖ ਵਿਚ (ਇਸ ਨਾਂ 'ਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਲਿਖਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ) ਸਰਾਭੇ ਨੂੰ 'ਗ਼ਦਰ' ਅਖਬਾਰ ਦਾ 'ਵੱਡਾ ਲਿਖਾਰੀ' ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ, "ਪਹਿਲਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਅਖਬਾਰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਵਿਚ ਛਪਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਵੱਡਾ ਲਿਖਾਰੀ ਸਾਡਾ ਬੀਰ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਹੀ ਸੀ।"

ਜਦੋਂ ਅਜੇ ਰਘਵੀਰ ਦਿਆਲ ਤੇ ਬਾਬਾ ਟੁੰਡੀਲਾਟ ਉਹਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸਨ ਪੁੱਜੇ ਅਤੇ ਉਹ ਤੇ ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ ਹੀ ਯੁਗਾਂਤਰ ਆਸ਼ਰਮ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਤਾਂ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਸਰਾਭਾ ਇਕੱਲਾ ਹੀ ਮਸ਼ੀਨ ਚਲਾਉਣ, ਅਖਬਾਰ ਲਈ ਲਿਖਣ ਜਾਂ ਅਖਬਾਰ ਛਾਪਣ ਦਾ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਜਿਸ ਦਿਨ 'ਗ਼ਦਰ' ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਰਚਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਰਾਤ ਬਾਬਾ ਕਰਮ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਤੇ ਉਹਦਾ ਇਕ ਸਾਥੀ 'ਯੁਗਾਂਤਰ ਆਸ਼ਰਮ' ਵਿਚ ਠਹਿਰੇ ਸਨ। ਬਾਬਾ ਚੀਮਾ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, 'ਜਦ ਅਸੀਂ ਸਵੇਰੇ ਉਠੇ ਤਾਂ

(ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

'.ਗਦਰ' ਅਖ਼ਬਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਦੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਯੋਗਦਾਨ ਸੀ। ਇਸ ਤੱਥ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਿਆਂ ਸਚਿੰਦਰ ਨਾਥ ਸਾਨਿਆਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਾਭਾ ਅਤੇ ਉਹਦੇ ਇਕ ਦੋ ਸਾਥੀ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾ ਕੇ ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ ਕੋਲ 'ਅਜਿਹਾ ਪੱਤਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਕਰਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਲੈ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋਏ। ਹਰਦਿਆਲ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਜਿਹੇ ਮੌਕੇ ਦੀ ਭਾਲ ਵਿਚ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਖ਼ੁਸ਼ੀ-ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਇਸ ਕੰਮ ਨੂੰ ਹੱਥ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ '.ਗਦਰ' ਨਾਮ ਦੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਇਸੇ ਨੇ .ਗਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਸੰਗਠਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।'...ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵ ਦੇਣ ਦੇ ਸਰਾਭੇ ਦੇ ਮਨਸ਼ੇ ਅਤੇ ਮੁਹੱਬਤ ਬਾਰੇ ਬਾਬਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਟੁੰਡੀਲਾਟ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, 'ਉਸ ਪਹਿਲੇ ਪਰਚੇ ਮੇਂ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁਰਾਣੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਪੰਜਾਬੀ ਨਜ਼ਮ 'ਪਗੜੀ ਸੰਭਾਲ ਜੱਟਾ' ਲਿਖੀ ਥੀ। ਪਹਿਲੇ ਛਪਨੇ ਵਾਲੇ ਉਰਦੂ ਪਰਚੋਂ ਮੇਂ ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ ਕੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਸੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਕੀ ਨਜ਼ਮ ਛਪ ਜਾਤੀ ਰਹੀ ਥੀ। ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਕੋ ਯਹ ਖਿਆਲ ਪੈਦਾ ਹੂਆ ਥਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਚੇ ਮੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਨਜ਼ਮ ਭੀ ਹੋਨੀ ਚਾਹੀਏ। ਯਹ ਨਜ਼ਮ ਉਸੇ ਜ਼ਬਾਨੀ ਯਾਦ ਥੀ, ਔਰ ਯਹ ਪਹਿਲੇ ਪਰਚੇ ਮੇਂ ਛਪੀ ਥੀ।'

غدر

THE SECRETARY
YUGANTAR ASHRAM
SAN FRANCISCO

ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪੱਤਰਕਾਰ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਤੋਂ ਜਾਰੀ)

ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ ਉਹ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਹੱਥ ਨਾਲ ਫੇਰਨ ਵਾਲੀ ਮਸ਼ੀਨ ਤਿਆਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਅਖਬਾਰ ਛਾਪਣਾ ਸੀ। ਉਸ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਗ਼ਦਰ' ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪਰਚਾ ਕੱਢਣਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕਹੋ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਮਸ਼ੀਨ ਫੇਰਦੇ ਹਾਂ, ਸਾਨੂੰ ਆਗਿਆ ਦੇਵੋ ਤਾਂ ਹਰਦਿਆਲ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਭਈ ਇਹ ਸਾਡਾ ਹੀ ਕੰਮ ਹੈ।'

ਬਲਵੰਤ ਉਰਫ਼ ਸ਼ਹੀਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭੇ ਦੇ ਅਖਬਾਰ ਛਾਪਣ ਲਈ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਅਹਿਮ ਯਤਨਾਂ ਬਾਰੇ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, "ਇਹ ਅਖਬਾਰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਛਪਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਹਰ ਇਕ ਨੂੰ ਮੁਫ਼ਤ ਹੀ ਘੱਲੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਕਦੇ ਕਿਸੇ ਕੋਲੋਂ ਚੰਦਾ ਨਹੀਂ ਮੰਗਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਹੀ ਕੰਮ ਕਾਜ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਪੁਰਸ਼ਾਰਥ ਭਾਈ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਬੜੇ ਹੀ ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਅਤੇ ਦਿਲੀ ਲਗਨ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਹਰ ਵੇਲੇ ਹਸੂੰ-ਹਸੂੰ ਹੀ ਕਰਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਉਸ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਦਾ ਹੀ ਫਲ ਸੀ ਕਿ ਜਿਥੇ ਕਿਥੇ ਵੀ ਕੋਈ ਹਿੰਦ ਵਾਸੀ ਸੀ, ਉਥੇ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਪਰਚਾ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ।"

'ਗ਼ਦਰ' ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਅੰਕ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਮੁੱਖ ਲੇਖ ਨਿਸਚੇ ਹੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭੇ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। 'ਗ਼ਦਰ-ਗੂੰਜਾਂ' ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਦੁਹਰਾਈਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਅਸੀਂ ਅਕਸਰ ਪੜ੍ਹਦੇ ਸੁਣਦੇ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇਸ਼ ਭਗਤਾਂ ਵਿਚ ਨਿਜ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਦੀ ਰੁਚੀ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਤੇ ਕੁਝ ਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਰਨਾਂ ਦੇ ਰੂ-ਬਰੂ ਵੀ ਲਿਖਤਾਂ ਜਾਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਉਤੇ ਲੇਖਕ ਜਾਂ ਕਵੀ ਦਾ ਅਸਲੀ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਛਪਦਾ। ਇਸ ਕਰ ਕੇ ਇਹ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾਉਣਾ ਹੁਣ ਬੜਾ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ ਕਿ 'ਗ਼ਦਰ' ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਛਪਦੇ ਲੇਖਾਂ ਜਾਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਹੜੀਆਂ ਸਰਾਭੇ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਸਨ। ਤਦ ਵੀ ਕੁਝ ਲਿਖਤਾਂ ਤੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਵਿਚ ਅਜਿਹੀਆਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਭਰੋਸੇ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਰਤਾ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਹੀ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਇਸ ਨਿਰਣੇ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਡਾ. ਹਰੀਸ਼ ਪੁਰੀ ਤੇ ਵੇਦ ਵਟੁਕ ਜਿਹੇ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲਿਆਂ ਤੋਂ ਵੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਉਸ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਤੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਜੋਸ਼ ਤੇ ਵਲਵਲਾ ਹੈ ਤੇ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਣ ਦੇ ਜਜ਼ਬੇ ਦਾ ਅਮੋੜ ਵੇਗ ਵੀ। ਵਾਰਤਕ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਉਸ ਦੀ ਚਿੰਤਨੀ ਸੁਰ ਵੀ ਜਾਹਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਇਕ ਲੇਖ ਵਿਚ ਅਫ਼ਰੀਕਾ ਵਿਚ ਗੁਜਰਾਤ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਬਹਾਦਰੀ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ ਕਰਦਿਆਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਤੁਲਨਾਤਮਕ ਅਧਿਐਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ ਬਣਾ ਕੇ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਭੇਖ ਅਤੇ ਤੱਤ ਉਤੇ ਤਿੱਖਾ ਕਟਾਖਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਇਤਿਹਾਸ ਪ੍ਰਤੀ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਸਹਿਜ ਪਰਿਚੈ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਉਹ ਲਿਖਦਾ ਹੈ, "ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀ ਲੋਕ ਆਮ ਰਿਵਾਜ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਮਰਦਾਂ ਤੋਂ ਹੀਣ ਸਮਝਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅਫ਼ਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੀਆਂ ਦੇਵੀਆਂ ਜਿਹੜੇ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ, ਇਸ ਤੋਂ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨੀਆਂ ਦੇ ਗ਼ਲਤ ਖ਼ਿਆਲ ਦਾ ਖੰਡਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਫ਼ਰੀਕਾ ਦੇ ਜ਼ਾਲਮ ਕਾਨੂੰਨ ਨੂੰ ਤੋੜਨ ਦੀ ਖਾਤਿਰ ਉਥੋਂ ਦੀਆਂ ਗੁਜਰਾਤੀ ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਮਰਦਾਂ ਨਾਲੋਂ ਚਾਰ ਕਦਮ ਵਧ ਕੇ ਟਾਕਰਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਗੰਨੇ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਦੇ ਜਲਾਓ ਤੇ ਹੋਰ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮਰਦਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਜਾਣ ਦਾ ਡਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਸਿੰਘਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ ਸ਼ੇਰ ਬਣਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਕ ਇਕ ਸਿੰਘ ਸਵਾ ਸਵਾ ਲੱਖ ਨਾਲ ਲੜਨ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਰੱਖਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਹੁਣ ਕੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਵਰਗੀ ਕੁੱਵਤ ਤੇ ਬਹਾਦਰੀ ਸਿੰਘਾਂ ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਇਸ ਦੇ ਦੋ ਸਬੱਬ ਹਨ-ਪਹਿਲਾਂ, ਉਹ ਆਦਮੀ ਜਿਹੜੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਗੁਲਾਮ ਹਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਝੁਕ-ਝੁਕ ਕੇ ਸਲਾਮ ਕਰਦੇ ਦੇਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਭਲਾ ਅਜਿਹੇ ਨੀਚ ਪੁਰਸ਼ ਜਿਹੜੇ ਮਜ਼ਬੀ ਲੀਡਰ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤਾਂ ਕੌਮ ਵਿਚ ਕੀ ਤਾਕਤ ਤੇ ਦਲੇਰੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ? ਜਦ ਤੱਕ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਸ਼ੇਰ ਦਿਲ ਤੇ ਬਹਾਦਰ ਆਦਮੀ ਲੀਡਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਤਦ ਤੱਕ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ। ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਦੇ ਹਾਲ 'ਤੇ ਅੱਛੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਨਿਗ੍ਹਾ ਮਾਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਗੁਲਾਮ ਤੇ ਡਰਾਕਲ ਗ੍ਰੰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਕਾਲ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।"

ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਹਦਾ ਗ਼ਦਰ ਲਹਿਰ ਦੇ ਉਭਾਰ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਮਾਤ-ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨਾ ਉਹਦੀ ਦੂਰਦਰਸ਼ਤਾ ਦਾ ਕਮਾਲ ਹੀ ਹੈ। 'ਗ਼ਦਰ' ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਛਪੀ ਉਹਦੀ ਪਹਿਲੀ ਪੰਜਾਬੀ ਲਿਖਤ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਹੀ ਉਸ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, "ਅੱਜ ਪਹਿਲੀ ਨਵੰਬਰ ਸੰਨ 1913 ਭਾਰਤ ਦੀ ਤਵਾਰੀਖ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵਾਂ ਸੰਮਤ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਰਾਜ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਪਰਦੇਸ ਵਿਚੋਂ ਦੇਸੀ ਜ਼ਬਾਨ ਵਿਚ ਜੰਗ ਛਿੜਦੀ ਹੈ।"

ਮਹਾਤਮਾ ਬੁੱਧ ਵੱਲੋਂ ਬੁੱਧ ਮੱਤ ਦੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੀ ਲੋਕ-ਭਾਸ਼ਾ 'ਪਾਲੀ' ਨੂੰ ਅਪਨਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ ਵੱਲੋਂ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਰਚਣ ਲਈ ਵਰਤੀ ਗਈ ਪੰਜਾਬੀ ਰੰਗ ਵਾਲੀ ਪਰ ਪੂਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਸਮਝੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਲੋਕ-ਮੁਖੀ ਜ਼ਬਾਨ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਲੋਕ-ਲਹਿਰਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਵਿਚ ਹੀ ਲੜੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ 'ਦੇਸੀ ਜ਼ਬਾਨ' ਦੇ ਮਹੱਤਵ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਸਰਾਭੇ ਦੀ ਭਵਿੱਖਮੁਖੀ ਪਹੁੰਚ ਦਾ ਸਬੂਤ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਪਾਸੇ ਵੱਲ ਵੀ ਸੰਕੇਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਸਾਡੀ ਇਨਕਲਾਬੀ ਤਹਿਰੀਕ ਸਫ਼ਲ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ, ਹੁਣ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਵਿਚ ਰੁਲ ਰਹੀ, ਸਾਡੀ ਜ਼ਬਾਨ ਦੀ ਕਿਸਮਤ ਵੀ ਸੌਰ ਜਾਣੀ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬੀ ਜ਼ਬਾਨ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵ ਦੇਣ ਦੇ ਸਰਾਭੇ ਦੇ ਮਨਸ਼ੇ ਅਤੇ ਮੁਹੱਬਤ ਬਾਰੇ ਬਾਬਾ ਹਰਨਾਮ ਸਿੰਘ ਟੁੰਡੀਲਾਟ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ, "ਉਸ ਪਹਿਲੇ ਪਰਚੇ ਮੇਂ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੁਰਾਣੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਪੰਜਾਬੀ ਨਜ਼ਮ 'ਪਗੜੀ ਸੰਭਾਲ ਜੱਟਾ' ਲਿਖੀ ਥੀ। ਪਹਿਲੇ ਛਪਨੇ ਵਾਲੇ ਉਰਦੂ ਪਰਚੋਂ ਮੇਂ ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ ਕੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਸੇ ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਕੀ ਨਜ਼ਮ ਛਪ ਜਾਤੀ ਰਹੀ ਥੀ। ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਕੋ ਯਹ ਖਿਆਲ ਪੈਦਾ ਹੁਆ ਥਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬੀ ਪਰਚੇ ਮੇਂ ਪੰਜਾਬੀ ਨਜ਼ਮ ਭੀ ਹੋਨੀ ਚਾਹੀਏ। ਯਹ ਨਜ਼ਮ ਉਸੇ ਜ਼ਬਾਨੀ ਯਾਦ ਥੀ, ਔਰ ਯਹ ਪਹਿਲੇ ਪਰਚੇ ਮੇਂ ਛਪੀ ਥੀ।"

ਜੇ ਵੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ 'ਗ਼ਦਰ' ਅਖਬਾਰ ਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪੱਤਰਕਾਰ ਵੀ ਸੀ। ਉਹ ਅਖਬਾਰ ਲਈ ਸਮੇਂ-ਸਮੇਂ ਸੰਪਾਦਕੀ ਲੇਖ ਤੇ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵੀ ਲਿਖਦਾ ਸੀ ਤੇ ਅਖਬਾਰ ਨੂੰ ਛਾਪਣ ਦਾ ਕਾਰਜ ਵੀ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਸੰਗਰਾਮ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਅਹਿਮ ਸਰਗਰਮ ਯੋਗਦਾਨ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੇ ਰੋਲ ਨੂੰ ਵੀ ਘਟਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਸਕਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾ ਪੰਜਾਬੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਫ਼ਾਂਸੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਹੋਈ।

(ਚਲਦਾ)

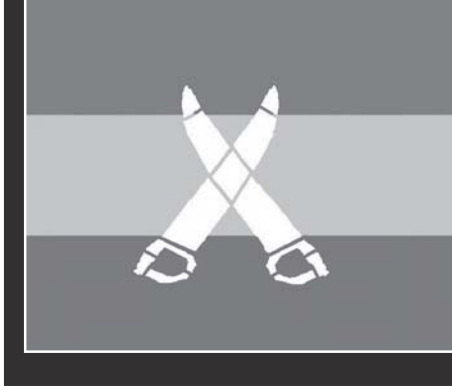

ਗ਼ਦਰ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਗਲੇ ਮਿਲਦੀਆਂ ਦੋ ਤਲਵਾਰਾਂ ਵਾਲਾ ਤਿੰਨ-ਰੰਗਾ ਝੰਡਾ ਵੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭੇ ਦਾ ਹੀ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਸਰਾਭੇ ਦੇ ਖ਼ਿਲਾਫ਼ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿਚ ਭੁਗਤਣ ਵਾਲੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਮਿ. ਪਿੱਟਮੈਨ ਨੇ ਵੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਤੱਥ ਇਸ ਹਕੀਕਤ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਰਾਭਾ ਰੰਗਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਤੇ ਢੁਕਵੀਂ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਚਿਤਰਕਾਰ ਜਾਂ ਕਲਾਕਾਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਸਗੋਂ ਡੂੰਘੀ ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੇ ਰਾਜਨੀਤਕ ਸਮਝ ਤੇ ਉਚੀ ਕਲਪਨਾ ਉਡਾਰੀ ਵਾਲਾ ਦੂਰਦਰਸ਼ੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾਵਾਨ ਇਨਕਲਾਬੀ ਸੀ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲਿਖਤਾਂ ਵਿਚ ਖਿੰਡਰੇ ਹੋਏ ਇਤਿਹਾਸਕ ਹਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਉਹਦੀ ਬਹੁਮੁਖੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ ਦੇ ਸਾਨੂੰ ਅਨੇਕ ਝਲਕਾਰੇ ਮਿਲਦੇ ਹਨ।

ਧੀ ਦੇ ਦੁੱਖ ਵਿਚ ਮਾਂ ਸੰਸਾਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲੇਖਿਕਾ ਬਣ ਗਈ !

ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਜੈਤੋ, ਸ਼ਿਕਾਗੋ
ਫੋਨ: 630-800-9068

ਮਾਂਵਾਂ ਜਦੋਂ ਕੁਝ ਕਰਨ ਲਈ ਪੱਕਾ ਇਰਾਦਾ ਕਰ ਲੈਂਦੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੀ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਮਾਤਾ ਗੁਜਰੀ ਨੇ ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਸੱਤ ਸਾਲ ਤੇ ਪੰਜ ਸਾਲ ਦੇ ਪੋਤਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਉਹ ਧਰਮ ਦੀ ਖਾਤਰ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਕੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਬਣ ਗਏ ਤੇ ਦੁਨੀਆਂ 'ਤੇ ਇਕ ਅਦੁੱਤੀ ਮਿਸਾਲ ਕਾਇਮ ਕਰ ਗਏ। ਮਮਤਾ ਨੇ ਇਕ ਵੱਖਰਾ ਇਤਿਹਾਸ ਸਿਰਜਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਅੱਗੇ ਹਰ ਇਨਸਾਨ ਦਾ ਸਿਰ ਝੁਕ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਔਰਤ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਨੇ ਮਮਤਾ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਇਕ ਸੁਨਹਿਰੀ ਪੰਨਾ ਜੋੜਿਆ।

ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ 17ਵੀਂ ਸਦੀ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਢਾਈ ਸਦੀਆਂ ਤਕ ਗੋਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਕਾਲੇ ਅਫ਼ਰੀਕਨਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਜ਼ੁਲਮ ਕੀਤੇ ਕਿ ਮਨੁੱਖਤਾ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਈ। ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਭਲੇ ਲਈ ਸਹੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਲੋਕ, ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਦੇ ਵਿਰੁਧ ਸੋਚਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹੋਏ ਤੇ ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਨੂੰ ਰੋਕਣ ਲਈ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਦੀਆਂ ਸੱਚੀਆਂ ਤੇ ਹਿਰਦੇਵੇਦਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇਖ/ਸੁਣ ਕੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਪਸੀਜ ਗਏ। ਲੋਕ ਡਰ ਗਏ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਅੰਡਰਗਰਾਊਂਡ ਰੇਲ ਰੋਡ ਵਰਗੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਸੰਗਲ ਤੋੜ ਕੇ ਭੱਜੇ ਹੋਏ ਭਗੌੜੇ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਪਾਰ ਕਰਵਾ ਕੇ ਕੈਨੇਡਾ ਪਹੁੰਚਾਇਆ, ਜਿੱਥੇ ਜਾ ਕੇ ਗੁਲਾਮ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਸਿਲਸਿਲਾ 17ਵੀਂ-18ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਅਖੀਰ ਕਿਧਰੇ ਜਾ ਕੇ 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਖਤਮ ਹੋਇਆ।

ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਅਬਰਾਹਮ ਲਿੰਕਨ ਨੇ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਦਿਆਂ 1863 ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਐਲਾਨਨਾਮਾ ਜਾਰੀ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਗੋਰੇ-ਕਾਲੇ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਦੇ ਹੱਕ ਬਰਾਬਰ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਗੁਲਾਮ ਪ੍ਰਥਾ ਖਤਮ ਹੋ ਗਈ। ਪਰ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਗੁਲਾਮਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਇਸ ਐਲਾਨਨਾਮੇ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਚਾਹੁੰਦੇ। ਇਹ ਵਿਰੋਧ ਪਿਛੋਂ ਜਾ ਕੇ ਘਰੇਲੂ ਖਾਨਾਜੰਗੀ ਵਿਚ ਬਦਲ ਗਿਆ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਕਾਫ਼ੀ ਜਾਨੀ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ। ਗੁਲਾਮ ਪ੍ਰਥਾ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਗੋਰੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਤੇ ਫ਼ਰੈਡਰਿਕ ਡਗਲਸ ਵਰਗੇ ਭਗੌੜੇ ਗੁਲਾਮ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਜਾਨ 'ਤੇ ਖੇਡ ਕੇ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ, ਇਕੱਠੇ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ ਜਿਸ ਨਾਲ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਰੋਧੀ ਲਹਿਰ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਚਲ ਪਈ। ਲੇਖਕਾਂ ਤੇ ਕਵੀਆਂ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਤੇ ਇਹ ਲਹਿਰ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਹੋਈ।

ਮੀਰੋਪੋਲ ਨਾਂ ਦੇ ਇਕ ਅਧਿਆਪਕ ਨੇ ਜਦੋਂ ਦੋ ਕਾਲੇ ਗੁਲਮਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਰੁੱਖ 'ਤੇ ਟੰਗੇ ਹੋਇਆਂ ਦੀ ਤਸਵੀਰ ਦੇਖੀ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਲਾਸ਼ਾਂ ਅੱਗੇ ਗੋਰੇ ਖੜ੍ਹੇ ਮੁਸਕਰਾ ਰਹੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਅੰਦਰ ਜ਼ਖ਼ਮੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਅਜੀਬ ਫ਼ਲ (ੰਟਰਅਨਗੲ ਾਰੁਟਿ) ਨਾਂ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਲਿਖੀ ਜਿਸ ਦਾ ਪਿਛੋਕੜ ਬੜਾ ਦੁਖਦਾਈ ਸੀ। ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਬਿਲੀ ਹੌਲੀਡੇਅ ਨਾਂ ਦੀ ਗਾਇਕਾ ਨੇ ਗਾਇਆ ਤਾਂ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅੱਥਰੂਆਂ ਦੇ ਦਰਿਆ ਵਹਿ ਤੁਰੇ। ਇਹ ਗੀਤ ਇਕ ਇਨਕਲਾਬੀ ਗੀਤ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਜਿਸ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਹਲੂਣਿਆ ਤੇ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਰੋਧੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਕੀਤਾ।

1852 ਵਿਚ ਇਕ ਕਿਤਾਬ ਛਪੀ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਅਗੇ ਤੋਰਿਆ। ਹੈਰੀਅਟ ਬੀਚਰ ਸਟੋਵੇ (ਅਰਰਇਟ ਭੲੲਚਹੲਰ ੰਟੋੲ) ਨਾਂ ਦੀ ਇਕ ਔਰਤ ਦੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਧੀ ਹੈਜ਼ੇ ਨਾਲ ਮਰ ਗਈ। ਉਸ ਮਾਂ ਨੂੰ ਬੱਚੀ ਦੀ ਮੌਤ ਨੇ ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਬੱਚੀ ਦੀ ਕਬਰ 'ਤੇ ਗਈ ਤਾਂ ਉਹਨੂੰ ਇਲਹਾਮ ਵਰਗਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਗੁਲਾਮ ਮਾਂਵਾਂ ਦੀਆਂ ਗੋਦੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਖੋਹ ਕੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿੱਤੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ 'ਤੇ ਕੀ ਗੁਜ਼ਰਦੀ ਹੋਵੇਗੀ! ਗੁਲਾਮੀ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਵਿਚ ਗੁਲਾਮ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਲਈ ਕਿਸੇ ਫ਼ਰਨੀਚਰ, ਪਸ਼ੂ ਜਾਂ ਘਰ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸਾਮਾਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦੇ। ਜਦੋਂ ਮਾਲਕ ਆਪਣੀ ਜਾਇਦਾਦ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰਕ ਬਟਵਾਰਾ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੂੰ ਘੋੜਿਆਂ, ਗਾਂਵਾਂ, ਸੂਰਾਂ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਘਰ ਦੇ ਸਾਮਾਨ ਵਾਂਗ ਕੀਮਤ ਮਿੱਥ ਕੇ ਆਪਸ ਵਿਚ ਵੰਡ ਲਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਗੁਲਾਮ ਮਰਦ ਆ ਜਾਂਦਾ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਉਹਦੀ ਪਤਨੀ ਤੇ ਕੋਈ ਬੱਚੇ ਲੈ ਜਾਂਦਾ। ਗੁਲਾਮ ਦਾ ਵਸਦਾ ਘਰ ਉਜੜ ਜਾਂਦਾ। ਫੇਰ ਉਹ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਜੀਅ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਲਈ ਕਦੇ ਵੀ ਨਾ ਮਿਲਣ ਲਈ ਵਿੱਛੜ ਜਾਂਦੇ। ਜੇ ਕੋਈ ਮਿਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵੀ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਕੋੜਿਆਂ ਦੀ ਮਾਰ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਚਮੜੀ ਉਧੇੜ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ।

ਮਾਲਕ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮਾਂ ਦੇ ਵਪਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਵੇਚ ਦਿੰਦੇ ਜਿਹੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਗੇ ਹੱਥਕੜੀਆਂ ਤੇ ਸੰਗਲ ਲਾ ਕੇ ਲੈ ਜਾਂਦੇ। ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੂੰ ਕੋੜਿਆਂ ਦੀ ਮਾਰ ਅਜਿਹੀ ਮਾਰੀ ਜਾਂਦੀ ਕਿ ਪੈਰਾਂ ਤੱਕ ਖ਼ੂਨ ਵਹਿ ਤੁਰਦਾ। ਕਦੇ ਕਦੇ ਤਾਂ ਗੁਲਾਮ ਦੀ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਗਲਤੀ ਕਰਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਨੋਂ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਮਾਰਨ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਸਜ਼ਾ ਹੋਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਪੈਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੁੰਦਾ। ਜਿਮ ਕਰੋਅ ਦੇ ਨਾਂ ਵਰਗੇ ਅਜਿਹੇ ਕਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਬਣਾ ਲਏ ਸਨ ਜਿਹੜੇ ਕਾਲੇ ਅਮਰੀਕਨ ਇਤਿਹਾਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਰਾਹੀਂ ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੂੰ ਕਈ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਤਕ ਗੁਲਾਮੀ ਸਹਿਣੀ ਪਈ। ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੇ ਸਟੋਵੇ ਦੇ ਦਿਲ 'ਤੇ ਅਜਿਹਾ ਡੂੰਘਾ ਅਸਰ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਨਾਵਲ ਲਿਖਿਆ ਜਿਹੜਾ ਅੰਕਲ ਟੌਮਜ਼ ਕੈਬਿਨ (ੂਨਚਲੲ ਠੋਮ'ਸ ਚਅਬਨਿ) ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੋਇਆ। ਲੇਖਿਕਾ ਨੇ ਇਹ ਨਾਵਲ ਲਿਖਣ ਪਿਛੋਂ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ਾਇਦ ਕੋਈ ਪੜ੍ਹੇਗਾ ਨਹੀਂ ਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਪੜ੍ਹੇਗਾ ਵੀ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕੁਝ ਕਰ ਨਹੀਂ ਸਕਣਾ। ਪਰ ਹੋਇਆ ਉਲਟ! ਪਹਿਲੇ ਚੌਵੀ ਘੰਟਿਆਂ ਵਿਚ ਨਾਵਲ ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਕਾਪੀਆਂ ਤੇ ਬਾਕੀ ਇਕ ਹਫ਼ਤੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਵਿਕ ਗਈਆਂ ਤੇ ਉਸ ਪਿਛੋਂ ਇਕ ਲੱਖ ਕਾਪੀਆਂ ਗਿਆਰਾਂ ਹਫ਼ਤਿਆਂ ਵਿਚ ਵਿਕ ਗਈਆਂ। ਇਹ ਨਾਵਲ ਛਾਪਣ ਲਈ ਅੱਠ ਪ੍ਰੈਸਾਂ ਦਿਨ ਰਾਤ ਚਲਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਪਰ ਫੇਰ ਵੀ ਇਸ ਨਾਵਲ ਦੀ ਮੰਗ ਲਈ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਪੂਰੀ ਨਾ ਕਰ ਸਕੀ।

ਨਾਵਲ ਜਰਮਨੀ, ਇਟਲੀ, ਰੂਸ ਤੇ ਫ਼ਰਾਂਸ ਵਰਗੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਅਨੁਵਾਦ ਹੋ ਕੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਤੇ ਬਜ਼ਾਰਾਂ, ਚਰਚਾਂ, ਹੋਟਲਾਂ, ਘਰਾਂ ਤੇ ਕੈਫ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਚਰਚੇ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਲਿਬਰੇਟਰ ਨਾਂ ਦੇ ਇਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਅਮਰੀਕਨ ਅਖ਼ਬਾਰ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਛਾਪਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਪਰ ਜਦੋਂ ਇਸ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀ ਨੈਸ਼ਨਲ ਇਰਾ ਨਾਂ ਦੇ ਅਖ਼ਬਾਰ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਛਾਪਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਲੋਕ ਆਪਸ ਵਿਚ ਇਸ ਦੇ ਪਾਤਰਾਂ ਬਾਰੇ ਏਨੀ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਸੋਚਣ ਲੱਗ ਪਏ ਤੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸਵਾਲ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਏ ਕਿ ਕੀ ਸੱਚ ਮੁੱਚ ਅੰਕਲ ਟੌਮ ਨਾਂ ਦਾ ਬੰਦਾ ਹੈ? ਜੇ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣਾ ਚਾਹਾਂਗੇ ਤੇ ਜੇ ਐਲਿਜ਼ਾ ਨਾਂ ਦੀ ਕਾਲੀ ਔਰਤ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਬੱਚੀ ਅਜੇ ਜਿਉਂਦੇ ਨੇ ਤਾਂ ਉਹ ਕਿਥੇ ਨੇ? ਨਾਵਲ ਵਿਚ ਐਲਿਜ਼ਾ ਆਪਣੀ ਨਿੱਕੀ ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀ ਮਾਰ ਦੀ ਭੰਨੀ ਹੋਈ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕ ਦੇ ਘਰੋਂ ਭੱਜ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਮਾਲਕ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਘੋੜਿਆਂ 'ਤੇ ਬੰਦੇ ਭੇਜੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਐਲਿਜ਼ਾ ਆਪਣੀ ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਗੋਦੀ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਠਿੱਲ ਪਈ। ਸਰਦੀਆਂ ਦੀ ਰੁੱਤ ਵਿਚ ਦਰਿਆ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਜੰਮ ਕੇ ਬਰਫ਼ ਦੇ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਢੇਲਿਆਂ ਵਿਚ ਬਦਲ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਐਲਿਜ਼ਾ ਇਕ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਢੇਲੇ ਤੇ ਛਾਲ ਮਾਰਦੀ ਰਹੀ। ਕਦੇ ਉਹ ਦਰਿਆ ਦੇ ਠੰਡੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਡਿੱਗ ਪੈਂਦੀ ਪਰ ਆਪਣੀ ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਹੱਥਾਂ ਤੇ ਚੱਕੀ ਰਖਿਆ ਤੇ ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਡੁੱਬਣ ਦਿੱਤਾ। ਉਹਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਕੇ ਦੇਖਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਦੀ ਵੀ ਹਿੰਮਤ ਨਹੀਂ ਪਈ ਕਿ ਉਹ ਬਰਫ਼ੀਲੇ ਪਾਣੀਆਂ ਵਿਚ ਐਲਿਜ਼ਾ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਗਲੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹਾ ਇਕ ਅਜਨਬੀ ਇਹ ਭਿਆਨਕ ਨਜ਼ਾਰਾ ਦੇਖ ਕੇ ਐਲਿਜ਼ਾ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੰਕਲ ਟੌਮ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਭਲਾ ਬੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਜਾਨ 'ਤੇ ਖੇਡ ਕੇ ਇਸ ਬੱਚੀ ਨੂੰ ਬਚਾ ਲਿਆ। ਪਰ ਫੇਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਅਜਿਹੇ ਮਾਲਕ ਕੋਲ ਵੇਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਹਿਰਦੇਵੇਦਕ ਤਸੀਹੇ ਦੇ ਕੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਪਰ ਅੰਕਲ ਟੌਮ ਨੇ ਚੰਗਿਆਈ ਦਾ ਸਾਥ ਕਦੇ ਵੀ ਨਾ ਛੱਡਿਆ।

ਸਟੋਵੇ ਅਸਲੀ ਅੰਕਲ ਟੌਮ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਜੋਸੀਆ ਹੈਨਸਨ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਅਸਲੀ ਐਲਿਜ਼ਾ ਬਾਰੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਜੋ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਭੱਜ ਕੇ ਕੈਨੇਡਾ ਜਾ ਕੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਗਈ ਸੀ। ਸਟੋਵੇ ਦੇ ਇਸ ਨਾਵਲ ਨੇ ਗੁਲਾਮੀ ਵਿਰੋਧੀ ਲਹਿਰ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤਿੱਖਾ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਗੁਲਾਮ ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਦੱਖਣੀ ਭਾਗ ਵਿਚੋਂ ਭੱਜ ਕੇ ਕੈਨੇਡਾ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਗਏ। ਗੁਲਾਮਾਂ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਕਾਲੇ ਤੇ ਗੋਰੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਆਪਣਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਬੜੇ ਦਿਲਚਸਪ ਤੇ ਲੂੰ-ਕੰਡੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ।

ਕਹਾਣੀ

ਤਿੰਨ ਰੰਗ ਨਹੀਓਂ ਲੱਭਣੇ...

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦੇ ਪਾਠਕ ਮੇਜਰ ਕੁਲਾਰ ਦੇ ਸਥਾਈ ਕਾਲਮ 'ਮੂੰਹ ਆਈ ਬਾਤ' ਕਰਕੇ ਉਸ ਤੋਂ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣੂੰ ਹਨ। ਇਸ ਵਾਰ ਇਹ ਕਹਾਣੀ 'ਤਿੰਨ ਰੰਗ ਨਹੀਓਂ ਲੱਭਣੇ' ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਮੇਜਰ ਕੁਲਾਰ ਨੇ ਅੱਜ ਦੇ ਬੇਕਿਰਕ ਜ਼ਮਾਨੇ ਦਾ ਹਾਲ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਪਰਵਾਸ ਹੰਢਾਉਂਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਵਿਚ ਦੱਬਿਆ ਪਿਆ ਦਰਦ ਚੀਸ ਬਣ-ਬਣ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀਆਂ ਗੁੰਝਲਾਂ ਖੋਲ੍ਹਦਾ ਬੰਦਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪ ਹੋਰ ਗੁੰਝਲਾਂ ਵਿਚ ਫਸ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਬਾਖੂਬ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਆਏ ਪਾਤਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਦਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਲੇਖਕ ਨੇ ਕਹਾਣੀ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮੁੱਚੇ ਮਾਹੌਲ ਨੂੰ ਮੋੜਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਤਰਾਂ ਬੇਵਸੀ ਝਲਕਾਰੇ ਮਾਰਨ ਲਗਦੀ ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਅੱਜ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਚਾਰ ਬੰਦੇ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ, ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀ ਹੀ ਚਰਚਾ ਛਿੜਦੀ।

"ਲੈ, ਆ ਗਿਆ ਹੁਣ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਬਾਪੂ ਦੀ ਬਰਸੀ ਮਨਾਉਣ। ਮਰਨ ਵੇਲੇ ਬਾਤ ਨ੍ਹੀਂ ਪੁੱਛੀ। ਹੁਣ ਉਹਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਦਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਵਿਚਾਰਾ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਕਿਵੇਂ ਰੁਲ-ਰੁਲ ਕੇ ਮਰਿਆ।"

ਮੇਜਰ ਕੁਲਾਰ ਬੋਪਾਰਾਏਕਲਾਂ
ਫੋਨ:916-273-2856

"ਨੀ, ਕੀ ਕਰਾਉਣਾ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਔਲਾਦ ਤੋਂ, ਜਿਹੜੀ ਬੁੱਢੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਡੰਗੋਰੀ ਵੀ ਨਾ ਬਣੇ। ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਕਮਲੀ ਹੋਈ ਫਿਰਦੀ ਆ ਕਿ ਬੱਸ, ਪੁੱਤਰ ਹੀ ਹੋਵੇ...ਧੀਆਂ ਤਾਂ ਪਰਾਇਆ ਧਨ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ਪਰ...।"

"ਲੈ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਰੱਬ ਨੇ ਜੌੜੇ ਪੁੱਤ ਦਿੱਤੇ ਸੀ, ਸੇਵਾ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਨੀ ਸੀ, ਮਰਨ ਵੇਲੇ ਮੂੰਹ ਦੇਖਣ ਵੀ ਨਾ ਪਹੁੰਚੇ। ਬੰਦਾ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਔਲਾਦ ਖਾਤਰ ਕਿੰਨੇ ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਝੱਲਦਾ, ਪਰ ਆਹ ਵੀ ਕੋਈ ਗੱਲ ਹੋਈ, ਮਰਨ ਵੇਲੇ ਬੰਦਾ ਸ਼ਰੀਕਾਂ ਦੇ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਜਾਵੇ।"

ਅੱਜ ਤਾਂ ਜਿਵੇਂ ਹਰ ਘਰ, ਹਰ ਮੋੜ 'ਤੇ ਇਹੋ ਚੁੰਝ ਚਰਚਾ ਛਿੜੀ ਰਹੀ।

ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਮਾਪਿਆਂ ਦਾ ਇਕੱਲਾ ਪੁੱਤਰ ਸੀ। ਬੇਹਦ ਸ਼ਰੀਫ। ਰੱਬ ਦੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਖਾਣ ਵਾਲਾ। ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਤੇਜ ਕੌਰ ਵੀ ਖਾਂਦੇ-ਪੀਂਦੇ ਘਰ ਦੀ ਧੀ, ਚਾਰ ਭਾਈਆਂ ਦੀ ਇਕਲੌਤੀ ਭੈਣ ਸੀ ਜਿਸ ਨੇ ਸਹੁਰਿਆਂ ਦੀ ਸਰਦਲ 'ਤੇ ਮੁਬਾਰਕ ਕਦਮ ਰੱਖਦਿਆਂ ਹੀ ਘਰ ਦੇ ਭਾਗ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਘਰ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਸਾਰ ਆਪਣੀ ਸੱਸ ਚੰਦ ਕੌਰ ਦੀ ਕੰਮ ਤੋਂ ਛੁੱਟੀ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ। ਤੇਜ ਕੌਰ ਦੇ ਸਹੁਰਾ ਸਾਹਿਬ ਸੂਬੇਦਾਰ ਬਚਨ ਸਿੰਘ ਗੁਰਮੁਖ ਬਿਰਤੀ ਵਾਲੇ ਸਨ। ਨਿਤਨੇਮ ਨਾਲ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾਂਦੇ, ਸਿਆਲਾਂ ਦੇ ਦਿਨੀਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਘਰ ਅੱਗੇ ਧੂਣੀ ਬਾਲ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ। ਆਉਂਦੇ ਜਾਂਦੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਕੋਲ ਆ ਬੈਠਦੇ ਤੇ ਸੂਬੇਦਾਰ ਪਾਸੋਂ ਫੌਜ ਦੇ ਕਿੱਸੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਦੇ। ਦਿਨ ਸਵਰਗਾਂ ਵਾਂਗ ਲੰਘ ਰਹੇ ਸਨ।

ਅੱਖ ਦੇ ਫੋਰ ਵਿਚ, ਜਾਣੀ ਪੰਜ ਵਰ੍ਹੇ ਬੀਤ ਗਏ ਪਰ ਤੇਜ ਕੌਰ ਤੇ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਔਲਾਦ ਤੋਂ ਵਿਰਵੇ ਹੀ ਬੈਠੇ ਸਨ। ਸੂਬੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪੋਤਰੇ ਦਾ ਮੂੰਹ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਚੰਦ ਕੌਰ ਨੇ ਨੂੰਹ ਦਾ ਚੈਕਅਪ ਕਈ ਡਾਕਟਰਾਂ ਤੋਂ ਕਰਵਾਇਆ। ਕਈ ਤੀਰਥ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਵਾਏ ਤੇ ਪੀਰਾਂ-ਫਕੀਰਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਇਆ। ਆਖਰ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਨੇੜੇ ਹੋ ਕੇ ਸੁਣ ਲਈ ਤੇ ਚੰਦ ਕੌਰ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਦੋ ਜੌੜੇ ਪੋਤਰਿਆਂ ਨੇ ਆਣ ਰੌਣਕ ਲਾਈ। ਸੂਬੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਤਾਂ ਜਾਣੀ ਇੱਡੀ ਵੱਡੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨਾਲ ਮੁੜ ਕੇ ਜਵਾਨ ਹੋ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਪਣੀ ਖੂੰਡੀ ਪਰ੍ਹੇ ਵਗ੍ਹਾ ਮਾਰੀ। ਗੁਰ-ਮਰਿਯਾਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਬੱਚਿਆਂ ਦਾ ਨਾਮਕਰਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ-ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ। ਲੋਹੜੀ ਵੇਲੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਸ਼ੁਕਰਾਨੇ ਲਈ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਵਾਇਆ ਤੇ ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਤੇ ਸਾਕ-ਸਬੰਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸੱਦਿਆ।

ਆਂਹਦੇ ਨੇ, ਮੂਲ ਨਾਲੋਂ ਵਿਆਜ ਪਿਆਰਾ ਹੁੰਦਾ। ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਚਾਅ-ਲਾਡ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਤੇ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਕਰਦੇ ਕਿ ਪਰਮਾਤਮਾ ਨੇ ਕਿੱਡੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਦਾਦਾ-ਦਾਦੀ ਦੀਆਂ ਲੋਰੀਆਂ ਤੇ ਬਾਤਾਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸੁਣਦੇ ਬੱਚੇ ਵੱਡੇ ਹੋ ਗਏ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਗੁਰਮੁਖ ਤੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਕੂਲ ਤੋਂ ਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਨਾਲ ਕੰਮ 'ਚ ਵੀ ਹੱਥ ਵਟਾਉਣ ਲੱਗੇ।

ਇਕ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮ ਵੇਲੇ ਅਚਾਨਕ ਮਾਤਾ ਚੰਦ ਕੌਰ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋ ਗਈ। ਚੁੱਕ ਕੇ ਡਾਕਟਰ ਦੇ ਲੈ ਗਏ ਤਾਂ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਮਾਤਾ ਨੂੰ ਤਾਂ ਨਾਮੁਰਾਦ ਬਿਮਾਰੀ ਕੈਂਸਰ ਹੈ। ਪਰਿਵਾਰ 'ਤੇ ਜਿਵੇਂ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਪਹਾੜ ਟੁੱਟ ਪਿਆ। ਜਦੋਂ ਗੁਰਮੁਖ ਤੇ ਗੁਰਦੇਵ ਮਾਤਾ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਬਹਿੰਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਇਕੋ ਹੀ ਗੱਲ ਸਮਝਾਉਂਦੀ, "ਪੁੱਤਰੋ, ਤੁਹਾਡੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਨੇ ਸਾਡੀ ਬਹੁਤ ਸੇਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੇਵਾ ਕਰਨਾ। ਤੁਹਾਡੇ ਮਾਂ-ਪਿਉ ਨੇ ਬੜੀਆਂ ਘਾਲਣਾਂ ਤੇ ਅਰਦਾਸਾਂ ਬਾਅਦ ਤੁਹਾਡਾ ਮੂੰਹ ਦੇਖਿਆ ਹੈ।" ਇੰਜ ਹੀ ਇਕ ਦਿਨ ਮਾਲਾ ਫੇਰਦੇ-ਫੇਰਦੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਸਦਾ ਲਈ ਅੱਖਾਂ ਮੀਟ ਗਏ।

ਗੁਰ-ਮਰਿਆਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਮਾਤਾ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕ੍ਰਿਆਕ੍ਰਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਮਾਤਾ ਦੇ ਵਿਛੋੜੇ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਗਰਾਂ ਨਿਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਬੇਹੱਦ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ। ਜਿੱਥੇ ਲੋਕ ਮਾਤਾ ਦਾ ਅਫਸੋਸ ਕਰਨ ਆਉਂਦੇ, ਉਥੇ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਤੇ ਤੇਜ ਕੌਰ ਦੀਆਂ ਸਿਫ਼ਤਾਂ ਵੀ ਕਰਦੇ। ਕੋਈ ਆਖਦਾ, ਜਿਹਦੇ ਘਰ ਬਜ਼ੁਰਗ ਹੋਣ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੀਰਥਾਂ 'ਤੇ ਨਹਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨ੍ਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਉਸ ਦਾ ਤਾਂ ਘਰੇ ਹੀ ਤੀਰਥ ਹੁੰਦਾ। ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਤੇ ਸੇਵਾ ਦਾ ਵੀ ਤੀਰਥਾਂ ਜਿੰਨਾ ਪੁੰਨ ਹੁੰਦਾ, ਜੋ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖੱਟ ਲਿਆ ਹੈ।

ਸੂਬੇਦਾਰ ਨੇ ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰੀਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਦੇ ਟੁਰ ਜਾਣ ਦਾ ਬਹੁਤ ਝੋਰਾ ਕੀਤਾ। ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਆਪਣੇ ਪਿਤਾ ਕੋਲ ਗੁਜ਼ਾਰਦਾ। ਗੁਰਮੁਖ ਸਿੰਘ ਤੇ ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜਵਾਨ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਲੋਕ ਰਿਸ਼ਤੇ ਵਾਸਤੇ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੇ। ਹਾਲੇ ਦੋਵੇਂ ਵਿਆਹ ਲਈ ਆਨਾ-ਕਾਨੀ ਕਰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਤੇਜ ਕੌਰ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਕਾਰਜ ਵੇਲੇ ਸਿਰ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਚੰਗਾ ਹੈ। ਆਖਰ ਤੇਜ ਕੌਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਘੱਲਿਆ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਵੇ।

ਮਾਮਾ ਜੀ ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਹੀ ਆ ਗਏ ਤੇ ਨਾਲ ਸ਼ਿਕਾਰੀ ਕੁੱਤੀ ਦਾ ਕਤੂਰਾ ਲੈ ਆਏ। ਇਸ ਕੁੱਤੀ ਦੀ ਨਸਲ ਪੀੜ੍ਹੀ-ਦਰ-ਪੀੜ੍ਹੀ ਚਲੀ ਆਉਂਦੀ ਸੀ। ਮਾਮਾ ਜੀ ਨੇ ਵਿਆਹ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਚਲਾਈ ਤਾਂ ਗੁਰਮੁਖ ਨੇ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਬਾਹਰ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਾਮੇ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਗੁਰਦੇਵ ਨੂੰ ਰਾਜ਼ੀ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ ਗੁਰਮੁਖ ਨੂੰ ਉਹਦੇ ਦੂਜੇ ਮਾਮੇ ਕੋਲ ਦੁਬਈ ਭੇਜਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਬਾਰੇ ਸੂਬੇਦਾਰ ਸਮੇਤ ਸਭ ਨੂੰ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋਣਾ ਪਿਆ।

ਗੁਰਦੇਵ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਗੁਰਮੁਖ ਦੁਬਈ ਚਲਾ ਗਿਆ। ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਵਾਂ ਟਰੈਕਟਰ ਲੈ ਲਿਆ। ਤੇਜ ਕੌਰ ਆਪਣੀ ਨੂੰਹ ਸੁਰਿੰਦਰ ਕੌਰ ਨਾਲ ਖੁਸ਼ ਸੀ। ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕਬੀਲਦਾਰੀ ਦੀ ਗੱਡੀ ਵੀ ਚਾਈਂ-ਚਾਈਂ ਟੁਰਦੀ ਗਈ ਤੇ ਸਮਾਂ ਵੀ ਟੁਰਦਾ ਗਿਆ। ਡੇਢ ਕੁ ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਗੁਰਦੇਵ ਦੇ ਘਰ ਪੁੱਤਰ ਬਹੁੜ ਪਿਆ ਤੇ ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਵਧਾਈਆਂ ਦੇਣ ਢੁੱਕਿਆ। ਸੂਬੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਪੜਦਾਦਾ ਜੀ ਬਣ ਗਏ ਸਨ। ਪੜਪੋਤਰੇ ਦਾ ਵੀ ਗੁਰੂਘਰ ਜਾ ਕੇ ਨਾਮਕਰਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹਦਾ ਨਾਮ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ।

ਹੁਣ ਤੇਜ ਕੌਰ ਪੋਤਰਾ ਖਿਡਾਉਂਦੀ ਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਘਰ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ। ਗੁਰਦੇਵ ਤੇ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਸਾਂਭੀ ਜਾਂਦੇ। ਗ੍ਰਹਿਸਥੀ ਵਧੀਆ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਕਦੀ-ਕਦੀ ਗੁਰਮੁਖ ਵੀ ਪੈਸੇ ਭੇਜ ਛੱਡਦਾ। ਉਹ ਖੇਤਾਂ ਨਾਲ ਲਗਦੀ ਥੋੜ੍ਹੀ-ਬਹੁਤ ਜ਼ਮੀਨ ਵੀ ਮੌਕਾ ਦੇਖ ਕੇ ਖਰੀਦ ਲੈਂਦੇ। ਗੁਰਮੁਖ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਾਮਾ ਜੀ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕਰ ਕੇ ਦੁਬਈ ਤੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਣ ਦਾ ਮਨ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਇਕ ਏਜੰਟ ਨੇ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ ਰਾਹੀਂ ਅਮਰੀਕਾ ਪਹੁੰਚਾ ਦਿੱਤਾ। ਘਰਦਿਆਂ ਲਈ ਇਹ ਖ਼ਬਰ ਇਕ ਹੋਰ ਤਰੱਕੀ ਭਰੀ ਉਡਾਣ ਸੀ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਸ਼ੁਕਰਾਨੇ ਵਜੋਂ ਅਰਦਾਸ ਕਰਵਾਈ ਗਈ।

ਗੁਰਮੁਖ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਹੀ ਇਕ ਇੰਡੀਅਨ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ 'ਤੇ ਕੰਮ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਉਥੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਇੰਡੀਅਨ ਮੁੰਡੇ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਗੁਰਮੁਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਘੁਲ ਮਿਲ ਗਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਇਕ ਦਿਨ ਇਕ ਪੰਜਾਬਣ ਕੁੜੀ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਤੋਂ ਆਪਣਾ ਆਰਡਰ ਕੀਤਾ ਖਾਣਾ ਫੜਨ ਆਈ ਤਾਂ ਵਾਪਸੀ 'ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕਾਰ ਸਟਾਰਟ ਨਾ ਹੋਈ। ਉਹਨੇ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਗੁਰਮੁਖ ਤੋਂ ਮੱਦਦ ਮੰਗੀ। ਗੁਰਮੁਖ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਜਾ ਕੇ ਮੱਦਦ ਕਰਨ ਲੱਗਾ ਤੇ ਰਸਮੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਵੀ ਕੀਤੀ।

ਉਸ ਕੁੜੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਕੁਲਦੀਪ ਕੌਰ ਹੈ ਤੇ ਪਿੰਡ ਮੋਗੇ ਕੋਲ ਹੈ। ਗਰੀਬ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਲਾਲਚ ਵੱਸ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਗਏ ਵੱਡੀ ਉਮਰ ਦੇ ਮਰਦ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਾਦੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਉਹਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਲੈ ਆਇਆ, ਪਰ ਉਹਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮੈਕਸੀਕਨ ਰੱਖੀ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਹ ਆਪ ਵੀ ਨਿੱਤ ਦਾ ਸ਼ਰਾਬੀ ਸੀ। ਗੁਰਮੁਖ ਨੇ ਕਾਰ ਠੀਕ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪੁੱਛਿਆ, "ਹੁਣ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਨਾਲ ਹੀ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ?"

"ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਰੋਜ਼ ਕੁੱਟਦਾ ਸੀ, ਨਿੱਤ ਲੜਾਈ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਪਰ ਮੈਂ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਸਹਿੰਦੀ ਰਹੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਨੂੰ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਮਿਲ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤਲਾਕ ਕਰ ਲਿਆ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਕੁੜੀਆਂ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦੀ ਹਾਂ ਤੇ ਲਾਗੇ ਪੀਜ਼ਾ ਹੱਟ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹਾਂ। ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਵਧੀਆ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਿੰਡ ਵੀ ਪੈਸੇ ਭੇਜ ਦਿੰਦੀ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਿ ਮੇਰੀਆਂ ਛੋਟੀਆਂ ਭੈਣਾਂ ਪੜ੍ਹ-ਲਿਖ ਕੇ ਪੈਰਾਂ ਸਿਰ ਹੋ ਜਾਣ।"

ਕੁਲਦੀਪ ਨੇ ਗੁਰਮੁਖ ਦਾ ਥਾਂ ਟਿਕਾਣਾ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰਮੁਖ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਲੁਧਿਆਣੇ ਦੇ ਲਾਗੇ ਦਾ ਹੈ। ਕਾਰ ਸਟਾਰਟ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਤੇ ਗੁਰਮੁਖ ਨੂੰ ਵੀ ਆਵਾਜ਼ ਪੈ ਗਈ, ਉਹ ਖਿਮਾ ਮੰਗ ਕੇ ਅੰਦਰ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਅਗਲੇ ਹਫ਼ਤੇ ਕੁਲਦੀਪ ਫਿਰ ਆਈ। ਗੁਰਮੁਖ ਨੇ ਕੌਫੀ ਪੀਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਸਟਾਰਬੱਕਸ ਜਾ ਕੇ ਕੌਫੀ ਬਹਾਨੇ ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਸਾਂਝੇ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਦੋਵਾਂ ਦੀਆਂ ਮੁਲਾਕਾਤਾਂ ਵਧੀਆਂ ਅਤੇ ਫਿਰ ਪਿਆਰ 'ਚ ਤਬਦੀਲ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਜਿਉਣ-ਮਰਨ ਦੇ ਕੌਲ-ਕਰਾਰ ਕਰ ਲਏ।

ਅਚਾਨਕ ਇੰਡੀਆ ਤੋਂ ਖ਼ਬਰ ਆਈ ਕਿ ਸੂਬੇਦਾਰ ਸਾਹਿਬ ਸੰਸਾਰਕ ਯਾਤਰਾ ਪੂਰੀ ਕਰ ਗਏ ਹਨ। ਸੂਬੇਦਾਰ ਪੜਦਾਦਾ ਬਣ ਕੇ ਗੁਜ਼ਰੇ ਸਨ। ਸੋ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 'ਵੱਡੇ' ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਨਗਰ ਭਰ ਵਿਚ ਜਲੇਬੀਆਂ ਦਾ ਲੰਗਰ ਚਲਾਇਆ। ਗੁਰਮੁਖ ਤਾਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਵੀ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇੰਡੀਆ ਬਾਪੂ ਦੀ ਅੰਤਮ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਹੋ ਸਕਿਆ।

ਗੁਰਦੇਵ ਨੇ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕੰਮ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਤੋਂ ਰਿਟਾਇਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਗੁਰਮੁਖ ਨੇ ਇਕ ਦਿਨ ਘਰ ਕੁਲਦੀਪ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸਲਾਹ ਕਰਕੇ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ। ਕੁਲਦੀਪ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਬੇਹੱਦ ਖੁਸ਼ ਹੋਈ। ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾ ਗੁਰ-ਮਰਿਆਦਾ ਅਨੁਸਾਰ ਵਿਆਹ ਕਰਵਾਇਆ, ਫਿਰ ਵਿਆਹ ਰਜਿਸਟਰ ਕਰਵਾ ਲਿਆ। ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਵੀ ਵਿਆਹ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ 'ਚ ਮਿਠਾਈ ਵੰਡੀ ਗਈ। ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਖੁਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਇਕ ਲੜਕਾ ਬਾਹਰ ਸੈਟਲ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੋਲ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਬੁਢਾਪਾ ਸੌਖਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਸੀ।

ਪਰ ਚੰਗਾ ਸਮਾਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਦਾ। ਗੁਰਦੇਵ ਨੂੰ ਹੁਣ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਣ ਦਾ ਝੱਲ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, "ਇੱਥੇ ਖੇਤੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਬਣਦਾ। ਕਦੇ ਸੋਕਾ ਮਾਰ ਜਾਂਦਾ, ਕਦੇ ਹੜ੍ਹ ਡੋਬ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਮਿੱਟੀ 'ਚ ਮਿੱਟੀ ਹੋਏ ਰਹੀਦੈ। ਫਿਰ ਵੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਜੁੜਦਾ।" ਗੁਰਮੁਖ ਨੇ ਵੀ ਗੁਰਦੇਵ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਪਰ ਗੁਰਦੇਵ ਨੇ ਜ਼ਿੱਦ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ। ਮਾਂ ਮਿੰਨਤਾਂ ਕਰ ਕਰ ਥੱਕ ਲੱਥੀ, ਪਰ ਸਭ ਵਿਅਰਥ। ਆਖਰ ਗੁਰਮੁਖ ਨੇ ਏਜੰਟ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਭੇਜ ਕੇ ਟੂਰਿਸਟ ਵੀਜ਼ਾ ਲਵਾ ਦਿੱਤਾ।

ਰੋਂਦੇ-ਕੁਰਲਾਉਂਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਗੁਰਦੇਵ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠ ਗਿਆ। ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਾਰ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਨੂੰ ਥਾਪੀ ਦਿੱਤੀ ਤੇ ਕਿਹਾ, "ਪੁੱਤਰਾ, ਆਪਣਾ ਖਿਆਲ ਰੱਖੀਂ। ਜਿਉਂਦਾ ਵਸਦਾ ਰਹੁ।" ਆਖ ਕੇ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਅੰਦਰ ਵੜ ਗਿਆ। ਸੁਰਿੰਦਰ, ਸ਼ੇਰਾ ਤੇ ਤੇਜ਼ ਕੌਰ ਤਾਂ ਧਾਹੀਂ ਰੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਟੁਰ ਜਾਣ ਬਾਅਦ ਤੇਜ ਕੌਰ ਨੇ ਤਾਂ ਵਿਛੋੜੇ ਦਾ ਸੱਲ ਨਾ ਝੱਲਦਿਆਂ ਮੰਜਾ ਸਾਂਭ ਲਿਆ। ਗੁਰਦੇਵ ਦੇ ਰਾਜ਼ੀ ਖੁਸ਼ੀ ਪਹੁੰਚਣ ਦਾ ਫੋਨ ਆਇਆ ਤਾਂ ਤੇਜ ਕੌਰ ਨੇ ਓਪਰਾ ਜਿਹਾ ਮੁਸਕਰਾ ਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਕੀਤਾ।

ਗੁਰਦੇਵ ਅਮਰੀਕਾ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਇਆ। ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਚਹਿਲ-ਪਹਿਲ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚੇਤੇ ਨਾ ਆਉਣ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰਮੁਖ ਨੇ ਇਕ ਪੰਜਾਬੀ ਵਕੀਲ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰ ਕੇ ਰਿਫਿਊਜੀ ਕੇਸ ਵੀ ਅਪਲਾਈ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਪਹਿਲੀ ਹੀ ਤਰੀਕੇ ਸਟੇਅ ਵੀ ਮਿਲ ਗਈ। ਕੁਲਦੀਪ ਨੇ ਪਿੰਡ ਫੋਨ ਕਰ ਕੇ ਵਧਾਈ ਦਿੱਤੀ। ਗੁਰਦੇਵ ਨੇ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹਦਾ ਕੰਮ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ, ਹੁਣ ਸੁਰਿੰਦਰ ਤੇ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਵੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਛੇਤੀ ਆ ਜਾਣਗੇ।

ਤੇਜ ਕੌਰ ਨੂੰ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਪੱਕੇ ਹੋਣ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਤਾਂ ਹੋਈ, ਪਰ ਨੂੰਹ ਤੇ ਪੋਤਰੇ ਦੇ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਕੇ ਉਹਨੂੰ ਡੋਬੂ ਪੈਣ ਲਗਦੇ। ਬੁਢਾਪੇ ਦੀ ਇਕੱਲ ਦਾ ਡਰ ਉਹਨੂੰ ਵੱਢ-ਵੱਢ ਖਾਂਦਾ। ਕਦੀ ਰੱਬ ਨੂੰ ਨਹੋਰੇ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦੀ ਕਿ ਆਹ ਦਿਨ ਦੇਖਣ ਲਈ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਦਾਤ ਮੰਗੀ ਸੀ। ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੀ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਵਾਂ ਕਿ ਸੁੰਨੇ ਹੋ ਰਹੇ ਘਰ ਦਾ ਗਮ ਕਰਾਂ, ਉਹਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮਝ ਨਾ ਪੈਂਦਾ।

ਸੁਰਿੰਦਰ ਤਾਂ ਦੋ ਵਕਤ ਅਰਦਾਸ ਕਰਦੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਛੇਤੀ ਬਣ ਜਾਵੇ ਪਰ ਦੋਵੇਂ ਬਜ਼ੁਰਗ ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰੀ ਗਿੱਲੇ ਗੋਹੇ ਵਾਂਗ ਧੁਖਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਸੁਰਿੰਦਰ ਤੇ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਦੇ ਪੇਪਰ ਤਿਆਰ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਸਨ, ਵੀਜ਼ਾ ਮਿਲ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਕਈ ਵਾਰੀ ਉਦਾਸ ਹੋ ਕੇ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਗੋਦ 'ਚ ਚੁੱਕ ਕੇ ਘੁੱਟ ਕੇ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਸੋਚਦਾ ਕਿ ਮੁੜ ਕੇ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਮੇਲੇ ਹੋਣੇ ਹਨ ਕਿ ਨਹੀਂ।

ਆਖਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟੁਰਨ ਦਾ ਦਿਨ ਵੀ ਆ ਗਿਆ। ਸ਼ੇਰੇ ਨੇ ਤਾਂ ਰੋ ਰੋ ਕੇ ਅਸਮਾਨ ਸਿਰ 'ਤੇ ਚੁੱਕ ਲਿਆ। ਕਹੀ ਜਾਵੇ ਕਿ 'ਮੈਂ ਬੇਬੇ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਨ੍ਹੀਂ ਜਾਣਾ। ਮੇਰੀ ਬੇਬੇ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਬਿਨਾਂ ਮਰ ਜਾਏਗੀ।' ਤੇਜ ਕੌਰ ਨੇ ਵੀ ਬੜਾ ਵਿਰਲਾਪ ਕੀਤਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਨਾ ਲਿਜਾਉ। ਇਸ ਬਿਨਾਂ ਮੈਂ ਕਿੱਦਾਂ ਜੀਆਂਗੀ ਪਰ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹੌਂਸਲਾ ਜਿਹਾ ਕਰ ਕੇ ਸ਼ੇਰਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਨੂੰ ਫੜਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਤੇਜ ਕੌਰ ਨੂੰ ਹੌਂਸਲਾ ਦਿੰਦਾ ਅੰਦਰ ਵੱਲ ਲੈ ਗਿਆ। ਗੱਡੀ ਆਪਣੀ ਮੰਜ਼ਿਲ ਵੱਲ ਟੁਰ ਪਈ ਸੀ।

ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਦਿਲ 'ਤੇ ਪੱਥਰ ਰੱਖ ਕੇ ਤੇਜ ਕੌਰ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮਿਲਣ ਆਏ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਵੀ ਇਕ ਇਕ ਕਰ ਕੇ ਘਰੋਂ ਟੁਰ ਗਏ। ਸਿਰਫ਼ ਤੇਜ ਕੌਰ ਦਾ ਭਰਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਬਰ ਦਾ ਬੰਨ੍ਹ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਤੇ ਖਾਲੀ ਘਰ ਵੱਲ ਵੇਖ ਕੇ ਧਾਹੀਂ ਰੋ ਪਿਆ। ਘਰ ਕਿਸੇ ਉਜੜੀ ਸਰਾਂ ਵਾਂਗ ਜਾਪਣ ਲੱਗਾ। ਬਿਮਾਰ ਤੇਜ ਕੌਰ ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਪਈ ਇਕ ਟੱਕ ਛੱਤ ਵੱਲ ਝਾਕੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਗੁਆਂਢਣ ਅਮਰੋ ਰੋਟੀ ਲੈ ਕੇ ਆਈ, ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਬੁਰਕੀ ਮੂੰਹ ਨਹੀਂ ਪਾਈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਡੱਬੂ ਨੇ ਵੀ ਰੋਟੀ ਨਾ ਖਾਧੀ। ਸ਼ਾਇਦ ਉਹ ਤੇਜ਼ ਕੌਰ ਦੀ ਉਦਾਸੀ ਨੂੰ ਸਮਝਦਾ ਸੀ। ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਸੋਚਦਾ, ਇਨਸਾਨਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵਧ ਤਾਂ ਡੱਬੂ ਸਾਡਾ ਦੁੱਖ-ਸੁੱਖ ਸਮਝਦਾ ਹੈ।

ਸੁਰਿੰਦਰ ਤੇ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਠੀਕ-ਠਾਕ ਅਮਰੀਕਾ ਪਹੁੰਚ ਗਏ। ਗੁਰਦੇਵ, ਗੁਰਮੁੱਖ ਤੇ ਕੁਲਦੀਪ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਹੋਏ। ਸੁਰਿੰਦਰ ਨੂੰ ਤਾਂ ਅਮਰੀਕਾ ਬਹੁਤ ਵਧੀਆ ਲੱਗਿਆ ਪਰ ਸ਼ੇਰਾ ਰੋਣੋਂ ਨਹੀਂ ਹਟਦਾ ਸੀ। ਉਹਦੀ ਤਾਂ ਇਕੋ ਹੀ ਰਟ ਸੀ, 'ਬਾਪੂ ਜੀ, ਬੇਬੇ ਜੀ ਕੋਲ ਜਾਣਾ ਹੈ।' ਉਹਦੀ ਉਦਾਸੀ ਦੇਖ ਕੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਤਾਂ ਗੁਰਦੇਵ ਦਾ ਦਿਲ ਵੀ ਡੁੱਬ ਜਿਹਾ ਗਿਆ। ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਆ ਕੇ ਗਲਤੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਨਾ ਮੈਂ ਅਮਰੀਕਾ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਨਾ ਸੁਰਿੰਦਰ ਤੇ ਸ਼ੇਰੇ ਨੂੰ ਆਉਣਾ ਪੈਂਦਾ ਪਰ 'ਅਬ ਪਛਤਾਏ ਕਿਆ ਹੋਤ, ਜਬ ਚਿੜੀਆ ਚੁਗ ਗਈ ਖੇਤ।'

ਸੁਰਿੰਦਰ ਤੇ ਸ਼ੇਰੇ ਦੇ ਘਰੋਂ ਟੁਰ ਜਾਣ ਦਾ ਸਦਮਾ ਤਾਂ ਤੇਜ ਕੌਰ ਨੂੰ ਜਹਾਨੋਂ ਹੀ ਲੈ ਟੁਰਿਆ। ਡੱਬੂ ਨੇ ਭੌਂਕ-ਭੌਂਕ ਕੇ ਆਂਢੀ-ਗੁਆਂਢੀ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਲਏ। ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਤੇਜ ਕੌਰ ਦੀ ਦਵਾਈ ਲੈਣ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਡੱਬੂ ਨੇ ਜਾ ਕੇ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪਜਾਮਾ ਖਿੱਚ ਲਿਆ, ਜਿਵੇਂ ਆਖ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, "ਮਾਲਕਾ, ਛੇਤੀ ਘਰ ਚੱਲ। ਤੇਰਾ ਘਰ ਉਜੜ ਗਿਆ ਹੈ।" ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਡੱਬੂ ਦਾ ਇਸ਼ਾਰਾ ਸਮਝ ਗਿਆ, ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਭਾਣਾ ਵਰਤ ਚੁੱਕਾ ਸੀ।

ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਬਿਲਕੁਲ ਟੁੱਟ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਆਂਹਦੇ ਸੀ ਕਿ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰੱਬ ਨਾਲ ਸਿੱਧੀ ਗੱਲਬਾਤ ਹੈ, ਉਹ ਹੀ ਹੁਣ ਘੁਸਰ-ਮੁਸਰ ਕਰਦੇ, "ਵਿਚਾਰੇ ਦੇ ਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਇਹੋ ਲਿਖਿਆ ਸੀ।"

ਤੇਜ ਕੌਰ ਦੇ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ ਦਾ ਪਤਾ ਗੁਰਮੁਖ ਤੇ ਗੁਰਦੇਵ ਨੂੰ ਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਦੋਵਾਂ ਕੋਲ ਪੇਪਰ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਉਹ ਪਿੰਡ ਨਾ ਆ ਸਕੇ। ਫੋਨ 'ਤੇ ਹੀ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਦਿਲਾਸੇ ਦੇਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਪਰ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਖੁਦ ਉਦਾਸੀ ਦੇ ਆਲਮ ਵਿਚ ਸੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਤਰਾਂ 'ਤੇ ਗੁੱਸਾ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲਾਹਣਤ ਪਾਉਂਦਾ ਆਖਦਾ ਕਿ 'ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਡੱਬੂ ਚੰਗਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਦੁੱਖ ਦੀ ਘੜੀ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਤਾਂ ਹੈ।' ਗੁਰਮੁਖ ਤੇ ਗੁਰਦੇਵ ਬਾਪੂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਡੋਲ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਪਛਤਾਉਂਦੇ ਵੀ, ਪਰ ਇਸ ਘੜੀ ਦਾ ਉਦੋਂ ਜੋਸ਼ ਵਿਚ ਅਹਿਸਾਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਤੇਜ ਕੌਰ ਦੀ ਅੰਤਮ ਰਸਮ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ। ਪੁੱਤਰ ਆਪ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕੇ, ਪਰ ਦਾਨ ਲਈ ਜੀਅ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਰਕਮ ਭੇਜੀ...ਪਰ ਪੈਸਾ ਬੰਦਿਆਂ ਦੀ ਘਾਟ ਥੋੜੋਂ ਪੂਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਦਾਨ ਦਾ ਸਕੂਨ ਮਿਲਣ ਨਾਲੋਂ ਆਪ ਰੁਲ ਕੇ ਮਰਨ ਦਾ ਵਧੇਰੇ ਖੌਫ ਸੀ। ਇੱਡੇ ਵੱਡੇ ਘਰ ਵਿਚ ਉਹ ਇਕੱਲਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਭ ਆਪੋ-ਆਪਣੇ

ਟਿਕਾਣੇ ਟੁਰ ਗਏ ਸਨ। ਡੱਬੂ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਦੇ ਮੰਜੇ ਕੋਲ ਬੈਠਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੇ ਸੰਦ ਤੇ ਸਭ ਡੰਗਰ ਪਸ਼ੂ ਵੇਚ ਦਿੱਤੇ। ਉਹ ਹੁਣ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਵੱਧ-ਘੱਟ ਹੀ ਬੋਲਦਾ। ਕਦੀ-ਕਦਾਈਂ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾ ਆਉਂਦਾ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਘਰ ਮੰਜੀ 'ਤੇ ਪਿਆ ਰਹਿੰਦਾ। ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਦੀ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਕੁੜੀ ਰੋਟੀ ਫੜਾ ਜਾਂਦੀ। ਕਦੀ ਦਿਲ ਕਰਦਾ ਤਾਂ ਖਾ ਲੈਂਦਾ, ਕਦੀ ਭੋਰ ਕੇ ਚਿੜੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾ ਦਿੰਦਾ। ਜੇ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਰੋਟੀ ਨਾ ਖਾਂਦਾ ਤਾਂ ਡੱਬੂ ਵੀ ਨਾ ਖਾਂਦਾ। ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਭਰ ਆਉਂਦੀਆਂ। ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਉਹਦੀ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਹੱਥ ਫੇਰਦਾ। ਡੱਬੂ ਆਪਣਾ ਅਗਲਾ ਪੈਰ ਚੁੱਕ ਕੇ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਥਾਂ 'ਤੇ ਰੱਖ ਦਿੰਦਾ।

ਗੁਰਮੁਖ ਤੇ ਗੁਰਦੇਵ ਤਾਂ ਮਿੱਠੀ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਕੈਦ ਸਨ। ਦੋਵੇਂ ਅਲੱਗ-ਅਲੱਗ ਰਹਿਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਦੀਪੀ ਮਾਂ ਬਣਨ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਗੁਰਮੁਖ ਦੀ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਦੀ ਇੰਟਰਵਿਊ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣਾ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਉਡੀਕਦਾ ਸੀ। ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਉਹਨੂੰ ਪੁੱਤਰ ਦੇ ਜੰਮਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਿਲ ਗਿਆ। ਚਾਅ ਵਿਚ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕੀਤਾ। ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਿਰਫ਼ ਇੰਨਾ ਹੀ ਕਿਹਾ, "ਪੁੱਤਰ, ਜਿਥੇ ਰਹੋ, ਸਲਾਮਤ ਰਹੋ। ਇਹ ਹਰਾ ਪੱਤਾ ਤੇਰੇ ਖੇਤਾਂ ਦੀ ਹਰਿਆਲੀ ਨਾਲੋਂ ਵੱਡਾ ਹੋ ਗਿਆ।" ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬੋਲਾਂ 'ਚ ਨਿਰਾਸ਼ਾ ਸਾਫ਼ ਝਲਕਦੀ ਸੀ।

ਫਿਰ ਇਕ ਦਿਨ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਨਲਕੇ ਤੋਂ ਪਾਣੀ ਲੈਣ ਗਿਆ ਫਰਸ਼ 'ਤੇ ਡਿੱਗ ਪਿਆ। ਡੱਬੂ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਭੌਂਕਣ ਲੱਗਾ ਤਾਂ ਗੁਆਂਢੀਆਂ ਨੇ ਆ ਕੇ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਚੁੱਕਿਆ। ਉਹਦੀ ਤਾਂ ਸਵਾਸਾਂ ਦੀ ਪੂੰਜੀ ਮੁੱਕ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਆਂਢੀ-ਗੁਆਂਢੀ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ ਕ੍ਰਿਆਕ੍ਰਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਅਮਰੀਕਾ ਫੋਨ ਕੀਤਾ। ਸੁਣ ਕੇ ਗੁਰਮੁਖ ਦੇ ਪੈਰਾਂ ਹੇਠੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਖਿਸਕ ਗਈ। ਗੁਰਦੇਵ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ, ਉਹ ਸੁਰਿੰਦਰ ਤੇ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਗੁਰਮੁੱਖ ਕੋਲ ਆ ਗਿਆ। ਦੋਵੇਂ ਭਰਾ ਇਕ-ਦੂਜੇ ਦੇ ਗਲ ਲਗ ਕੇ ਮਛੋਹਰਾਂ ਵਾਂਗ ਰੋਂਦੇ ਰਹੇ। ਪਰਦੇਸ 'ਚ ਕੀ ਬਣਨਾ ਸੀ। ਆਪੇ ਸਬਰ ਕਰ ਕੇ ਚੁੱਪ ਹੋ ਗਏ। ਇਕ ਕੋਲ ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ ਨਹੀਂ ਸੀ ਤੇ ਇਕ ਨੇ ਪਾਸਪੋਰਟ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ ਪਿੰਡ ਨਾ ਜਾ ਸਕੇ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਦਾ ਭੋਗ ਪੈਣਾ ਸੀ, ਉਸ ਦਿਨ ਕੁਲਦੀਪ ਨੇ ਪੁੱਤਰ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰਮੁਖ ਪੁੱਤਰ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਵੀ ਨਾ ਮਨਾ ਸਕਿਆ, ਉਹ ਤਾਂ ਪਛਤਾਵੇ ਦੀ ਅੱਗ ਵਿਚ ਸੜ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਪਿੰਡ ਤਾਂ ਉਹ ਫੋਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਸਿਵਾ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਰ ਸਕਦੇ। ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਨੇ ਮਿਲ-ਜੁਲ ਕੇ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਅੰਤਿਮ ਰਸਮਾਂ ਫੁੱਲ ਚੁਗਣ ਤੱਕ ਨਿਭਾਈਆਂ ਸਨ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਦਾ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਸਵਰਗਵਾਸ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਡੱਬੂ ਉਸੇ ਦਿਨ ਦਾ ਗਾਇਬ ਸੀ, ਪਰ ਜਿਸ ਦਿਨ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਦੀ ਰਾਖ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਸ਼ਮਸ਼ਾਨਘਾਟ ਗਏ, ਡੱਬੂ ਉਥੇ ਪ੍ਰਾਣ ਤਿਆਗ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੇ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਦੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਡੱਬੂ ਦੇ ਅਫਸੋਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਵੀ ਚਲਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ।

ਗੁਰਮੁਖ ਤੇ ਗੁਰਦੇਵ ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਡੱਬੂ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾ ਦਾ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਹੈਰਾਨ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸ਼ਰਮਿੰਦਗੀ ਵੀ ਬਹੁਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਅੱਜ ਅਮਰੀਕਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤਿਹਾੜ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਵੀ ਭੈੜੀ ਲੱਗ ਰਹੀ ਸੀ। ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਜਿੰਦਰਾ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਬੂਹੇ ਅੱਗੇ ਘਾਹ ਉੱਗ ਆਇਆ। ਘਰ 'ਚ ਕਬੂਤਰਾਂ ਅਤੇ ਉੱਲੂਆਂ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਬੱਸ, ਗੁਰਮੁਖ ਦਾ ਮਾਮਾ ਆ ਕੇ ਦੋ-ਚਹੁੰ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਸਫ਼ਾਈ ਕਰਵਾ ਜਾਂਦਾ। ਕਈ ਵਾਰ ਉਹਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਹੋਰੇ ਵੀ ਸੁਣਨੇ ਪੈਂਦੇ ਪਰ ਉਹ ਸਬਰ ਦਾ ਘੁੱਟ ਭਰ ਕੇ ਸਭ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਕਰ ਲੈਂਦਾ।

ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸੁਰਗਵਾਸ ਹੋਇਆਂ ਸਾਲ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਗੁਰਮੁਖ ਨੇ ਗੁਰਦੇਵ ਨਾਲ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪਿੰਡ ਜਾ ਕੇ ਬਾਪੂ ਦੀ ਬਰਸੀ ਮਨਾ ਆਵਾਂ। ਕੁਲਦੀਪ ਵੀ ਨਾਲ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ, ਪਰ ਕੈਵਿਨ ਦੇ ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਇਕ ਹੀ ਟਿਕਟ ਖਰੀਦੀ। ਮਾਮੇ ਨੇ ਘਰ ਦੀ ਸਫਾਈ ਵਗੈਰਾ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਗੁਰਮੁਖ ਪਿੰਡ ਵੜਿਆ, ਉਸ ਦੇ ਕਦਮ ਮਣ-ਮਣ ਦੇ ਹੋ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਿੱਤਰਾਂ ਦਾ ਪਿੰਡ ਜਿਹਨੂੰ ਹਰਿਆ-ਭਰਿਆ ਛੱਡ ਕੇ ਗਿਆ ਸੀ, ਅੱਜ ਉਜਾੜ ਜਾਪਦਾ ਸੀ। ਧਾਹਾਂ ਮਾਰਦਾ ਗੁਰਮੁਖ ਗੱਡੀ 'ਚੋਂ ਉਤਰ ਕੇ ਮਾਮੇ ਦੇ ਗਲ ਜਾ ਲੱਗਿਆ। ਅੰਦਰ ਵੜ ਕੇ ਬੇਬੇ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਬਾਪੂ ਤੋਂ ਮੁਆਫੀਆਂ ਮੰਗੀ ਜਾਵੇ, 'ਬਾਪੂ ਮੈਨੂੰ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਦੇ।' ਆਂਢੀ-ਗੁਆਂਢੀ ਤੇ ਮਾਮੇ ਹੌਸਲਾ ਦੇਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਰਹੇ।

ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਅਫਸੋਸ ਲਈ ਜੁੜਨੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਭਾਗ ਸਿੰਘ ਦਾ ਅਫਸੋਸ ਕਰ ਦੇ ਅਚਾਨਕ ਗੁਰਮੁਖ ਨੂੰ ਨਸ਼ਤਰ ਚੁਭੋ ਜਾਂਦੇ। ਸਾਰਿਆਂ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਬਾਪੂ ਜੀ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਅਖੰਡ ਪਾਠ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਗੁਰਮੁਖ ਬੇਬੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਾ ਤਨੋਂ-ਮਨੋਂ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤਾਂ ਜੋ ਗਲਤੀ ਦਾ ਪਸ਼ਚਾਤਾਪ ਕਰ ਸਕੇ। ਸਾਰੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਭੋਗ 'ਤੇ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ। ਲੋਕ ਗੁਰਮੁਖ ਦੇ ਮਾਂ-ਬਾਪ ਦੀਆਂ ਤਰੀਫ਼ਾਂ ਵੀ ਕਰਦੇ ਤੇ ਗੁਰਮੁਖ ਨੂੰ ਬੁਰਾ ਭਲਾ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਰਹੇ। ਗੁਰਮੁਖ ਨੇ ਭੋਗ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਰੱਜ ਕੇ ਦਾਨ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂਘਰ ਵਾਸਤੇ, ਸਕੂਲ ਵਾਸਤੇ, ਸ਼ਮਸ਼ਾਨਘਾਟ ਦੀ ਨਵੀਂ ਉਸਾਰੀ ਵਾਸਤੇ, ਗਰੀਬਾਂ ਦੀਆਂ ਧੀਆਂ ਦੇ ਵਿਆਹਾਂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਰਕਮ ਦਿੱਤੀ। ਲੋਕ ਇਹ ਐਲਾਨ ਗੌਰ ਨਾਲ ਸੁਣਦੇ ਰਹੇ।

ਸਮਾਪਤੀ ਬਾਅਦ ਤਾਏ ਕਰਤਾਰੇ ਨੇ ਗੁਰਮੁਖ ਦੇ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਬਹੁਤ ਦਾਨ ਕੀਤਾ, ਚੰਗੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਪਰ ਮਾਪਿਆਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਦਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਆਹ ਬਰਸੀ ਮਨਾਉਣ ਨਾਲੋਂ ਤਾਂ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਆ ਜਾਂਦਾ...।" ਗੱਲ ਵਿਚਾਲੇ ਹੀ ਸੀ। ਸਵੇਰ ਦਾ ਸਬਰ ਕਰੀ ਬੈਠਾ ਮਾਮਾ ਆਖਰ ਬੋਲ ਹੀ ਪਿਆ, "ਕਿਉਂ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ, ਹੁਣ ਜਲੀਲ ਕਰਨੋਂ ਹਟਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਇਹਨੂੰ ਕਿਤੇ ਘੱਟ ਪਛਤਾਵਾ। ਜੇ ਸਾਡੀ ਸਰਕਾਰ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਵਿੱਦਿਆ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਚੰਗੇ ਸਾਧਨ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਮਾਂ-ਭੂਮੀ ਛੱਡ ਕੇ ਕਾਹਨੂੰ ਦੌੜਦੇ? ਪਛਤਾਵੇ ਦੀ ਦਾਤੀ ਨੇ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ-ਅੰਦਰੀਂ ਚੀਰਨਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਘੱਟ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ।"

ਮਾਮੇ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨੇ ਸਭ ਨੂੰ ਨਿਰਉਤਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਬੇਨਾਮ ਰਿਸ਼ਤਾ

ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਿੰਘ ਰਾਠੌਰ
nishanrathaur@gmail.com

ਜਗਬੀਰ ਪਿੰਡ ਦੀ ਫ਼ਿਰਨੀ ਲੰਘ ਕੇ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਵਧਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਜਿਹੇ ਘਰ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ 'ਤੇ ਬਣੀ ਆਲੀਸ਼ਾਨ ਕੋਠੀ ਵੇਖ ਕੇ ਇਕ ਪਲ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਕਦਮ ਰੁਕ ਗਏ। ਉਹ ਸੋਚਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕੋਲ ਇੰਨੇ ਪੈਸੇ ਕਿੱਥੋਂ ਆ ਗਏ ਕਿ ਇਹ ਮਹਿਲ ਛੱਤ ਲਿਆ?

ਗਲੀ ਵਿਚੋਂ ਲੰਘਦੇ ਇਕ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਕਾਕਾ, ਬਾਵਰ ਦਾ ਘਰ ਆਹ ਹੀ ਹੈ?"

ਮੁੰਡਾ ਇਕਦਮ ਰੁਕ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜਗਬੀਰ ਨੂੰ ਉਪਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੈਰਾਂ ਤੀਕ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਲੱਗਾ। ਕੁੱਝ ਦੇਰ ਸੋਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਬੋਲਿਆ, "ਕੀ ਤੁਸੀਂ ਬਾਪੂ ਬਾਵਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਘਰ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛ ਰਹੇ ਹੋ?"

ਆਪਣੇ ਛੋਟੇ ਭਰਾ ਬਾਵਰ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ 'ਬਾਪੂ' ਸ਼ਬਦ ਸੁਣ ਕੇ ਜਗਬੀਰ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਹ ਅੱਜ 30 ਸਾਲਾਂ ਬਾਅਦ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ, ਆਪਣੇ ਘਰ ਆਇਆ ਹੈ। ਜਗਬੀਰ ਕੋਲ ਖੜੇ ਉਸ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਅਤੇ ਯਾਦਾਂ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਗੁਆਚ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਆਈ ਆਪਣੀ ਜਵਾਨੀ, ਆਪਣੇ ਹਾਣੀ, ਆਪਣਾ ਸਕੂਲ, ਆਪਣੇ ਬਾਪੂ ਦੀਆਂ ਝਿੜਕਾਂ, ਮਾਂ ਦਾ ਪਿਆਰ, ਭਰਜਾਈਆਂ ਦੇ ਸ਼ੁਗਲ, ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬਾਬੇ ਤੇ ਅੱਜ ਉਸ ਨੂੰ ਬੱਚੇ ਬਾਬਾ ਆਖ ਰਹੇ ਸਨ। ਜਗਬੀਰ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਾ ਹੋਇਆ ਕਿ ਹੁਣ ਉਹ ਵੀ 'ਬਾਬਾ' ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ।

ਜਗਬੀਰ ਨੂੰ ਜਾਪਿਆ ਜਿਵੇਂ ਕੁੱਝ ਹੀ ਪਲਾਂ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਤੀਤ ਕਰ ਲਈ ਹੋਵੇ। ਫ਼ਿਲਮ ਦੀ ਰੀਲ ਵਾਂਗ ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਪੁਰਾਣੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਆਉਣ ਲੱਗੀਆਂ। ਯਾਦ ਆਇਆ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਦੀ ਟੋਲੀ ਦਾ ਸਰਦਾਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚੋਂ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁੰਡਾ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਦੱਸਵੀਂ ਜਮਾਤ ਵਿਚੋਂ ਪਾਸ ਹੋਇਆ ਸੀ ਤੇ ਖ਼ੁਸ਼ੀ 'ਚ ਖੀਵੇ ਹੋਏ ਜੱਗੀ ਦੇ ਬਾਪੂ ਦੇ ਪੈਰ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਲੱਗ ਰਹੇ। ਜੱਗੀ ਵੀ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਕਾਬਲੀਅਤ ਦੀਆਂ ਫੜਾਂ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

"ਕਿਉਂ ਬਈ ਨਾਜਰ ਸਿਆਂ, ਦੇਖਿਆ ਯਾਰਾਂ ਦਾ ਦਿਮਾਗ, ਹੋ ਗਿਆ ਨਾ ਪਾਸ ਦੱਸਵੀਂ ਵਿਚੋਂ, ਪਿੰਡ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋੜ'ਤਾ ਯਾਰਾਂ ਨੇ।" ਜੱਗੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋਸਤ ਨਾਜਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਿਹਾ।

"ਸੱਚੀਂ ਯਾਰਾ... ਮੰਨ ਗਏ ਤੈਨੂੰ।" ਨਾਜਰ ਨੇ ਵੀ ਜੱਗੀ ਦੀ ਸਿਫ਼ਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

ਸਮਾਂ ਆਪਣੀ ਚਾਲ ਚੱਲਦਾ ਗਿਆ ਤੇ ਘਰ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਜੱਗੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਉਸ ਦੇ ਬਾਪੂ ਨੇ ਛੇਤੀ ਹੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੀ ਮਾਂ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਦੋਂ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਤੀਵੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਨੂੰਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀਆਂ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਨਾ ਲੱਗਦਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦੀ ਨੂੰਹ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਸਕੇ।

ਮਾਂ ਦੇ ਇਸੇ ਚਾਅ ਵਿਚ ਜੱਗੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਹੋ ਗਿਆ। ਮਾਂ ਨੇ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਲੱਡੂ ਵੰਡੇ ਤੇ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਮਨਾਈ। ਚੰਨ ਜਿਹੀ ਨੂੰਹ ਦੇਖ ਕੇ ਜੱਗੀ ਦੀ ਮਾਂ ਦੀ ਖ਼ੁਸ਼ੀ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਨਾ ਰਿਹਾ। ਹੁਣ ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੀ ਨੂੰਹ ਦੀਆਂ ਸਿਫ਼ਤਾਂ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਤੀਵੀਆਂ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਜੱਗੀ ਵੀ ਖੁਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਨਿਰਮਲ ਜਿਹੀ ਪੜ੍ਹੀ-ਲਿਖੀ ਪਤਨੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਸੀ।

ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਕੁੱਝ ਮਹੀਨਿਆਂ ਬਾਅਦ ਜੱਗੀ ਫੌਜ ਵਿਚ ਭਰਤੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਜੱਗੀ ਦੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੁੱਤ 'ਤੇ ਮਾਣ ਸੀ।

ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨਿਰਮਲ ਨੂੰ ਛੇਤੀ ਮੁੜ ਆਉਣ ਦਾ ਦਿਲਾਸਾ ਦੇ ਕੇ ਉਹ ਫੌਜ ਲਈ ਰਵਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਮੁੜ ਕੇ ਅੱਜ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ, 30 ਸਾਲ ਬਾਅਦ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਿਛਲੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਕਿਸੇ ਫ਼ਿਲਮ ਵਾਂਗ ਯਾਦ ਆ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਇਤਨੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪਿੱਛੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਮਾਰੀ।

"ਕੀ ਗੱਲ ਬਜ਼ੁਰਗੋ...ਕੀ ਸੋਚ ਰਹੇ ਹੋ?"

ਜੱਗੀ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਦੀ ਤੰਦ ਅਚਾਨਕ ਟੁੱਟ ਗਈ। ਉਸ ਨੇ ਸਾਹਮਣੇ ਖੜੇ ਨੌਜਵਾਨ ਦੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਦਾ ਉਤਰ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਪੁੱਛਿਆ, "ਕਾਕਾ, ਕੀ ਨਾਂ ਏ ਤੇਰਾ?"

"ਜੀ...ਇੰਦਰਜੀਤ।"

"ਤੇਰੇ ਬਾਪੂ ਦਾ ਕੀ ਨਾਂ ਏਂ?" ਜੱਗੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

"ਸਰਦਾਰ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ।"

"ਅੱਛਾ...ਤੂੰ ਨਛੱਤਰ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਏਂ।" ਜੱਗੀ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੱਥ ਫੇਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

"ਹਾਂ ਜੀ।"

"ਕਿੱਥੇ ਹੈ ਤੇਰਾ ਬਾਪੂ?"

"ਜੀ ਉਹ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਹਨ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਕੌਣ ਹੋ?" ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਜੱਗੀ ਨੂੰ ਪਛਾਣਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ।

"ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਬਾਪੂ ਦਾ ਯਾਰ ਜੱਗੀ ਹਾਂ।" ਉਸ ਨੇ ਹੱਸਦਿਆਂ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਉਤਰ ਦਿੱਤਾ।

"ਚੱਲ ਤੇਰੇ ਬਾਪੂ ਨੂੰ ਮਿਲਦੇ ਹਾਂ ਪਹਿਲਾਂ।" ਜੱਗੀ ਨੇ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਮੋਢੇ 'ਤੇ ਹੱਥ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

ਨੌਜਵਾਨ ਨਾਲ ਜੱਗੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖੇਤਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ। ਸਾਹਮਣੇ ਦੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਬਜੁਰਗ ਕਹੀ ਨਾਲ ਖੇਤ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

"ਉਏ ਛੱਤਿਆ...ਕੀ ਹਾਲ ਏ ਤੇਰਾ?" ਜੱਗੀ ਨੇ ਉਚੀ ਆਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਬਜ਼ੁਰਗ ਅਚਾਨਕ ਰੁਕ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜੱਗੀ ਵੱਲ ਦੇਖਣ ਲੱਗਾ।

ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਕੁੱਝ ਦੇਰ ਤੱਕ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਉਸ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਪਛਾਨਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬਚਪਨ ਦੇ ਯਾਰ ਦੀ ਸ਼ਕਲ ਚੇਤੇ ਆਈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹੋਂ ਝੱਟ ਨਿਕਲਿਆ, "ਉਏ ਜੱਗੀ ਤੂੰ...ਪਰ ਤੂੰ ਤਾਂ...?" ਉਹ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਿਆ ਤੇ ਆਪਣਾ ਵਾਕ ਉਸ ਨੇ ਪੂਰਾ ਨਾ ਕੀਤਾ।

"ਪਰ ਮੈਂ ਕੀ?" ਜੱਗੀ ਨੇ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਪੁੱਛਿਆ।

"ਤੂੰ ਤਾਂ ਜੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਤੈਨੂੰ ਸ਼ਹੀਦ ਹੀ ਸਮਝ ਰਿਹਾ ਹੈ।" ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਕ ਵਾਕ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਪੂਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ।

"ਨਹੀਂ ਯਾਰਾ, ਜਦੋਂ ਮੇਰੀ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਮੁੱਕੀ ਤਾਂ ਕੁੱਝ ਦਿਨਾਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨਾਲ ਜੰਗ ਛਿੜ ਪਈ। ਮੈਨੂੰ ਜੰਗ ਵਿਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਜੰਗ ਵਿਚ ਮੈਂ ਦੁਸ਼ਮਣ ਦੇ ਹੱਥ ਆ ਗਿਆ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੈਦ ਵਿਚੋਂ ਹੁਣ ਰਿਹਾ ਹੋਇਆਂ, ਮੇਰੀ ਪਲਟੂਨ ਨੇ ਮੇਰੀ ਬਥੇਰੀ ਭਾਲ ਕੀਤੀ ਪਰ ਅਸੀਂ 3 ਜਵਾਨ ਦੁਸ਼ਮਣ ਸੈਨਾ ਦੇ ਹੱਥ ਆ ਗਏ। ਮੇਰੀ ਪਲਟੂਨ ਦੇ ਜਿਹੜੇ ਜਵਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਗਏ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈਆਂ ਦੀਆਂ ਲੋਥਾਂ ਨਹੀਂ ਸਨ ਮਿਲੀਆਂ, ਇਸ ਲਈ ਮੈਨੂੰ ਅਤੇ ਮੇਰੇ 2 ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸ਼ਹੀਦ ਮੰਨ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੋਣਾ ਏ।" ਜੱਗੀ ਇਕੋ ਸਾਹੇ ਸਾਰੀ ਗੱਲ ਨਛੱਤਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਕਹਿ ਗਿਆ।

ਕੁੱਝ ਦੇਰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੁੱਪ ਵਰਤੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਜੱਗੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ, "ਪਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੇਰੀ ਭਾਲ ਨ੍ਹੀਂ ਕੀਤੀ?"

"ਕੀਤੀ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ, ਤੇਰੇ ਭਰਾ ਬਾਵਰ ਨੇ ਬਹੁਤ ਭਾਲ ਕੀਤੀ ਪਰ ਤੇਰਾ ਕੁੱਝ ਵੀ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ।"

"ਮੇਰੀ ਘਰਵਾਲੀ ਨਿਰਮਲ ਦਾ ਕੀ ਹਾਲ ਹੈ?" ਇਹ ਗੱਲ ਪੁੱਛਣ 'ਤੇ ਜੱਗੀ ਦਾ ਦਿਲ ਜ਼ੋਰ-ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਧੜਕ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਅਜੀਬ ਜਿਹੇ ਵਿਚਾਰ ਆ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਦਲੇਰੀ ਕਰਕੇ ਪੁੱਛ ਹੀ ਲਿਆ।

ਸਵਾਲ ਸੁਣ ਕੇ ਨੱਛਤਰ ਸਿੰਘ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਿਆ। ਜਗਬੀਰ ਉਸ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਨੱਛਤਰ ਸਿੰਘ ਕੁੱਝ ਦੇਰ ਤੱਕ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੁੱਪ ਵੱਟੀ ਖੜਾ ਰਿਹਾ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਫੇਰ ਪੁੱਛਿਆ, "ਕੀ ਗੱਲ ਨੱਛਤਰ ਸਿਆਂ, ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨ੍ਹੀਂ ਦਿੱਤਾ?"

"ਜਵਾਬ ਕੀ ਦੇਵਾਂ ਯਾਰਾਂ...ਮੈਂ ਕੁੱਝ ਕਹਿਣ ਲਈ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।"

"ਪਰ ਕੁੱਝ ਤਾਂ ਦੱਸ?"

"ਤੇਰੀ ਮੌਤ ਦੀ ਖ਼ਬਰ ਸੁਣਦਿਆਂ ਉਸ ਵਿਚਾਰੀ 'ਤੇ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਦੇ ਪਹਾੜ ਟੁੱਟ ਪਏ, ਕਈ ਸਾਲ ਤੇਰੀ ਉਡੀਕ ਵਿਚ ਲੰਘਾ ਦਿੱਤੇ ਪਰ ਫ਼ਿਰ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਕਹਿਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਤੇਰੇ ਭਰਾ ਬਾਵਰ ਨਾਲ ਵਿਆਹ...।"

ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਨੱਛਤਰ ਸਿੰਘ ਕੁੱਝ ਨਾ ਬੋਲ ਸਕਿਆ। ਜੱਗੀ ਨੂੰ ਹੁਣ ਕੁੱਝ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸੁਣ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਚੁੱਪਚਾਪ ਖੜਾ ਇਕ ਪਲ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਪਤਨੀ ਨਿਰਮਲ ਨਾਲ ਬਣੇ ਇਸ 'ਬੇਨਾਮ ਰਿਸ਼ਤੇ' ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ 'ਹੋਣੀ' ਪਿੱਛੇ ਕਸੂਰ ਕਿਸ ਦਾ ਹੈ? ਮੇਰਾ? ਨਿਰਮਲ ਦਾ? ਬਾਵਰ ਦਾ? ਜਾਂ ਫ਼ਿਰ ਸਮਾਜ ਦਾ? ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲ ਰਿਹਾ।

ਜੱਗੀ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਮੁੜ ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਗਲੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਵੱਲ ਨੂੰ ਚੱਲ ਪਿਆ। ਦੂਰ ਕਿਸੇ ਗੁਮਨਾਮ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵੱਲ, ਜਿੱਥੇ ਨਾ ਇਹ ਬੇਨਾਮ ਰਿਸ਼ਤੇ ਅੱਪੜ ਸਕਣ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਆਪਣੇ!

ਨੱਛਤਰ ਸਿੰਘ ਤੁਰੇ ਜਾਂਦੇ ਜੱਗੀ ਨੂੰ ਪਿੱਛੋਂ ਆਵਾਜਾਂ ਮਾਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, "ਜੱਗੀ...ਉਏ ਜੱਗੀ, ਗੱਲ ਤਾਂ ਸੁਣ, ਘਰ ਤਾਂ ਚੱਲ, ਤੇਰਾ ਭਰਾ ਬਾਵਰ ਤੈਨੂੰ ਉਡੀਕ...? ਜੱਗੀ, ਜੱਗੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਸੁਣ..., ਤੇਰੀ ਘਰਵਾਲੀ! ਜੱਗੀ, ਜੱਗੀ...!"

ਪਰ ਜੱਗੀ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਅਨਜਾਣ ਮੰਜ਼ਲ ਵੱਲ, ਜਿਸ ਦਾ ਪਤਾ ਉਸ ਨੂੰ ਖ਼ੁਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਕਾਵਿ-ਜਗਤ

ਜੇ ਆਈ ਪੱਤਝੜ

ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ

ਜੇ ਆਈ ਪੱਤਝੜ ਤਾਂ ਫੇਰ ਕੀ ਹੈ,
ਤੂੰ ਅਗਲੀ ਰੁੱਤ 'ਚ ਯਕੀਨ ਰੱਖੀਂ।
ਮੈਂ ਲੱਭ ਕੇ ਕਿਤਿਓਂ ਲਿਆਉਨਾਂ ਕਲਮਾਂ,
ਤੂੰ ਫੁਲਾਂ ਜੋਗੀ ਜ਼ਮੀਨ ਰੱਖੀਂ।

ਕਿਸੇ ਵੀ ਸ਼ੀਸ਼ੇ 'ਚ ਅਕਸ਼ ਆਪਣਾ,
ਗੰਧਲਦਾ ਤੱਕ ਉਦਾਸ ਨਾ ਹੋਵੀਂ,
ਸੱਜਣ ਦੀ ਨਿਰਮਲ ਨਦਰ 'ਚ ਹਰਦਮ,
ਤੂੰ ਧਿਆਨ ਆਪਣੇ ਨੂੰ ਲੀਨ ਰੱਖੀਂ।

ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦਾ ਢੰਗ ਇਹ ਵੀ,
ਕਿ ਸ਼ੀਸ਼ਿਆਂ 'ਚ ਵਿਕਾਰ ਪਾਵੋ,
ਤੇ ਸ਼ਖਸੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅਕਸ ਮਾਰੋ,
ਸੋ ਖੁਦਾ 'ਚ ਪੂਰਾ ਯਕੀਨ ਰਖੀਂ।

ਲਿਬਾਸ ਮੰਗਾਂ ਨਾ ਓਟ ਮੰਗਾਂ,
ਨਾ ਪਰਦਾਦਾਰੀ ਦਾ ਖੋਟ ਮੰਗਾਂ,
ਬੱਸ ਆਪਣੀ ਉਲਫਤ ਦੇ ਓਹਲਿਆਂ ਵਿਚ,
ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਪਰਦਾਨਸ਼ੀਨ ਰੱਖੀਂ।

ਪਤਾ ਨਾ ਲੱਗੇ ਇਹ ਚੰਨ ਤਾਰੇ,
ਬਦਨ ਹੈ ਜਾਂ ਕਿ ਲਿਬਾਸ ਤੇਰਾ,
ਤੂੰ ਆਪਣੀ ਕੁਦਰਤ ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਿਚਲਾ,
ਇਹ ਪਰਦਾ ਇਓਂ ਹੀ ਮਹੀਨ ਰੱਖੀਂ।

ਮਿਲਾਪ ਵਿਚ ਵੀ ਕੋਈ ਵਿਛੋੜਾ,
ਹਮੇਸ਼ ਰਹਿੰਦਾ ਏ ਥੋੜ੍ਹਾ ਥੋੜ੍ਹਾ,
ਘੁਲੇ ਪਲਾਂ 'ਚ ਕਹੇ ਕੋਈ,
ਨਾ ਘੁਲੇ ਰਹਿਣ ਦਾ ਯਕੀਨ ਰਖੀਂ।

ਅਗਨ 'ਚ ਬਲ ਕੇ ਹਵਾ 'ਚ ਰਲ ਕੇ,
ਨਾ ਆਉਣਾ ਦੇਖਣ ਅਸਾਂ ਨੇ ਭਲਕੇ,
ਅਸਾਡੇ ਮਗਰੋਂ ਤੂੰ ਨਾਮ ਸਾਡੇ ਨੂੰ,
ਪਾਕ ਰੱਖੀਂ ਮਲੀਨ ਰੱਖੀਂ।

ਹਨ੍ਹੇਰਿਆਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਕੀ ਹੈ,
ਇਹ ਬੁਝ ਕੇ ਜੀਣਾ ਰਿਵਾਜ਼ ਕੀ ਹੈ,
ਬਲਣ ਬਿਨਾਂ ਹੀ ਮਿਲੇਗਾ ਚਾਨਣ,
ਇਹ ਆਸ ਦਿਲ ਵਿਚ ਕਦੀ ਨਾ ਰੱਖੀਂ।

ਵਫਾ ਦੇ ਵਾਅਦੇ ਇਹ ਅਹਿਦ ਇਰਾਏ,
ਰਹੀ ਨਾ ਸ਼ਿੱਦਤ ਤਾਂ ਫੇਰ ਕਾਹਦੇ,
ਇਹ ਰੀਤਾਂ ਰਸਮਾਂ ਇਹ ਕੌਲ ਕਸਮਾਂ,
ਤੂੰ ਸ਼ਿੱਦਤਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਰੱਖੀਂ।

ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਬਾਝੋਂ ਕੀ ਪੁੱਗਣਾ ਹੈ,
ਖਿਲਾਵਾਂ ਅੰਦਰ ਕੀ ਉਗਣਾ ਹੈ,
ਮੈਂ ਅੰਤ ਕਿਰਨਾ ਹੈ ਬੀਜ ਬਣ ਕੇ,
ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਸਿੱਲੀ ਜ਼ਮੀਨ ਰੱਖੀਂ।

ਬੁਰੇ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਡਰੀਂ ਨਾ ਪਾਤਰ,
ਭਲੇ ਦਿਨਾਂ ਨੂੰ ਲਿਆਉਣ ਖਾਤਰ,
ਤੂੰ ਸਿਦਕ ਦਿਲ ਵਿਚ ਤੇ ਆਸ ਰੂਹ ਵਿਚ,
ਨਜ਼ਰ 'ਚ ਸੁਪਨੇ ਹਸੀਨ ਰੱਖੀਂ।

ਦੋ ਗਜ਼ਲਾਂ

ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ

ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਭਗਵਾਨ ਬਣਾ ਕੇ ਡਰੀ ਗਏ।
ਉਸ ਦੇ ਚਰਨੀਂ ਦੀਪ ਜਗਾ ਕੇ ਧਰੀ ਗਏ।

ਨੇਰ੍ਹੇ ਅੰਦਰ ਬੈਠ ਗਏ ਆਂ ਚੁੱਪ ਕਰ ਕੇ,
ਚੁੱਪ ਦੇ ਸ਼ੋਰ ਭਿਆਨਕ ਹੱਥੋਂ ਮਰੀ ਗਏ।

ਸਾਡੇ ਉਲਟ ਗਵਾਹੀ ਸਾਥੋਂ ਲੈ ਗਏ ਉਹ,
ਘੂਕੀ ਅੰਦਰ ਅਸੀਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰੀ ਗਏ।

ਸੋਚ ਬੋਲਣ ਦੀ ਕੀਮਤ ਸੁਣ ਕੇ ਡਰ ਗਏ ਸਾਂ,
ਮਨ ਦੇ ਕਾਂਬੇ ਕਾਰਨ ਆਪਾਂ ਠਰੀ ਗਏ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਰਖਵਾਲੀ ਖਾਤਰ ਬੈਠੇ ਸਾਂ,
ਸਾਡੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹਰੀ ਅੰਗੂਰੀ ਚਰੀ ਗਏ।

ਏਸ ਨਮੋਸ਼ੀ ਦਾ ਡਰ ਸਾਨੂੰ ਡੋਬ ਗਿਆ,
ਸੁਪਨੇ ਦੇ ਵਿਚ ਬਿਨ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਤਰੀ ਗਏ।

ਤੂੰ ਮਿਲੀ ਮੁੱਦਤ ਪਿਛੋਂ ਅੱਜ ਮੈਨੂੰ।
ਰੂਹ ਖਿੜੀ ਹੈ, ਹੋ ਗਿਆ ਏ ਰੱਜ ਮੈਨੂੰ।

ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੀਰਥ ਪਵਿੱਤਰ ਯਾਤਰੂ ਨੂੰ,
ਤੇਰਾ ਮਿਲਣਾ ਇਉਂ ਮੁਕੰਮਲ ਹੱਜ ਮੈਨੂੰ।

ਆ ਕਿ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ ਤੇਜ਼ ਹੋਵੇ,
ਆ ਮੇਰੇ ਸੀਨੇ 'ਚ ਆ ਕੇ ਵੱਜ ਮੈਨੂੰ।

ਅਲਫ ਨੰਗੀ ਰੀਝ ਨੂੰ ਤੂੰ ਪੂਰ ਛੇਤੀ,
ਆਪਣੀ ਗਲਵੱਕੜੀ ਵਿਚ ਕੱਜ ਮੈਨੂੰ।

ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਜੰਗਲ ਦਾ ਜੀਕੂੰ ਆਦਿਵਾਸੀ,
ਦੱਸ ਆ ਕੇ ਜੀਣ ਵਾਲਾ ਚੱਜ ਮੈਨੂੰ।

ਸੱਚ ਦੀ ਮੰਡੀ 'ਚ ਮੇਰਾ ਗਾਹਕ ਹੀ ਨਹੀਂ,
ਕੱਚ ਵਾਲੇ ਪਾ ਕੇ ਛੱਟਣ ਛੱਜ ਮੈਨੂੰ।

ਲੋਕ ਮੈਨੂੰ ਨੀਮ ਪਾਗਲ ਕਹਿ ਰਹੇ ਨੇ,
ਪਿਆਰ ਤੇਰੇ ਦੇ ਲਗਾ ਕੇ ਬੱਜ ਮੈਨੂੰ।

ਗੋਰਖਧੰਦਾ

ਸ਼ਬਦ ਝਰੋਖਾ

ਬਲਜੀਤ ਬਾਸੀ
ਫੋਨ: 734-454-4958

ਨੁਸਰਤ ਫਤਿਹ ਅਲੀ ਖਾਂ ਦੀ ਇਕ ਬਹੁਤ ਖੂਬਸੂਰਤ ਕੱਵਾਲੀ ਦੇ ਬੋਲ ਹਨ, 'ਤੁਮ ਇਕ ਖੂਬਸੂਰਤ ਗੋਰਖਧੰਦਾ ਹੋ।' ਏਧਰ ਪੰਜਾਬੀ ਕਵੀ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਇਕ ਲੰਮੀ ਕਵਿਤਾ 'ਰੱਬ' ਦਾ ਇਕ ਬੜਾ ਮਸ਼ਹੂਰ ਬੰਦ ਹੈ,

ਰੱਬ ਇਕ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਬੁਝਾਰਤ
ਰੱਬ ਇਕ ਗੋਰਖਧੰਦਾ।
ਖੋਲ੍ਹਣ ਲੱਗਿਆਂ ਪੇਚ ਏਸਦੇ,
ਕਾਫਿਰ ਹੋ ਜਾਏ ਬੰਦਾ।
ਕਾਫਿਰ ਹੋਣੋਂ ਡਰ ਕੇ ਜਿੰਦੇ,
ਖੋਜੋਂ ਮੂਲ ਨਾ ਖੁੰਝੀਂ।
ਲਾਈਲੱਗ ਮੋਮਿਨ ਦੇ ਕੋਲੋਂ,
ਖੋਜੀ ਕਾਫਿਰ ਚੰਗਾ।

ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੇ ਰੱਬ ਦੀ ਹੋਂਦ ਦੇ ਮਸਲੇ ਬਾਰੇ ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਬੜੇ ਹੀ ਦਿਲਚਸਪ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਰੱਬ ਨੂੰ ਲਭਣ ਦੇ ਦੁਰਗਮ ਰਾਹ ਤੇ ਪਿਆ ਬੰਦਾ ਰੱਬ ਤੋਂ ਹੀ ਮੁਨਕਰ ਹੋ ਬਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਕਾਇਨਾਤ ਇਕ ਵਿਚਿਤਰ ਅਡੰਬਰ ਹੈ। ਮਨੁਖ ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਭੇਤਾਂ ਦੀ ਥਾਹ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਰੱਬ ਨੇ ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਰਿਪੂਰਨ ਸਾਜੀ ਹੈ, ਇਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਗਲਤੀ ਜਾਂ ਤਰੁਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤਾਂ ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ 'ਬਾਬਰਵਾਣੀ' ਵਿਚ ਕਿਉਂ ਗਿਲਾ ਕਰਦੇ ਹਨ,

'ਏਤੀ ਮਾਰ ਪਈ ਕੁਰਲਾਣੈ ਤੈਂ ਕੀ ਦਰਦੁ ਨਾ ਆਇਆ'? ਇਹ ਰੱਬ ਦੀ ਹੋਂਦ ਉਤੇ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸ਼ਕਤੀ 'ਤੇ ਇਕ ਭਾਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ। ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਫਰਮਾਉਂਦੇ ਹਨ, 'ਭੂਖੇ ਭਗਤਿ ਨਾ ਕੀਜੈ ਇਹ ਮਾਲਾ ਆਪਨੀ ਲੀਜੈ॥' ਗੱਲ ਇਥੇ ਵੀ ਇਹੋ ਹੈ, ਜੇ ਰੱਬ ਨੇ ਆਪਣਾ ਨਾਮ ਜਪਾਉਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਭੁਖਿਆਂ ਲੋੜਵੰਦਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਜਤਾਉਣ ਲਈ ਰੱਬ ਨੂੰ ਵੀ ਕੁਝ ਕਰ ਦਿਖਾਉਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਧਰ 19ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਕਵੀ ਅਲੈਗਜ਼ੈਂਡਰ ਨੇ ਤਾਂ ਸਿਧਾ ਹੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਰੱਬ ਦੀ ਕਰਨੀ ਵਿਚ ਕੁਝ ਵੀ ਗਲਤ ਨਹੀਂ, ਅਮੀਰ ਗਰੀਬ ਸਭ ਉਸ ਦੇ ਸਿਰਜੇ ਹੋਏ ਹਨ ਤੇ ਇਹ ਸਭ ਰਚਨਾ ਸੁੰਦਰ ਹੀ ਹੈ,

The rich man in his castle,
The poor man at his gate,
He made them, high or lowly,
And ordered their estate.

ਕਮਾਲ ਦੇਖੋ ਅਮੀਰ ਆਦਮੀ ਆਪਣੇ ਮਹਿਲ ਵਿਚ ਤੇ ਗਰੀਬ ਉਸ ਦੇ ਖਿੜਕ 'ਤੇ ਖੜਾ-ਦੋਵੇਂ ਰੱਬ ਦੀ ਉਤਪਤੀ ਹਨ ਤੇ ਦੋਵੇਂ ਹੀ ਸੁੰਦਰ ਹਨ! ਪਰ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਜਾਂ ਨੁਸਰਤ ਜਦ ਰੱਬ ਨੂੰ ਮਨੁਖ ਵਾਸਤੇ ਇਕ ਗੋਰਖਧੰਦਾ ਬਿਆਨਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਹੈ, ਇਸ ਮਸਲੇ ਵਿਚ ਮਨੁਖ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਗੁੰਝਲਾਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਵਿਡੰਬਨਾ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦਰਅਸਲ ਗੋਰਖਧੰਦਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਇਸ਼ਟ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਸਾਧਨ ਸੀ ਜਿਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸ਼ਾਇਦ ਨਾ ਨੁਸਰਤ ਤੇ ਨਾਂ ਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਪਤਾ ਸੀ। ਬਹੁਤੀ ਫਿਲਾਸਫੀ ਵਿਚ ਨਾ ਪੈਂਦੇ ਹੋਏ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਜਾਣਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੀਏ ਕਿ ਗੋਰਖਧੰਦਾ ਕਿਵੇਂ ਇਹ ਅਰਥ ਦਿੰਦਾ ਹੈ?

ਸਦੀਆਂ ਪਹਿਲਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨਾਥ ਸੰਪਰਦਾਇ ਦਾ ਬੋਲ ਬਾਲਾ ਸੀ। ਇਸ ਸੰਪਰਦਾਇ ਦੇ ਗੁਰੂ ਗੋਰਖਨਾਥ ਕੋਈ ਨੌਵੀਂ ਦਸਵੀਂ ਸਦੀ ਵਿਚ ਹੋਏ ਸਨ। ਸਿਧੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਗੋਰਖ ਨਾਥ ਦੁਆਰਾ ਚਾਲੂ ਕੀਤੇ ਕਰਮਕਾਂਡ ਬੜੇ ਹੀ ਅਨੋਖੇ ਸਨ। ਨਾਥਪੰਥੀ ਵਿਧੀਆਂ ਏਨੀਆਂ ਪੇਚੀਦਾ, ਦੀਰਘ, ਔਖੀਆਂ ਤੇ ਚਮਤਕਾਰੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਸਨ ਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਚਕਾਚੌਂਧ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਜਟਿਲ, ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਤੇ ਅਸੰਭਵ ਕੰਮ ਲਈ ਗੋਰਖਧੰਦਾ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਅੱਜ ਕਲ੍ਹ ਆਮ ਆਦਮੀ ਲਈ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵੀ ਇਕ ਗੋਰਖਧੰਦਾ ਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਇਕ 'ਉਧੇੜਬੁਣ'

ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਜੱਕੋ-ਤੱਕੇ ਜਾਂ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਪਿਆ ਰਹੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਉਧੇੜਬੁਣ ਵਿਚ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਨਾਥਪੰਥੀਆਂ ਦੀ ਇਕ ਜਟਿਲ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਵਿਚੋਂ ਹਾਸਿਲ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਨਾਥਪੰਥੀਆਂ ਦੀ ਇਕ ਸਾਧਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਧਾਗੇ ਦਾ ਇਕ ਗੁੱਛਾ ਉਲਝਾ ਕੇ ਸਾਧਕ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸਾਧਕ ਵਿਚਾਰਾ ਸਾਰਾ ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਇਸ ਗੁਛੇ ਨੂੰ ਹੀ ਸੁਲਝਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਧਿਆਨ ਇਸੇ ਕੰਮ 'ਤੇ ਹੀ ਲਾਈ ਰਖਦੇ ਸਨ, ਕਿਧਰੇ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਭਟਕਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪੈਂਦਾ।

ਨਾਥ ਪੰਥ ਅਨੁਸਾਰ ਧਿਆਨ ਇਕ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੱਤ ਹੈ। ਇਸ਼ਟ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦ੍ਰਿਤ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗੁਛਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੁਲਝਾ ਲੈਣ ਪਿਛੋਂ ਫਿਰ ਇਕ ਹੋਰ ਉਲਝਿਆ ਗੁਛਾ ਦੇ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸਾਧਕ ਇਸੇ ਉਧੇੜ-ਬੁਣ ਵਿਚ ਪਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਦੇਖਣ ਵਾਲਾ ਇਹ ਵੀ ਕਹਿ ਦਿੰਦਾ ਸੀ, "ਤੂੰ ਕਿਹੜੇ ਗੋਰਖਧੰਦੇ ਵਿਚ ਪੈ ਗਿਆ ਏਂ?" ਇਹੀ ਨਹੀਂ ਸਿਧਾਂ ਨਾਥਾਂ ਕੋਲ ਹੋਰ ਵੀ ਬੜਾ ਅਜੀਬੋ-ਗਰੀਬ ਸਾਜ਼ੋ-ਸਾਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿੰਗਰੀ (ਯਾਦ ਕਰੋ ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਕਿੰਗ), ਮੇਖਲਾ, ਸਿੰਗੀ, ਕੁੰਡਲ, ਚਿੱਪੀ ਆਦਿ। ਇਕ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਅਧਾਰੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਟਿਕਟਿਕੀ ਆਖਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਲਕੜੀ ਦੀ ਫਹੁੜੀ ਵਰਗਾ ਸੰਦ ਸੀ ਜਿਸ ਤੇ ਕੂਹਣੀਆਂ ਰੱਖ ਕੇ ਸਾਧਕ ਧਿਆਨ ਮਗਨ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਮੁਹਾਵਰਾ ਟਿਕਟਿਕੀ ਬੰਨ੍ਹਣਾ ਇਸੇ ਤੋਂ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋਇਆ। ਅਜਿਤ ਵਡਨੇਰਕਰ ਨੇ ਮਰਾਠੀ ਵਿਸ਼ਵਕੋਸ਼ ਤੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹਵਾਲੇ ਦੇ ਕੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗੋਰਖਪੰਥੀਆਂ ਪਾਸ ਧੰਧਾਰੀ ਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਅਜੀਬੋ-ਗਰੀਬ ਉਪਕਰਣ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਇਹ ਲਕੜੀ ਦੀਆਂ ਚੱਪਟੀਆਂ ਅਤੇ ਲੋਹੇ ਦੀਆਂ ਸਲਾਈਆਂ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਸਾਧਕ ਇਸ ਦੀਆਂ ਮੋਰੀਆਂ ਵਿਚ ਧਾਗਾ ਪਾ ਕੇ ਕਢਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਤੇ ਨਾਲੋ ਨਾਲ ਮੰਤਰਾਂ ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਇਹ ਸਿਧੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦਾ ਇਕ ਸਾਧਨ ਸੀ। ਹਰ ਨਾਥ ਗੁਰੂ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਆਪਣੀ ਧੰਧਾਰੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ। ਗੋਰਖਨਾਥ ਦੀ ਧੰਧਾਰੀ ਸ਼ਾਇਦ ਸਭ ਤੋਂ ਵਿਚਿਤਰ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਗੋਰਖਧੰਦਾ ਸ਼ਬਦ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਹੋਇਆ।

ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਸੁਭਾਵਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਰਮਕਾਂਡ ਪ੍ਰਤੀ ਉਦਾਸੀਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਮਹਾਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜ਼ਿਕਰ ਹੈ ਕਿ ਵਾਹੀਕ ਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਇਥੇ ਦੇ ਲੋਕ ਧਰਮ ਕਰਮ ਤੋਂ ਬਹੁਤ ਦੂਰ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਤਾਂ ਯਜਨ ਅਰਥਾਤ ਯੱਗ ਦੀ ਵਿਛਾਈ ਹੋਈ ਸਮੱਗਰੀ ਵੀ ਇਕ ਵਾਧੂ ਦਾ ਖਿਲਾਰਾ ਲਗਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਕ ਖਿਲਵਾੜ ਭਾਵ ਨਾਲ ਯਜਨ ਤੋਂ ਖਲਜਗਣ ਸ਼ਬਦ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਦਾ ਅਰਥ ਵੀ ਗੋਰਖਧੰਦਾ ਜਿਹਾ ਹੀ ਹੈ। ਬਹੁਤੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਵਰਤਮਾਨ ਵਿਚ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਵੀ ਇਕ ਅਜਿਹਾ ਜਟਿਲ ਜਿਹਾ ਸ਼ਾਸਤਰ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਅੱਜ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਦੀਆਂ ਅਨੇਕਾਂ ਪ੍ਰਣਾਲੀਆਂ, ਅਨੇਕਾਂ ਰੂਪ ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਹੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਬਣ ਗਈਆਂ ਹਨ। ਕਈ ਲੋਕ ਅਕਾਦਮਿਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਦੀ ਤਿਕੜਮਚਾਲ ਤੋਂ ਔਖੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਮਾਰਕਸਵਾਦ ਕੀ ਧੰਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ ਗੋਰਖਧੰਦਾ ਦੀ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਉਗਮ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਮਾਰਕਸਧੰਦਾ!

ਨਫ਼ਰਤ ਦੀਆਂ ਢਹਿ ਜਾਣ ਕੰਧਾਂ, ਕੋਈ ਨਾ ਬੋਲੇ ਮੰਦਾ

ਕੀ ਮੈਂ ਝੂਠ ਬੋਲਿਐ...

ਸਵਰਨ ਸਿੰਘ ਟਹਿਣਾ
ਫੋਨ:91-98141-78883

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਤੋਂ ਅਟਾਰੀ ਬਾਰਡਰ ਜਾਂਦਿਆਂ ਜਦੋਂ ਬੋਰਡ 'ਤੇ ਲਿਖਿਆ ਮਿਲਦੈ, 'ਲਾਹੌਰ 42 ਕਿਲੋਮੀਟਰ, ਲਾਹੌਰ 35 ਕਿਲੋਮੀਟਰ' ਤਾਂ ਮਨ ਨੂੰ ਅਵੱਲਾ ਜਿਹਾ ਚਾਅ ਚੜ੍ਹ ਜਾਂਦੈ। ਜਾਪਦੈ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਸਾਂਝੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋਈਏ, ਕੋਈ ਸਰਹੱਦ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਪਾਬੰਦੀ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਜਿਉਂ-ਜਿਉਂ ਬਾਰਡਰ ਨੇੜੇ ਆਉਂਦੈ, ਹਕੀਕਤ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਣ ਲੱਗਦੀ ਏ। ਤਾਂ ਵੀ ਜ਼ੀਰੋ ਲਾਈਨ ਦੇ ਪਰਲੇ ਪਾਸੇ ਖੜ੍ਹੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਫੌਜੀ ਆਪਣੇ ਲੱਗਦੇ ਨੇ, ਉਧਰ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਦੇਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਜਵਾਨ ਵੀ ਆਪਣੇ-ਆਪਣੇ ਹੀ ਲੱਗਦੇ ਹੋਣਗੇ।

ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ ਜਵਾਨ ਥੋੜ੍ਹੀ-ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਆਪਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਦੇਖ ਕੇ ਮਨ ਨੂੰ ਧਰਵਾਸ ਹੁੰਦੈ ਕਿ ਭਲੇ ਦਿਨ ਆਉਣਗੇ, ਆਸ ਬੱਝਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਸਰਹੱਦ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕਰਦਿਆਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਿਲਵਰਤਣ ਜਾਰੀ ਹੈ, ਉਵੇਂ ਇਕ ਦਿਨ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਮਿਲਵਰਤਣ ਵਧੇਗਾ ਤੇ ਦੂਰੀਆਂ ਘਟਣਗੀਆਂ। ਉਹ ਦਿਨ ਜ਼ਰੂਰ ਆਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਅਟਾਰੀ ਤੋਂ ਸਿਰਫ 15 ਮਿੰਟ ਦੇ ਰਾਸਤੇ ਲਾਹੌਰ ਜਾਣ ਲਈ ਸੈਂਕੜੇ ਕਿਲੋਮੀਟਰ ਦੂਰ ਦਿੱਲੀ ਵੀਜ਼ਾ ਲੈਣ ਲਈ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ, ਇਕ-ਦੂਜੇ 'ਤੇ ਯਕੀਨ ਏਨਾ ਵਧ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਕ ਨੂੰ ਦੂਜਾ ਦੁਸ਼ਮਣ ਨਹੀਂ, ਬਚਪਨ ਦਾ ਵਿਛੜਿਆ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ, ਯਾਰ, ਪਿਆਰ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇਗਾ।

ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਫਾਸਲੇ ਘਟਾਉਣ, ਮਿਲਾਪ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ ਦੇਣ ਤੇ ਹਿੰਦ-ਪਾਕਿ ਸਰਕਾਰਾਂ ਤੱਕ ਲੋਕਾਈ ਦਾ ਦਰਦ ਪੁਚਾਉਣ ਲਈ ਪਿਛਲੇ 17 ਵਰ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਯਤਨਸ਼ੀਲ 'ਹਿੰਦ ਪਾਕਿ ਦੋਸਤੀ ਮੰਚ' ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਲੱਖ ਵਾਰ ਸਲਾਮ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਹਨੇਰੇ ਮਾਹੌਲ 'ਚ ਅਮਨ-ਚੈਨ, ਸੁਖ-ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੀ ਕਾਮਨਾ ਦੀਆਂ ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਜਗਾਉਣੀਆਂ ਹੀ ਜਾਰੀ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀਆਂ, ਸਗੋਂ ਸਾਲ ਦਰ ਸਾਲ ਓਧਰਲੀ ਤੇ ਏਧਰਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਲੋਕ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਵੱਲ ਖਿਆਲ ਕਰਨ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੂਝਵਾਨ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਤੈ ਕਿ 'ਹਿੰਦ ਪਾਕਿ ਦੋਸਤੀ ਮੰਚ' ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਜਦੋਂ 14 ਅਗਸਤ ਦੀ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਜਗਾ ਕੇ ਸੁੱਤੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ 'ਚ ਚਾਨਣ ਪੈਦਾ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਅਰੰਭੀ ਸੀ ਤਾਂ ਏਧਰੋਂ ਸਿਰਫ 5-7 ਜਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ ਤੇ ਓਧਰਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿਸਦਾ। ਹੁਣ ਏਨੀ ਕੁ ਸਫਲਤਾ ਮਿਲ ਚੁੱਕੀ ਏ ਕਿ ਏਧਰੋਂ ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਜਗਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਪਹਿਲਾਂ ਫੌਜ ਦੇ ਅਫਸਰਾਂ ਨੂੰ ਦੇਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਜੋਸ਼ 'ਚ ਆ ਉਮੀਦ ਨਾਲੋਂ ਵੱਧ ਲੋਕ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਪਿਛਲੇ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵਾਹਗੇ ਵਾਲੇ ਪਾਸਿਓਂ ਵੀ ਸੈਂਕੜੇ ਲੋਕ ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਦੀ ਲੋਅ ਨਾਲ ਨਫ਼ਰਤ ਦਾ ਹਨੇਰਾ ਮਿਟਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਨੇ।

ਮੰਚ ਨੂੰ ਹੋਰ ਹਿੰਮਤ ਦੇਣ ਲਈ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਵਧਾਈ ਦੀਆਂ ਹੱਕਦਾਰ ਨੇ। ਦੋ ਦਿਨ ਚੱਲਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ 'ਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਅਜ਼ਾਦੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ 14 ਅਗਸਤ

ਨੂੰ ਅਟਾਰੀ ਦਾਣਾ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਫ਼ਨਕਾਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਓਧਰਲੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰ ਏਧਰ ਆ ਕੇ ਰੰਗਮੰਚ ਸਾਂਝਾ ਕਰਦਿਆਂ ਪਿਆਰ, ਮੁਹੱਬਤ ਦੇ ਨਗਮੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਸਿਆਸੀ ਸਵਾਰਥਾਂ ਖਾਤਰ ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਵੰਡ ਹੋ ਗਈ ਪਰ ਕਲਾ ਤੇ ਕਲਾਵਾਨਾਂ ਜ਼ਰੀਏ ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਵੰਡਿਆ ਜਾ ਸਕਿਆ, ਰੂਹਾਨੀਅਤ ਨਹੀਂ ਵੰਡੀ ਜਾ ਸਕੀ। ਗੀਤ-ਸੰਗੀਤ ਸੁਣ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਝੂਮਣਾ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਵਜ਼ਦ ਵਿਚ ਆਏ ਵਸਨੀਕ ਫ਼ਾਸਲੇ ਭੁਲਾ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਹੀ ਸਾਂਝ ਪੁਗਾਉਣੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ।

ਦੋ ਦਿਨ ਚੱਲੇ ਇਸ ਵਾਰ ਦੇ 'ਹਿੰਦ-ਪਾਕਿ ਦੋਸਤੀ ਮੇਲੇ' ਵਿਚ ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ, ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ, ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸੂਝਵਾਨ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ 'ਨਾਟਸ਼ਾਲਾ' 'ਚ 'ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਵਿਚ ਸੂਫੀਵਾਦ ਦਾ ਯੋਗਦਾਨ' ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਗੰਭੀਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਕਈ ਨਵੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਕਰਾਇਆ। ਸਭਨਾਂ ਦਾ ਇਕ ਮਤ ਸੀ ਕਿ ਦੱਖਣੀ ਏਸ਼ੀਆ ਦੇ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਇਕੋ ਮਾਲਾ ਦੇ ਮਣਕੇ ਬਣਾਈ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਸੂਫ਼ੀਆਂ ਦਾ ਵਡਮੁੱਲਾ ਯੋਗਦਾਨ ਹੈ। ਅਣਵੰਡੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸੂਫ਼ੀ ਸ਼ਾਇਰਾਂ ਨੇ ਵੰਡ ਮਗਰੋਂ ਵੀ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਪਿਆਰ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਣ, ਰੱਬ ਨਾਲ ਇਕਮਿਕਤਾ ਅਤੇ ਭਾਈਚਾਰਕ ਸਾਂਝ ਦੇ ਪ੍ਰਗਟਾਵੇ ਲਈ ਪੁਲ ਦਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੰਚ ਦੇ ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ ਸਤਨਾਮ ਸਿੰਘ ਮਾਣਕ, ਹੰਸ ਰਾਜ ਹੰਸ, ਐਸ ਸੁਧਾਕਰ ਰੈਡੀ ਸਮੇਤ ਸਾਰੇ ਹੀ ਬੁਲਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸੂਫ਼ੀਆਂ ਦੀ ਦੇਣ, ਦੱਖਣੀ ਖਿੱਤੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਤੀਤ, ਵਰਤਮਾਨ ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਬਾਰੇ ਡੂੰਘੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦਿੱਤੀ।

ਸੈਮੀਨਾਰ ਦੇ ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਸ਼ਾਮੀ ਅਟਾਰੀ ਦਾਣਾ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਵਧ ਰਹੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਦੱਸ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਮੂੰਹੋਂ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਪੈਗਾਮ ਸੁਣਨ ਲਈ ਕਿੰਨੇ ਕਾਹਲੇ ਨੇ। 'ਹਿੰਦ ਪਾਕਿ ਦੋਸਤੀ ਮੰਚ' ਦੇ ਬੈਨਰ ਹੇਠ 15 ਹਜ਼ਾਰ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜੁੜ ਬੈਠਣਾ ਕੋਈ ਛੋਟੀ ਗੱਲ ਵੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦਿਲਜਾਨ ਵਲੋਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਮਗਰੋਂ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਫ਼ਨਕਾਰਾ ਬੀਬੀ ਨੂਰਾਂ ਦੀਆਂ ਪੜਪੋਤੀਆਂ ਜੋਤੀ ਨੂਰਾਂ ਤੇ ਸੁਲਤਾਨਾ ਨੂਰਾਂ ਨੇ ਸੂਫ਼ੀ ਕਲਾਮ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਦੱਸ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਮਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਦੇ ਰਾਹ 'ਚ ਅੜਿੱਕਾ ਨਹੀਂ। ਫ਼ਿਰੋਜ਼ ਖ਼ਾਨ ਦਾ ਸੋਜ਼ ਭਰੀ ਅਵਾਜ਼ 'ਚ ਸਰਹੱਦਾਂ ਖਤਮ ਕਰਨ, ਲਹਿੰਦੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਅਜਮੇਰ ਸ਼ਰੀਫ਼ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇਖਣ ਦੀ ਹਸਰਤ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਾ ਗੀਤ ਹਾਜ਼ਰੀਨ ਨੂੰ ਹੋਰ ਹੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਲੈ ਗਿਆ। ਨਛੱਤਰ ਗਿੱਲ ਦਾ ਮਕਬੂਲ ਅੰਦਾਜ਼, ਲਖਵਿੰਦਰ ਵਡਾਲੀ ਦੀ ਮੰਝੀ ਗਾਇਕੀ ਅਤੇ ਮਕਬੂਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਕਲਾਸੀਕਲ ਗਾਇਕ ਹਾਮਿਦ ਅਲੀ ਦੇ ਫ਼ਰਜ਼ੰਦਾਂ ਵੱਲੋਂ 'ਰਾਗਾ ਬੁਆਏਜ਼' ਨਾਂ ਹੇਠ ਰੌਕ ਅੰਦਾਜ਼ 'ਚ ਕਲਾਸੀਕਲ ਗਾਇਕੀ ਨੇ ਜੋ ਰੰਗ ਬੰਨ੍ਹਿਆ, ਉਹ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਚੇਤੇ 'ਚ ਉਕਰਿਆ ਰਹੇਗਾ।

ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਥਾਂ-ਥਾਂ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੇਲੇ ਲੱਗਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਸੈਮੀਨਾਰ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਪਰ 'ਹਿੰਦ ਪਾਕ ਦੋਸਤੀ ਮੰਚ', 'ਫੋਕਲੋਰ ਰਿਸਰਚ ਅਕੈਡਮੀ' ਅਤੇ 'ਪੰਜਾਬ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਮੰਚ' ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਸਦਕਾ ਹੁੰਦੇ ਇਸ 'ਦੋਸਤੀ ਮੇਲੇ' ਵਰਗੀ ਸੁਹਿਰਦਤਾ, ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ, ਗੰਭੀਰਤਾ ਅਤੇ ਦੂਰਅੰਦੇਸ਼ੀ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਘੱਟ ਹੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ 'ਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਪਿਆਰ ਚਾਹੁਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਮੁਹੱਬਤ ਦਾ ਛਿੱਟਾ ਦੇਣ, ਲੋਕਾਈ ਨੂੰ ਇੱਕ ਮੰਚ 'ਤੇ ਇਕੱਠਾ ਕਰਨ, ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਏਧਰ ਸੱਦਣ, ਉਧਰਲੇ-ਏਧਰਲੇ ਫ਼ਨਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਬਣਦਾ ਮਾਣ-ਸਤਿਕਾਰ ਦੇਣ ਅਤੇ ਸਮਾਗਮਾਂ ਦੀ ਸਫ਼ਲਤਾ ਖਾਤਰ ਆਰਥਿਕ ਵਸੀਲਿਆਂ ਲਈ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵੱਲ ਦੇਖਣ ਦੀ ਥਾਂ ਨਿੱਜੀ ਯਤਨਾਂ 'ਤੇ ਵੱਧ ਜ਼ੋਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਰ ਯਤਨ 'ਤੇ ਮਣਾਂਮੂੰਹੀਂ ਮਾਣ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸ਼ਾਲਾ, ਦੋਸਤੀ ਦਾ ਕਾਫ਼ਲਾ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਰਹੇ, ਨਫ਼ਰਤ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਡਿੱਗਣ ਵਿਚ ਬਹੁਤੀ ਦੇਰ ਨਾ ਲੱਗੇ, ਓਧਰੋਂ ਏਧਰ ਤੇ ਏਧਰੋਂ ਓਧਰ ਕਦੀ ਦਿਲ ਹਲੂਣਵੀ ਖ਼ਬਰ ਨਾ ਆਵੇ-ਜਾਵੇ, ਆਵਾਜਾਈ ਦੇ ਸਾਧਨ ਆਉਣੇ-ਜਾਣੇ ਅਸਾਨ ਹੋਣ, ਜਗਦੀਆਂ ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਦਾ ਚਾਨਣ ਸੌੜੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਅੰਦਰਲਾ ਵੀ ਰੁਸ਼ਨਾਵੇ, ਕਲਾਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਬਿਨਾਂ ਸ਼ਰਤ ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਆਉਣ ਜਾਣ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਮਿਲੇ ਤੇ 'ਨਫ਼ਰਤ ਦੀਆਂ ਜੇ ਢਹਿ ਜਾਣ ਕੰਧਾਂ, ਤਾਂ ਕੋਈ ਨਾ ਬੋਲੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮੰਦਾ' ਸਤਰਾਂ ਛੇਤੀ-ਛੇਤੀ ਸੱਚੀਆਂ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਜਾਣ।

ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਇਕਦਮ ਬੂਰ ਪੈ ਜਾਵੇ। ਬਹੁਤੇ ਮਸਲਿਆਂ 'ਚ ਸਫ਼ਲਤਾ ਪੜਾਅ ਦਰ ਪੜਾਅ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਮੰਚ ਦੇ ਯਤਨ ਕੁਝ ਕੁ ਲੋਕਾਂ ਤੱਕ ਸੀਮਤ ਸਨ ਪਰ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਕਾਫ਼ਲਾ ਵਧਦਾ ਗਿਆ, ਹੋਰ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਨਾਲ ਰਲੀਆਂ, ਯਤਨ ਸਮੂਹਿਕ ਹੋਏ ਤੇ ਅੱਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਸਲਾਮ ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਿਰਫ਼ ਭਾਰਤੀ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਆਵਾਮ ਦਾ ਵੀ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ।

ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਦੀਆਂ ਜਾਣੀਆਂ-ਪਛਾਣੀਆਂ ਹਸਤੀਆਂ ਸਮਾਗਮ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਪਾਕਿਸਤਾਨੋਂ ਦਰਜਨਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤਾਂ ਏਧਰ ਆਉਂਦੀਆਂ ਨੇ ਤੇ ਏਧਰੋਂ ਓਧਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ, ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿਸ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਸੈਮੀਨਾਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਦੋਹੀਂ ਪਾਸੀਂ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਮੇਲੇ ਲੱਗਦੇ ਨੇ, ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੇਲਿਆਂ 'ਚ ਵਹੀਰਾਂ ਘੱਤ ਕੇ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਮੇਲੇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਮਗਰੋਂ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਦੀ ਉਡੀਕ ਬੇਸਬਰੀ ਨਾਲ ਕਰਦੇ ਨੇ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਲਾਕਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਮਾਗਮਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣਾ ਧੰਨ ਭਾਗ ਸਮਝਦੇ ਨੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਕ ਅਤੇ ਇਤਿਹਾਸਕ ਪਲ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦੀ ਖਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਹਿਲਜੁਲ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਉਹ ਕਈ-ਕਈ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੋਹਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਵਾਲੇ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੀਤਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਬਾਰਡਰ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਏ ਤਾਂ ਹਾਜ਼ਰੀਨ ਦੀਆਂ ਕੂਕਾਂ ਬਾਰਡਰ ਤੋਂ ਪਾਰਲਿਆਂ ਵੀ ਸੁਣਦੀਆਂ ਨੇ। ਕਲਾਕਾਰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਹਾਜ਼ਰੀਨ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, 'ਤਾੜੀ ਏਨੀ ਉੱਚੀ ਮਾਰੋ ਕਿ ਸੱਤਾਧਾਰੀਆਂ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਤੱਕ ਅਵਾਜ਼ ਪੁੱਜੇ ਕਿ ਆਮ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਰਹੱਦਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਪਿਆਰ ਦੀ ਸਾਂਝ ਨਿਭਾਉਣੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ ਤੇ ਦੂਰੀਆਂ ਮਿਟਾਉਣੀਆਂ ਚਾਹੁੰਦੇ ਨੇ।'

ਪਾਕਿਸਤਾਨੀ ਵਫ਼ਦ ਦੇ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਫੜੀਆਂ ਸਦਭਾਵਨਾ ਵਾਲੀਆਂ ਤਖ਼ਤੀਆਂ 'ਕਰੀਂ ਕਿਤੇ ਮੇਲ ਰੱਬਾ ਦਿੱਲੀ ਤੇ ਲਾਹੌਰ ਦਾ' ਗੀਤ ਚੇਤੇ ਕਰਾਉਂਦੀਆਂ ਨੇ ਤਾਂ ਸਭ ਬੇਹੱਦ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਅੱਖ ਵਿਚ ਆਠਰੇ ਹੰਝੂਆਂ ਨੇ ਸੁਣਾਈ ਦਾਸਤਾਨ

ਆਪਣੀ ਡਾਇਰੀ ਦੇ ਇਸ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨ ਫੋਟੋਗ੍ਰਾਫਰ ਰਣਦੀਪ ਮੱਦੋਕੇ ਨੇ ਦਲਿਤ ਸਰਪੰਚ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵੇਣੀ ਨਾਲ ਹੋਈਆਂ ਵਧੀਕੀਆਂ ਦੀ ਕਥਾ ਛੋਹੀ ਹੈ। ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵੇਣੀ ਦਾ ਮਨੋਬਲ ਤੋੜਨ ਲਈ ਪੈਰ-ਪੈਰ 'ਤੇ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਪਰ ਉਹ ਅਡੋਲ ਤੁਰਦੀ ਗਈ। ਆਖਰਕਾਰ ਉਸ ਦਾ ਅੰਗ-ਅੰਗ ਭੰਨ ਸੁੱਟਿਆ ਗਿਆ...ਰਣਦੀਪ ਨੇ ਦਲਿਤਾਂ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਦਾਸਤਾਂ ਛੋਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਪੀੜ ਨਾਲ ਉੱਛਲੀ ਪਈ ਹੈ। ਮੌਕੇ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਉਹ ਆਪਣੇ ਕੈਮਰੇ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਫੜਦਾ ਹੈ। ਤਾਮਿਲਨਾਡੂ ਉਹ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਗਿਆ ਸੀ; ਘੁੰਮਣ-ਫਿਰਨ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਉਥੇ ਵਸਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ-ਦਰਦ ਸਮਝਣ। ਉਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਪਿਘਲ ਰਿਹਾ ਲਾਵਾ ਕੋਈ ਰਾਹ ਫੜੇ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਅੰਤਾਂ ਦੀ ਤਪਸ਼ ਵਾਲੀ ਦਾਸਤਾਂ ਬਿਆਨ ਕਰੇ। ਉਹਦੀ ਰਚਨਾ ਦੀ ਖੂਬਸੂਰਤੀ ਇਹੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿਸਦੇ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਅਜਿਹਾ ਵੀ ਦਿਖਾ ਦਿੰਦਾ ਜਿਸ ਵੱਲ ਆਮ ਕਰਕੇ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਉਹਦੇ ਕੈਮਰੇ ਵਾਂਗ ਉਹਦੇ ਜੜੇ ਸ਼ਬਦ ਵੀ ਸੋਚਾਂ ਦੀ ਲੜੀਆਂ ਜੋੜਦੇ ਹਨ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਰਣਦੀਪ ਮੱਦੋਕੇ
ਫੋਨ:91-98146-93368

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵੇਣੀ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਦੱਸਣ ਲੱਗੀ, ਜਿਵੇਂ ਪੱਤਿਆਂ 'ਚੋਂ ਸਰ-ਸਰਾ ਕੇ ਪੌਣ ਲੰਘਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕੰਨ ਕੋਲ ਆ ਕੇ ਕੋਈ ਬੱਚਾ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦਾ ਹੈ...'ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਪੰਚਾਇਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਚੋਣ ਲੜੀ, ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਸੀ। ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਫੀ ਤਕੜੇ ਸਨ, ਪਰ ਸਭ ਮੁਸ਼ਕਿਲਾਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਮੈਂ ਚੋਣ ਜਿੱਤ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਹਰਾਉਣ ਲਈ ਹਰ ਹਰਬਾ ਵਰਤਿਆ, ਫਿਰ ਵੀ ਮੈਂ ਜਿੱਤ ਗਈ ਸਾਂ।'...ਉਹਨੇ ਹੌਕਾ ਭਰਿਆ ਤੇ ਫਿਰ ਬੋਲੀ...'ਜੋ ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਣਿਆ ਸੀ, ਉਹ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਸੀ। ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ

ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵੇਣੀ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ।

ਸਬੰਧ ਰੱਖਦਾ ਸੀ। ਮੈਂ ਪੰਚਾਇਤ ਦਫਤਰ ਗਈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਬੈਠਣ ਤੋਂ ਹੀ ਰੋਕ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦਫਤਰ ਆਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਦ ਕਿਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੇ ਘਰ ਆ ਕੇ ਆਪਣਾ ਕੰਮ ਕਰ ਜਾਇਆ ਕਰੇ...ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਬਹੁਤ ਬੁਰਾ ਲੱਗਾ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਨਾ ਮੰਨੀ ਅਤੇ ਪੰਚਾਇਤ ਦਫਤਰ ਜਾਣਾ ਜਾਰੀ ਰੱਖਿਆ। ਫਿਰ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇਣੀਆ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਇਕ ਦਿਨ ਮੈਨੂੰ ਚਿੱਠੀ ਮਿਲੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਮੈਂ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦੀ ਰਹੀ ਤਾਂ ਮੇਰੀਆਂ ਅਤੇ ਪਤੀ ਦੀਆਂ ਲੱਤਾਂ-ਬਾਹਾਂ ਵੱਢ ਦੇਣਗੇ; ਪਤੀ ਨੂੰ ਕੰਮ ਜਾਂਦਿਆਂ ਸੜਕ ਹਾਦਸੇ ਵਿਚ ਹੀ ਮਾਰ ਦੇਣਗੇ। ਜੇ ਮੈਂ ਦਫਤਰ ਪੁੱਜੀ ਤਾਂ ਅਗਵਾ ਕਰਵਾ ਦਿਆਂਗੇ। ਮੈਂ ਇਹ ਚਿੱਠੀਆਂ ਸੋਨੀਆ ਗਾਂਧੀ ਨੂੰ ਭੇਜੀਆਂ, ਪਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਉਂਜ, ਮੈਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਪੰਚਾਇਤ ਦਫਤਰ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਧਮਕੀ ਤੱਕ ਦਿੱਤੀ। ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਕਰ ਵੀ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਪਰ ਮੈਂ ਰੁਕੀ ਨਾ।'

ਉਹ ਕਾਫੀ ਭਾਵੁਕ ਹੋਈ ਬੋਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਫਿਰ ਲੰਮਾ ਸਾਹ ਲੈ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ-'ਮੇਰੇ ਛੇ ਬੱਚੇ ਹਨ, ਛੇਵੇਂ ਬੱਚੇ ਦਾ ਜਨਮ ਓਪਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਕਮਰ ਦਰਦ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਚਿਰ ਇਕੋ ਮੁਦਰਾ ਵਿਚ ਕੁਰਸੀ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਬੈਠ ਸਕਦੀ, ਇਸ ਕਾਰਨ ਮੈਂ ਕੁਰਸੀ ਉਤੇ ਆਪਣੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਬੈਠਦੀ ਸਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਹੀ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਮੇਰਾ ਮਖੌਲ ਉਡਾਉਂਦੇ, ਤੇ ਕਹਿੰਦੇ ਮੋਟਾ ਮਾਸ ਖਾਣ ਵਾਲੀ ਜਾਤ ਵੀ ਤਾਕਤਵਰ ਹੋ ਗਈ ਹੈ, ਸਾਡੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਨ ਲੱਗੀ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਪੈਰ-ਪੈਰ 'ਤੇ ਜਲਾਲਤ ਝੱਲਣੀ ਪੈਂਦੀ। ਮੈਨੂੰ ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਹਰ ਕੰਮ ਚੋਂ ਨੁੱਕਰੇ ਲਾ ਕੇ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂਦਾ। ਉਚ ਜਾਤੀ ਤਸ਼ੱਦਦ ਲਗਾਤਾਰ ਹੁੰਦਾ ਰਿਹਾ।'

'ਉਹ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਟੂਟੀਆਂ ਪਾਈਪਾਂ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਦੇ ਪੈਸਿਆਂ ਦੇ ਚੈੱਕ 'ਤੇ ਉਹ ਦਸਤਖਤ ਨਾ ਕਰਦੇ। ਗਲੀਆਂ ਦੀਆਂ ਟੁੱਟੀਆਂ ਲਾਈਟਾਂ ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਮੁਰੰਮਤ ਨਾ ਕਰਵਾ ਸਕਦੀ...ਹਮੇਸ਼ਾ...।' ਉਸ ਨੇ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਅੱਖਾਂ ਮੀਚੀਆਂ, ਉਸ ਦਾ ਗਚ ਭਰ ਆਇਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਬੋਲੀ, 'ਮੈਂ ਪੰਚਾਇਤ ਦਫਤਰ ਜਾਣਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਮੰਨਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਸੀ। ਤੇ ਮਸਲਾ ਪੰਚਾਇਤ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕੋਲ ਲਿਜਾਣ 'ਤੇ ਉਸ ਨੇ ਪੰਚਾਇਤ ਸੱਦੀ। ਡੇਢ-ਦੋ ਮਹੀਨੇ ਕੁਝ ਰਾਹਤ ਰਹੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਫਿਰ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲਾ ਹੀ ਸਲੂਕ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਦੀ ਬਦਲੀ ਦੂਰ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਪੰਚਾਇਤ ਦਫਤਰ ਛੱਡ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਸ਼ਾਮੀ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਮੇਰੀ ਅੱਧੀ ਤਾਕਤ ਸੀ। ਉਸ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਹੌਸਲਾ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਡਰਦੀ ਨਹੀ ਸਾਂ। ਪਤੀ ਦੀ ਬਦਲੀ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਮੈਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਰਹੀ। ਸੁਬ੍ਹਾ ਅੱਠ ਵਜੇ ਘਰੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਰਾਤੀਂ ਅੱਠ ਵਜੇ ਘਰ ਵੜਦੀ। ਪੰਚਾਇਤ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਰੱਖਦੀ ਤੇ ਕਲਰਕ ਨੂੰ ਸਭ ਕੁਝ ਲਿਖਣ ਲਈ ਕਹਿੰਦੀ।'

'ਫਿਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪਲਾਨੀ ਆਂਦੀ ਨੇ ਦਾਖਲ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਰੀ ਕਹਾਣੀ ਦੱਸੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਤੇ ਬਾਰਾਂ ਵਾਰਡਾਂ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਛੇ ਮਹੀਨਿਆਂ ਲਈ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਰੀ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤੇ। ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਮੈਂ ਦੱਬ ਕੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਕੰਮ ਕੀਤੇ। ਫਿਰ ਮੈਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਜਾਣਾ ਪਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਉਸਾਰੀ ਕਰਦੇ ਮਜ਼ਦੂਰਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਮੈਨੂੰ ਜਲੀਲ ਕੀਤਾ, ਮੇਰਾ ਮਜ਼ਾਕ ਉਡਾਇਆ। ਮੈਂ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਪੁਲਿਸ ਕੋਲ ਵੀਹ ਦਰਖਾਸਤਾਂ ਦੇ ਚੁੱਕੀ ਸਾਂ, ਪਰ ਕਿਸੇ 'ਤੇ ਵੀ ਕੋਈ ਕਾਰਵਾਈ ਨਾ ਹੋਈ। ਉਲਟਾ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਝੂਠੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦਰਜ ਕਰਾਉਣ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਾਉਂਦੇ ਰਹੇ।'

'ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਕਰਨ ਬਦਲੇ 2002 ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਬੁਲਾ ਕੇ ਸਰੋਜਨੀ ਨਾਇਡੂ ਪੁਰਸਕਾਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਚੌਧਰੀ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਖਫਾ ਸਨ। ਮੇਰੇ ਵਾਪਿਸ ਆਉਂਦਿਆਂ ਹੀ ਮੇਰੇ ਵੱਲੋਂ ਦਰਜ ਕੇਸ ਝੂਠਾ ਕਹਿ ਕੇ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਉਲਟਾ ਮੇਰੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਮੈਂ ਪੰਚਾਇਤ ਫੰਡਾਂ ਵਿਚ ਘਪਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੈਥੋਂ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛਦੇ, ਮੈਨੂੰ ਮਾਨਸਿਕ ਤਸੀਹੇ ਦਿੰਦੇ, ਪਰ ਸਾਰੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਮੇਰੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਦੋਸ਼ ਸਾਬਿਤ ਨਾ ਹੋਇਆ।'

'ਪਿੰਡ ਵਿਚ ਨਾ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਪਖਾਨੇ ਸਨ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਜਨਤਕ ਪਖਾਨਾ ਸੀ। ਪੰਚਾਇਤ ਦਾ ਕੋਈ ਫੰਡ ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜੋ ਫੰਡ ਇਸ ਲਈ ਵਰਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਬਾਕੀ ਮੈਂਬਰ ਸਹਿਮਤ ਨਾ ਹੋਣ ਕਰ ਕੇ ਵਰਤੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਦਲਿਤ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਜੰਗਲ-ਪਾਣੀ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿਚ ਹੀ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਰਾਤ ਵੇਲੇ ਉਹ ਪਿੰਡ ਨਾਲ ਲਗਦੇ ਜੰਗਲ ਵਿਚ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਉਥੇ ਮੁਸਟੰਡੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਦੇ। ਮੈਂ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜਨਤਕ ਉਗਰਾਹੀ ਕਰਕੇ ਸ਼ਾਮਲਾਟ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਜਨਤਕ ਪਖਾਨੇ ਬਣਾਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਉਚ ਜਾਤੀ ਵਾਲਿਆਂ ਰੱਫੜ ਪਾ ਲਿਆ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਬਜ਼ਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾ ਲਿਆ ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਸੁੱਟਣ ਦੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਅਸੀਂ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਬਹੁਤ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਇਹ ਜਨਤਕ ਕੰਮ ਹੈ, ਪਰ ਉਹ ਨਾ ਮੰਨੇ ਅਤੇ ਕੰਮ ਵਿਚਾਲੇ ਹੀ ਬੰਦ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਦਲਿਤ ਪੰਚਾਇਤ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲੀ, ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੀ ਸਾਡੀ ਇਕ ਨਾ ਮੰਨੀ।'

'ਇਕ ਦਿਨ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕੰਮ ਸਨ-ਬੁਢਾਪਾ ਪੈਨਸ਼ਨ, ਵਿਧਵਾ ਪੈਂਸ਼ਨ ਤੇ ਹੋਰ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਪੌਣੇ ਗਿਆਰਾਂ ਵੱਜ ਗਏ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਆਟੋ ਲੈ ਕੇ ਘਰ ਚਲੀ ਜਾਵਾਂ। ਮੈਂ ਆਟੋ 'ਤੇ ਘਰ ਵੱਲ ਤੁਰ ਪਈ। ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਨਿਕਲਦਿਆਂ ਹੀ ਮੇਰੇ ਪਿੱਛੇ ਉਪ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਲਤਾਨ ਅਤੇ ਇਕ ਹੋਰ ਬੰਦੇ ਸੁਬਰਾਮਨੀਅਮ ਨੇ ਮੋਟਰ ਸਾਇਕਲ ਲਾ ਲਿਆ। ਪਿੰਡ ਪਹੁੰਚਦਿਆਂ ਮੰਦਿਰ ਕੋਲੋਂ ਆਟੋ ਮੇਰੇ ਘਰ ਵਾਲੀ ਗਲੀ ਮੁੜ ਪਿਆ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਹੀ ਮੁੜ ਪਏ। ਮੈਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਹ ਇਧਰ ਕਿਉਂ ਮੁੜੇ ਨੇ! ਘਰ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗਲੀ ਵਿਚ ਪੰਦਰਾਂ ਦੇ ਕਰੀਬ ਹੋਰ ਲੋਕ ਅੱਗੇ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਟੋ ਰੋਕ ਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਗਲੀ ਦੀਆਂ ਬੱਤੀਆਂ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਪਿੱਛੋਂ ਸੁਲਤਾਨ ਤੇ ਹੋਰ ਵੀ ਆ ਗਏ...ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਵਾਲਾਂ ਤੋਂ ਫੜ ਕੇ ਆਟੋ ਵਿਚੋਂ ਧੂਹ ਲਿਆ। ਇੰਨੇ ਭੇੜੀਆਂ ਵਿਚ ਇਕੱਲੀ ਘਿਰੀ ਨੂੰ ਮੈਨੂੰ ਚੀਕਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਵੀ ਨਾ ਮਿਲਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਵੀ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਨ੍ਹੇਵਾਹ ਚਲਾਇਆ। ਬੱਸ, ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਈ ਦਿਨਾਂ ਪਿੱਛੋਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਇਸ ਹਾਲਤ 'ਚ ਪਾਇਆ।'

ਉਸ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ, ਜੋ ਹੰਝੂ ਬਣ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸੀ ਵਗਿਆ, ਤੇ ਚਿਹਰਾ ਦ੍ਰਿੜ ਸੀ। ਇੰਨੇ ਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਦਾ ਅਮਲਾ ਆਇਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਲੈ ਗਿਆ। ਨਾਲ ਹੀ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਰੱਫੜ ਪਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸਾਨੂੰ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਕੋਲ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ। ਓਹ ਸਾਨੂੰ ਮੂਹਰੇ ਲਾਈ ਤੁਰੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਮੈਂ ਤੁਰੰਤ ਇਕ ਕੈਮਰਾ ਰਵੀ ਚੰਦਰਨ ਨੂੰ ਦੇ ਕੇ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਵਾਲਾ ਕੈਮਰਾ ਲੈ ਕੇ ਛੂ-ਮੰਤਰ ਹੋ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਡੀਕ ਕਰਨ ਲੱਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੈਮਰਾ ਚਲਾ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਅਤੇ ਕੁਝ ਵੀ ਨਾ ਮਿਲਣ ਮਗਰੋਂ ਜਲਦੀ ਹੀ ਬਾਹਰ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ। ਸਭ ਨੇ ਸੁੱਖ ਦਾ ਸਾਹ ਲਿਆ ਤੇ ਅਸੀਂ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾਵੇਣੀ ਦੇ ਪਿੰਡ ਵੱਲ ਨਿਕਲ ਤੁਰੇ ਜੋ ਸ਼ਹਿਰ ਤੋਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੂਰ ਹੀ ਹੈ।

(ਚਲਦਾ)

ਬਹੁਪੱਖੀ ਫਿਲਮ ਕਲਾਕਾਰ ਆਫਤਾਬ ਸ਼ਿਵਦਸਾਨੀ

ਮੁਲਾਕਾਤ

ਸੁਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਾਟੀਆ
ਫੋਨ: 224-829-1437

ਬਾਲੀਵੁਡ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇ ਐਕਟਰ ਆਫਤਾਬ ਸ਼ਿਵਦਸਾਨੀ ਦਾ ਜਨਮ 25 ਜੂਨ 1978 ਨੂੰ ਮੁੰਬਈ ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਆਫਤਾਬ ਨਾਲ ਜੁੜੀ ਬੜੀ ਦਿਲਚਸਪ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਖੂਬਸੂਰਤ ਦਿੱਖ ਵਾਲਾ ਇਹ ਅਦਾਕਾਰ ਜਦੋਂ ਮਹਿਜ 14 ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਬੱਚਾ ਸੀ, ਉਸ ਨੇ ਫਿਲਮੀ ਕੈਮਰੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ ਫੇਅਰਕੈਸ ਬੇਬੀ ਫੂਡ ਦੀ ਇਕ ਵਪਾਰਕ ਐਡ ਰਾਹੀਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਨਜ਼ਰੀਂ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਉਪਰੰਤ ਬਾਲ ਕਲਾਕਾਰ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਫਿਲਮ 'ਮਿਸਟਰ ਇੰਡੀਆ' ਵਿਚ ਫਿਲਮ ਐਕਟਰ ਅਨਿਲ ਕਪੂਰ ਦੇ ਬਚਪਨ ਦਾ ਰੋਲ ਕਰ ਕੇ ਫਿਲਮੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਵਾਹ ਵਾਹ ਹਾਸਿਲ ਕੀਤੀ।

ਆਫਤਾਬ ਨੇ 19 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਤੱਕ ਵਪਾਰਕ ਮਸ਼ਹੂਰੀ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਰਾਮ ਗੋਪਾਲ ਵਰਮਾ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਮਸਤ' ਵਿਚ ਫਿਲਮੀ ਅਦਾਕਾਰਾ ਉਰਮਿਲਾ ਮਤਡੋਂਕਰ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਜਦੋਂ ਕਿ ਉਹ ਉਦੋਂ ਅਜੇ ਕਾਲਜ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਦਾ ਸੀ। ਫਿਲਮ ਜ਼ਬਰਦਸਤ ਹਿੱਟ ਸਾਬਿਤ ਹੋਈ ਤੇ ਜ਼ੀ ਸਿਨੇ ਤੇ ਸਕਰੀਨ ਸਟਾਰ ਜਿਹੀਆਂ ਵੱਡੀਆਂ ਫਿਲਮੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੇ 'ਬੈਸਟ ਨਵਾਂ ਉਭਰਦਾ ਕਲਾਕਾਰ' ਦੇ ਅਵਾਰਡ ਨਾਲ ਉਸ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ।

ਆਫਤਾਬ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕੋਈ 40 ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਚੁਕਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 'ਕੋਈ ਮੇਰੇ ਦਿਲ ਸੇ ਪੂਛੇ', 'ਕਯਾ ਯੇ ਪਿਆਰ ਹੈ', 'ਜਾਨੀ ਦੁਸ਼ਮਨ:ਇਕ ਅਨੋਖੀ ਕਹਾਣੀ', 'ਡਰਨਾ ਮਨਾ ਹੈ', 'ਹੰਗਾਮਾ', 'ਫੁਟਪਾਥ', 'ਮੁਸਕਾਨ', 'ਮਸਤੀ', 'ਮਿਸਟਰ ਯਾ ਮਿਸ', 'ਕੋਈ ਆਪ ਸਾ' ਤੇ 'ਕਸੂਰ' ਆਦਿ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਹਨ। ਆਫਤਾਬ ਸ਼ਿਵਦਸਾਨੀ ਨੂੰ ਫਿਲਮ 'ਕਸੂਰ' ਲਈ 'ਬੈਸਟ ਵਿਲੇਨ' ਦਾ ਅਵਾਰਡ ਵੀ ਮਿਲ ਚੁਕਾ ਹੈ। ਆਫਤਾਬ 'ਆਉ ਵਿਸ਼ ਕਰੇਂ' ਫਿਲਮ ਦਾ ਸਹਿ-ਨਿਰਮਾਤਾ ਤੇ ਸਹਾਇਕ ਲੇਖਕ ਵੀ ਸੀ।

ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਆਫਤਾਬ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਆਇਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨਾਲ ਇਕ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋਈ। ਪੇਸ਼ ਹਨ ਇਸ ਮੁਲਾਕਾਤ ਦੇ ਕੁਝ ਅੰਸ਼:

ਆਫਤਾਬ ਸ਼ਿਵਦਸਾਨੀ ਅਤੇ ਸੁਰਿੰਦਰ ਭਾਟੀਆ

ਸਵਾਲ: ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਆਏ ਹੋ?

ਜਵਾਬ: ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਸੰਨ 2002 ਵਿਚ ਮੈਂ ਵੀਡੀਓ ਵਿਜ਼ਨ ਤੇ ਸਾਹਿਲ ਕੰਪਨੀ ਵਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਗਏ ਇਕ ਫਿਲਮ ਸਟਾਰ ਸਟੇਜ ਸ਼ੋਅ 'ਹਾਰਟਥਰੋਬ' ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਆਇਆ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਰਿਤਿਕ ਰੋਸ਼ਨ, ਕਰੀਨਾ ਕਪੂਰ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਮਾ ਕਪੂਰ, ਅਰਜੁਨ ਰਾਮਪਾਲ ਵੀ ਸਨ ਪਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਹੋਰ ਕਈ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ੋਅ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਿਚ ਜ਼ਿਆਦਾ ਟਾਈਮ ਨਹੀਂ ਬਿਤਾ ਸਕਿਆ ਪਰ ਇਸ ਵਾਰੀ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਟਾਈਮ ਹੈ। ਸੋ, ਮੈਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਵਕਤ ਸਿਕਾਗੋ ਦੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਚ ਵਿਚਰ ਸਕਿਆ ਹਾਂ। ਇਥੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਵਰਗਾ ਹੀ ਲਗਦਾ ਹੈ।

ਸਵਾਲ: ਤੁਹਾਡੀ ਫਿਲਮ 'ਮਸਤੀ-2' ਦਾ ਕੀ ਬਣਿਆ?

ਸਵਾਲ: ਦਰਅਸਲ ਫਿਲਮ 'ਮਸਤੀ-2' ਦਾ ਨਾਂ ਬਦਲ ਕੇ ਹੁਣ 'ਗ੍ਰੈਂਡ ਮਸਤੀ' ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਠੀਕ ਰਫਤਾਰ ਨਾਲ ਬਣ ਰਹੀ ਹੈ ਪਰ ਅਚਾਨਕ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨੀਂ ਵਿਲਾਸ ਰਾਉ ਦੇਸ਼ਮੁੱਖ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਦਿਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਜੋ ਬਾਲੀਵੁਡ ਕਲਾਕਾਰ ਰਿਤੇਸ਼ ਦੇਸ਼ਮੁਖ ਦੇ ਪਿਤਾ ਸਨ ਤੇ ਰਿਤੇਸ਼ ਵੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਕਲਾਕਾਰ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਇਕੱਠੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਸੋ, ਜਦੋਂ ਰਿਤੇਸ਼ ਦੁਬਾਰਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਗੇ, ਫਿਲਮ ਦੀ ਸ਼ੂਟਿੰਗ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਏਗੀ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਦੂਸਰੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਾਫੀ ਅਲੱਗ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਬੜੀ ਦਿਲਚਸਪ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚ ਕਾਮੇਡੀ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਐਕਸ਼ਨ ਵੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਸਸਪੈਂਸ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆਏਗਾ ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਹੈ ਕਿ ਫਿਲਮ ਦੇ ਕਈ ਖੁੱਲ੍ਹੇ-ਡੁਲ੍ਹੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ਾਂ ਕਰਕੇ ਇਹ ਅਡਲਟ ਕੈਟੇਗਰੀ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗੀ। ਬੱਚੇ ਇਹ ਫਿਲਮ ਨਹੀਂ ਵੇਖ ਸਕਣਗੇ। ਮੈਨੂੰ ਪੂਰੀ ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਮੂਵੀ ਬਹੁਤ ਪਸੰਦ ਆਏਗੀ। ਫਿਲਮ ਅਪ੍ਰੈਲ 2013 'ਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਟੀਚਾ ਹੈ।

ਸਵਾਲ: ਜੇ ਤਹਾਨੂੰ ਹਾਲੀਵੁੱਡ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਆਫਰ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਕੰਮ ਕਰੋਗੇ?

ਜਵਾਬ: ਮੇਰੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵੈਸੇ ਤਾਂ ਬਾਲੀਵੁਡ ਵਿਚ ਹੀ ਹਨ। ਮੈਂ ਉਥੇ ਰਹਿ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਜ਼ਿਆਦਾ ਠੀਕ ਸਮਝਦਾ ਹਾਂ ਪਰ ਜੇ ਚੈਲੈਂਜਿੰਗ ਰੋਲ ਹੋਵੇ ਤੇ ਚੰਗਾ ਪ੍ਰਾਜੈਕਟ ਮਿਲੇ, ਕੁਝ ਨਵਾਂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਥੇ ਆ ਕੇ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦੀ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ ਪਰ ਇਕ ਗੱਲ ਪੱਕੀ ਹੈ ਕਿ ਵਾਪਸ ਮੁੰਬਈ ਜਾ ਕੇ ਬਾਲੀਵੁਡ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਕਰਨ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਪਹਿਲ ਹੋਵੇਗੀ।

ਸਵਾਲ: ਤੁਸੀਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਵਿਲੇਨ, ਕਾਮੇਡੀਅਨ ਅਤੇ ਰੋਮਾਂਟਿਕ ਹੀਰੋ ਦੇ ਰੋਲ ਵੀ ਕੀਤੇ, ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾ ਕੇ ਚੰਗਾ ਲੱਗਾ?

ਜਵਾਬ: ਵੈਸੇ ਮੇਰੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਇਹੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਵਖ ਵਖ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਰੋਲ ਕਰਾਂ। ਸਾਰੇ ਹੀ ਕਿਰਦਾਰ ਚੰਗੇ ਲਗਦੇ ਹਨ ਪਰ ਜੇ ਰੋਲ ਚੈਲੰਜ ਭਰਪੂਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੱਧ ਮਜ਼ਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਸ ਪਾਤਰ ਵਿਚ ਢਾਲ ਲੈਂਦਾ ਹਾਂ, ਉਸ ਵਿਚ ਖੁੱਭ ਜਾਂਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਹੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਹਾਂ, ਡਰਾਮੈਟਿਕ ਰੋਲ ਹੋਵੇ ਤੇ ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰੋਮਾਂਟਿਕ ਡਰਾਮਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਮਜ਼ਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਮੈਂ ਕਾਮੇਡੀ ਰੋਲ ਵੀ ਖੂਬ ਪਸੰਦ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ ਦਾ ਖੇਡ ਮੇਲਾ: ਤਸਵੀਰਾਂ ਦੀ ਜ਼ੁਬਾਨੀ

ਪੰਜਾਬ ਸਪੋਰਟਸ ਐਂਡ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਮਿਸ਼ੀਗਨ

ਖੇਡ ਮੇਲਾ 2012: ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਦਾ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ

Thanks to Our Sponsors

Diamond Sponsors: Harpreet Ahluwalia, Jerry Singh, Karn Gill, Darshan Grewal, and Harpreet Singh Worldwide Travels.

Gold Sponsors: Dr. Syed Taj (US Congress Candidate 2012), Amarjit Sidhu, Balbir Grewal, Attorney Jassi Sachdev, Ratthan Sekhon, Sunny Dhoorh, Manjit Nannan, Gurjinder Dimple, Harpal Pamma, Narinder Munder, Inderjit Gill, Gaggi Gill, Davinder Grewal, Rubel Nijjar, Raj Sandhu Trucking Co. Indiana, Goldy Grewal, Manjinder Sidhu, Jagtar Jagga, Manjinder Dhanoa Cleveland.

Silver sponsors: Bikram Grewal Windsor, Jasdeep Kaur Sohi, Rajwinder Grewal Muskegon, Ajay Grover, Rani Salon, Bill Baath, Baljit Bains, Sukhi Narwal, Rusty Singh, Harjinder Gill, Lali Mangat, Chamkaur Gill, Sukhdev Brar, Harwinder Gill, Kulwinder Gill, Balbir Virdi, Balwinder Raibhatti, Harmohanjit Bains, Amarraj Dhaliwal, Jaswinder Sandhu, Malkiat Bhathal, Rashminder Gill, Bhupinder Sandhu, Pammi, Daljit Randhawa, Lakhwinder Bhatti, Harpal Sangha, Jagdev Grewal, Renu Takhar, Jasvir Randhawa, Navreet Randhawa and Dr. Tarlochan Bhullar.

Support for the mela from sponsors was great this year, and looking at the mela and arrangements, almost all sponsors pledged to committee members that their support will continue into next year and afterward. We are really thankful to all of them.

ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਇੰਡੀਆਨਾ

ਦੂਜਾ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਮੇਲਾ

ਸਨਿਚਰਵਾਰ 22 ਸਤੰਬਰ 2012

Garfield Park
2345 Pagoda Dr., Indianapolis, IN, Ph: 317-327-7221

ਖਾਣਾ ਫਰੀ

ਮੀਰੀ ਪੀਰੀ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ, ਇੰਡੀਆਨਾ ਵਲੋਂ ਆਪਣਾ ਦੂਜਾ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਖੇਡ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਈਚਾਰੇ, ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ 22 ਸਤੰਬਰ 2012, ਸਨਿਚਰਵਾਰ ਨੂੰ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਦੌਰਾਨ ਲੜਕੇ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦੇ ਵਾਲੀਬਾਲ, ਬਾਸਕਿਟਬਾਲ ਅਤੇ ਫੁੱਟਬਾਲ ਮੈਚਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਕਬੱਡੀ ਅੰਡਰ-21 ਅਤੇ ਓਪਨ ਕਬੱਡੀ ਕੱਪ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣਗੇ। ਕਬੱਡੀ ਮੁਕਾਬਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਗੀਆਂ।

Kabaddi Open	Kabaddi Under 21	Volleyball	Basketball
1st Prize $5100 Rana Sidhu, Karnail Singh Naurd, Kamal Bains, Deep Sandhu 2nd Prize $4100 Makhan Singh, Balwinder Singh Nick, Paul Khaleel	1st Prize $2100 Singh Truck & Trailer Repair 2nd Prize $1500 Kulwinder Singh Randhwa Tirath Singh Atwal	1st prize $1100 Surinder Singh Laddi Badial 2nd Prize $800 Amrik Singh	1st prize $1100 Pritpal Singh Saran Balli Madhar 2nd Prize $800 Accharjeet Singh Grewal

Commentary

ਰਾਣਾ ਸਿੱਧੂ — ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਡਿਆਲਾ

Committee:
Parmjit Singh Sidhu (President) Ph: 201-312-8768
Baldev Singh Sallan (Vice President) Ph: 317-362-5843
Satwant Singh Nijjar (Secretary) Ph: 916-416-2499
Sarbjit Singh Randhawa (Secretary) Ph: 646-593-0808
Bukhan Singh (Treasurer) Ph: 317-373-7922
Baljit Singh (Treasurer) Ph: 317-453-5524

Club Members:
Kulwant Singh (Ex-President) Ph: 317-403-2771
Avtar Singh Taari
Balvir Singh Mattu
Lakhwant Singh Lucky
Kuldeep Singh Bhaw
Rana Sidhu
Jasvir S. Dipti
Jimmy Brar
Jassi Lalli

ਪਰਮਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਿੱਧੂ — ਬਲਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸੱਲ੍ਹਾਂ — ਜਸਵੀਰ (ਜੱਸੀ) ਸੋਢੀ — ਪ੍ਰਿਥਪਾਲ ਘੋਤੜਾ — ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ — ਪਾਲ ਖਲੀਲ — ਸਤਵੰਤ ਨਿੱਜਰ (ਕਬੱਡੀ ਪ੍ਰੋਮੋਟਰ)

ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕ) ਸਿੰਘ ਗਿਲਜੀਆਂ — ਸੁਖਮਿੰਦਰ ਪੰਧੇਰ — ਸੁਖਦੇਵ ਸਮਰਾ — ਜਸਵੀਰ ਲਾਲੀ — ਛਤਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਆਹਲੂਵਾਲੀਆ — ਸੰਨੀ ਸ਼ੇਰਗਿੱਲ ਇੰਡੀਅਨਐਪੋਲਿਸ — ਨਰਿੰਦਰ ਸੋਢੀ

ਗਰੇਵਾਲ ਬ੍ਰਦਰਜ਼ (ਗਰੇਵਾਲ ਆਟੋ) — ਦੀਪ ਸੰਧੂ — ਲਖਵੰਤ ਸਿੰਘ — ਕੁਲਵਿੰਦਰ ਰੰਧਾਵਾ — ਕਰਨੈਲ ਸਿੰਘ — ਤੀਰਥ ਸਿੰਘ (ਮਿੱਤਰਾਂ ਦਾ ਢਾਬਾ)

ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ — ਵਰਿੰਦਰ ਸਾਹੀ — ਕਮਲ ਬੈਂਸ

ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਸਮਰਾ (ਇੰਡੀਆ ਪੈਲੇਸ) ਵਲੋਂ

Guests: Kulwinder Singh Ramidhi (CA), Sital Singh Nijjar (CA), Kesar Singh Sidhu (CA), Gurmukh Singh Dhaliwal (CA), Major Singh Randhwa (CA), Sukhi Shekon (CA), Satnam Singh Khera (Idaho), Jaspal Singh Aujla (CA), Makhan Singh Mehat (CA), Ajaib Singh Lakhan (IL), Resham Singh Khakh, Joga Singh Naurd, Ranjit Singh Sekhon, Harcharn Singh Garcha, Mukhtiar Singh Gill, Amarjit Singh Dhaliwal, Kashmir Singh Dhaliwal

Gold Sponsors: Gurudwara Shabad Parkash, Darshan Singh Dararh, Ben Singh Bashal, Gurinderpal S. Nagra, Baldeep Baidwan, Grewal Auto, Sawaran S. Gill (Truck Repair), Surjit Sandhu, Balwinder Singh, Narinder Sodhi, Hardeep Singh Tutt, Pinky, Harpal Singh Cheema, Avtar Singh Bassi, Bhupinder Tung, Desi Bazar, Sunny Shergill, Kultar Sangha, Harpreet Dhaliwal

Silver Sponsors: Jasvir Singh Bala, Bhajan Sidhu, Jagjit Singh Banwait, Jagtar Singh Bobby, Harjit Singh, Baljeet Singh, Baljeet Singh Gill, Chanchal Singh, Jagtar Singh Lidher, Hazoora Singh, Manjit Singh Purewal, Gurjit Singh Sanghera, Amarjit Singh, Harpreet S. Sahota, Parmjit Singh, Jasvir Singh Phagura, Harinder Singh Sidhu, Baljeet Singh Gill, Narjeet Singh, Surjit Singh JRS, Jamsher Singh, Prabhjeet Singh, Parminder Singh Basra, Balvir S. Basra, Karmjit S. Kala, Jaswinder Singh Bhutto, Jaspal Singh Athwal, Gurmukh Singh, Harvinder Singh, Rajvir Singh Brar, Sarbjit Singh, Jaswinder Singh Shergill, Kiwi Freight, Purushotam Pawar, Harinder Singh, Ranjit Singh Sohal, Avtar Singh Cheema, Nachhatar Singh, Harpreet Singh, Charnjit S. Barn, Balhar Singh, Hardev Singh, Sukhwinder S. Sukha, Nachhatar Singh, Karmjit Singh, Hardial Singh, Harbans S. Kahlon, Palwinder Singh, Alamjeet Singh, Gurmeet Singh, Punjab Trucking, Kuldeep Dhillon, Ravi Choudhary, Parmjit Singh

Miri Piri Sport's Club, Indianapolis (Indiana)